

ДЕЙВИД МОРЕЛ ЧЕРНА ВЕЧЕР

Превод: Иван Атанасов

chitanka.info

*Посвещавам тази книга отново на Филип Клас и Уилям
Тен.*

ПРЕДГОВОР

КЪМ СБОРНИКА „ЧЕРНА ВЕЧЕР“

Когато препрочитах разказите в този сборник, не бях подготвен за пороя от спомени, които те извикаха в мен. Внезапно си припомних обстоятелствата, при които бях написал всяка от историите — къде живеех, какво чувствах, какво ме бе подтикнало да съчиня дадения разказ. Тези вълнуващи спомени се простираха тридесет години назад и все пак ми се струваше, че съм завършил Държавния университет в Пенсилвания едва преди седмица.

Годината беше 1967. Бях на двадесет и четири, предстоеше ми да защита магистърска степен, после възнамерявах да стана доктор по философия, но не можех да се освободя от натрапчивата идея, която ме преследваше още от гимназията — да стана писател. Във Факултета по английска филология на Пенсилванския университет неотдавна беше назначен известният автор на научна фантастика Филип Клас (познат на читателите под псевдонима Уилям Тен), за да води курса по белетристика. Той беше първият професионален писател, който срещах, и с присъщото на младежта невинно нахалство аз го попитах дали е съгласен да ми дава частни уроци. Господин Клас ми отговори учтиво, че графикът му вече е запълнен, но ако искам да бъда негов студент, мога да се запиша в курса, който води. Аз му заявих, че според мен дискусиите на четири очи ще ми бъдат от по-голяма полза. Той отвърна, че несъмнено всеки студент би спечелил повече от такова обучение, но за съжаление не разполага с достатъчно време да се занимава с всеки от нас поотделно. После, понеже усети, че ще продължа да настоявам, писателят добави, че ако всяка седмица му давам по един мой нов разказ, може да размисли.

— В продължение на колко седмици? — поисках да знам аз.

— Колкото е необходимо — отговори той.

Явно Клас се опитваше да ме обезсърчи. По един разказ седмично, в добавка към значителното количество курсов материал, щеше да бъде непосилен труд за мен. Изглежда си мислеше, че скоро

ще се изморя и ще се откажа. Освен това, дори да му предавах по един разказ седмично (в продължение на бог знае колко седмици), пак нямаше гаранция, че ще ме вземе за свой ученик. Клас беше обещал само да преразгледа молбата ми.

Но майка ми ме е научила на упорство и аз приех условието му. Месец и половина по-късно, след шест предадени разказа, усилията ми бяха възнаградени. Получих бележка от Клас, в която ме молеше да го посетя в кабинета му. „Това е — помислих си. — Моят голям шанс. Сега ще ми каже, че е харесал разказите ми и ще уреди те да бъдат публикувани.“ Тъкмо обратното. Той ми заяви, че разказите ми не са достатъчно добри и ме помоли да престана да му досаждам.

— Сюжетите ти не са достатъчно оригинални — каза ми Клас. — Талантливият писател разглежда в произведенията си определени теми, има специфичен светоглед, който го прави уникален. Погледни в душата си. Открий кой си, разбери от какво се страхуваш най-много. То трябва да стане основна тема в творчеството ти, поне докато страховете ти не се променят. И като казвам страхове, нямам предвид фобии от височини, огън или вода. Те са само повърхностни проявления на много по-дълбоки страхове. Истинският ти страх е като пор, който се мята из тунелите на съзнанието ти, обезумял от мисълта да не го откриеш.

Постарах се да кимна мъдро.

— Мисля, че разбирам.

— Добре — отвърна той.

Но всъщност не бях разбрал нищо. Напуснах объркан кабинета на Клас и направих точно това, което ме бе предупредил да не правя — написах цял куп разкази за страха от височините, огъня и водата. Ала тези истории не ме удовлетвориха. Усещах, че нещо им липсва, че не притежават онова, каквото и да бе то, което отличаваше посредствените разкази от наистина добрите. Въпреки всичко упорствах. И упорствах.

Докато внезапно почувствах, че в мен е настъпила промяна. Волята ми най-накрая се беше пречупила. Все пак писането е акт на вяра. А когато загубиш вяра в собствените си сили, когато несигурността те накара да осъзнаеш, че си просто един жалък драскач, че си губиш напразно времето, което би могъл да прекараш с жена си и дъщеря си, че се лишаваш от малкото свободни мигове, с

които разполагаш, че залагаш на нищожния шанс да станеш един от малкото (само около двеста) белетристи в Съединените американски щати, които са способни да си вадят хляба само с писане... Е, добре, губиш надежда.

Открих, че ми се иска да съм някъде другаде. Преди години близо до Държавния университет в Пенсилвания имало мина за добиване на желязна руда. Една експлозия отприщила подземен извор, кариерата се превърнала в езеро и била изоставена, а местността станала известна като „Пустошта“. Когато имах възможност, обичах да ходя там — да се разхождам и наслаждавам на горите около някогашната мина. Обезсърчен от усилията си да пиша, реших да посетя отново това място. Беше великолепен августовски следобед. В гъстата гора беше влажно, клюмналите от горещината клони на дърветата бяха надвиснали над мен и докато вървях по тясната пътека, нащрек за скрити в тревата змии, зад гърба ми се чу остър звук — пукот на счупена клонка. „Катерица, скачаща от клон на клон“ — помислих си аз. Продължих да вървя, бършейки потта от челото си, когато дочух още едно изпращяване и шум като от стъпки върху сухи листа.

Внезапно осъзнах, че не съм сам. Навярно някой друг също бе решил да се поразходи за отмора в гората. Продължих по тясната пътека и когато се разнесе ново прашене от счупена клонка, придружено от шумолене на сухи листа, усетих, че между плешките ми избива студена пот. Първичният страх ме сграбчи без предупреждение. Изведнъж се изпълних с необяснимата увереност, че който и да вървеше след мен, смяташе да ми причини нещо лошо. Мрачните ми опасения се засилиха, когато отново изпука клонка и чух познатите стъпки, този път по-наблизо. Но колкото и да се взирах между дърветата, не видях нищо да помръдва.

Ускорих крачка. За мое облекчение звуците зад гърба ми престанаха. Започнах да дишам по-леко, после дъхът ми секна, защото приближаващите се стъпки се разнесоха отново, този път някъде пред мен. Застинах на място. Но приливът на адреналин ме накара да се раздвижи. Тръгнах заднешком. И пак се вцепених, понеже чух, че и зад мен има някой. Обърнах се, готов на всичко.

И примигнах от изненада, защото се озовах пред пишещата машина на бюрото си. Живото ярко преживяване се оказа просто сън,

по-точно дневен кошмар. Толкова се бях вгълбил във фантазиите си, че се бях откъснал от заобикалящата ме действителност. Разходката из дебрите на моето въображението ми се бе сторила съвсем реална. Никога преди не ми се беше случвало подобно нещо. Това ме накара да си припомня думите на Клас: „Истинският ти страх е като пор, който се мята из тунелите на съзнанието ти, обезумял от мисълта да не го откриеш.“

„Но понякога е възможно да се доближиш до него“ — казах си аз. Видението със сигурност ме бе изплашило. За какво всъщност бе то? А какво щеше да се случи след това? Нуждата да науча продължението му ме накара да осъзная, че в досегашните ми разкази липсваше тръпката на неизвестността. Действието в тях беше лишено от напрежение. Нямаше нов поглед върху нещата. Никога не бях срещал ситуация като тази, която бях сънувал, описана в книга. „Избавление“ на Джеймс Дики щеше да се появи цели три години по-късно. Романът от 1970 за едно ужасяващо пътешествие с кану през горските дебри изненадваше читателите с новия си подход към страха. Но през 1967 година, преди появата на „Избавление“, аз бях открил този подход по свой собствен път. Като капитулирах пред проблема как да бъда писател, аз му позволих по метода на Зен да се реши сам.

Обхванат от нов прилив на енергия, незабавно се захв да опиша съновидението си, за да откроя как продължава. Нарекох разказа „Ловецът“, визирайки главния герой, който една сутрин отива на лов в гората и там се сблъсква с друг ловец, който се интересува от различен вид дивеч. Тази история бе написана доста преди серийните и наемните убийци да станат предмет на художествената литература и когато я връчвах на Филип Клас, той сигурно бе усетил вълнението ми, защото я прочете много по-бързо от останалите ми разкази. Обади се по телефона и ми предложи да се срещнем в четири часа следобяд в едно кафене. Това се оказаха най-изключителните следобед, вечер и нощ в живота ми.

Първо, Клас ми каза, че е изненадан и заинтригуван от новия ми разказ, който бил съвсем различен от всичко, написано от мен до този момент. После ме попита дали съм чел Джофри Хаузхолд. Поклатих отрицателно глава.

— Джофри кой?

— Английски автор на съспенси^[1] — отвърна фантастът. — Двата най-известни романа на Хаузхолд са „Престъпник“ (1939) и „Наблюдател в сянка“ (1960), вторият от които се разказва за един англичанин — наемен убиец, който дебне Хитлер в навечерието на Втората световна война.

По-късно прочетох въпросните книги и открих известна прилика с моя разказ. Силата на прозата на Хаузхолд се криеше в описанието на страха от неизвестното. Колкото по-изплашени и уязвими бяха героите, толкова повече се идентифицирах с тях. Отново онзи пор в съзнанието ми.

Невежеството ми относно творчеството на Джофри Хаузхолд показваше отново колко ограничен съм бил. До този момент не бях чел нито съспенси, нито каквато и да е друга популярна литература. Желанието ми да стана писател беше плод на възхищението ми от сценария на Стърлинг Силифант за телевизионния сериал „Шосе 66“, който вървеше на екрана през периода 1960–1964 година. Разказваше се за двама младежи, които пътуват с кола през Съединените щати, водени от желанието да опознаят Америка и самите себе си. Силифант комбинираше действието с размисли. Но в стремежа си да му подражавам, аз бях наблегнал повече на размислите, отколкото на действието. След като бях изучавал литература години наред в колежа, до такава степен бях повлиян от Хоторн, Мелвил, Фокнър и други класически автори, че разказите ми бяха банални и подражателни, и то в буквалния смисъл на думата. Нищо повече. Затова реших да прочета колкото се може повече популярни романи, като започна с Хаузхолд — щом възнамерявах да пиша истории с напрегнато действие, щеше да е най-добре първо да се запозная с творчеството на авторите на съспенси, за да избегна всякаква случайна прилика с произведенията им.

Двамата с Клас с изненада открихме, че докато сме обсъждали тези въпроси в кафенето, са изминали три часа. Беше станало седем и трябваше да се прибирам за вечеря, но писателят ми предложи да отидем в апартамента му, където щял да ме запознае със съпругата си и щели сме да можем да продължим разговора. След като месеци наред се бях опитвал да привлека вниманието му, неочакваната покана ме развълнува. Обадих се на жена си и ѝ обясних набързо създамата се

ситуация. После придружих Клас до дома му, където разговорът ни стана още по-задълбочен и по-оживен.

Събеседникът ми твърдеше, че най-добрата проза била плод на натрапчивото желание на автора да предаде на читателите собствените си ужасяващи преживявания. Понякога спомените за тези преживявания били толкова дълбоко погребани в съзнанието на писателя, че той самият не си давал сметка откъде произтича това желание. Но съзнателно или не, самоанализирането на психиката му правело творбите на автора уникални — защото психологическите последици от преживяната травма били специфични за всяка личност. Разликата между лошите и добрите писатели била тази, че лошите били мотивирани да пишат заради пари и собственото си его, докато добрите го вършели просто защото изпитвали непреодолима нужда да го правят, защото нямали друг избор, защото нещо (порът) измъчвало въображението им и нарастващото напрежение трябвало да намери отдушник. Фантазиите посред бял ден често били резултат от това напрежение, един вид спонтанни съобщения от подсъзнанието, намеци, че има истории, които искат да бъдат разказани.

А какво тормозеше моето въображение? Според Клас това щяло да си проличи от прозата ми. И наистина. Като отправя поглед към миналото, с изненада откривам нещата, които ме бяха измъчвали, описани завоалирано в творбите ми: че баща ми бе умрял малко след като съм се родил; че бе убит във Втората световна война; че майка ми бе принудена от финансови съображения да ме остави за известно време в сиропиталище; че никога не можах да бъда стопроцентово сигурен дали жената, която ме взе оттам, бе истинската ми майка; че постоянно усещах липсата на баща; че за да се преборя със страха си от насилието, бях принуден да се присъединя към улична банда... Мога да продължа, но все пак мисля, че не е разумно да се изправям открито пред травмите на психиката си, защото мога да изгубя натрапчивото желание да пиша за тях.

Ето такива неща обсъждахме с Клас, след като отидохме в апартамента му. Времето отново измина неусетно и с изненада констатирахме, че е станало десет часът. Заинтригувана от нашия разговор, съпругата му Фрума, която също бе участвала в него, ме покани да остана на късна вечеря. Ядохме телешко задушено и разговаряхме до полунощ. После почистихме масата и Клас разпръсна

върху нея страниците на моя разказ. Започна да анализира текста изречение по изречение, като ми обясняваше защо този художествен похват бил подходящ, а онзи — не, показваше ми как да опиша по друг начин дадена сцена или как да направя по-раздвижени диалога и структурата на творбата, дискутираше темпа на повествованието, учеше ме как да предам усещане за действие на описанията.

Най-накрая той стигна до финалното изречение на последната страница, обобщи бележките си, подаде ми разказа и каза:

— Това е всичко, на което мога да те науча.

Нощното небе, което се виждаше през прозореца зад гърба му, беше започнало да просветлява. Запахна птици. Скоро щеше да се зазори. Бях изгубил представа за времето, омагьосан от познанията на Клас. Сега, когато дискусиата беше свършила, усетих умора. Благодарих му и си тръгнах, но въпреки че бях изморен, когато се озовах на улицата, преливах от въодушевление. Спомням си всичко съвсем ясно, защото през онази нощ разбрах, че от мен ще излезе писател.

Какво стана с „Ловецът“? Разказът така и не бе публикуван. От списанията, на които го предложих, ми отговориха, че бил твърде тягостен (въпреки че днес вероятно ще бъдат на друго мнение). Опитвах в продължение на година. Едно списание забави отговора си толкова дълго, че се обнадеждих, но един ден получих разказа си обратно — смачкан, оръфан, с петна от кафе, — придружен от бележка, която ме информираше, че списанието било фалирало и някой намерил ръкописа ми, захвърлен в едно чекмедже. Това не ме обезсърчи, но най-накрая зарязах „Ловецът“, защото вече бях започнал да пиша нов разказ. Всъщност роман. За бивш командос, ветеран от войната във Виетнам, въвлечен в смъртоносен дуел с шерифа на едно градче, който пък е бивш морски пехотинец и ветеран от войната в Корея. Основната тема в романа бе бездната, която разделяше поколенията. Разглеждах разликите между петдесетте и шейсетте години, между Корея и Виетнам, между ястребите и гълъбите и проблема за програмирането на мозъците. Нарекох го „Първа кръв“. Посветих го на Филип Клас и на литературния му псевдоним Уилям Тен, защото както великодушният учител, така и даровитият белетрист, обединени в една личност, бяха помогнали за създаването му. Изпратих

романа на Джофри Хаузхолд. Той ми отговори с учтиво писмо, че действието било твърде напрегнато.

„Ловецът“ не е включен в този сборник. Въпросният разказ има голяма стойност за мен, но не смятам, че е достатъчно добър — това е творба на един начинаещ писател. А и някои читатели могат погрешно да решат, че е повлиян от романа „Избавление“, въпреки че е написан преди него. Ето защо предпочитам да го запазя за себе си. Но мисля, че разказите, които са включени тук по реда на написването им, са издържали проверката на времето. Тези мрачни, пълни с напрежение истории са съвсем различни от международните ми трилъри. В тях няма да откриете шпиони и световна интрига. Ще откриете смразяващи емоции — страх и тръпка. Порът продължава да се мята из моята психика. Това са някои от неговите дири.

[1] Романи с напрегнато действие — Б.пр. ↑

КАПКА СЛЕД КАПКА

„Капка след капка“ е първият ми публикуван разказ и като такъв, въпреки ужасяващото си съдържание, има голяма сантиментална стойност за мен. Започнах романа „Първа кръв“ през 1968 година в Пенсилвания, но лекциите, учителската практика и дисертацията ми върху Джон Барт забавиха процеса на написването му. Този процес се забави още повече, когато се дипломирах и се преместих в Айова, където по-голямата част от времето ми беше заета с преподаване, подготовка на лекции, студентски конференции, факултетски събрания и с останалите ми задължения като асистент по американска литература в тамошния университет. В края на краищата завърших романа през лятото на 1971. Но вместо да се чувствам изтощен, аз преливах от енергия и незабавно се захванах с написването на разказа, който сега ще прочетете. Това е една от малкото истории, които са ми се явявали под формата на сън. Когато се събудих, изтичах до пишещата машина и го напечатах на един дъх.

* * *

Тази есен дойдох със семейството си да живея в провинцията, в къщата на майка ми, дома, в който съм израснал. Разхождам се из селото, обзет от удивление, защото нищо не се е променило и все пак всичко е различно — вече съм възрастен и виждам нещата под друг ъгъл. Чувствам се така, сякаш съм тук хем сега, хем тогава, едновременно със съзнанието на момче и на мъж. Усещането за двойнственост е толкова силно, толкова объркващо, че ме подтиква даворя отново, да се опитам да го нарисувам, да скицирам железарския магазин, варелите с жито отпред, двете еднакви четвъртити колони, крепящи надвисналия отгоре балкон, на който седят съсухрени мъж и жена с восъчнобели лица от приюта за стари хора на втория етаж,

полюляват се и ме наблюдават. Те изглеждат същите старци, които помня като момче, дървото на колоните и балкона е също толкова напукано.

Погълнат от работата си, губя представа за времето и когато тръгвам по дългия път към къщи, вече е късно, смрачава се. През деня бе топло, но сега ми става студено само по риза. Изминал съм половин миля, когато внезапно започва да вали и съм принуден да изоставя покрития с чакъл път и да се скрия под клоните на едно дърво с вече пожълтели листа. Дъждът се усилва, водните струи падат косо и ме пръскат. Стисвам здраво отвора на платнената торба, за да запазя сухи картината и боите, и решавам да измина тичешком останалия път. Когато стигам до моравата пред къщата и обора, чорапите в обувките ми са подгизнали.

Къщата и оборът. Те сякаш са се променили едновременно с майка ми — деформирали са се, времето ги е белязало, „ставите“ им са се изкривили и са се изметнали, някогашната им бляскавост е заменена със стряскаща сивота. Мястото е сломило майка ми. Тя е в хармония с упадъка му. Ето защо дойдохме да живеем тук. Да я пооживим. Някога вярвах, че ще мога да я убедя да се махне оттук. Но тя бе прекарала четирийсет от шейсет и петте си години в тази къща и настояваше да остане в нея до края на дните си, колкото и да са те.

Дъждът се усилва, докато притичвам отстрани на къщата, в кухнята свети, време е за вечеря, а аз закъснявам. Сградата е разположена перпендикулярно на обора. Винаги използвам задния вход. Той се намира в ъгъла, където двете постройки се допират. Влизам през него запъхтян, дрехите са прилепнали към тялото ми, студени и мокри, вляво е вратата за обора, а срещу мен — тази на кухнята, и чувам шум от капеща течност, който идва от мазето, в което се слиза по стълбите вдясно от мен.

— Мег, съжалявам, че закъснях — извиквам на жена си, оставям на пода покритата със ситни капчици платнена торба и отварям вратата на кухнята. Няма никой. Масата не е сложена. Печката е празна. Тук е само шейсетватовата крушка, чието жълтеникаво сияние майка ми предпочита пред яркия блясък на стоватите. Казва, че ѝ напомня за светлината на свещ.

— Мег! — извиквам повторно и отново не получавам отговор. „Сигурно са заспали — мисля си. — С идването на вечерта мракът на

черните буреносни облаци ги е приспал и те са решили да подремнат, докато се върна.“

И пак онова капене. Въпреки че къщата е много стара, оборът отдавна е неизползваем, а керемидите на покрива са изпочупени, мястото не е толкова зенемарено, нито бурята — толкова силна, че дъждът да прониква през прозорците на избата и водните капки да барабанят по каменния под. Включвам осветлението на мазето и слизам по изтърканите, скърцащи дървени стъпала до мястото, където стълбището завива леко наляво, и пред погледа ми се открива цялото помещение. Но не виждам капеща вода. А мляко. Млякото е навсякъде. То капе от тавана, от стените, смесва се с праха и се стича на кални вадички във фугите между каменните плочи на пода.

Решавам, че това е работа на дъщеря ми Сара. Била е очарована от голямата дървена кукленска къща, която баща ми направи за мен, когато бях малък, и чиято синя боя сега е напукана и се лющи. Беше я издърпала от далечния ъгъл до средата на избата. По пода са разхвърляни кутии с игри, фигурки на войници и детайли от конструктори, които Сара е извадила от плетения ракитов кош, за да си играе; кошът, кукленската къща и разпилените играчки са покрити с мляко, то капе от гредите на тавана, стича се по тях и оттам на пода — капка след капка.

Чудя се защо го е направила. Откъде е взела всичкото това мляко? И защо го е разляла?

— Сара! Мег! — Сега вече съм ядосан. Връщам се в тихата кухня. — Сара! — изкрещявам отново. Мисля си как ще я накарам да почисти тази свинщина и ще я накажа да не излиза от къщи до края на седмицата.

Пресичам кухнята, влизам във всекидневната, минавам покрай столовете и дивана, чиято тапицерия на цветя е доста по-избеляла, отколкото я помня като момче, и покрай няколкото мои картини, които майка ми е окачила по стените — рисунки на пасища и гори в ярки цветове, от времето, когато съм бил в началното училище, и нови, от града, в убити кафяви тонове, които приличат на стари фотографии.

Отварям вратата и се втурвам към спалните на втория етаж, като прескачам по две стъпала наведнъж, мокрите ми обувки шляпат по мекия протрит килим, а ръката ми се плъзга светкавично по гладката повърхност на лакираното кленово перило.

Стълбите свършват. Хуквам по коридора. Вратата на Сара е отворена. В стаята е тъмно. Включвам лампата. Тя не е в леглото, изобщо не е лягала. Сатенената покривка е непокътната, през отворения прозорец влизат пръски дъжд и свеж, прохладен вятър. Обзема ме мрачно предчувствие, че се е случило нещо лошо. Отивам разтревожен в нашата спалня. Там също е тъмно и няма никой. Усещам в стомаха си празнина. Къде са жена ми и дъщеря ми? В стаята на майка ми?

Не. Когато заставам пред отворената врата на нейната спалня, виждам на жълтеникавата светлина от коридора, че вътре е само тя, дребното ѝ тяло е проснато на леглото.

— Мамо? — Възнамерявам да добавя „Къде са Мег и Сара?“, но не го правя. Забелязвам, че едната ѝ обувка е на пода, а другата виси, наполовина изута от крака ѝ. И двете са кални. По памучната ѝ рокля има кръв. Тя е разкъсана, косата ѝ е разрошена, лицето — окървавено. Разранените ѝ устни са подути.

Толкова съм потресен, че за няколко секунди губя дар слово. Накрая успявам да промълвя: „Господи, майко!“ и сякаш думите задействат в мен някаква пружина, която ме подтиква да се доближа до нея. Тогава виждам, че очите ѝ са отворени и се взират неவிждащо в тавана и чувам как си поема дъх, като вдишва рязко и с мъка, а после издишва бавно.

— Майко, какво се е случило? Кой ти стори това? Къде са Мег и Сара?

Но тя не ме поглежда, а продължава да се взира безмълвно в тавана.

— За бога, мамо, отговори ми! Погледни ме! Какво се е случило?

Нищо. Очите ѝ не помръдват. С изключение на мъчителните вдишвания, тя е неподвижна като статуя.

Мислите ми са истерични. Несвързани, противоречиви. Трябва да открия Мег и Сара. Сигурно са някъде тук, пребити като майка ми. Или нещо по-лошо. Трябва да ги потърся. Къде? Не мога да оставя майка ми сама. Когато се съвземе, тя също ще изпадне в истерия, ще бъде изплашена, ще изпитва адски болки. Как изобщо е успяла да се добере до леглото?

В стаята ѝ няма следи от борбата, която изглежда, е водила с нападателя си. Значи тя се е провела някъде другаде и после майка ми е допълзяла дотук. Едва сега забелязвам кървавата диря, която започва от стълбите в дъното на коридора и стига до леглото в нейната стая. Кой е извършил това? Къде е той? Кой би пребил една побеляла, сбръчкана, болна от артрит старица? И защо, за бога, ще го прави? Представям си как са я болели възпалените стави, докато се е борила с нападателя.

Може би той все още е в къщата и ме дебне.

Освен празнотата в стомаха си, сега усещам страх, горещ и пулсиращ; страхът ме кара да обезумея и без да се замислям, сграбчвам бастуна, който майка ми не използва, но държи винаги до леглото си, запалвам лампата и отварям със замах вратата на стенния гардероб. Започвам да ръчкам и удрям износените дрехи, като ръмжа ожесточено.

Няма никой. Под леглото. Никой. Зад вратата. Никой.

По същия начин претърсвам всичките стаи на този етаж, като се треса от ужас и непрекъснато проверявам дали някой не дебне зад гърба ми, стискам бастуна и го размахвам в гардероби, под легла, зад врати, със сила, която несъмнено би строшила човешки череп. Не откривам никой.

— Мер! Сара!

Никакъв отговор, в тази поглъщаща звуковете къща не се чува дори ехо.

Няма тавански помещения, само малко празно пространство под покрива, където човек би могъл да пропълзи, но капакът на отвора към него е замазан от години. Не забелязвам следи от насилствено влизане. Никой не се е качвал горе.

Спускам се тичешком по изцапаните с кръв стълби и си мисля какви болки е изпитвала майка ми, докато е пълзяла нагоре по тях. Претърсвам стаите на долния етаж със същото отчаяно старание. Проверям в тоалетната. Зад дивана и столовете. Зад завесите на прозорците.

Никой.

Заклучвам предната врата, така че ако нападателят е отвън, в бурята, да не може да влезе и да ме изненада в гръб. Спускам всички

щори и дърпам всички завеси. Дъждът потропва настоятелно по прозорците.

Извиквам отново имената на Мег и Сара. „Полицията. Майка ми. Доктор.“ Грабвам слушалката на стария телефон от стената до стълбището, обзет от страх, че онзи психопат може да е прерязал кабела отвън. Слава богу, има сигнал. Започвам да въртя ръчката.

Казаха, че идват. С доктор. Казаха да не мърдам от мястото си. Но аз не мога. Мег и Сара. Трябва да ги открия. Знам, че не са в залялото с мляко мазе, защото няма къде да се скрият. Предишната събота изхвърлихме всички кашони и варели, както и бурканите от рафтовете, оставихме само кукленската къща и играчките от детските ми години.

Под стълбището. Забравил съм да проверя под стълбището. Слизам на бегот в мазето и нагазвам разтреперан в млякото, но там има само паяжини — досущ като онези, които почистихме миналата събота. Тръгвам обратно нагоре и погледът ми се спира на задната врата, през която влязох, когато се прибрах. Виждам дръжката ѝ съвсем ясно, сякаш я гледам през телескоп. Тя помръдва, или поне така ми се струва. Паникьосан от мисълта, че маниакът може да нахлуе в къщата, аз се втурвам и заключвам и двете врати — входната и тази за обора.

После ми хрумва, че щом Мег и Сара не са в къщата, остава да са в обора. Въпреки това не мога да събера кураж да отключа вратата и да вляза вътре. Той също трябва да е там. Не навън под дъжда, а на сухо в обора, където няма лампи.

А млякото? Това негово дело ли е? Откъде го е взел? И защо го е разлял? Или Сара го е разляла още преди да ги нападне? Не. Млякото е било излято точно преди да се върна. От него. Но защо? И кой е той? Скитник? Избягал затворник? Лунатик? Не, най-близките затвор и лудница са далеч, поне на сто мили оттук. Значи е от града. Или от някоя съседна ферма.

Знам, че си задавам тези въпроси само за да забавя влизането си в обора. А не бива. Вземам електрическото фенерче, което стои в едно чекмедже в кухнята, отключвам вратата, прекрачвам бързо прага с вдигнат за удар бастун и включвам фенерчето. Преградите на боксовете все още си стоят, макар и килнати, както и част от

оборудването — буталата за биене на масло и гюмовете са потъмнели и ръждясали, покрити с паяжини и прах. Тежката миризма на гниеща дървесина и мухлясало сено се смесва със свежия влажен мирис на дъжда, който прониква през цепнатините в тавана и стените.

Докато осветявам ъглите и боксовете, а постройката скърца от поривите на вятъра, се опитвам да обуздая страха си. Спомням си как изглеждаше оборът в детството ми — кравите чакаха в боксовете да бъдат издоени от баща ми, стените бяха здрави, не пропускаха вятър и вътре беше топло, освен това нямаше врата, която да го свързва с къщата, защото татко не желаше на майка да ѝ мирише на добитък, докато готви в кухнята.

Шаря с лъча на фенерчето по стените, като описвам светлинни дъги в мрака, и се приближавам към боксовете, а в съзнанието ми изплува неканен споменът за онази есен, когато бях на десет. Тогава подранила снежна буря натрупа за една нощ четири стъпки сняг. На сутринта, въпреки че продължаваше да вилнее със същата сила, баща ми излезе да издои кравите. Стана обяд, после дойде вечерта, а него още го нямаше. Телефонните кабели бяха прекъснати и понеже нямаше как да повикаме помощ, нито да си проправим път през снежната виелица, двамата с майка ми цяла нощ будувахме и чакахме вятърът да утихне. На разсъмване бурята най-сетне спря и ние излязохме в ослепителната белота навън, за да открием пощурелите в боксовете си неиздоени крави и баща ми — замръзнал в снега наред с соседната ливада, където навярно се е лутал, изгубил ориентир във виелицата.

До него лежеше вкочаненият труп на лисица, а лицето му бе толкова обезобразено, че го погребяха, без да изложат тялото му за поклонение. Няколко дена по-късно снегът се разтопи, ливадата се превърна в море от кал, а майка ми се погрижи да сложат врата между къщата и обора. Преди да излезе в бурята, баща ми е трябвало да завърже за китката си единия край на въже, а другия — за къщата, така че да намери обратния път, ако се изгуби. Той не беше глупав човек, просто беше прекалено припрян.

Ето за какво си спомням, докато проверявам с фенерчето боксовете, ужасен от възможността да намеря във всеки от тях Мег и Сара или маниака. Мисля си как двамата с майка търсехме баща ми, а сега търся сам жена си и дъщеря си, как някога си бърбях с татко,

докато му помагах да издои кравите, а тук беше топло и приятно и ухаеше на прясно сено, на жито и на оборски тор — една специфична миризма, която за учудване на моите родители, винаги ми е харесвала. Знам, че ако не мисля за онези добри времена, сигурно ще полудея. Страх ме е от това, което мога да открия. Моля се на господ Мег и Сара да са живи.

Какво може да им е сторил непознатият? Какво може да е причинил на едно петгодишно момиченце? Да го изнасили? Да го наръга с нож? Дори да не е убил Сара, тя може да е умряла от загубата на кръв.

Тогава чувам, че майка ме вика. Вече мога да се махна от обора. Испитвам срам и облекчение. Трябва да намеря Мег и Сара, да се опитам да ги спася. Но нямам търпение да поговоря с майка си. Тя може да ми каже какво се е случило, къде да ги търся. Като размахвам фенерчето в кръг около мен, за да не позволя на маниака да ме нападне в гръб, се измъквам през вратата и я заключвам.

Изтичвам горе. Майка ми седи неподвижно на леглото. Искam да получа отговор на въпросите си, да я сграбча и разтърся, за да я накарам да проговори, но така само ще я изплаша още повече и може да се затвори завинаги в себе си.

— Мамо — казвам нежно и я докосвам внимателно, като едва сдържам нетърпението си. — Кой ти причини това? Къде са Мег и Сара?

Тя се усмихва, успокоена от присъствието ми. Но все още няма сили да ми отговори.

— Мамо, моля те. Знам какъв шок си преживяла. Но ти трябва да ми помогнеш. Трябва да ми кажеш къде са, къде да ги търся.

— Кукли — прошепва тя.

Побиват ме тръпки.

— Какви кукли, мамо? Да не би тук да е дошъл мъж с кукли? Или самият той е изглеждал като кукла? Бил е маскиран като кукла, така ли?

Твърде много въпроси. Тя само примигва.

— Моля те, мамо, кажи ми. Къде са Мег и Сара?

— Кукли — пак прошепва тя.

И отново, както когато виждам непокътнатата сатенена покривка на леглото на Сара, ме обзема предчувствие, започвам да се досещам

какво е станало, но не мога, не искам да повярвам, че това е възможно.

— Да, мамо, куклите — казвам на глас, като отхвърлям подозрението си. — Моля те, кажи къде са Мег и Сара.

— Ти вече си голямо момче. Трябва да спреш да се държиш като дете. Сега, когато баща ти го няма, ти си мъжът в тази къща. Трябва да бъдеш смел.

— Не, майко. — Поклащам глава, усещам болка в гърдите.

— Чака ни много работа; повече, отколкото се полага на едно дете. Но нямаме избор. Трябва да приемеш, че Бог е решил да вземе баща ти от нас, че сега ти си единственият мъж, на когото мога да разчитам.

— Не, майко.

— Вече си мъж и трябва да зарежеш детските игри.

Изправям се несигурно и се подпирам на касата на вратата, по бузите ми се стичат сълзи и мокрят ризата, която тъкмо е започнала да изсъхва от дъжда. Избърсвам очи, виждам майка ми, която е протегнала усмихнато ръка към мен, отстъпвам ужасен назад в коридора, слизам със залитане по стърбите на долния етаж, минавам през всекидневната и през кухнята, спускам се в мазето, прецапвам през млякото до кукленската къща и намирам вътре сгънато на две тялото на Сара. Мег е навряна в раковия кош. Играчките не са били изсипани на пода от дъщеря ми, били са извадени, за да се освободи място за трупа на жена ми. Коремите и на двете са разпорени и напълнени с дървени стърготини, очите им са изцъклени като на кукли.

Полицаите тропат по задната врата на къщата, блъскат я, крещат да им отворя, но аз не мога да помръдна. Те разбиват вратата, застават на входа на мазето и се взират надолу към мен, а от гумените им дъждобрани се отцежда вода.

— Млякото — казвам им аз.

Гледат ме с недоумение. Оставам на мястото си, заслушан в почукването на дъждовните капки по стъклата на прозорците, а полицаите слизат долу и виждат мъртвите тела, после се качват в стаята на майка ми. Когато се връщат отново при мен, повтарям: „Млякото“, но те все още не разбират.

— Тя ги е убила, то е ясно — казва единият от тях. — Но защо е това мляко?

Едва когато разпитват съседите надолу по пътя и научават как майка ми е закупила от тях бидони с мляко, как е настоявала да ги отнесе сама да колата си и как се е измъчила при пренасянето им, едва след като откриват празните бидони и ножа в един бокс в обора, успявам да им отговоря:

— Млякото. Кръвта. Имало е много кръв. Тя е искала да се отърве от нея, затова я е отмила с мляко, заличила е кръвта, но е продължила да излива мляко. Нали разбирате, имало е толкова много кръв.

Тази есен дойдох със семейството си да живея в провинцията, в къщата на майка ми, дома, в която съм израснал. Разхождам се из селото, обзет от удивление, защото нищо не се е променило и все пак всичко е различно — вече съм възрастен и виждам нещата под друг ъгъл. Чувствам се така, сякаш съм тук хем сега, хем тогава, едновременно със съзнанието на момче и на мъж.

СЪДРУЖНИЦИ

През следващите десет години не написах нито един разказ. За сметка на това, след като завърших „Първа кръв“ през 1971, написах няколко различни по жанр книги: „Заветът“ — роман за преследване, „Тотемът“ — роман на ужаса без свръхестествени елементи и „Последна зря“ — исторически уестърн. Междувременно продължавах да преподавам в университета. Нямах време за къса проза. Нито енергия — всеки опит да напиша разказ ми костваше отчайващи усилия и завършваше с провал. Накрая, през 1981 година, направих пробив в творческия си застой със „Съдружници“. Вдъхновение за този разказ почерпих от един студент от горния курс, който беше разтревожен от перспективите си за работа. В следствие се оказа, че тревогите му са били напразни, но той ме наведе на мисълта за крайностите, до които може да прибегне един висшист, за да си намери работа.

* * *

Несъмнено беше коравосърдечно, но просто нямаше друг начин. Макензи прекара месеци наред в обмисляне на алтернативни решения. Направи опит да откупи дяла на съдружника си, но Долан не се съгласи. Е, не точно. Първоначално се изсмя на предложението му: „Няма да ти доставя това удоволствие.“ А когато Макензи продължи да настоява, отговори: „Добре, съгласен съм. Но ще ти трябват един милион долара.“ Със същия успех би могъл да поиска и десет. Макензи не можеше да събере цял милион, нито дори половин или четвърт, и Долан много добре знаеше това.

Позната история. Макензи не можеше да каже „Добро утро“, без Долан да не вземе да спори с него. Щом Макензи си купеше кола, Долан си купуваше по-голяма и по-скъпа и за да го подразни, после се хвалеше каква изгодна сделка е направил. А когато Макензи се върна с

жена си и децата си от почивка на Бермудските острови, Долан му заяви, че Бермудските острови изобщо не можели да се сравняват с Мазатлан^[1], където той бе завел своето семейство.

Двамата мъже постоянно спореха. Бяха привърженици на различни футболни отбори. Кулинарните им предпочитания бяха коренно различни (агнешки котлети срещу осолено говеждо). Когато Макензи започна да играе голф, партньорът му внезапно се запали по тениса, като отбеляза, че голфът бил само игра за удоволствие, докато при тениса имало и добро физическо натоварване. Но въпреки „физическото натоварване“ Долан беше с наднормено тегло. Макензи беше строен, но пък съдружникът му непрекъснато му се подиграваше заради перуката, която носеше.

Беше невъзможно един шотландец и един ирландец да бъдат бизнес партньори и това би трябвало да е известно на Макензи. Но първоначално те бяха двама строителни предприемачи, които постоянно си съперничеха и губеха много пари от конкуренцията помежду си. Така че станаха съдружници. Заедно постигнаха много по-големи успехи, отколкото преди поотделно. Продължиха да се надпреварват и когато единият търсеше начин да спечелят повече, другият бе принуден да бъде два пъти по-находчив от него. Намалиха цените на услугите си, като слагаха твърде много чакъл в бетона, инсталираха нискокачествени тръбопроводи и използваха изолационни материали, които не отговаряха на стандарта. Приходите си от тези измами записваха в специални счетоводни книги.

„Макензи–Долан Ентърпрайзис“. О, предприятието им работеше много успешно. Но те не се погаждаха помежду си. Опитаха се да разрешат този проблем, като поделят работата си — Макензи се занимаваше с административните дела, а Долан с отстраняването на аварията. Все пак, от време на време трябваше да се срещат, за да вземат решения. Въпреки че се виждаха по-рядко, напрежението между тях остана и дори нарасна.

Сприятеляването на съпругите им само влоши нещата. Те непрекъснато организираха барбекюта и партита с плуване в басейна. Двамата мъже не смееха да протестираят срещу събиранията, защото опитите им винаги завършваха с провал:

Макензи:

— Мразя го. В офиса ме побърква, а на партитата направо ми се повдига от него.

Жена му:

— Виж какво, Вики Долан ми е приятелка и аз няма да позволя на детинските ти глупости да развалят нашето приятелство. Тази вечер ще спя на дивана.

И така, двамата мъже стояха загледани в далечината или се взираха в уискито си със сода (съответно шотландско и ирландско), докато съпругите им си разменяха рецепти.

Истинските проблеми започнаха, когато Долан взе да отправя заплахи:

— Чудя се, какво ли ще направят данъчните, ако научат за твоите специални счетоводни книги?

— А какво ще кажат за некачествените водопроводни тръби и пълния с чакъл бетон? — не му остана дължен Макензи. — Това е твое дело.

— Ще ми наложат глоба и толкова — отвърна бързо Долан. — Виж, счетоводните книги са друга работа. Ако данъчните научат, че ги укриваш от тях, ще те набутат в някой затвор и повече няма да видя грозната ти мутра.

Макензи изглежда с омраза пълния мъж и реши, че няма друг начин. Беше предложил на съдружника си да откупи дяла му в предприятието, но той му бе отказал. Нещо повече — Долан явно възнамеряваше да го издаде на данъчните и да заграби целия бизнес. Макензи разбра, че вече няма избор. Трябваше да се отбранява.

Пред клетката с маймуните стоеше висок и слаб младеж с руса коса и приятна външност. Беше облечен в светлосин спортен екип. Ядеше фъстъци.

Макензи се наведе към чешмата да пие вода и се огледа. Зоологическата градина беше претъпкана. Беше обяд и слънцето препичаше. По пейките седяха и дъвчеха сандвичи излезли в обедна почивка хора. Други се разхождаха между клетките. Виждаха се деца, майки, старци, които играеха на дама. Във въздуха се носеха звуци от латерна, приглушени разговори, животински крясъци и птичи песни. Макензи отбеляза със задоволство, че никой не му обръща внимание, избърса мократа си уста и се приближи до клетката с маймуните.

— Господин Смит?

Младежът не отговори, само лапна още един фъстък и Макензи се уплаши, че е сбъркал човека. В края на краищата зоологическата градина беше пълна с посетители. Имаше и други мъже в спортни екипи. От друга страна, въпреки че вестниците твърдяха обратното, изобщо не беше лесно да намериш човек, който да се занимава с подобна дейност. Макензи бе прекарал няколко нощи в обикаляне на долнопробни барове. Веднъж го помислиха за ченге и го заплашиха, че ще му счупят и двата крака. Но стодоларовите банкноти умееха да убеждават хората. Един разговор от уличен телефон го бе отвел в зоологическата градина. Той, разбира се, можеше да свърши работата собственоръчно, само че се нуждаеше от алиби, пък и честно казано, му липсваше необходимият кураж.

А сега бе сбъркал човека. Явно мъжът, с когото трябваше да се срещне, бе решил, че това е капан и не бе дошъл. Макензи се нареди да си тръгва, но русият се обърна.

— Почакай за момент, Боб.

Макензи примигна.

— Господин Смит?

— Можеш да ми викаш Джон. — Усмивката на младежа разкри ослепително белите му зъби. Той протегна пакетчето в ръката си към по-възрастния мъж. — Фъстъци, Боб?

— Не, благодаря...

— Хайде, вземи си — подкани го русият.

Макензи си взе един фъстък. Стори му се безвкусен.

— Така, така. Успокой се малко. Нали не възразяваш, че ти викам Боб?

— Не, поне докато приключим с тази работа. Знаеш ли, представях си те по-различно.

— Аха — кимна другият. — Очакваше някой костюмиран мускулист тип с белег на лицето.

— Е, не точно...

— А вместо това виждаш младеж, облечен така, сякаш ще ходи на сърф. Разбирам те напълно. Изпитваш разочарование. — Той повдигна иронично вежди. — Само че днес нищо не е такова, каквото изглежда. Ще ми повярваш ли, ако ти кажа, че съм завършил бизнес

мениджмънт? Но колкото и да се опитвах, не можах да си намеря работа по специалността и реших да се занимавам с *това*.

— Искаш да кажеш, че ти е за първи път?

— Спокойно, Боб, не казвам такова нещо. Знам как да си върша работата, не се тревожи. Виждаш ли тези маймуни?

— Не разбирам... Какво...

— Погледни ги.

Макензи се обърна озадачен към клетката. На едно дърво видя маймуна, която мастурбираше.

— Нямах предвид тази, Боб. Гледай сега!

Младежът хвърли през решетките няколко фъстъка и всички маймуни се втурнаха към тях, като се блъскаха и удряха.

— Виждаш ли, те са досущ като нас. И ние се избиваме за фъстъци.

— Всичко това е много интересно, но...

— Добре, разбирам, че си нетърпелив. Просто се опитвах да бъда общителен, но всички бързат ли, бързат. — Той въздъхна. — Какъв е проблемът, Боб?

— Моят съдружник.

— Краде от касата?

— Не.

— Спи с жена ти?

— Не.

Младежът кимна:

— Разбирам, Боб.

— Наистина ли?

— Разбира се. Толкова е просто. „Брачният синдром“, така му викам.

— Какво?

— Все едно си женен за съдружника си, като ти го ненавиждаш, а той не е съгласен да ти даде развод.

— Невероятно.

— Моля?

— Прав си. Наистина разбираш.

Русокосият сви рамене и замери с фъстък маймуната, която бе мастурбирала преди малко.

— Боб, аз съм специалист по човешката душа. За теб е без значение как ще го направя, нали така?

— Да, стига да...

— ... изглежда като злополука. Именно. Спомняш ли си каква сума ти назовах по телефона?

— Десет хиляди долара.

— Половината сега, останалото после. Носиш ли парите?

— Пликът е в джоба ми.

— Не, не ми го давай веднага. Остави плика в онзи боклукчийски кош. След няколко секунди ще отида да изхвърля в него празното пакетче от фъстъци и ще го взема.

— Казва се Патрик Долан.

— Инструкциите са при парите, нали?

— Ти пожела така.

— Тогава няма за какво да се тревожиш, Боб. Ще ти се обадя.

— Хей, почакай малко. Каква е гаранцията ми...

— Че няма да те измамя? Че няма да те изнудвам? Боб, ти наистина ме изненадаваш. Това не би било добър бизнес.

Долан излезе от железарския магазин. Следобедното слънце препичаше ужасно. Той избърса с ръка потта от челото си и присви очи. В пикапа му имаше някой.

Един младеж, който ядеше чипс. Рус, с приятна външност. Облечен в спортен екип.

— Мамка му...

Долан пресече паркинга и отвори със замах вратата на пикапа.

— Хей, приятел, това е моят...

Широката усмивка на младежа го свари неподготвен.

— Здравсти, Пат. Искаш ли чипс?

Долан зяпна. От челото му отново шурна пот.

— Моля?

— Като гледам как се потиш, май ти е нужна повече сол. Хайде, Пат, вземи си чипс.

Долан стисна челюсти и изръмжа:

— Навън.

— Какво?

— Излизай от пикапа, или ще те изхвърля насила от него.

Русокосият въздъхна разочаровано. После свали малко ципа на горнището си, така че Долан да види револвера в кобура под мишницата му.

Стомахът на пълния мъж се сви. Той пребледня и отстъпи паникьосано назад, зяпнал от изненада.

— Какво, по дяволите...

— Спокойно, Пат.

— Слушай, човече, имам само дваисет долара.

— Аз не съм крадец. Качи се в пикапа, просто искам да поговорим.

Долан се озърна уплашено. Никой не гледаше към тях. Зачуди се дали да не побегне.

— Не се опитвай да избягаш, Пат.

Облекчен, че решението е взето вместо него, Долан побърза да се качи в колата. Чипсът, който си взе по настояване на младежа, му се стори безвкусен. Изпотеният гръб на ризата му залепна за седалката. Погледът му непрекъснато се стрелкаше към кобура под горнището на другия.

— Виж, Пат, работата е там, че трябва да те убия.

Долан подскочи и си удари главата в тавана на пикапа.

— *Какво?*

— Твоят съдружник ме нае. Ще ми плати за главата ти десет хиляди долара.

— Ако това е някаква шега...

— Това е бизнес, Пат. Той вече ми даде аванс от пет хиляди. Искаш ли да ти ги покажа?

— Но това е лудост!

— Пат, не биваше да го казваш.

Долан трепна. Младежът пхна ръка под горнището си.

— Почакай! Вярвам ти!

— Пат, искам само да ти покажа бележката с инструкциите, която ми даде твоят съдружник. Ето. Ще познаеш почерка му.

Долан се втренчи в листа.

— Тук са написани името и адреса ми.

— А също как изглеждаш и какви навици имаш. Той иска смъртта ти да прилича на злополука.

Долан най-накрая проумя, че това не бе шега. В гърдите му избухна гняв. Лицето му почервения.

— Виж го ти мръсното копеле! Мисли се за страшно хитър!

— Спокойно, Пат.

— Носи онази отвратителна перука и иска да откупи дяла ми, но аз няма да му доставя това удоволствие!

— Разбирам, Пат. Все едно двамата сте женени един за друг и ти искаш той да страда.

— Дяволски си прав, че искам да страда! Търпя го вече двацет години! И сега е решил, че може да ме премахне и да поеме целия бизнес? Миризливо, долно...

— Боб, опасявам се, че ти нося лоши новини.

Макензи едва не разля скоча си. Обърна се. Младежът седеше на бара зад него и ядеше пуканки.

— Не ми казвай, че си оплескал работата! — Очите на шотландеца се разшириха от ужас. Той се озърна диво, сякаш очакваше да го арестуват.

— Боб, изобщо не съм я започвал — отвърна русокосият и се опита да изчопли нещо от зъбите си.

— Мили боже, какво стана?

— За малко да си счупя един зъб. Някои царевични зърна не са добре разпукани. Трябва да ги осъдя...

— Имах предвид с Долан!

— По-тихо, Боб. Знам какво имаш предвид. На никой не му пука, когато някой друг си счупи зъб. Всеки се грижи само за себе си. Срамота. Вярваш ли в конкуренцията?

— Моля?

— Подкрепяш ли частната инициатива, която е направила тази държава велика?

Макензи усети, че колената му омекват и сграбчи барплота.

— Да — промърмори тихо.

— Значи ще разбереш позицията ми. Когато се срещнах със съдружника ти...

— Господи, ти си му казал!

— Боб, не можех да го убия, без да съм чул неговата оферта. В противен случай нямаше да съм американец.

Макензи се разтрепера.

— Оферта? Каква оферта?

— Не се вълнувай, Боб. Решихме, че той може да ми плати да не го убивам. Но рано или късно ти ще наемеш друг убиец. Затова стигнахме до извода, че ще е най-добре да се върна и да очистя *теб*. Аз получавам десет бона в аванс и още десет, след като те заровят.

— Не мога да повярвам!

— Истина е, Боб. Трябваше да видиш изражението му. Направо беше побеснял.

— Но ти прие моето предложение! Сключихме сделка!

— Устният договор не е обвързващ. Ако искаш, можем да сключим нова сделка. Само че сега услугите ми ще бъдат по-скъпи.

— Измамник!

На лицето на младежа се изписа болка.

— Жалко, че мислиш така.

— Не, почакай. Не си отивай. Не исках да кажа точно това.

— Боб, ти нарани чувствата ми.

— Съжалявам. Не знам какво говоря. Всеки път, когато се сетя за онзи...

— Разбирам, Боб. Прощавам ти.

— Пат, никога няма да познаеш какво направи Боб.

Долан, който гледаше от мястото си до оградата как конете препускат към финалната отсечка на хиподрума, потръпна. Обърна се. Младежът стоеше зад него и ядеше хотдог.

— Ти си му казал.

— Трябваше, Пат. Иначе нямаше да е честно. Той ми предложи два пъти повече пари от теб. Двадесет бона сега и двадесет после.

— И ти си дошъл да поискаш от мен по-голяма сума?

— *Те навлизат в последната отсечка!* — прогърмя гласът на коментатора.

— Заради инфлацията е, Пат. Тя ни убива. — Младежът избърса горчицата от устните си.

— За глупак ли ме мислиш? — попита го Долан.

— Какво говориш, Пат?

— Ако ти платя още, ти ще отидеш при него и той ще ти даде повече. После ще се върнеш при мен и ще поискаш още пари. След

това... Край! Аз бях дотук! Няма да ти дам нито цент.

— Добре, Пат. Радвам се, че се видяхме.

— Почакай!

— Защо? Нещо не е наред ли?

— Разбира с, че не е. Ти ще ме убиеш!

— Това зависи от теб, Пат.

— *Победителят е...* — извиси глас коментаторът.

Конете преминаха с грохот през финалната линия и жокеите се изправиха, за да забавят техния бяг. Върху тълпата от зрители се спуснаха облаци прах.

— Добре, по дяволите, ще ти платя — промърмори Долан. — Но този път го направи. Не мога да спя. Взех да слабея. Получих язва.

— Надбягването свърши, Пат. Заложил ли си на някой кон?

— На номер шест.

— На тази кранта? Тя финишира последна, Пат. Ако ме беше попитал, щях да ти предложи номер три.

— Боб, никога няма да познаеш какво направи Пат.

— Пат, никога няма да познаеш какво направи Боб.

Долан спря до пейката в парка, огледа се, въздъхна и седна до Макензи.

— Значи възнамеряваше да го използваш, за да ме убиеш — каза ирландецът.

Макензи се намръщи.

— И ти се изкуши от тази идея.

— Трябваше да се отбранявам — разпери ръце Пат.

— А аз да си кротувам, докато съобщиш на данъчните за счетоводните книги, така ли?

— Това беше шега.

— Шега, която ми коства цяло състояние.

— И на мен.

— Май имаме проблем.

Те кимнаха в знак на съгласие и подхвърлиха трошици хляб на гълъбите.

— Доста мислих — каза Долан — и стигнах до извода, че...

— Трябва да го премахнем.
— Друг начин няма.
— Иначе ще ни разори.
— Ако платим на някой друг да го очисти, новият убиец може да започне да ни изнудва като него.
— Ще му видим сметката двамата с теб. Заедно. Така няма да можеш да прехвърлиш вината само на мен.
— Ти също.
— Какво, нямаш ли ми доверие?
Те се спогледаха.

— Здравсти, Боб. Как си, Пат? — попита ги усмихнатото младежът, седнал зад бюрото им. Ядеше тако^[2] и прелистваше папките им.
— По дяволите, какво търсиш тук?
— Каза, че го очаквате — обади се секретарката.
— Няма нищо. Ние ще се погрижим за него.
— Само затвори вратата.
Те се втренчиха в русокосия.
— Хей, момчета, тъкмо преглеждах счетоводните ви книги. Каква бъркотия. Пестене на бетон. И нискокачествена изолация. Просто не знам какво ще правим. Предстои ни много работа.
Върху документите падна капка сос.
— На нас?
— Разбира се, нали сме съдружници.
— *Какви сме?*
— Инвестирах получените от вас пари.
— В какво?
— В застраховка за живот. Нали ви казах, че съм завършил бизнес мениджмънт? Реших, че професията на наемен убиец не ми допада. Така че отидох при специалист. В наши дни един висшист трябва да постъпи така, ако иска да си намери работа.
— Специалист?
— Истински наемен убиец. В случай че ме премахнете, ще ви сполети същото.
Макензи усети бodeжи в сърцето. Язвата на Долан се обади.
— И така, вече сме партньори. Вижте, дори поръчах няколко визитки.

Той им подаде една, омацана по рѣба със сос от тако.
МАКЕНЗИ — ДОЛАН — СМИТ.

А отдолу:

ПРЕДПРИЕМАЧИ

[1] Мексиканско курортно градче на брега на Тихи океан — Б.пр.

↑

[2] Мексиканско ястие — сгъната на две царевична питка, пълна с накълцано месо, маруля и т.н. — Б.пр. ↑

ЧЕРНА ВЕЧЕР

Не използвам често хумор в прозата си. Разказът, който прочетохте току-що, е едно от изключенията. По-късно ще откриете и други. В следващата история от този сборник обаче няма да намерите нито капчица хумор. Мрачна и обезпокоителна, тя е в унисон с „Капка след капка“. „Черна вечер“ е част от серията разкази за къщи, за първи път се появи на бял свят през 1981 година в антологията „Ужаси“ под редакцията на Чарлс Л. Грант и постави началото на дългогодишното ми приятелство с Чарли. Този даровит писател издаде едни от най-забележителните антологии на черния съспенс през седемдесетте и осемдесетте години, в това число високо ценената поредица „Сенки“. Една от причините да не напиша нито един разказ между 1971 и 1981 бе, че нямаше пазар за типа разкази, който исках да пиша. Когато научих за антологиите на Чарли, открих в негово лице един събрат по душа. Много от новелите в този сборник бяха публикувани в изданията на Чарли. Ето защо, редом с цял куп други автори на трилъри, аз съм му длъжник.

* * *

И така, всички отидохме там. Виждам, че си изнервен колкото бяхме и ние тогава, затова ще ти кажа веднага, че имаш право. Къщата се намираше в най-западналия квартал на града. Казаха ми, че през двайсетте години на века е била сред най-красивите сгради, но жалюзите на прозорците ѝ отдавна бяха изпадали; верандата се бе наклонила на една страна; боята, която бе напукана и се лющеше, навярно някога е била ослепително бяла, ала сега в здрача изглеждаше сива. Къщата бе триетажна — с фронтони, комини, капандури и балкони. И в наши дни не всеки може да си позволи такъв голям дом, а онзи, който го е построил навремето, трябва да е бил много богат. Каква ти къща, цял замък, макар и грохнал от старост. Представих си с

тъга колко разочаровани щяха да бъдат първоначалните собственици, ако можеха да видят каква метаморфоза бе претърпяла някогашната им гордост. Но те навярно бяха умрели, и то отдавна, така че това нямаше значение. От значение беше само вонята.

Като казвам, че отидохме там, имам предвид помощник-шерифът, докторът и моя милост. Стояхме зад полицейската кола и се взирахме в мрачната, притихнала, грохнала от старост постройка. Последните лъчи на залязващото слънце осветяваха силуетите на съседите, застанали на верандите на своите също толкова зле поддържани, някога красиви къщи. Задържахме дъха си и тръгнахме към градинската портичка, която се откачи от пантите си, щом я бутнах. Запътихме се към предното стълбище. Във фугите между плочите на алеята растяха бурени, дворът беше занемарен. В този миг слънцето се скри зад хоризонта и въздухът сякаш изведнъж захладна. Включихме фенерчетата си, за да прогоним падналия мрак, и се изкачихме по напуканите, скърцащи стълби върху верандата, където се наложи да заобиколим няколко счупени дъски. Пред входната врата имаше купчина вестници. Надникнахме през мръсните стъкла на прозорците, но тъмнината във вътрешността на къщата беше непроницаема. Натиснах звънеца. Прозвуча монотонен, безрадостен звук. Без ехо.

Постройката остана тъмна. Не се чу шум от приближаващи стъпки. Натиснах повторно звънеца и зачакахме някой да отвори.

— Какво ще правим сега? — попита нервно помощник-шерифът.

— Ще почакаме още малко. Все пак собствениците са стари хора — отвърнах аз. — Пък може и да не са си у дома.

— Къщата има само един собственик — обади се докторът.

— Какво?

— Тук живее само една старица. Казва се Агнес и трябва да е поне на осемдесет.

— В такъв случай може би спи.

— Не ми се вярва. Нали затова дойдохме.

Натиснах отново звънеца. Доскоро живеех в голям град. Преселих се със семейството си в това малко градче, защото се надявах, че тук животът е по-спокоен. И понеже бях новият шериф, изобщо не изгарях от желание да настройвам местните хора срещу себе си, като безпокоя една старица.

Вонята беше все така нетърпима. Повдигаше ми се, ноздрите ми потръпваха от отвращение. Така или иначе, не можех да пренебрегна настойчивите обаждания на съседите.

— Добре, да влизаме.

Натиснах дръжката. Вратата беше заключена. Блъснах я с рамо. Отвори се съвсем лесно, почти безшумно, сякаш касата беше от картон, който се съдра под силата на удара ми. Дървото беше изгнило.

— Има ли някой? — извиках аз.

Мълчание.

Спогледахме се и влязохме вътре. Коридорът беше пращен, вонята — по-силна.

Тръгнахме напред, като осветявахме пътя си. Всекидневната или това, което, струва ми се, някога са наричали салон, се намираше вдясно, зад овален вход. Помещението беше пълно с купчини вестници, които се извисяваха над главата ми. Между тях имаше проход, колкото да мине човек, хартиените колони от двете му страни се бяха наклонили застрашително, сякаш щяха да се срутят всеки миг.

— Сигурно това е източникът на вонята — казах на доктора. — Всичките тези влажни, мухлясали вестници. Когато плесенясат...

— Но ти не мислиш така.

Минахме през друг овален вход.

— Има ли някой въщи?

Видях покрит с паяжини роял. Фенерчето ми освети още струпани на купчини вестници.

— Изглежда са ги колекционирали. Щом остарееят, някои хора...
— Гласът на помощника ми заглъхна и той се разкашля, задавен от вонята.

— Ще трябва да претърсим къщата стая по стая — обърнах се към спътниците си аз.

Качихме се на тавана и тръгнахме надолу. Вестници, от 1929 и 1936, всяка стая посветена на отделна година, от 1942 и 1958. Най-накрая на втория етаж открихме спалня, която изглеждаше нормално, тоест вътре нямаше вестници. За сметка на това обзавеждането ѝ беше от двайсетте години, или поне така предположих. Балдахинът на леглото, абажурите от матово стъкло и грубите калъфи от зебло, които покриваха столовете, със сигурност бяха останки от друго време.

Никой не бе спал в леглото. Пробвахме да светнем лампите, но безуспешно.

— Сигурно не си е платила сметката за тока — каза помощникът ми и отново избухна в кашлица.

Навсякъде прах, паяжини и онази натрапчива, всепроникваща смрад. Слязохме на първия етаж. Мазето е мястото, което подозирате, че трябва да проверите първо, но винаги оставяте за края.

Опитах се да запазя присъствие на духа и отворих вратата на избата. Вонята се усили и ни обви като воал. Спуснахме се бавно по скърцащото стълбище.

Аз съм трениран наблюдател. Обучен съм да не се поддавам на емоции, а да анализирам видяното. Но това не е лесно, особено когато си на тъмно и не можеш да осветиш с фенерчето си повече от един предмет наведнъж, а ужасът ти непрекъснато расте и идва момент, в който ти се струва, че вече не издържаш.

Първо виждаш обезглавеното женско тяло да лежи на пода, а вонята е като от гниещи картофи, втечнили се в кората си. От него се е изляла някаква течност. Желанието ти да повърнеш е непреодолимо.

После импулсивно вдигаш лъча на фенерчето и осветяваш висящата във въжена примка глава — дългата бяла коса, полуразложеното лице с хлътналите страни и превърналите се в желе очи.

Но това не е всичко, защото още веднъж без някаква обяснима причина, сякаш предварително знаеш, че ще са там, насочваш фенерчето към дъното на мазето, към малка масичка за кукли, наредена с прибори за чай, и столче, за което е завързано още едно полуразложено тяло, този път детско — на малко момиченце. Разбираш го от дългата коса, панделката и роклята; но не и от лицето, защото то е наядено от насекоми. Забелязваш още една подробност — облеклото на момичето принадлежи на отминала епоха: сламена шапка, високи обувки с копчета, пожълтял кринолин, проядена от молци официална сатенена рокля; то сякаш носи маскараден костюм или е било принудено да играе роля, която не му е харесвала — панделката около врата му е толкова стегната, че почернелият му език е изплезен навън.

— Господи! — простенва зад гърба ми помощник-шерифът и стомашният сок, който се качва в устата ми, е горчив и парещ.

— Добре, помогнете ми да разбере тази бъркотия.

Намираме се в моя офис, светлината на лампите ми се струва болезнено ярка след мрака в къщата. Въпреки че нощта навън е студена и ветровита, аз съм отворил всички прозорци и съм пуснал вентилатора, само и само да прогоня от себе си спомена за вонята.

— Убила е детето, после се е обесила, това поне е ясно — продължавам аз. — Но защо? Аз съм отскоро в града. Не знам какъв мотив би могла да има. Как мислите, защо го е убила?

Единственият отговор е бръмченето на вентилатора.

После докторът се прокашля и отвърща:

— Агнес живееше в къщата от самото начало. Построиха я двамата с мъжа ѝ.

— Но аз мислех...

— Тогава имаха пари — продължава докторът с глух глас. — Той беше банкер. Бяха богати.

— Какво е станало със съпруга?

— Казвал се Андрю. Имали дъщеря. Умряла през есента на 1928 година, когато била на три. От дифтерия^[1]. Знам това от баща ми, защото лекувал момиченцето, но не могъл да го спаси. Родителите били съкрушени от загубата. Един ден мъжът напуснал града и никога повече не се върнал. Жената продължила да живее сама, като отшелник. Сега разбирам всичко. В нашия град от време на време изчезват деца, обикновено през есента. Тази есен например изчезна момиченцето, което открихме. Само като си помисля колко я търсихме. Скоро ще трябва да уведомиш родителите ѝ. Не ти завиждам. Предполагам, че с напредването на възрастта Агнес се е чувствала все по-самотна и накрая е полудяла. Опитвала се е да намери заместител на дъщеря си. Отвличала е деца. Убивала ги е, за да не я издадат, но е вярвала, че са живи и че са нейното момиченце.

— Както децата вярват, че куклите им са живи? — полюбопитствах аз.

— Щом това сръвнение ти харесва. — Докторът вдига рамене. — Нейното психическо разстройство е толкова странно, че нормалният човек трудно може да го проумее. Интересно какво е направила с труповете на останалите деца. Навярно ѝ е било трудно да поддържа фантазиите си, когато телата са започвали да се разлагат. Може би най-

накрая е осъзнала, че се е превърнала в чудовище и е решила да сложи край на живота си.

— Така ще да е било — кима помощникът ми, а на лицето му все още е изписано отвращение. — Звучи логично.

— Там е бедата — заявява докторът. — Лунатиците винаги действат логично, но логиката им е ужасно извратена.

Трябваше да свърша цял куп работа. До този момент не бях повикал линейка, защото исках да запазя сцената на местопрестъплението непокътната, докато не разбера със сигурност какво се е случило. Но вече беше крайно време да го направя, трябваше да се обадя и на родителите. Посегнах към телефона, но той иззвъня.

— Ало? — Останах заслушан известно време и осъзнах колко погрешни са били изводите ни.

Затворих телефона и погледнах доктора и помощника си.

— Не е била тя. Не ги е убила Агнес.

— Какво!? — възкликнаха удивени двамата мъже.

— Бил е Андрю — отвърнах им, докато тичах към вратата.

— Той е напуснал града през 1928 — каза объркано докторът.

— Никога не го е напускал.

Те хукнаха след мен към патрулната кола.

— Все още е в къщата.

— Но нали я претърсихме?

— Там е бил. Били сме твърде глупави, щом не сме го открили.

Намъкнахме се в патрулката и аз натиснах педала на газта.

— Нищо не разбирам — обади се докторът.

Нямах желание, нито време да споря с тях. Цялото ми внимание бе съсредоточено върху бясното шофиране по тесните улици. Щом стигнахме до къщата, изскочих от колата, втурнах се покрай падналата градинска портичка, пресякох тичешком обраслата с бурени алея, заобиколих дупките на верандата и влетях в занемарената постройка.

— Знам, че си тук, Андрю! Покажи се! Не ме карай да те търся!

Тишината в къщата бе потискаща. Включих фенерчето и влязох във всекидневната.

— По дяволите, Андрю! Ако си й сторил нещо, кълна се, че ще те накажа така, както ти си наказал всички тези деца!

Започнах да събарям купчините вестници като обезумял.

— Успокой се, шефе — каза помощник-шерифът зад гърба ми.

Но аз продължих да бутам и блъскам, докато разчистих половината помещение. Обърнах се към другата половина.

— Помогнете ми! — изкрещях на стъписаните ми спътници.

Открихме Андрю в стаята с рояла, по-точно в една стая вътре в самата стая, стая със стени от купчини вестници. Той беше там, осемдесет и няколко годишен старец, крехък на вид, но учудващо подвижен. Погледна към мен, тялото му миришеше досущ като старите вестници, и се загърчи да скрие тайната си, но аз го сграбчих за ризата, блъснах го настрани и видях момиченцето, облечено в дрехи от двайсетте, завързано, със запушена уста и широко отворени, уплашени очи. Андрю бе отвличал децата. Никога не бе напускал града. Просто бе изгубил разсъдъка си. За да го защити и задържи при себе си, Агнес го е криела в къщата през всичките тези години. Но всеки път, когато убивал някое дете, лоялността ѝ към него отслабвала, докато накрая, изправена пред ужасния избор, тя се обесила, неспособна да го предаде на полицията.

Досетих се за всичко след онзи телефонен разговор, в който ми съобщиха, че е изчезнало още едно дете — дете, което заради преживяния ужас сега беше с бяла коса, — и след като Агнес бе мъртва, кой би могъл да е похитителят, освен Андрю? Да, това дете наистина е с побеляла коса, повярвайте ми. Защото малкото момиченце е моята вече пораснала дъщеря и понякога, когато я посещавам в клиниката през уикендите, ми се струва, че тя все още си спомня кой е баща ѝ.

[1] Опасна заразна болест на гърлото, при която лигавицата му се покрива с бели налепи; лошо гърло — Б.пр. ↑

ТАЙНСТВЕНИЯТ СМЯХ

Последният ми разказ, чийто сюжет се върти около къща — „Тайнственият смях“, — беше публикуван в една и съща година с „Черна вечер“: 1981. От курсовете по съвременна поезия в университета в главата ми се е запечатала една поема на Т. С. Елиът^[1] — „Четири квартета“, — и по-точно първата ѝ част — „Изгорелият Нортън“, заради зловещото ѝ призрачно звучене и чувството за пропадане през и извън времето, което създава у читателя. Когато дойдохме със семейството ми да живеем в Айова, се нанесохме в малка симпатична фермерска къща. След време се преместихме в по-голяма къща в друг квартал, но продължихме да ходим с колата на гости на бившите ни съседи, като по пътя често спирахме пред стария ни дом, за да се насладим на приятните спомени от шестте години, прекарани там. Тази къща беше символ на отминалата ни младост. Свързвахме я с вълнението и трудностите, които преживяхме при първите ни самостоятелни крачки в живота. Започнах да се питам дали е възможно човек да обича дома си толкова силно, че да се слее с него по някакъв мистичен начин и двамата да станат едно цяло. В този разказ съм описал старата ми къща, за която все още си спомням с нежност.

* * *

В една поема на Елиът, май се казваше „Изгорелият Нортън“, се споменава за призрачна музика и за листа, от които се разнася смехът на невидими деца. Аз чух тази музика и почти видях децата, но те не се криеха в листата на дървета, а в къщата, която някога бе мой дом. Това се случи толкова отдавна, че сега виждам в мислите си младежа, който бях, като друг човек и си спомням как „той“ се обърна към жена си, която се приближаваше с озадачено изражение.

— В къщата, която продадохме, става нещо странно — съобщи му тя. — Съседите казват, че понякога отвътре се чува детски смях.

Той също се изненада от новината, понеже собственоръчно бе заключил къщата, когато се изнасяха от нея.

— Отивам да проверя тази работа. — Жена му имаше ключ, в случай че възникне нещо непредвидено преди новите собственици да са се нанесли, пък и бе привързана към стария дом, в който бяха преминали първите години от брака им, и явно смяташе да го посети за последно. Той не можеше да я придружи, защото бе зает с монтирането на етажерките за книги. Каза ѝ, че ще очаква с нетърпение да се върне и да му разкаже за тайнствения смях, който несъмнено бил измислица. Тя излезе и той никога повече не я видя.

Когато жена му замина, беше сутрин. После дойде време за обяд, но той го отложи, докато тя се прибере. В крайна сметка обядва сам. Реши, че съпругата му се бави, защото се е отбила да навести някои от старите им съседи и не се разтревожи от отсъствието ѝ, още повече, че имаха щастлив брак и не се страхуваше от изневери. Свечери се, а нея още я нямаше. Сега вече започна да се тревожи. Щом сготви и нахрани децата, се обади на бившите им съседи. Предположението му се оказа вярно. След като проверила къщата, в която, разбира се, нямало никой, жена му се отбила при едно приятелско семейство. Тръгнала си по обяд, като казала, че възнамерява да посети за последно стария им дом. Оттогава не я били виждали. Но, един момент, да, колата ѝ все още била паркирана отпред на алеята, така че сигурно била отишла на гости на други съседи. Той проведе още няколко разговора, разбра, че никой друг не е виждал жена му и се разтревожи още повече. Допусна, че колата може да се е повредила и тя да е тръгнала да се прибира пеш. Но в такъв случай щеше да му се обади, за да го предупреди, че ще закъснее. Мъжът повика бавачка, която да наглежда децата, качи се в своята кола и подкара към бившата им къща.

Мястото почти не се беше променило. Е, тревата беше станала малко по-висока, живият плет се нуждаеше от подрязване, а прозорците бяха прашасали, но иначе всичко изглеждаше същото, каквото го помнеше. Докато стоеше на тротоара и съзерцаваше къщата, изпита копнеж, примесен с тъга, по своята младост, по времето, когато току-що се бяха оженили. Но не се заблуждавайте. Мястото трудно можеше да мине за впечатляващо. Приятно — да, но нищо повече.

Най-обикновена едноетажна фермерска къща с китно кленово дърво отдясно, недорасла слива отляво и веранда по средата. Дом, който амбициозните и пестеливите бяха нарекли „подслон за хора с нисък доход“. Оттогава се бяха променили много неща. Сега разполагаха с повече пари, но и животът им бе станал по-сложен.

Приближи се до къщата. Естествено вратата беше заключена. Съвсем в нейния стил. Тя беше толкова привързана към тази постройка, че за нищо на света не би я оставила незащитена срещу крадци. Той, разбира се, също имаше ключ. Превъртя го в бравата и влезе. Ехото от стъпките му отекна в стените и пода на антрето. Скриновете, които бяха измайсторили, и дъбовите подове, които бяха лакирали, извикаха в него поредица от картини — спомени от началото на брака им.

Спря се и се послуша.

— Скъпа?

Отговор не дойде, но той и не очакваше. Пресече всекидневната и влезе в кухнята, като се оглеждаше за някаква следа, която да подсказва, че жена му е била тук. Не откри такава и продължи към мазето. Може би бе паднала по стълбите. Пое си дъх и отвори вратата. Не се чуваше никакъв шум, но въпреки това той слезе долу, защото бе длъжен да провери навсякъде. Погледна зад печката, пералнята и сушилния апарат, които бяха продали заедно с къщата. Надникна под стълбите. После се качи обратно горе и претърси двете тоалетни, двете спални и малката баня. Нищо. Беше объркан, не знаеше какво да прави. Реши да напусне къщата и тръгна към входната врата, но се сети за тавана. Необяснимо защо го полазиха тръпки.

Поклати глава. Нямаше причини жена му да се качва там. Въпреки това трябваше да погледне горе, иначе после щяха да го гризат съмнения. Обърна гръб на вратата и отиде в дъното на коридора. Протегна ръка към капака над главата си и отначало едва докосна металната халка, после я дръпна и капакът се отвори, а съгваемата стълба се спусна до пода. За момент остана неподвижен. Отгоре се чуваше нещо, което би могло да бъде гукането на гълъби; звуците бяха тихи и приглушени и приличаха на хихикане дотолкова, че да бъдат взети от някой съсед за детски смях.

Изведнъж настъпи тишина. Сигурно птиците, озовали се необяснимо как на тавана, бяха чули отварянето на капака. Реши, че

жена му се е качила да провери какъв е този шум и с нея се е случила някаква злополука. По-късно се сети, че в такъв случай стълбата щеше да бъде спусната, но сега съзнанието му бе завладяно от мисълта, че трябва да се покатери горе, и то колкото се може по-бързо. Направи го и откри, че таванът бе празен. Нито помен от жена му, никакви птици, никакъв смях. Само кабелите на електрическата инсталация, паяжини, плесен и застоял въздух. Като се потеше от притеснение, той обходи ъглите на помещението. Едва тогава му хрумна, че преди да вземе да обикаля, е трябвало да се огледа за следи от стъпки в прахта. Сега, след като беше оставил отпечатъци от обувките си навсякъде, нямаше как да разбере дали някой е идвал тук преди него. Заслуша се да чуе пак гукането, като търсеше някакво обяснение. Когато започна да се поти твърде много, слезе от тавана и напусна къщата.

Беше объркан. Разпита отново съседите. Този път един от тях си спомни, че е видял жена му да говори с някакъв мъж. Но всички бяха сигурни, че когато се е върнала в къщата, тя е била сама. Помоли за телефон. Обади се на други приятелски семейства. После позвъни в болницата и в полицията. Никой не можеше да му помогне, никой не я беше виждал. И понеже нямаше доказателство, че с нея се е случило нещо лошо, полицаите отказаха да дойдат. „Просто ѝ дайте време — казаха му. — Тя ще се върне“.

Той благодари на съседите и се върна при къщата, която изглеждаше сива в сгъстяващия се здрач. Този път, докато я наблюдаваше, му се стори, че чува нещо точно на границата на възприятието си, по-скоро намек за звук, отколкото реален шум. Пристъпи напред. Звукът заглъхна. Но само след миг се появи отново, по-близък и по-силен. Тръгна към къщата. Весела музика, призрачна и загадъчна, която ту се появяваше, ту изчезваше, звучеше някъде наблизо и същевременно надалеч. Когато стигна до вратата, разпозна гугукането и чу съвсем ясно детски смях. Втурна се вътре, но стаите бяха тъмни и празни. Смахът беше изчезнал, пък и той се съмняваше дали някога е съществувал, освен в неговото въображение.

След това обаче го чу още много пъти. Често ходеше в къщата, за да постои и да почака да се появи отново, толкова често, че накрая се принуди да я откупи обратно. Сега живее в нея с децата си, които не помнят майка си. Понякога ги пита дали чуват смеха, но те винаги му отговарят отрицателно.

Какво стана с жена му ли? Отначало полицаите подозираха, че я е убил, но понеже не намериха тялото ѝ, се убедиха в неговата невинност. Още повече, че нямаше свидетели да са се карали, нямаше друга жена или застраховка за живот, които биха могли да му послужат като мотив за убийство. И все пак той често се питаше дали наистина е така. С тази склонност да мисли за себе си в настоящето и в миналото като за „аз“ и за „той“, може би страдаше от раздвоение на личността. Може би я е убил, докато е бил някой друг и после е забравил какво е направил, и все пак нямаше основания да вярва в това.

Значи е била отвлечена. Но съобщение за откуп така и не се появи, а той не искаше да мисли какво би могъл да ѝ стори похитител, който не се интересува от откуп. Затова отказа да повярва, че тя е мъртва и продължи да се надява, че един ден ще се върне. А може би жена му го беше напуснала, може би чувствата ѝ към него с течение на времето бяха охладнели и мъжът, който някой бе видял с нея, всъщност е бил неин любовник, който я е отвел към по-добър живот.

Той се надяваше и скърбеше в самотата си, и си представяше, че тя всъщност е с него и около него, че никога не е напускала къщата, а просто се е върнала.

„Къде? — питаше се той и сам си отговаряше. — Към нейната младост, към нейната невинност.“

Неговата теория е фантастична, но звучи успокоително: че в живота на всеки човек има място, с което, стига да желае, може да се слее и да се върне във времето, и че неговата съпруга сега живее заедно със смеха на едно по-добро място, в едно по-добро време. И понякога му се струва, че заедно с децата се смее и една жена, която си играе с тях или просто им се радва, и се сеща за онези стихове на Елиът. „Какво е можело да бъде. Какво е било. Думите ми се сливат с призрачния смях.“

[1] Томас Стърнс Елиът (1888-1965) — английски поет и критик, роден в САЩ — Б.пр. ↑

ПИШЕЩАТА МАШИНА

Четири разказа за десет години. Не съм плодовит писател. Може би авторите, които са плодови, разполагат с тайно оръжие, нещо, което увеличава производителността им — например специална пишеща машина? Следващият разказ, смесица от мрачни краски и хумор, изобразява тъмната страна на писателската завист. Той е по-дълъг от предходните в този сборник и с известна уговорка би могло да се каже, че поставя началото на тенденцията оттук нататък да четете по-скоро новели, отколкото разкази. Труман Капоти, Джони Карсън и „Утрешното шоу“, които се споменават в тази творба, вече не са актуални, но когато се опитах да ги заменя с модерни еквиваленти, разказът просто не се получи. Отначало бях озадачен, но после разбрах защо трябва да оставя Труман и Джони. Тази история е съвсем подходяща за 1983 — годината, в която бе публикувана. В края на краищата, ако я бях осъвременил, тя трябваше да се разказва за компютър.

* * *

Ерик изтръпна, сякаш беше настъпил змия. Изведнъж усети необясним студ и кожата му настръхна. Той потрепера.

Търсеше си нов кухненски стол. Неговият стар (това прилагателно наистина му подходеше) и всъщност единствен кухненски стол миналата нощ се бе разпаднал на парчета под тежестта на една дебела пияна поетеса. В интерес на истината „поетеса“ бе твърде ласкаво определение за нея. Отявлена търгашка, тя бе оскърбила гостите му от Гринич Вилидж^[1] с отвратителните си стихове за котки, дъжд и пристанищни светлини — „Чувам погледите ти. Виждам думите ти.“ — същински Род Макюн в рокля. „Ужасно“ — беше си помислил тогава Ерик, свивайки се от смущение.

В края на краищата литературните му партита винаги бяха на ниво, нали трябваше да пази репутацията си на писател. Издателство „Сабуей Прес“ съвсем наскоро беше публикувало последния му сборник с разкази с изключително оригиналното според него заглавие — „След раждането“. Да не говорим, че водеше ежемесечна рубрика в списание „Вилидж Майнд“, в която правеше преглед на постмодернистичната и сюрреалистичната проза. Затова, когато мнимата поетеса бе дошла на партито, без да е поканена, той едва не я бе изгонил. Само че тя придружаваше главния редактор на „Вилидж Майнд“ и Ерик, който не искаше да изгуби рубриката си, бе проявил достатъчно такт да наруши принципите си. Нещо повече — сред пресилените сухи покашляния, последвали изрецитираните от „поетесата“ стихове, той се бе изправил величествено от мястото си върху раздърпаната възглавница на пода и бе замазал положението, прочитайки с патос разказа си „Котката избяга“. Едва по-късно, при вида на останките от счупения си стол, беше разбрал колко е сгрешил, като е престъпил принципите си.

Вехтошарският магазин се намираше на една пресечка от дома му, близо до Нюйоркския университет. Определението „вехтошарски“ отговаряше напълно, имайки предвид стоките, предлагани в него. Само студенти купуваха леглата и масите, които продаваше сбръчканият му собственик. Но понякога сред вехториите се срещаха доста запазени вещи на изгодни цени, а Ерик не разполагаше с много пари. Приходите от разказите му бяха нищожни. За да свързва двата края, беше принуден да продава фланелки пред кинотеатри и да разчита на подеанията на майка си.

Ерик влезе в магазина и остави зад гърба си горещия влажен следобед.

— Нещо определено ли търсите? — обърна се към него сбръчканият собственик.

Плувнал в пот, Ерик отговори хладно:

— Може би. Ще поогледам.

— Както кажеш, приятел. — Старецът дръпна от цигарата си, като я скъси с половин инч, и върна погледа си върху брошурата за конни състезания, която четеше. Жълтите нокти на ръцете му се нуждаеха от подрязване.

Дългото тясно помещение беше претъпкано с безразборно нахвърляни непотребни вехтории. Тук — пукнато огледало върху шкаф. Там — изгнил дюшек. Ерик тръгна пипнешком към задната част на магазина, където слънчевата светлина не достигаше и цареше полумрак.

Докосна мръсна масичка за кафе с изметнати крака. Оказа се, че е поставена върху изтърбушен по средата диван. От дупката се подаваше мръсен разкъсан дунапрен. В ноздрите го блъсна специфична остра миризма.

Кухненски маси. Дори една захабена кухненска мивка. Но не и стол.

Продължи да си пробива път към далечния край на лабиринта от вехтории. Ненадейно се спъна в шнура на някаква лампа и се блъсна в един шкаф с шупнал от влагата фурнир. Докато разтриваше ударения си хълбок и махаше паяжините от челото си, погледът му попадна върху купчините прашни броеве на „Либърти“, „Колиърс“ и „Сатъдей Ивнинг Поуст“, и противния обемист предмет в сенките на пода до тях. Именно тогава потръпна, сякаш бе докоснал гнездо на паяк или бе чул потракване на скелет.

Предметът не беше просто грозен. Беше отвратителен. За какво ли служеха всичките тези причудливи джаджи, болтове и лостчета по него? Гротескна демонстрация на нечий лош вкус? Навярно предишният собственик беше решил, че фабричният модел се нуждае от доразкрасяване и беше заварил към него цял куп излишни метални части — представата на безумен механик за кинетично изкуство. „По дяволите! — помисли си Ерик. — Трябва да тежи петдесетина килограма. Кой би пожелал да използва такава чудовищна пишеща машина?“

После в съзнанието му нахлуха асоциации. Бодлер. „Les fleurs du mal“^[2]. Оскар Уайлд. Обри Бърдсли^[3]. Да, „Жълтата книга“!

Обзе го вдъхновение. Грозна пишеща машина. Той се усмихна въпреки ожулванията си. Вече предчувстваше как ще реагират приятелите му, щом я видят. Ще им каже, че смята да продължи традицията на Бодлер. Ще бъде декадент.^[4] Творчеството му ще бъде скандално. Зловещи разкази от зловеща пишеща машина.

— Колко струва това чудовище? — попита небрежно Ерик.

— А? Какво? — вдигна поглед от брошурата вехтошарят.

— Този боклук. Отвратителната пишеща машина.

— О, тя ли? — Кожата на стареца имаше нездрав жълтеникав оттенък. Косата му приличаше на паяжините, сред които стоеше Ерик.

— Имате предвид тази безценна незаменима антика?

— Не. Имам предвид този грозен боклук.

Вехтошарят го огледа преценяващо и каза навъсено:

— Четирийсет долара.

— Четирийсет долара?! Но това е нелепо. Десет!

— Четирийсет. Това е бизнес, приятел. Глупавата вещ стои тук от двайсет години. Нямах никакво намерение да я купувам, но вървеше в комплект с други стоки и собственикът не искаше да ми ги продаде без нея. Двайсет години. По два долара на година като компенсация за мястото, което ми е заемала. И пак съм великодушен. Би трябвало да ти поискам стотачка. Боже, как я ненавиждам!

— В такъв случай не аз, а вие трябва да ми платите, за да я разкарам от магазина ви.

— Или направо да взема да ти я подаря, а? Не, мерси. Четирийсет. Само днес. Само за теб. Правя ти отстъпка. От утре цената ѝ скача на петдесет.

Ерик беше висок и привлекателен, но страшно слаб. Един човек на изкуството трябва да прилича на аскет, успокояваше се той, но истината бе, че нямаше как да изглежда по-различно. Мършавостта му не беше преднамерена, а резултат от продължително гладуване. Ерик бе открил, че изкуството не е доходна професия. Ако кажеш истината, няма да те възнаградят. Как да очаква, че Системата ще поощри възгледи, които се различават от общоприетите?

Магазинът бе само на една пресечка от дома му, но на него му се стори, че извървя цяла миля. Слабото му тяло се измъчи под тежестта на покупката. Болтовете се впираха болезнено в ребрата му. Лостчетата го убиваха под мишниците. Колената му се огъваха. Китките го боляха от напрежение. „Всемогъщи боже, защо изобщо купих проклетата машина? — питаше се Ерик. — Та тя не тежи петдесет килограма, а цял тон!“

И бе грозна! Боже, колко бе грозна! На ярката слънчева светлина изглеждаше дори по-отблъскваща. Ако вехтошарят се излъжеше да включи поне за миг лампите в магазина си, клиентите му щяха да

видят какви боклуци купуваха в действителност. „Какъв глупак съм — упрекваше се той. — Трябва да се върна и да си поискам обратно парите.“ Но зад тезгяха имаше табела, която старецът предвидливо му бе посочил: ВСИЧКИ ПРОДАЖБИ СА ОКОНЧАТЕЛНИ.

Като се потеше обилно, Ерик изкачи изцапаните с птичи курешки стълби пред блока, в който живееше. Бравата на входната врата беше разбита. От тавана във фойето падаше мазилка. Боята по стените се лющеше. Подът беше неравен, стълбището — пропаднало, перилата — криви. Въздухът беше пропит с мирис на зеле, лук и задушлива воня на нещо, което напомняше на урина.

Тръгна нагоре по старото стълбище. Дървените стъпала скърцаха и се огъваха и той се уплаши да не се счупят под тежестта, която носеше. Три етажа. Четири. Еверест сигурно беше по-лесен за изкачване. Група тийнейджъри в торбести панталони, най-вероятно изнасилвачи или крадци, излязоха от един апартамент и се разхилиха, щом го видяха. По-нагоре един от насядалите по стълбите дърти пияници, които се наливаха с евтино вино, ококори кръвясалите си очи срещу Ерик, сякаш помисли пишещата машина за алкохолна халюцинация.

Най-накрая стъпи на площадката на седмия етаж, но се олюля и едва не падна. Тръгна, залитайки, към дъното на коридора и изстена не само заради товара си, но и заради това, което видя.

Един мъж тропаше сърдито по вратата на апартамента му — хазяинът, Коравия Симънс, чието прозвище будеше недоумение у Ерик, защото задникът му приличаше на две топки желатин, които се тресяха, когато вървеше.^[5] Той имаше бирено коремче, брадясало лице и устни като червеи.

Ерик спря толкова рязко, че едва не изпусна пишещата машина. После се сниши и се наклони да се върне назабелязано на стълбището.

Но Симънс потропа за последен път, завъртя дебелиите си бутове и видя присвилата се в коридора жертва.

— Ето къде си бил — каза той, като насочи показалеца си, сякаш беше револвер, към слабия мъж.

— Господин Симънс. Радвам се да ви видя.

— А аз изобщо не се радвам. Искam си парите.

Ерик повтори учудено думата „пари“, сякаш не знаеше значението ѝ.

— Наемът — каза раздразнено хазяинът му. — Това, което забравяш да ми платиш всеки месец. Долари. Кинти.

— Но аз ви го платих.

— През каменният век. — Симънс се намръщи. — Я, стига. Апартаментът ми не е приют. Дължиш ми наем за три месеца.

— Майка ми е много болна. Трябваше да ѝ дам пари за лекар.

— Не ми пробутвай тази лъжа. Ти виждаш майка си само когато пълзиш в краката ѝ, за да ти даде пари. На твое място бих си намерил някаква сваятна работа.

— Моля ви, господин Симънс, ще ви платя.

— Кога?

— След две седмици. Трябват ми само две седмици. Имам няколко фланелки с картинки от „Стар Трек“, които със сигурност ще успея да продам.

— Дано да е така, иначе ще разбереш как е в открития космос, щом се озовеш на улицата. Ще прежаля наема ти за трите месеца, само заради удоволствието да те изритам през вратата.

— Обещавам. Скоро очаквам да получа и хонорар за рубриката, която списвам.

— Ти си писател? — изсумтя Симънс. — Ще умра от смях. Като си такъв велик писател, как така не си забогатял? И каква е тази гадост, която си помъкнал? Пфу, не мога да я гледам. Сигурно си я намерил в някой казан за боклук.

— Не, купих я. — Ерик се изпъчи, засегнат от думите му. Но чудовищният предмет му се стори два пъти по-тежък отпреди и той отново се прегърби. — Имах нужда от нова пишеща машина.

— Ама ти си бил по-глупав, отколкото си мислех. Значи си купил този боклук, вместо да ми платиш наема? Би трябвало да те изритам оттук още сега. Ще се върна след две седмици. Ако нямаш парите, ще печаташ на улицата.

Хазяинът мина покрай него, поклащайки туловището си, и тръгна надолу по скърцащото стълбище.

— Писател. Как ли пък не. Тогава аз съм английският крал. Артър Хейли. Той е писател. Харолд Робинс. И *той* е писател. Също Джудит Кранц и Сидни Шелдън. *Ти*, приятелче, си най-обикновен безделник.

Ерик слушаше гръмкия смях, който се отдалечаваеше надолу по стълбите, и се чудеше дали да отговори нещо остроумно, или да си замълчи и да остави машината на пода. Болките в ръцете го накараха да избере второто. Той отключи вратата на апартамента, треперейки от гняв. После се втренчи в покупката си. Не можеше да я остави просто ей така в коридора. Наведе се да я вдигне отново, като едва не се сецна. Влезе, залитайки и ритна вратата, която се трясна зад гърба му. Огледа хола. Износените мебели му напомниха за вехтошарския магазин. „Господи, каква каша!“ — помисли си Ерик. Нямаше никаква идея откъде ще намери пари за наема. Вече не можеше да разчита на помощ от майка си. Последния път, когато бе отишъл в мансардата ѝ на „Пето авеню“, тя му бе вдигнала скандал:

— Този твой непрактичен романтичен образ на гладуващ интелектуалец... Ерик, къде сгрехих? Аз те разглезих. Осигурих ти всичко. Вече не си младеж. На трийсет и пет си. Трябва да се грижиш сам за себе си. Трябва да си намериш работа.

— И да бъда *експлоатиран*? — беше отговорил ужасено Ерик. — Унижаван? Капиталистическата система е *деградирала*.

Тя бе поклатила разочаровано глава, като цъкаше неодобрително:

— Но същата тази система е източникът на това, което ти дадох. Ако баща ти се върне от онази заседателна зала горе на небето и види какъв си станал, ще се гътне от още един сърдечен удар. Психоаналитикът ми казва, че ограничавам развитието ти. „Пилето трябва да се научи да лети“, така казва той. Трябва да те изгоня от гнездото. Повече няма да ти давам пари.

Ерик въздъхна при спомена за този неприятен разговор, прекоси всекидневната и остави пишещата машина на потъмнелия и олющен кухненски шкаф. Би предпочел да я сложи върху масата, но знаеше, че тя ще се счупи под тежестта ѝ. Дори и шкафът изстена и той затаи дъх. Слава богу, повече протести нямаше.

Погледа капещата от ръждясалия кран на чешмата вода. После обърна поглед към шумния кухненски часовник, който постоянно сверяваше, но винаги беше с половин час напред. Стрелките показваха три часа следобяд, значи в действителност беше два и половина. Беше малко раничко за питие, но пък Ерик си имаше основателна причина. *Дяволски* основателна причина. И разполагаше с евтин скок от

снощното парти. Сипа си една унция^[6], гаврътна я и изпъшка от горещината, която се разля в празния му стомах.

„Тук така или иначе няма нищо за ядене — каза си той и си сипа още едно питие. — Дадох за проклетата машина всичките пари, които бях спестил за храна.“ Испита желание да я ритне, но понеже беше върху шкафа, я удари с ръка. И едва не си счупи пръстите. Стисна наранената си ръка и докато подскачаше от болка из стаята, залитна и изпсува. За да се успокои, си сипа още скоч.

„Господи, утре трябва да съм готов с материала за рубриката си, а още не съм започнал да го пиша. Ако не го предам навреме, ще загубя единствената стабилна работа, която имам.“

Обзет от ярост, Ерик отиде в хола, където неговата стара, вярна „Олимпия“ го чакаше на бюроподобния си олтар срещу входната врата и беше първото нещо, което гостите му виждаха, щом влезеха в апартамента. Тази сутрин се бе опитал да започне материала, но мисълта за счупения стол непрекъснато го разсейваше и не можеше да съчини нито ред. Всъщност за него бе обичайно да се разсейва, докато пише.

И ето, че отново се озова пред белия лист. И отново съзнанието му блокира. Напрягаше се да измисли нещо, но само се потеше все по-силно и по-силно. Реши да се подкрепи с друго питие. Върна се в кухнята и напълни чашата си. Запали цигара. „Липса на вдъхновение. Това е постоянният ми проблем.“ Пресуши скоча. Изкуството е болезнен процес. Ако не страда, написаното няма да е стойностно. Джойс е страдал. Кафка. Ман. Агонията на величието.

Ерик усети, че уискито започваше да го хваща. Светлината избледня. Стаята започна да се люлее пред очите му. Лицето му стана безчувствено. Той прокара вдървените си пръсти през гъстата си, дълга до раменете, руса коса.

Втренчи се с отвращение в нещото върху кухненския шкаф.

— Хей, ти. Обзалагам се, че дори клавишите ти не работят. — Ерик грабна лист хартия. — Ето. — Завъртя валяка и с изненада видя колко гладко захапа листа. — Е, поне не си пълен боклук. — Пи още скоч и си запали нова цигара.

Рубриката му вече не го интересуваше. Колкото и да се напъваше, не можеше да съчини нищо за модерната проза. В ума му се

въртеше само едно — какво ще се случи след две седмици, когато Симънс дойде да си прибере наема.

— Не е честно. Системата е срещу мен.

Тази мисъл го вдъхнови. Да. Ще напише разказ. Ще покаже на света какво мисли за нея. Вече знаеше как ще го кръсти. Заглавието беше от шест букви и той ги напечата: „Бълвоч_“.

Клавишите се движеха по-леко, отколкото очакваше. Гладко. Плавно. Но въпреки задоволството си от този факт, Ерик усети нещо нередно, нещо смуцаващо — потракването на клавишите беше по-продължително от необходимото.

Усети устните си набъбнали. Мислите му взеха да се замъгляват, когато се наведе да види какъв отпечатък е оставила старата лента върху хартията. Примигна и се наведе още повече. Беше напечатал *Бълвоч*, а на листа пишеше *Заливът на Флетчър*.

Удивлението му го накара да се намръщи. Нима беше толкова пиян, че не можеше да се контролира? Нима вдървените му от алкохола пръсти натискаха произволни клавиши? Не, ако беше така, върху листа щеше да има някаква безсмислица, а думите *Заливът на Флетчър* бяха съвсем смислени, въпреки че се различаваха от това, което смяташе, че е напечатал.

„Явно съзнанието ми прави номера — каза си Ерик. — Мисля, че печатам едно, а в действителност печатам друго. Всичко е заради скоча.“

За да провери теорията си, той се опита да проясни съзнанието си и да се концентрира върху движението на пръстите си. Натисна внимателно няколко определени клавиша. Този път потракванията на буквите бяха толкова продължителни, колкото тръбваше да бъдат. И все пак... Ерик погледна намръщен листа и видя не думата, която беше напечатал (*разказ*), а съвсем различна дума (*новела*).

Зяпна. Знаеше, че не е напечатал това. Нещо повече — през целия си живот беше писал само разкази. Никога не беше правил опит — липсваше му необходимата дисциплина — да напише новела. Какво ставаше, по дяволите? В объркването си напечата, без да се замисля: *Бързата кафява лисица прескочи мързеливото куче*.

Но после прочете: *Градът в Залива на Флетчър* беше успял да преживее, както и всички предишни години, суровата атлантическа зима.

Побиха го тръпки. Студени като лед. „Това е лудост — помисли си той. — Никога не съм чувал за Залива на Флетчър. Пък и това изречение е твърде многословно. Натруфено. Направо е отвратително.“

Обхванат от ужас, Ерик започна да натиска съвсем произволни клавиши, като се надяваше после да прочете на листа безсмислици и се молеше да не е изгубил разсъдъка си.

Но вместо безсмислици, видя: *Жителите на града бяха корави като скалистата крайбрежна ивица на Ню Ингленд. Характерите им бяха твърди като гранит, способни да идържат наказанията на природата, сякаш бяха усвоили техниката на оцеляване от яките скали по крайбрежието, неподвластни на яростните атаки на вълните.*

Ерик подскочи и се дръпна назад. Знаеше, че не той е напечатал тези думи. Нещо повече — никога не би се заставил да го направи. Текстът беше отвратителен. Всички изречения бяха претрупани, да не говорим за хиперболизираните образи на жителите. Фразите бяха банални, характерни за някой блудкав бестселър.

Завладя го гняв. Започна да удря клавишите като полудял, опитвайки се да разбере какво става. Творческият му импулс се бе върнал. Искаше да напише материал за рубриката си, в който да осмее възмутителния упадък на прозата, която най-безсрамно угаждаше на всеобщия вкус.

Но вместо това прочете: *Дълбоки декемврийски снегове затрупаха Залива на Флетчър. Земята замръзна. Януари. Февруари. Превърнали се в затворници, жителите на града не се отделяха от печките и камините в домовете си. Взираха се в добре познатите лица на другарите си по неволя. Докато свирепият вятър фучеше край прозорците на спалните, мъжете и съпругите им скоро си омръзнаха. Дойде март и снегът взе да се топи. После април и земята отново се събуди за живот. Но щом топлият пролетен въздух съживи природата, между обитателите на Залива на Флетчър се разгоряха силни страсти.*

Ерик отиде, препъвайки се да вземе скоча. Този път пренебрегна чашата и пи направо от бутилката. Потръпна, гадеше му се, беше уплашен до смърт. Безвкусното уиски се стече по брадичката му, стаята се завъртя пред очите му. За да не падне, сграбчи кухненския шкаф. В делириума, в който бе изпаднал, му хрумнаха само три

обяснения. Първо — полудял е. Второ — толкова е пиан, че халюцинира като онзи алкохолик на стълбите. И трето, най-трудното за приемане — това не е обикновена пишеща машина.

Външният ѝ вид беше достатъчно подозрителен.

Мили боже!

Пронизителният звън на телефона го стресна. Ерик пусна шкафа и се затътри към хола, като се мъчеше да пази равновесие. Телефонът беше едно от нещата, с които скоро щеше да се раздели. От два месеца не си беше плащал сметките и сега си помисли, че се обаждат от телефонната компания да го уведомят, че го изключват.

Вдигна непохватно слушалката. След кратко колебание каза „ало“, но двете срички прозвучаха като една.

— ...ло — изломоти той и повтори объркано: — ...Ло?

— Ерик, ти ли си? — попита носово висок мъжки глас. — Звучиш странно. Болен ли си? Да не си настинал?

Редакторът на „Вилидж Майнд“.

— Не, тъкмо пишех материала за рубриката си — отвърна Ерик, като се стараеше да не заваля думите. — Телефонът ме стресна.

— Твоята рубрика? Слушай, Ерик, дано не ти прозвучи грубо, но ще ти го кажа направо. Забрави за рубриката. Тя няма да ми е нужна.

— Какво? Спираш моята... — Сърцето на Ерик пропусна един удар.

— Хей, не само твоята. Всички рубрики. „Вилидж Майнд“ спира да излиза. Край. Фалит. По дяволите, защо да го увъртам? Списанието е капут.

Клишетата на редактора никога не бяха допадали на Ерик, но сега беше толкова потресен, че дори не се раздражни.

— Капут? — повтори той и усети, че го обзема ужас.

— Абсолютно. Данъчните не ми позволяват да го издавам повече. Обвиняват ме, че то е параван за укриване на данъци, а не бизнес.

— Фашисти!

— Ще бъда откровен с теб, Ерик. Те са прави, *наистина* е параван. Само да беше видял какви фокуси правех със счетоводните книги.

Сега вече Ерик се увери напълно, че е полудял. Това не можеше да е истина. „Вилидж Майнд“ и данъчни измами?

— Шегуваш се!

— Хей, слушай, не се разстройвай толкова, а? Нищо лично. Просто бизнес. Ще си намериш друго списание. Трябва да затварям, приятел. Дочуване.

Връзката прекъсна и Ерик чу познатия сигнал на свободната линия. Дразнещият монотонен звук му се стори оглушителен. Стомахът му се разбунтува. Системата. Системата му беше нанесла поредния си удар. Нима за нея не съществуваше нищо свещено, дори изкуството?

Върна слушалката на мястото ѝ. Потърка отчаяно пулсиращите си слепоочия. Утре няма да получи хонорар. Ще му изключат телефона. Ще го изхвърлят на улицата. Полицията ще намери измършавялото му от глад тяло в някоя канавка. За да не се случи всичко това — той преглътна мъчително, — трябваше да си намери сигурна, постоянна работа.

Ерик се паникьоса. Да поиска заем от приятелите си? Стори му се, че чува презрителния им смях. Да измоли от майка си още пари? Представи си как се отрича от него.

Не беше честно! Беше посветил живота си на Изкуството и умираше от глад, а разни посредствени писатели пишеха блудкавите си бестселъри и печелеха милиони. Нямаше справедливост на този свят!

Изведнъж му хрумна нещо. Блудкав бестселър? Като комерсиалните книги на онези бездарници? Е, върху шкафа в кухнята го очакваше онази противна машина, която одева беше напечатала в пристъп на лудост началото на една ужасно блудкава новела.

Пак тази потресаваща дума — лудост. Не машината, а *той* беше луд, щом вярваше, че онова, което бе видял в алкохолния си делириум, бе нещо повече от илюзия.

„Трябва да ида на психиатър“ — помисли си Ерик.

„И как ще му платя?“

Изгубил всякаква надежда, той влезе, залитайки в кухнята, за да вземе шишето със скоча. Не му оставаше нищо друго, освен да се напие.

Втрени се в абсурдната пишеща машина и в думите на листа. Въпреки че ги виждаше размазано заради алкохола, нямаше съмнение, че бяха смислени и което бе по-важното — бяха реални. Погълна още уиски, натискайки замаяно произволни клавиши, без да се изненадва,

че върху листа се отпечатваше продължението на лигавата новела. „Явно полудявам — каза си той, — щом стоя надвесен над този кухненски шкаф, удрям случайни клавиши и не съм изненадан от резултата.“ Каквото и да бе обяснението на това чудо, очевидно той напълно автоматично съчиняваше безобразната сага за страстите и перверзиите на обитателите на Залива на Флетчър.

— Да, Джони — каза Ерик на водещия на телевизионното предаване и се усмихна скромно. — „Заливът на Флетчър“ направо се изля от мен в момент на огромно творческо вдъхновение. Честно казано, преживяването беше стряскащо. Цял живот съм искал да разкажа тази история, но не бях сигурен дали притежавам необходимия талант. Един ден реших да рискувам. Седнах пред очуканата си пишеща машина. Между другото, купих я от един вехтошарски магазин, ето колко бях беден, Джони. Както и да е. През онзи ден Съдбата, Късметът или нещо друго по изключение бяха на моя страна. Пръстите ми направо затанцуваха по клавишите. И историята се роди на белия лист. Оттогава не минава нито ден, без да благодаря на Бог за неговата благословия.

Джони почука многозначително с молива си по бюрото. Светлината в студиото се усили. Ерик се потеше под хилядадоларовия си костюм от акулска кожа. Усещаше косата си — прическата му бе коствала двеста долара — твърда като каска от лака, с който я бяха напръскали. Той примижа срещу ярките лампи. Не виждаше публиката, но усещаше горещото ѝ одобрение. Хората се радваха на невероятния му успех. Америка отново бе доказала, че е страна на неограничените възможности.

— Не бъдете толкова скромни. Вие сте не само нашият най-обичан новелист. Освен това сте уважаван критик, да не говорим, че ваш разказ е спечелил престижна литературна награда.

Престижна? Ерик вътрешно се намръщи. „Хей, Джони, внимавай. Не преувеличавай, да не изгубим симпатията на публиката. Имам да продавам книга.“

— О, да — отговори на глас, като гледаше с възхищение умело подстриганата леко прошарена коса на водещия. — Критическата ми рубрика във „Вилидж Майнд“. Добрите стари дни в Гринич Вилидж. Успехът си има своите недостатъци. Липсва ми тайфата от „Уошингтън

Скуеър“. Липсват ми кафенетата и нощите, когато се събирахме, четяхме си един на друг разкази и обсъждахме нови идеи чак до зори.

„Да, бе. Адски ми липсват — помисли си Ерик. — Мизерията, в която живеех. И онзи дебел задник Симънс. Може да си задържи колонията от хлебарки и пияниците от стълбището. «Вилидж Майнд» ли? По-добре да бяха кръстили списанието «Вилидж Идиът»^[7]. А литературната награда? Издателство «Сабуей Прес» присъжда награди всеки месец. Като добави четвърт долар към наградата, човек може да си купи чаша кафе.“

— Трябва да признаете, че успехът има и предимства — каза Джони.

Ерик сви рамене:

— Няколко материални блага в повече.

— Но вие сте богат.

„Можеш да се обзаложих за това — каза си Ерик. — Два милиона долара за изданието с твърди корици. Четири милиона за изданието с меки корици. Два милиона за филма и още един от клуб «Приятели на книгата». Плюс сумите за откупуване на правото книгата да бъде издадена в Англия и в още двадесет държави. Общо петнадесет милиона.“ От тях десет процента беше дал на литературния си агент и още пет на рекламния директор. Данъчните служби също бяха взели своя дял. Но Ерик бе постъпил хитро. За да намали данъците си, беше закупил петрол, добитък и недвижими имоти. Пътуванията си до Европа беше декларирал като изследователски. Имението, самолета и яхтата беше приспаднал от доходите си като разходи. В края на краищата човек с неговата професия се нуждаеше от усамотение, за да пише и да печели повече пари за държавата. Така, след като изплати всичките си данъци, Ерик остана с девет милиона. „Не е зле за четирийсетдоларова инвестиция, но ми се ще да бях успял да задържа още няколко милиона като обезпечение срещу инфлацията. Все пак не мога да се оплача.“

— Но, Джони, парите не са всичко. Е, ако някой ми даде пари, няма да ги изхвърля в река Хъдсън. — Ерик се засмя и чу, че публиката му приглася. Смахът на зрителите беше добронамерен. Те също не биха хвърлили парите си. — Не, работата е там, Джони, че за мен най-голямата награда са писмата, които получавам от почитателите си. Удоволствието, което съм им доставил със „Заливът на Флетчър“, е по-

важно за мен от материалните придобивки. Нали затова са книгите — да носят радост на читателите.

Ерик направи пауза. Интервюто течеше прекалено гладко, а хората обичаха да има спор и напрежение.

Заради топлината на лампите целият беше вир вода. Уплаши се, че потта му може да съсипе костюма от акулска кожа, после осъзна, че винаги може да си купи нов.

— Знам, че според Труман Капот „Заливът на Флетчър“ е една лишена от каквато и да е литературна стойност творба. Но той е правил подобни коментари и преди и ако искаш да знаеш, мисля, че твърде често е правил и някои други неща.

Публиката отново избухна в смях, този път жесток.

— Джони, очаквам със затаен дъх романа, който той непрекъснато обещава да напише. Добре, че още не съм спрял да дишам.

Смехът на зрителите беше още по-злобен. Ако Труман беше в студиото, сигурно щяха да го замерват с камъни.

— Честно казано, Джони, мисля, че Труман се е отчуждил от ей онази читателска публика. От средностатистическите американци. Чел съм модерна проза и от нея ми се повдига. Хората искат да четат истории, пълни с магия, романтика и напрегнато действие. Като романите на Дикенс.

Зрителите посрещнаха думите му с шумни аплодисменти.

— Споменахте Дикенс. Но аз се сещам за един друг автор. Писател, чиито книги бяха популярни през петдесетте. Уинстън Дейвис. Ако не знаех, че „Заливът на Флетчър“ е ваша творба, щях да се закълна, че е написана от Дейвис. Но, разбира се, това е невъзможно. Той е загинал при трагичен инцидент с лодка, когато е бил едва четирийсет и осем годишен. Ако не се лъжа, случило се е някъде около Лонг Айленд.

— Поласкан съм, че ме сравнявате с Дейвис — отвърна Ерик. — Всъщност не сте единственият, който е забелязал приликата. Той е един от авторите, които уважавам. Огромната му любов към героя и сюжета. Онези малки градчета в Ню Ингленд, които обезсмърти с романите си. Богатството на стила му. Проучил съм задълбочено всичките произведения на Дейвис. Опитвам се да продължа неговата традиция. Хората искат истински, неподправени човешки истории.

Ерик дори не бе чувал за Уинстън Дейвис, преди почитателите му да започнат да сравняват неговата новела с творчеството на Дейвис. Озадачен, той бе отишъл в Нюйоркската библиотека, където бе положил героични усилия да прегледа половин дузина негови книги. Не можа да довърши нито една. Всичките бяха безвкусен боклук. Пълна боза. Все пак Ерик разпозна стила. Приликата беше очевидна. „Заливът на Флетчър“ спокойно можеше да бъде книга, написана от Уинстън Дейвис. Тръгна си от библиотеката намръщен. Отново беше усетил онези тръпки. Не обичаше съвпаденията.

— Последен въпрос — каза Джони. — Почитателите ви очакват с нетърпение следващата ви книга. Ще ни издадете ли за какво ще се разказва тя?

— Бих искал, но съм суеверен, Джони. Страхувам се да говоря за нещо, което все още е в процес на писане. Все пак мога да ви кажа това. — Ерик се огледа подозрително, сякаш се страхуваше в студиото да не се спотайват шпиони на конкурентни издателства. После сви рамене и се засмя. — Предполагам, че мога да ви го кажа. В края на краищата, кой би откраднал заглавие, върху което обявявам правата си пред няколко милиона души? Новата ми книга ще се казва „Гората на проповедника“. — От публиката се откъсна въздишка на задоволство. — Действието се развива в малък град във Върмънт и... е, по-добре да спра дотук. Когато книгата излезе, всеки ще може да я прочете.

* * *

— Беше фантастично — каза литературният агент на Ерик. Казваше се Джефри Амгот. Беше около трийсетте, но косата му бе прошарена и оредяла от тревоги. Винаги бе намръщен. Имаше болен стомах и движенията му бяха толкова нервни, сякаш вечно бързаше за някъде. — Перфектно. А онзи лаф за Капотти със сигурност ще продаде сто хиляди бройки в повече.

— И аз така смятам — отвърна Ерик, докато се качваше в лимузината, спряла пред студиото. — Но ти май не си много щастлив от този факт.

„Шоуто на Карсън“ се излъчваше късно следобед, но смогът беше толкова гъст, че навън сякаш вече бе паднал здрач.

— Имаме проблеми — каза Джефри.
— Не виждам какви. Хайде, изпий едно питие и се успокой.
— И да си раздразня стомаха? Не, благодаря. Слушай, разговарях с твоя бизнес мениджър.
— Аха. Вие двамата се тревожите прекалено много.
— Но ти харчиш парите така, сякаш ги печаташ. Самолет, яхта, голямо имение. Не можеш да си ги позволиш.
— Хей, разполагам с девет милиона. Мога да се поглезя малко.
— Не, не можеш.
Ерик го изглежда остро.
— Какво искаш да кажеш?
— Нямах девет милиона. Не забравяй пътуванията до Европа, крайбрежната вила тук, в Малибу, и онова място в Бимини.
— Имам инвестиции. Петрол и добитък.
— Кладенците пресъхнаха. Добитъкът измря от болести.
— Будалкаш ме.
— Но болките в стомаха ми са истински. Имотите ти са ипотекирани. Ферарито ти не е изплатено. Също и самолетът. Ти си напълно разорен.
— Бил съм разточителен, признавам си.
Джефри зяпна от възмущение:
— Разточителен? *Разточителен*? Бил си кръгъл идиот, ето какъв си бил.
— Ти си моят агент. Направи нещо.
— Вече го направих. Какво ти става? Да не си загубил паметта си? Твоят издател очаква от теб нова книга до една седмица. Предлага три милиона за изданието с твърди корици. Аз му обещах книгата. Той ми обеща парите. Сключихме договор. Забрави ли?
— Тогава какъв е проблемът? Три милиона ще покрият всичките ми сметки.
— И къде е проклетата книга? Няма да получиш нито цент, преди да си предал ръкописа.
— Работа върху нея.
Джефри изстена:
— Боже мой, искаш да кажеш, че още не си я завършил? Аз те молих. Умолявах те да спреш с купоните. Да се захванеш за работа. Да напишеш книгата и после да купонясваш колкото си искаш. Какво

има? Да не би всичките тези жени да са изсмукали силата и мозъка ти, а?

— Ще имаш книгата точно след седмица.

— Ох, Ерик, ще ми се и аз да съм толкова уверен, колкото си ти. Мислиш, че писането е като да завъртиш кранче, така ли? То изисква труд. Представи си, че блокираш. Представи си, че пипнеш грип или нещо подобно. Как е възможно някой да напише книга за една седмица?

— Ще имаш книгата, обещавам ти, Джефри. Както и да е, дори да позакъснея, това няма да е фатално. Издателят държи на мен. Ако се наложи, ще удължи срока.

— По дяволите, ти изобщо не ме слушаш. Всичко е въпрос на време. Изданието с твърда подвързия на новия ти роман вече е обявено. Той трябваше да е завършен и готов за печат още преди месеци. Трябваше да излезе заедно с допечатката на „Заливът на Флетчър“ с меки корици. Магазините очакват да получат и двете книги. Печатницата чака. Рекламната кампания вече започва. Ако не предадеш ръкописа навреме, издателят ще реши, че се подиграваш с него. Ще загубиш симпатията на медиите. От клуб „Приатели на книгата“ ще се ядосат, да не говорим за чуждестранните ти издатели, които вече са обявили новата ти книга в каталозите си. Те зависят от теб. Ерик, ти не разбираш. Това е голям бизнес. Не пречи на големия бизнес.

— Не се тревожи — каза му Ерик с усмивка. — Всичко ще бъде наред. След вечерята ми с Робърт Евънс се захващам да пиша.

— Бог да ти е на помощ, Ерик. Натискай тези клавиши, човече, натискай ги.

Самолетът излетя от международното летище на Лос Анджелис. Вече над града, Ерик погледна надолу към мрежата от светлини, които примигваха в тъмнината.

„По-добре да започвам“ — реши с нежелание.

Без да обръща внимание на приглушения рев на мотора, който нахлуваше през корпуса на самолета, той отвори един сандък и извади огромната пищеца машина. Носеше я със себе си навсякъде, защото се страхуваше някой да не я открадне.

Положи доста усилия, докато успее да я качи на една маса. Беше наредил на pilota да не влиза в пътническото отделение. Дебела преграда делеше Ерик от пилотската кабината. Тук, както и в имението си край Хъдсън, той можеше да пише в пълна тайна.

Работата беше отегчителна. Беше довършил „Заливът на Флетчър“, без да си прави труда да следи текста. Вместо това цяла седмица беше гледал телевизия, натискайки произволни клавиши. Така или иначе нямаше значение какво печата. Странната машина пишеше новелата сама. Щом свършеха всички телевизионни програми, той прочиташе последната напечатана страница с надеждата, че ще види думата „КРАЙ“. И един ден я видя.

След успеха на „Заливът на Флетчър“ бе започнал да печата отново. Беше прочел заглавието „Гората на проповедника“ и беше напечатал търпеливо цели двадесет страници. Без какъвто и да е ентузиазъм. От опит знаеше, че писането не му доставяше никакво удоволствие, че обичаше да говори за него и да бъде наричан писател, но не и мъчителния творчески процес. И понеже в случая машината бе тази, която съчиняваше историята, работата му се беше сторила още по-непривлекателна. „Трябвало е да се родя принц“ — често си мислеше Ерик.

Бе отлагал допечатването на „Гората на проповедника“ колкото е възможно повече. Парите идваха при него толкова лесно, че нямаше желание да изтърпи дори едната седмица мъчителен труд, която беше преценил, че ще му бъде необходима за довършването на ръкописа.

Но Джефри го беше разтревожил. Няма пари? Тогава по-добре да се върне при златната мина. Гъската, която снесе златното яйце. Как наричаха помощника на един писател? Секретар. „Да, така ще ти викам — каза Ерик на странната машина. — Отсега нататък, ти ще бъдеш моят секретар.“ Не можеше да повярва, че наистина е милионер — поне на хартия, — и лети със собствения си самолет на път за Ню Йорк, „Днешното шоу“, „Утрешното шоу“ и „Добро утро, Америка“. Това не можеше да се случва в действителност.

Но се случваше. И ако искаше да живее като милионер и занапред, трябваше да натиска клавишите като обезумял, за да довърши втората си книга.

Самолетът пореше нощта. Ерик зареди лист хартия на „секретаря“ и отпи от чашата си глътка „Дом Периньон“. Избра касета

с филма „Хелюин“ и я сложи във видеото. Докато гледаше как някакво хлапе наръгва с нож по-голямата си сестра, започна да печата.

Глава трета... Рамона изпадна във възторг. Никога не беше изпитвала по-голямо удоволствие. Нито съпругът, нито любовникът ѝ бяха предизвиквали у нея такъв екстаз. Да, млекарят...

Ерик се прозя. Във филма един луд избяга от някаква клиника. Един ненормален доктор тръгна да го търси. Една бавачка доста попищя. Убиха лудия половин дузина пъти, но той винаги възкръсваше, защото явно беше таласъм.

През това време Ерик нито веднъж не погледна към пишещата машина. Купчината листове до него непрекъснато растеше. Когато пресуши петата си чаша „Дом Периньон“, „Хелюин“ свърши. Пусна си „Пришълеца“. На екрана една жена по бельо се събуди и откри, че е затворена в космическа совалка заедно с едно чудовище. Някъде над Колорадо — по-късно Ерик пресметна къде и кога точно се случи, — той погледна страницата, която току-що беше напечатал, и зяпна, понеже текстът беше напълно безсмислен.

Разрови купчината листове и разбра, че през последния половин час е печатал безсмислици.

Пребледня. Ченето му увисна. Догади му се.

„Мили боже, какво става?“

Напечата трескаво *Малката Бо Пийп изгуби овчицата си.*

И прочете същите думи.

Напечата *Бързата кафява лисица.*

И отново прочете същото.

Когато самолетът се приземи на летище „Ла Гардиа“, пред Ерик имаше петсантиметрова купчина листове, изписани с безсмислици. Отгоре на всичко машината се повреди. От вътрешността ѝ се чу едно отвратително „хряс“ и клавишите спряха да се движат. Не можа да ги накара да печатат дори безсмислици. „Блокира — помисли си и изстена. — Господи, тя е счупена, развалена, свършена.“

„И двамата сме свършени.“

Започна да я блъска и да я удря, докато ръцете го заболяха, но не постигна нищо. Накрая реши, че е по-добре да спре, преди да е счупил още някоя част. Замаян от изпития алкохол, Ерик зави пишещата машина с едно одеяло и я пренесе с цената на големи усилия до

лимузината, която го очакваше. Интервютата за телевизията щяха да се проведат на следващия ден. Заслепен от слънчевата светлина на утрото, той потърка измъченото си, брадясало лице и каза паникьосано на шофьора:

— Манхатън. Трябва ми ателие за ремонт на пишещи машини.

Пътуването се проточи два часа заради задръствания, катастрофи и минаването по заобиколни пътища. Най-накрая лимузината спря на Трийсет и втора улица и Ерик се запрепъва с товара си към едно ателие с пишещи машини „Оливетти“ на витрината.

— Тази не мога да я поправа — информира го младият механик.

Ерик изстена.

— Налага се.

— Вижте тази желязна скоба вътре. Счупена е. А аз нямам резервни части за такава чудесия. — Младежът изглеждаше ужасен от невероятната грозота на машината. — Мога да я запоя. Но тази вехтория е толкова стара, приятел, че е като износена риза. Закърпваш ѝ ръкава и тя се скъсва около кръпката. Зашиваш новата дупка и платът се прокъсва около втората кръпка. И ако продължиш да упорстваш, накрая от ризата ти остават само кръпки. Ако запоя скобата, старият метал ще омекне от горещината и тя ще се счупи на друго място. Вие ще продължите да се връщате при мен, докато заварките станат повече от самия метал. Както и да е, дизайнът на тази машина е толкова странен, че не смея да рискувам. Повярвайте ми, приятелю, устройството ѝ ми е непонятно. По-добре да потърсите човека, който я е направил. Може би *той* ще знае как да я поправи. Може да разполага с резервни части. О, сетих се защо ми изглеждате така познат.

— Моля? — намръщи се Ерик.

— Кажете, не сте ли известен? Не участвахте ли в „Шоуто на Карсън“?

— Не, припознали сте се — отвърна уплашено Ерик. Погледна златния си „Ролекс“ и видя, че е почти обяд. Господи, беше пропилял цялата сутрин. — Трябва да вървя.

Грабна счупената пишеща машина и се запрепъва към лимузината. Грохотът на уличното движение го изнерви още повече.

— Гринич Вилидж — промърмори задъхано на отегчения шофьор. — Колкото е възможно по-бързо.

— В този трафик? Сър, обяд е. Пиковият час.

Стомахът на Ерик се сви. Той плувна в пот и започна да трепери. Когато шофьорът стигна до покрайнините на Гринич, го упъти накъде да кара, обезумял от нетърпение. Не отделяше очи от часовника си. В един и двайсет му хрумна ужасяваща мисъл. „Ами ако магазинът е затворен? Ако старецът е умрял или фалирал?“

Ерик изтръпна. Но после зърна витрината на вехтошарския магазин и изскочи от лимузината още преди да е спряла. Грабна масивната пишеща машина и въпреки че адреналинът му даваше сили, когато бутна скърцащата врата и влезе в тясното сумрачно помещение, мръсно и миришещо на плесен, коленете му трепереха.

Старецът стоеше на същото място, където Ерик го беше заварил и предния път — надвесен над очукания тезгях, стиснал догарящ фас между жълтите си пръсти, втренчен намръщено в брошура за конни надбягвания. Дори беше облечен в същия орфан пуловер. Косите му висяха като паяжини. Лицето му бе все така болнаво.

Сбръчканият мъж вдигна поглед от брошурата, която четеше.

— Всички продажби са окончателни. Не видяхте ли какво пише на табелата?

Прегърбен под тежестта на машината, Ерик попита невярващо:

— Вие все още ме помните?

— Можете да се обзаложите. Никога няма да забравя боклука, който държите в ръцете си. Казах ви, не връщам пари.

— Не съм дошъл за това.

— Тогава защо ми носите проклетото нещо? Боже, колко е грозно. Не мога да го гледам.

— Развали се.

— Нищо чудно.

— Не можах да я поправят. Всъщност механикът не посмя да я докосне. Страхуваше се да не би да я повреди още повече.

— Ами изхвърлете я тогава. Или я продайте за старо желязо. Достатъчно е тежка. Може да ви дадат за нея два долара.

— Но тя ми харесва!

— Винаги ли сте имали такъв лош вкус?

— Механикът предположи, че човекът, който я е направил, ще успее да я поправи.

— А ако кравите можеха да летят...

— Слушайте, кажете ми откъде я взехте!

— Колко ще ми платите за информацията?

— Сто долара!

Старецът го изгледа подозрително.

— Не приемам чекове.

— В брой! За бога, кажете ми по-бързо откъде сте купили машината!

— Къде са парите?

Собственикът на магазина се забави няколко часа. Ерик крачеше напред-назад, пушеше и се потеше. Накрая старецът се появи с пъшкане от мазето, като държеше парче хартия, изписано с драскулки.

— От едно имение. В Лонг Айлънд. Някакъв тип умрял. Май се беше удавил. Чакайте да видя. — Той се опита да разчете драскулките си. — Да, казвал се е Уинстън Дейвис.

Ерик се облегна на очукания тезгях, стомахът му се сви, сърцето му пропусна няколко удара.

— Не може да бъде.

— Искате да кажете, че го познавате? Този Уинстън Дейвис?

Ерик усети в устата си вкус на прах.

— Чувал съм за него. Бил е писател — отвърна с пресипнал глас.

— Надявам се, че не се е опитвал да печата книгите си на това чудо. Нали ви казах предишния път. Направих всичко възможно да ги накарам да го задържат. Но собствениците продаваха вещите на покойника в комплект. Не искаха да ги делят. Всичко или нищо.

— Лонг Айлънд, така ли?

— Адресът е на тази хартия.

Ерик я грабна, вдигна обезумял пишещата машина и се запрепъва към вратата.

— Я кажете, не съм ли виждал лицето ви някъде наскоро? — провикна се след него старецът. — Не участвахте ли снощи в „Шоуто на Карсън“?

Когато Ерик откри адреса, слънцето почти бе залязло. През целия път, докато пресичаха Лонг Айлънд, се бе тресъл от страх. Вече знаеше защо толкова много читатели сравняваха книгата му с тези на Дейвис. Някога Дейвис беше притежавал същата машина. Беше печатал романите си на нея. Всъщност не ги беше съчинявал той, а

машината. Ето защо стиловете им толкова си приличаха. Книгите им имаха един и същи автор. И очевидно Дейвис беше пазил тайната си толкова ревниво, колкото и Ерик; не я беше разкрил нито на приятелите, нито на близките си. След смъртта на Уинстън, семейството му бе решило, че старата пишеща машина е най-обикновена вехтория и я беше продало заедно с други негови непотребни вещи. Ако знаеха тайната ѝ, със сигурност щяха да запазят тази златна гъска, тази златна мина.

Но тя вече не беше златна мина. Беше една голяма вехтория, очукано парче метал с болтове и лостчета.

— Ето имението, сър — каза вече напълно обърканият шофьор.

Изпълнен със страх, Ерик огледа големите отворени градински порти, обширната равна морава и дългия черен път, който лъкатушеше към огромната къща. „Прилича на замък“. Обхванат от безпокойство, той се обърна към шофьора:

— Откарай ме до входа на къщата.

Ами ако не са си вкъщи? Ако не си спомнят? Ако сега тук живее някой друг?

Остави машината в колата. Бавно, но решително, той изкачи мраморните стълби пред голямата дъбова врата. Натисна звънеца с треперещи пръсти, чу ехото от звъна във вътрешността на къщата и почти подскочи от изненада, когато някой отвори вратата.

Прошарена жена около шейсетте. Приветлива, добре облечена, приятна на вид.

Като се усмихваше, тя го попита с немощен глас какво желае.

Ерик заекна, но окуражен от благия поглед на жената, се представи като почитател на мъжа ѝ.

— Колко мило, че сте си спомнили за него — отвърна тя.

— Минавах през квартала. Помислих си, че няма да имате нищо против, ако се отбия. Да ви кажа колко много харесвам книгите му.

— Че няма да имам нищо против? Не, даже съм очарована. Толкова малко читатели намират време да го направят. Няма ли да влезете?

Вътрешността на къщата се стори на Ерик като мавзолей — студена и кънтяща.

— Искате ли да видите кабинета на мъжа ми? Там, където пишеше?

Възрастната жена го поведе по студен мраморен коридор. После отвори богато украсена с резба врата и посочи с жест светилището.

То беше прекрасно. Просторна стая с безценни картини по стените, рафтове с книги, дебел мек килим и големи прозорци, през които се виждаха океанът и три обагрени в червено от лъчите на залязващото слънце плътноходки, носени по белите гребени на вълните от вечерния бриз.

Но най-забележителното нещо на това светилище се намираше в средата на помещението — голямо лъскаво бюро от тиково дърво, на което се извисяваше като огромен потир стара пишеща машина „Смит-Корона“ от петдесетте години.

— Ето тук съпругът ми пишеше книгите си — каза гордо старата жена. — Всяка сутрин от осем до дванайсет часа. После обядвахме и отивахме да пазаруваме за вечеря, да поплуваме или да се повозим с платноходката. Зимно време правехме дълги разходки по брега. Уинстън обичаше океана през зимата. Той... много се разбъбрих. Простете ми.

— Не, не, всичко е наред. Разбирам как се чувствате. Значи съпругът ви е използвал тази „Смит-Корона“, така ли?

— Всеки ден.

— Питам, защото онзи ден купих една стара пишеща машина. Изглеждаше толкова странно, че ме привлече. Мъжът, от когото я купих, ми каза, че е била собственост на вашия съпруг.

— Не, аз...

Сърцето на Ерик се сви от отчаяние.

— Чакайте, спомних си — каза жената и той затаи дъх.

— Онази отвратителна грозна машина.

— Да, описахте я доста точно.

— Съпругът ми я държеше в един шкаф. Непрекъснато го молах да я изхвърли, но Уинстън казваше, че неговият приятел никога нямало да му прости това.

— Приятел? — Думата заседна в гърлото на Ерик като рибя кост.

— Стюарт Донован. Често плаваха заедно. Един ден Уинстън донесе онази странна машина вкъщи. „Това е антика — съобщи ми той. — Подарък от Стюарт.“ Е, на мен ми изглеждаше пълен боклук. Но приятелите са си приятели и Уинстън я запази. Ала след като умря... — Гласът ѝ изведнъж се промени, стана по-тих и дрезгав. —

Както и да е, продадох я заедно с други негови вещи, които не ми трябваха.

Ерик слезе от лимузината в малкото, запазило старинния си облик крайбрежно селце на Лонг Айлънд. Слънцето се беше скрило. Наоколо цареше мрак. В ноздрите му нахлу соленият морски въздух. Той се напегна да разчете надписа над вратата на магазина: ПИШЕЩИТЕ МАШИНИ НА ДОНОВАН — НОВИ И УПОТРЕБЯВАНИ — РЕМОНТ И РЕКОНСТРУКЦИЯ. Бе дошъл с намерението само да открие къде се намира магазинът и да се върне на сутринта, когато е отворен. Но докато го разглеждаше, зад спуснатата щора на витрината внезапно проблесна слаба светлина. И въпреки че на вратата висеше табелка ЗАТВОРЕНО, той видя вътре да се движи някаква сянка.

Потропа на вратата. Сянката се приближи. Един възрастен господин вдигна щората и впери поглед в Ерик.

— Затворено е — чу се приглушеният от стъклото глас на стареца.

— Моля ви, трябва да поговорим. Важно е.

— Затворено е — повтори мъжът.

— Уинстън Дейвис.

Силуетът вече се обръщаше да се отдалечи, но при тези думи се закова на място. Възрастният господин вдигна отново щората.

— Уинстън Дейвис ли казахте?

— Моля ви, трябва да поговорим за него.

Ключалката прещрака. Вратата се отвори бавно навътре. Старецът погледна намръщено Ерик.

— Вие ли сте Стюарт Донован?

Възрастният мъж кимна.

— Уинстън? Бяхме приятели дълги години.

— Точно затова трябва да поговоря с вас.

— Ами, влезте тогава — каза озадаченият собственик на магазина. Беше нисък и слаб и се придвижваше с помощта на дървен бастун. Носеше костюм с двуредно сако и тясна вратовръзка. Яката на ризата изглеждаше твърде широка за мършавия му врат. Миришеше на мента.

— Но това е... — Очите на стареца се разшириха от изненада.

— Знам. Вашият подарък за Уинстън.

— Откъде...

— Купих я от един вехтошарски магазин.

Възрастният мъж изстена.

— Повредена е. Донесох я, за да я поправите.

— Значи знаете...

— Нейната тайна? Разбира се. Трябва да я поправите. Ако не проработи отново, здравата ще загазя.

— Звучите точно като Уинстън. — Очите му се премрежиха от спомени. — При всяка повреда на машината той търчеше при мен, обзет от паника. Казваше: „Договори. Хонорари. Ако не я поправиш, всичко отива по дяволите.“ Но аз винаги я поправях. — Старчето се изкиска тъжно.

— Ще помогнете ли и на мен? Ще ви платя колкото поискате.

— О, не, таксата ми е еднаква за всички. Канех се да се прибирам. Нали разбирате, жената ме чака за вечеря. Но този модел беше моят шедьовър. Ще видя какво мога да направя. Заради Уинстън. Сложете я на тезгяха.

Ерик остави машината и разтърка изтръпналите си ръце.

— Едно не мога да проумея — защо не сте я задържали за себе си? Та тя струва цяло състояние.

— Имаше и други като нея.

Ерик се вцепени от изненада.

— Освен това — продължи старецът, — никога не съм искал да стана богат. Богатите имат прекалено много грижи. Вземете за пример Уинстън. Към края на живота си той се беше превърнал в развалина с изхабени нерви, защото постоянно трепереше от страх да не би един ден машината да се развали непоправимо. Този негов страх го съсипа. Ще ми се да не му я бях подарявал. Но Уинстън беше добър човек. Винаги ми даваше десет процента от всичките си печалби.

— Аз ще правя същото за вас. Моля ви, поправете я. Помогнете ми.

— Ще видя какъв е проблема.

Като хъмкаше и си мърмореше нещо, възрастният мъж разви болтовете и изпробва лостчетата.

През това време Ерик хапеше устни и дъвчеше ноктите си.

— Знам какво не е наред.

— Тази скоба е счупена.

— О, това е дребна работа. Имам други скоби. Мога да я подменя.

Ерик въздъхна облекчено.

— Тогава, ако нямате нищо против...

— Клавишите не помръдват заради счупената скоба. Но преди да блокират, се е случило друго — машината е спряла да печата това, което искате; спряла е да пише сама.

Ерик кимна пребледнял.

— Главният проблем е, че тази машина е изчерпила запаса си от думи. Използвала е всяка скрита в нея дума.

Ерик стисна зъби, за да не изкрещи: „Това не може да е истина.“

— Тогава сложете вътре още думи.

— Де да можех. Щом свършат веднъж, думите не могат да бъдат подменени. Не знам каква е причината, правил съм много опити, но всички бяха неуспешни. Трябва да конструирам свършено нов модел.

— Направете го! Ще ви платя колкото поискате.

— Съжалявам, но не мога. Отдавна съм загубил това умение. Направих пет сполучливи модела. Шестият и седмият бяха неуспешни. Осмият беше пълен провал.

— Опитайте отново.

— Не мога. Нямате си представа колко е изтощително. После усещам мозъка си празен. Трябва да възстановявам в главата си всяка използвана дума.

— По дяволите, опитайте!

Старецът поклати глава.

— Симпатичен сте ми, но...

В дъното на работилницата, зад гърба на майстора, Ерик забеляза друга пишеща машина. Пак с ръчки, болтчета, лостове.

— Давам ви един милион долара за онази ей там!

Мъжът бавно се обърна.

— А, онази. Съжалявам, но това е моята собствена пишеща машина. Направих я за децата си. Сега те са женени и на свой ред имат деца. Когато ми идват на гости, внуците си играят с нея.

— Удвоявам сумата, която ви предложих.

Ерик се сети за имението си край река Хъдсън, за имотите си в Бимини и в Малибу, за яхтата, самолета, пътуванията до Европа,

ферарито си.

— По дяволите, утроявам я!

„Шест дена. Остават ми шест дена да напиша нова книга. Ще се справя, стига да печатам денонощно.“

— Трябва да ми я продадете.

— Нямам нужда от парите ви. Аз съм стар човек. За какво са ми толкова пари? Съжалявам.

Напълно обезумял, Ерик прескочи тезгяха и се втурна с отчаян вик към машината. Грабна я. Когато възрастният мъж се опита да му я отнеме, той го блъсна. Старецът падна на пода, но се вкопчи в краката му.

— Моя е! Направих я за децата си! Не можете да я вземете!

— Четири! Четири милиона! — изкрещя Ерик.

— Не я давам за всичките пари на света! — изпищя майсторът, без да изпуска краката му.

— Проклетие! — Ерик остави машината на тезгяха, грабна бастуна и го удари по главата. — Нужна ми е! Не разбирате ли?

Удари го отново. И отново.

Старецът потръпна. Бастунът почервения от кръв.

Магазинът притихна.

Изведнъж Ерик си даде сметка какво е направил. Отстъпи назад, изпусна бастуна и закри с ръце устата си.

После промърмори:

— Сега поне е моя.

Изтри отпечатъците си от всичко, до което се беше докосвал. Размени машините, като остави развалената на масата в работилницата. Шофьорът го чакаше в лимузината, следователно не знаеше какво се е случило в магазина. И навярно никога нямаше да научи. Убийството на един старец в някакво забутано селце на Лонг Айленд едва ли щеше да намери голям отзвук в пресата. Е, госпожа Дейвис можеше да се сети за вечерния си посетител, но дали щеше да го свърже с убийството? А пък и не знаеше кой е бил той.

Ерик се ухили. Грабна придобивката си и въпреки тежестта ѝ се затича към вратата.

Компютърът стоеше върху бюрото в кабинета му. С показна цел. Той не го използваше, държеше го там, за да заблуждава гостите си за

начина, по който пише книгите си. Отвън долетя приглушеният рев на лимузината, която се отдалечаваше от имението му към града. Ерик светна лампите. Отиде забързано до бюрото, махна компютъра и постави на негово място пишещата машина. Още шест дена. Ще се справи. С помощта на много шампанско и телевизия. После ставите на пръстите ще го болят, но това е дреболия. Важното е да напише нова книга.

Наля си пълна чаша „Дом Периньон“, щеше да му е необходима. Пусна си „Късното шоу“. Запали цигара и започна да печата настървено.

Чувстваше се зле, беше изплашен и шокиран от това, което бе направил. Но разполагаше с друга машина. Можеше да задържи яхтата, самолета, имотите си. Партитата щяха да продължат. Да не говорим, че беше спестил четирите милиона, които иначе щеше да даде на стареца.

Ерик погледна от любопитство какво е съчинила машината до този момент.

И започна да крещи.

Защото текстът беше смислен, но нямаше нищо общо с блудкавия стил на „Гората на проповедника“. На листа пишеше:

Виж Джак бяга. Виж Джил бяга. Виж Спот гони топката.

„Направих я за децата си. Сега те са женени и на свой ред имат деца. Когато ми идват на гости, внуците си играят с нея.“

Той изкрещя толкова силно, че не чу тракането на клавишите, когато започна да ги натиска като полудял.

Виж Спот бяга нагоре по хълма. Виж Джил бяга след Спот. Виж Джак бяга след Джил.

Крясъците на Ерик разбудиха всичките му съседни в радиус от половин миля. Те си помислиха, че за да вика така, сигурно го убиват и обхванати от ужас, набраха номера на „Спешен случай“. Когато щатските полицаи нахлуха в къщата, той все още печаташе и крещеше.

Полицайте не можаха да решат кое изглежда по-отвратително — мъжът или машината. Но след като откъснаха насила Ерик от чудовищната пишеща машина, един от тях се наведе над листа и прочете:

Виж Джил се покатери на дървото. Виж Джаск се покатери на дървото. Виж Спот лае Джаск.

А по-надолу — те скоро откриха какво означаваше написаното:

Виж Ерик уби г-н Донован. Виж Ерик удари стареца с бастуна. Виж Ерик ме открадна. Сега виж Ерик отива в затвора.

И може би бе игра на светлината или пък всичко се дължеше на странната клавиатура, но по-късно онзи полицаи се кълнеше — каза го само на жена си, — че е видял проклетата пишеща машина да се усмихва.

[1] Район на Ню Йорк в най-западната част на Манхатън, известен като средище на художници, писатели и др. хора на изкуството, някога е бил село. — Б.пр. ↑

[2] „Цветя на злото“ (фр.) — Б.пр. ↑

[3] Обри Винсент Бърдсли (1872–1898) — Английски художник и илюстратор — Б.пр. ↑

[4] Представител на упадъчно течение в изкуството, наречено „декадентство“, отличаващо се с песимизъм, формализъм и естетизация на болезненото и аморалното — Б.пр. ↑

[5] Игра на думи — в англ. език „Hardass“ се използва в смисъл на „корав“, „твърд“, но буквалното му значение е „стегнат задник“ — Б.пр. ↑

[6] Англ. мярка за течност, равна на 29,57 мл — Б.пр. ↑

[7] „Селски идиотизъм“ (истинското име на списанието означава „Селски дух“) — Б.пр. ↑

КАПАН ЗА НЕПРЕДПАЗЛИВИЯ

Денис Ечисън е не само добър писател, но и уважаван редактор на антологии с разкази. През 1991 година той помоли мен и други автори на ужаси — Клайв Баркър, Стивън Кинг, Дийн Кунц, Джойс Каръл Оутс — да изберем за третия том на поредицата му „Господари на тъмнината“ по един наш разказ. Освен това поиска да обясним избора си в кратко резюме. Ето какво беше моето обяснение:

* * *

Как един автор решава кой от всичките му разкази представя най-добре неговото творчество? След известен размисъл се спрях на „Гласът, който ме преследва“ (1983) не защото е най-страховитият, който някога съм писал (въпреки че все още кара кожата ми да настръхва, макар и не толкова, колкото „За тези и за всички мои грехове“ или средата на романа ми „Преследване“), нито защото стилът му е експериментален (както при „Тайнственият смях“), а защото този разказ е типичен пример за художествения похват и за темата, към които непрекъснато се връщам в произведенията си.

Първо, ще се спра на художествения похват. Както много други писатели, открих, че ми е трудно да разкажа сбито една история. И точно в това е иронията. В началото на седемдесетте написах първия си роман — „Първа кръв“. След като го изпратих на литературния си агент, сънувах кошмар, който толкова ме потресе, че го описах дословно в разказа си „Капка след капка“. Списание „Мистериите на Елъри Куийн“ го откупи от мен (първата ми продадена творба!) две седмици преди моят агент да ми съобщи, че издателят е одобрил „Първа кръв“. Писателите знаят какво означава това за един автор. Разказът „Капка след капка“ винаги ще бъде специален за мен. Едно официално признаване на моите фантазии.

Но докато се трудох върху следващата си книга (ужасният синдром на втория роман: *Възможно ли е да го направя отново?*), идеите за разкази престанаха да ми идват под формата на кошмари. И понеже вторият роман, „Преследването“, продължаваше да ми създава проблеми, започнах да жадувам за разказ, пък бил той и съвсем кратък — „Ако имам късмет, ще го напиша за два дена“, — който да ми докаже, че наистина мога да бъда хипнотизатор, магьосник, разказвач на истории.

Тогава бях професор по литература в университета в Айова. Докато подготвях една от лекциите си, съвсем случайно прочетох „Моята последна дукеса“ на Робърт Браунинг и направих изненадващо откритие. Макар и да бях написал „Капка след капка“ в първо лице, винаги съм бил скептично настроен към този повествователен стил заради възхищението ми от творчеството на Хенри Джеймс.

Коментирайки великолепия си роман на ужасите „Завинтването на гайката“, Майстора го нарича „капан за непредпазливия“, защото воденето на повествованието в първо лице не позволявало на читателя да разбере дали главната героиня наистина е видяла призраците, за които разказва, или е психично болна. На практика Джеймс осъжда този литературен похват като най-обикновен трик, чиято цел е да задържи вниманието на читателя върху историята до самия ѝ край, така че да разбере дали разказвачката се заблуждава, лъже или просто е луда. Следователно как бих могъл аз, верният почитател на Майстора, да се вслушам в инстинкта си да повтора нещо, което вече съм направил в „Капка след капка“, след като литературният похват, който възнамерявах да използвам, е бил заклеен от един от моите кумири?

Открих отговора в „Моята последна дукеса“ на Робърт Браунинг. Става въпрос за художествен похват, наречен „драматичен монолог“, и авторът твърди, че е първият, който се е сетил да го използва не в пиеса (където монологът е нещо обичайно), а в поема! „Това е последната дукеса, която рисувам на стената“ — така започва поемата си Браунинг или по-точно неговият разказвач. И аз се запитах: „За кого е предназначен монологът на разказвача? И как възприема неговите думи читателят?“ Повхатът бе неубедителен, изкуствен и все пак учудващо ефектен. Приблизително по същото време се влюбих в романите на Джеймс М. Кейн. „Пощальонът винаги звъни два пъти“

започва с изречението: „Свалиха ме от камиона със сено по обяд“ и това е едно от най-великолепните уводни изречения за всички времена в един от най-великолепните трилъри, писани някога. Но героят на Кейн не говори пред въображаема публика, застанал на сцена. Не, този предопределен от съдбата убиец-жертва пише историята си като един вид самопризнание, докато чака съвсем хладнокръвно да бъде екзекутиран за убийство.

И така, аз си казах: „Защо не се престориш, че никога не си чел Джеймс? Защо не се концентрираш върху Браунинг и Кейн?“

И това решение сложи край на неуспешните ми опити да напиша разказ. Възприех повествованието в първо лице. То е директно. Интимно. Живо. И позволява на автора да пише сбито. Измъченият разказвач изстрелва на един дъх страховитата си история. От началото до края на „Гласът, който ме преследва“ съм използвал художествения похват на Браунинг. Но когато героят-жертва разкрива, че през цялото време именно той е разказвал ужасяващата си история, записвайки я на листове, намерени в хотелската стая, за да може хората, които открият безжизненото му тяло, да научат каква съдба му е била отредена, това е Кейн и Бог да го благослови. Той ми показва начина.

Сега за темата. По причини, твърде сложни да бъдат разкрити в това кратко резюме, аз се страхувам за собствената си безопасност и тази на моето семейство. Въпросната тема присъства във всичките ми творби. Най-ужасното нещо, което мога да си представя, е да загубя близък човек, да изгубя *член* на моето семейство, да бъде разделен от тези, които обичам. И този кошмар се превърна в реалност. На 27 юни 1987г., моят прекрасен петнайсетгодишен син Матю почина (след шест месеца невероятни болки) от рак на костите. Описах това мъчително изживяване в книга, наречена „Светулки“. Но страхът, че мога да изгубя някой близък, ме беше обсебил много преди неговата смърт и именно този страх е в основата на „Капка след капка“ и повечето ми разкази. Главният герой в „Гласът, който ме преследва“ изгубва всичко, което обича. И то не по своя вина. *А защото така му е било писано.* Защото понякога съдбата е жестока. Защото, да ми прости Господ, животът често е несправедлив.

Още нещо. Аз бях професор по литература и *имах* студентка, която ме обвиняваше, че ѝ изпращам телепатични сексуални послания. Тя непрекъснато тормозеше по телефона, заплашваше и преследваше

не само мен, но и моето *семейство*. По-голямата част от „Гласът, който ме преследва“ е написана по действителен случай. Само че за разлика от прототипа си в разказа, истинската студентка все още е жива и доколкото знам, се спотайва някъде наблизо.

Последно. След като напуснах родната си Канада и завърших университета в Пенсилвания, отидох да живея и преподавам в Айова, и обикнах ясното небе и красивата плодородна земя на този щат. Той е екзотичен. Гледайте филма „Поле на мечти“ и ще разберете какво имам предвид. Тогава проумях, че ужасни неща не се случват само в мрачната атмосфера на Ню Ингленд^[1], позната от творбите на Хоторн, или в зловещите гета на западащите големи градове; те се случват навсякъде, и то посред бял ден. Спомняте ли си как Кари Грант отчаяно тичаше, за да избегне куршумите на „невинния“ пилот на самолет с пестициди във филма на Хичкок „На север от северозапад“? Реших да напиша серия разкази за Средния Запад, Магистрала 80 и за обширната, често ужасяваща пустош между две населени места. Разработих тази идея в „Бурята“, „За тези и всички мои грехове“ и в още няколко разказа. Хрумна ми, че дори разликата във *времените пояси* може да бъде опасна.

Така че, ако човек отчаяно се нуждае от защита (както героят в „Гласът, който ме преследва“ и самият *автор*), ще реши, че този разказ характеризира най-добре неговото творчество. Моето *alter ego*^[2] — професорът от разказа, — жертва живота и душата си за своето семейство. Добър човек. Разбирам го твърде добре. Защото, ако имах възможност, щях с радост да пожертвам *моите* живот и душа, за да спася сина си.

[1] Общо название на 6 американски щата: Мейн, Вермонт, Ню Хампшър, Масачусетс, Род Айлънд и Кънектикът — Б.пр. ↑

[2] Второ аз (лат.) — Б.пр. ↑

ГЛАСЪТ, КОЙТО МЕ ПРЕСЛЕДВА

Тя се обади отново миналата нощ. В три часа, както винаги. Уплашен съм до смърт. Не мога да продължавам да бягам. Долу, на рецепцията на хотела, излъгах за името, адреса и професията си. Въпреки че сега съм в Джонстаун, щата Пенсилвания, живея в Айова Сити, щата Айова, където преподавам — или по-точно преподавах допреди три дена — американска литература в университета. Страх ме е да се върна там. Но не вярвам, че ще мога да се крия още дълго. С всяка изминала нощ, тя се приближава.

Момичето ме изплаши от самото начало. В осем часа сутринта отидох в университета да се подготвя за лекциите си. Влязох през страничния вход на сградата на Факултета по английска филология и тръгнах да се изкачвам по стълбището към кабинета си на третия етаж, който е изолирен от останалите кабинети с противопожарна врата. Колегите ми често се шегуваха, че там съм все едно на заточение, но това малко ме интересуваше, защото в усамотеното си кътче можех да се съсредоточа. Рядко ме притесняваха студенти. През желязната врата не проникваха почти никакви звуци и понякога ми се струваше, че съм съвсем сам в цялата сграда. А в осем часа сутринта в университета обикновено *наистина* нямаше никой друг освен мен.

Но не и онзи ден. Стиснал здраво тежкото си куфарче, аз се качвах бавно по дългото стълбище. Стъпките ми отекваха между стените от светлочервен пенобетон и светлозелените стълби, имитация на мрамор. Първи етаж. Втори етаж. Луминесцентните лампи излъчваха студена светлина. После стълбището зави към третия етаж и я видях да седи на един стол пред кабинета ми. Поколебах се за миг и продължих нагоре, намръщен. Чувствах се неловко.

За повечето от вас осем сутринта навярно не е ранен час. Сигурно ставате още по-рано, за да заведете децата си на училище или да отидете на работа. Но за студентите осем часът сутринта е посред нощ. Те не обичат сутрешните лекции. Ако трябва да присъстват на такива, изпълзват от леглата си чак когато стане абсолютно наложително и идват в университета в последния момент.

Ето защо се обезпокоих, когато видях, че тази студентка е дошла деветдесет минути преди началото на лекциите. Седеше напрегнато: сплъстена кестенява коса, размъкнат безформен пуловер, избелели торбести дънки с протрити маншети и кръпки на коленете. В неспокойните ѝ тъмни очи проблясваше някаква лудост.

Изкачих последните стъпала и застанах пред нея.

— За консултация ли сте дошли?

Вместо да отговори, тя кимна мрачно.

— Тревожите се за оценка, която съм ви поставил?

Този път поклати отрицателно глава.

Съвсем объркан, отключих кабинета си и влязох. Помещението бе малко и тясно — бюро, два стола, етажерка с книги и прозорец. Седнах зад бюрото, а тя прекрачи бавно прага и огледа плахо стаята. После затвори смутено вратата.

Това ме изнерви. Запитах се какво ли би си помислил друг студент или колега, ако се качеше на етаж и дочуеше женски глас иззад затворената ми врата. Трябваше да я помоля да я отвори отново, но трескавият поглед в очите ѝ предизвика у мен такова състрадание, че наруших принципите си, решавайки, че онова, което я измъчва е толкова лично, та ще ѝ бъде по-лесно да го сподели при пълна конфиденциалност.

— Седнете — казах ѝ с усмивка, за да я успокоя, въпреки че самият аз се чувствах неспокоен. — За какво става въпрос, госпожице... Съжалявам, но съм забравил името ви.

— Саманта Пери. Само че Саманта не ми харесва. Предпочитам по-краткото...

— Да?

— Сам. Аз съм от курса, с когото имате лекции във вторник и четвъртък от девет и половина. — Тя прехапа долната си устна. — Последния път вие ми говорихте.

Намръщих се озадачено.

— Искате да кажете, че онова, което ви преподадох, ви се е сторило толкова ярко и живо?

— Не, господин Инграм. Имам предвид, че вие *говорихте на мен*. Докато изнасяхте лекцията си, не ме изпускахте от очи. Не обръщахте никакво внимание на другите студенти. Думите ви бяха предназначени само за *мен*. Когато разказвахте за Хемингуей и за това как Фредерик Хенри искал да спи с Катрин... — тя преглътна, — вие всъщност ми предлагаште да си легна с вас.

Зяпнах. За да прикрия шока си, бързо запалих цигара.

— Грешите.

— Но аз ви чух. Освен това през цялото време ме *пронизвахте* с поглед. Всички го усетиха.

— Просто съм изнасял лекцията си. Често поглеждам лицата на студентите, за да се уверя, че внимават. Останали сте с погрешно впечатление.

— Значи не сте ми предлагали да си легна с вас? — В гласа ѝ се долавяше разочарование.

— Не. Не пиша оценки срещу секс.

— Не ми пука за оценките!

— Аз съм женен. Брактът ми е щастлив. Имам две деца. Но да допуснем, че съм искал да ви направя предложение. Щях ли да го направя по време на лекция? Това би било глупаво.

— Значи никога не сте ми предлагали... — Тя отново прехапа долната си устна.

— Съжалявам.

— Но вие ми говорите! Чувам гласа ви дори когато не съм на лекции! Чувам го, когато съм в стаята си или вървя по улицата! Дори когато спя! Непрекъснато повтаряте, че искате да спите с мен!

Кожата ми настръхна. Думите ѝ ме смразиха.

— Грешите. Въображението ви ви прави номера.

— Но аз чувам гласа ви толкова ясно! Докато уча или...

— Как? Нали не съм там.

— Изпращате ми мислите си! Съсредоточавате се и вкарвате гласа си в главата ми!

Притокът на адреналин накара стомаха ми да се свие. Отчаяно се опитвах да измисля някакъв аргумент, с който да оборя теорията ѝ.

— Телепатия? Не вярвам в съществуването ѝ. Никога не съм правил опит да ви изпращам мислите си.

— Дори несъзнателно?

Поклатих отрицателно глава. Прииска ми се да ѝ кажа, че в сравнение с повечето студентки изглежда толкова невзрачна, че дори да не бях женен, никога нямаше да пожелаая да правя секс точно с нея.

— Учите прекалено много. Искате да получите високи оценки по моя предмет и непрекъснато си мислите за мен. Затова смятате, че чувате гласа ми, когато не съм при вас. Като преподавам, наблюдавам лицата на студентите си, за да разбере дали лекцията им е интересна или не, а кой знае защо вие сте останали с погрешното впечатление, че говоря лично на вас.

— Тогава трябва да промените начина си на преподаване! — изкрещя тя. — Той е подъл! Жесток! Дразнещ! — По бузите ѝ се затъркаляха сълзи. — Вие се подиграхте с чувствата ми!

— Не съм искал.

— Но го направихте! Измамихте ме! Заблудихте ме!

— Нищо подобно.

Стана от стола толкова рязко, че ме стресна. Помислих си, че ей сега ще ме удари или ще се разкрещи за помощ и после ще заяви, че съм направил опит да я изнася. И се проклех, че не бях настоял да отвори вратата.

Разтърсвано от ридания, момичето се втурна към нея. Натисна дръжката, излезе, залитайки в коридора и хукна надолу по стълбите, изпаднало в истерия.

Целият разтреперан, загасих фаса си и веднага запалих нова цигара. Слушах със свито сърце отслабващото ехо от нейните ридания, заглъхващите ѝ стъпки и далечния трясък на входната врата.

После ме обгърна тишина.

Час по-късно я открих седнала в залата за лекции. Беше избърсала сълзите си. Единствената следа от случилото се бяха зачервените ѝ подпухнали очи. На банката пред нея бяха приготвени листове и химикал. Докато говорех, избягвах да я гледам в лицето. Тя рядко вдигаше глава от записките си.

След лекцията попитах асистента си дали я познава.

— Кого, Сам ли? Естествено. Смята да става асистент. Но вместо да обсъждаме дисертацията ѝ, тя непрекъснато ме разпитва за теб. Горкото момиче.

— Защо?

— Ами толкова е невзрачна. Няма много приятели и рядко излиза. Освен това има проблеми с баща си. Говореше с недомлъвки, но доколкото разбрах, трите ѝ сестри са много красиви и баща ѝ се отнася към нея като към грозното патенце. Тя ужасно много иска да спечели благоволенieto му. Само че той винаги я пренебрегва. Отблъсква любовта ѝ. А ти ѝ напомняш на него.

— На кого? На баща ѝ?

— Е, знае, че си десет години по-млад, но казва, че изглеждаш точно като него.

Два дена по-късно тя ме чакаше — отново в осем часа сутринта — пред кабинета ми.

Отключих с треперещи пръсти и влязохме вътре. Този път не затвори вратата, сякаш бе прочела мисълта ми. Седна пред бюрото и се втренчи в мен.

— Случи се отново.

— По време на лекцията не погледнах нито веднъж към вас.

— Не, случи се после, когато бях в библиотеката. — Тя си пое мъчително дъх. — И по-късно, докато обядвах в стола. Чух гласа ви така ясно, сякаш бяхте там.

— По кое време?

— Около пет и половина.

— Тогава пиех коктейли с декана. Повярвайте ми, Сам, не съм ви изпращал никакви послания. Умът ми беше ангажиран със съвсем различни неща.

— Не си измислям! Предлагайте ми да правим секс!

— Искан да получа пари за изследователския си проект от декана. Съзнанието ми изцяло бе обсебено от тази мисъл. А когато не успях да го убедя, бях твърде ядосан, за да се концентрирам върху каквото и да е друго, освен върху това да се напия.

— Вашият глас...

— Той не е реален. Ако наистина ви изпращах телепатични послания, щях ли да отричам? Нямаше ли да си призная, след като ме попитате? Защо да отричам?

— Страх ме е.

— Имате проблеми с баща ви.

— *Какво?*

— Моят асистент ми каза, че ме отъждествявате с баща ви.

Тя пребледня.

— Това трябваше да е тайна!

— Аз го попитах, Сам. А той винаги ми казва истината.

— Щом ми напомняте на баща ми, щом искам да спя с вас, значи сигурно искам да спя...

— Сам...

— Със собствения си баща! Сигурно се отвращавате от мен!

— Не, просто мисля, че сте объркана. Нуждаете се от помощ. Трябва да се консултирате с...

Но Сам не ме остави да се доизкажа. Отново разплакана, засрамена и обзета от истерия, тя избяга от стаята.

Повече не я видях. Същата сутрин не се появи на лекцията. След няколко дни получих известие от учебния отдел, че е прекъснала семестъра.

И я забравих.

Лятото свърши. Дойде есента. Една дъждовна нощ през ноември, беше вторник, двамата с жена ми гледахме по телевизията окончателните резултати от президентските избори и се тревожихме за нашия кандидат.

В три часа сутринта телефонът иззвъня. Никой не звъни в такъв час, освен ако...

Тъкмо се бях навел да си взема бира от хладилника. Стреснат от звъна, подскочих и си ударих главата. Обърнах се, като разтривах удареното място, и видях как Джийн влезе забързано от хола и се запъти към кухненския телефон.

— Сигурно е някой приятел. Нали знаеш, заради изборите.

Джийн вдигна слушалката.

— Ало? — Тя се намръщи и прикри микрофона с ръка. — За теб е. Някаква жена.

— Моля?

— Млада е. Попита за господин Инграм.

— По дяволите, това е някоя студентка.

— В три часа сутринта?

Едва не забравих да затворя хладилника. Отворих ядосано бирата си. Бракът ми е щастлив. Признавам, имали сме разногласия. Като всяка друга двойка. Но сме ги преодолели и сега сме щастливи. Джийн е на трийсет и пет, привлекателна, умна и търпелива. Но в онзи момент вярата ѝ в мен бе поставена на изпитание. За да се обади в три часа сутринта, тази жена би трябвало да ми е ужасно близка.

— Сега ще разберем. — Грабнах слушалката. За да докажа невинността си пред Джийн, казах грубо: — Да, какво?

— Чух ви. — Печалният женски глас беше тих и трепереше.

— Кой се обажда? — попитах разгневено.

— Аз съм.

По линията се чу прашене.

— Коя сте вие, по дяволите? Просто ми кажете името си.

— Сам.

Краката ми се подкосиха. Облегнах се на стената.

Джийн ме гледаше.

— Какво има? — Очите ѝ се присвиха от подозрение.

— Сам, сега е три часа сутринта. Какво толкова важно имате да ми казвате, че не можете да изчакате и да ми се обадите в университета?

— Три? Не може да бъде. Не, сега е един часа.

— Три е. За бога, Сам, много добре знам колко е часът!

— Моля ви, не се ядосвайте. Преди малко чух по радиото, че е един часа.

— Откъде се обаждате, Сам?

— От Бъркли.

— Калифорния? Тя се намира в друг времеви пояс. Тук времето е с два часа напред. Сега е три часа.

— Май съм забравила.

— Но това е абсурдно. Да не сте пияна? Кажете, пила ли сте?

— Не точно.

— Какво, по дяволите, означава *не точно*?

— Изпих някакви хапчета. Не съм сигурна какви бяха.

— Исусе!

— После ви чух. Вие ми говорехте.

— Не! Вече ви обясних, че се заблуждавате. Гласът ми не е реален. Въобразявате си...

— Напротив. Казахте ми, че искате да спите с мен. Казахте ми да дойда при вас.

— В Айова? Не. Не го правете. Трябва да разберете. Аз не ви изпращам телепатични послания.

— Лъжете! Кажете защо ме лъжете!

— Кълна се, че не искам да спя с вас! Радвам се, че сте в Бъркли. Стойте си там. Потърсете помощ. Господи, не разбирате ли? Онези хапчета. Те ви карат да чувате моя глас. Карат ви да халюцинирате.

— Аз...

— Повярвайте ми, Сам. Не ви изпращам телепатични послания. Преди да се обадите, дори не знаех, че сте в Бъркли. Вие се намирате на две хиляди мили от мен. Вашите предположения са невъзможни. Сам...

Но връзката беше прекъснала. Стомахът ми се сви. Бях уплашен. Преглътнах мъчително и затворих, разтреперан телефона.

Джийн ме гледаше намръщено.

— Коя е тази Сам? И иска да спи с теб? В три часа сутринта? Я кажи, какви игри играеш?

— Никакви. — Отпих от бирата си, но гърлото ми остана сухо.

— По-добре седни. Ще ти донеса бира.

Джийн сложи ръце на кръста си.

— Не е това, което си мислиш. Но е лошо. Уплашен съм.

Подадох ѝ нейната бира.

— Един ден миналата пролет отидох в осем часа сутринта в университета и...

Джийн изслуша разказа ми с нарастващо безпокойство. След това ме накара да ѝ опиша Сам и когато разбра колко невзрачна и безлична изглежда, някак се успокои.

— Казваш ми истината, нали?

— Честна дума.

Джийн ме наблюдаваше изпитателно.

— И не си я предизвиквал по никакъв начин?

— Гарантирам ти. Никога не съм се заглеждал в нея, преди да я срещна пред кабинета си.

— Дори несъзнателно?

— И Сам ме попита същото. Просто преподавах по най-добрия известен ми начин.

Джийн остана загледана в мен още малко. После кимна и сведе очи към бирата си.

— Значи има психически проблеми. Ти не можеш да ѝ помогнеш. Добре, че се е преместила в Бъркли. На твое място щях да съм адски уплашена.

— Аз съм уплашен. Тя ме плаши.

Следващата събота, по време на едно вечерно парти, разказах на нашите домакини за Сам. Направих го не само заради нуждата да споделя страховете си с още някой, но и защото жената на домакина — мой приятел и колега — беше клиничен психолог и аз исках да чуя професионалното ѝ мнение.

Даян изслуша до средата историята ми, без да прояви особен интерес, после изведнъж се наведе напред и се втренчи в мен.

Аз млъкнах и попитах разтревожено:

— Какво има?

— Нищо. Продължавай да разказваш.

Довърших, намръщен, историята си и зачаках Даян да направи някакъв коментар. Вместо това тя ни наля още вино и ни предложи да си вземем допълнително лазаня.

— Нещо те разтревожи.

Домакинята прибра дългата черна коса зад ушите си.

— Може би се тревожа напразно.

— Все пак трябва да знам.

Даян кимна мрачно.

— Не мога да поставя диагноза на това момиче само въз основа на разказаното от теб. Би било безотговорно.

— Поне хипотетично...

— Само хипотетично. Тя чува твоя глас. Това е симптом на сериозно психично разстройство. Например параноя. Или шизофрения. Мъжът, който застреля Джон Ленън, чуваше въображаем глас. Менсън^[1] също. Както и „Синът на Сам“^[2].

— Боже мой! И тя се казва Сам. — Джийн остави шумно вилницата си в чинията.

— И аз се сетих за сходството на имената — каза Даян. — Чък, ако тя те оприличава на баща си, може да се окаже опасна за Джийн и децата.

— Защо?

— От ревност. Може да реши да премахне еквивалентите на майка си и сестрите си.

Прилоша ми. Киселините в стомаха ми, предизвикани от изпитото вино, сякаш се увеличиха.

— Има и друга възможност, но тя е също толкова лоша. Ако продължиш да я отблъскваш, Сам може да стане опасна и за теб. Вместо да се занимава с баща си, може да пренасочи гнева и ревността си към теб. И може да те убие.

Изпаднах в паника.

— Благодаря ти за *добрите* новини.

— Не забравяй, говоря хипотетично. Вероятно тя те лъже и не чува гласа ти. Или както си предположил сам, халюцинира заради хапчетата, които взема. Има много възможности. Без да съм я прегледала, без да съм я подложила на съответните тестове, не мога да твърдя нищо със сигурност. И все пак, според мен това момиче е способно на убийство.

— Какво да правя?

— Като начало, стой далеч от нея.

— *Опитвам се*. Но тя се обади от Калифорния и каза, че ще се върне тук, за да ме види.

— Убеди я да не го прави.

— Аз не съм психолог. Не знам какво да й кажа.

— Накарай я да потърси лекарска помощ.

— Опитах се, но тя не ме послуша.

— Опитай пак. Във всеки случай, ако я видиш отново пред кабинета си, не влизай вътре с нея. Потърси други хора. Тълпата ще ти служи за защита.

— Но в осем часа сутринта в университета няма никой.

— Тогава я излъжи, че имаш работа и я отпрати. Джийн, ако позвъни на входната ви врата, не я пускай в къщата.

Джийн пребледня.

— Но аз не съм я виждала. Как да я позная?

— Чък я описа. Не поемай излишни рискове. Не се доверявай на никой, който отговаря поне малко на нейното описание, и дръж под око децата.

— *Как?* Ребека е на дванайсет. Сю е на девет. Не мога да им забраня да се отдалечават от къщата.

Даян пресуши чашата си с вино, без да отговори.

— О, боже — изстена жена ми.

* * *

Следващите няколко седмици бяха същински ад. При всяко позвъняване на телефона Джийн и аз подскачахме и се втрещвахме уплашено в него. И всеки път се оказваше, че се обаждат наши приятели, приятели на нашите деца или рекламни агенти. Всеки ден събирах кураж да изкача стълбите до кабинета си. Но мълчаливите ми молитви не бяха напразни. Сам така и не се появи. Постепенно се успокоих. Реших, че съзнанието ѝ вече не е обсебено от мен.

Дойде Денят на благодарността^[3] — последният ми ден на покой. Ходихме на църква. Родителите ни живеят прекалено далеч, но поканихме на вечеря едно приятелско семейство. Гледахме футбол. Помогнах на Джийн да приготви салата за пуйката и направих собственоръчно два тиквени пая. Приятелите, с които прекарахме празничната вечер, бяха моят колега и жена му, психоложката. Тя ме попита дали Сам продължава да ме тормози. Поклатих отрицателно глава, усмихнах се и вдигнах наздравица.

Гледахме до късно филм. Когато гостите си тръгнаха, минаваше полунощ. Двамата с Джийн изпитвахме приятна умора и бяхме размекнати от добрата храна, добрите напитки и добрата компания.

Измихме всички съдове, после си легнахме, любихме се и накрая заспахме от изтощение.

Събуди ме звънът на телефона. Намерих пипнешком ключа на нощната лампа и я светнах. Очите на Джейн се разшириха от ужас. Тя ме стисна за ръката и посочи часовника. Беше три часа.

Телефонът продължи да звъни.

— Недей — каза жена ми.

— Може да е някой друг.

— Знаеш, че е тя.

— Ако е Сам и не вдигна, следващия път може да позвъни на входната ни врата.

— За бога, накарай я да спре!

Грабнах слушалката, но от гърлото ми не излезе нито звук.

— Идвам при теб — изхленчи гласът.

— Сам?

— Чух те. Няма да те разочаровам. Скоро ще бъдем заедно.

— Не! Почакайте! Чуйте какво ще ви кажа!

— Чувам те. Непрекъснато. И усещам страданието в гласа ти.

Умоляваш ме да дойда при теб, да те прегърна, да правим любов.

— Това не е вярно.

— Казваш, че жена ти те ревнува от мен. Но аз ще я убедя, че не е права. Ще я накарам да се махне от живота ти. Тогава ще можем да бъдем щастливи.

— Сам, къде сте? Още ли сте в Бъркли?

— Да. Прекарах Деня на благодарността сама. Баща ми не иска да се връщам повече вкъщи.

— Трябва да останете там, Сам. Това, което чувате, не е моят глас. Трябва ви помощ. Трябва да отидете на лекар. Ще го направите ли заради мен? Като услуга?

— Вече го направих. Но доктор Кембъл не разбира. Мисли, че твоят глас е въображаем. Горкият доктор. Не знае колко много ме обичаш.

— Сам, трябва да поговорите отново с него. Трябва да му кажете какво възнамерявате да правите.

— Не мога да чакам повече. Скоро ще бъда при теб. Ще бъдем заедно.

Сърцето ми се разтуптя като обезумяло. Извиках от отчаяние и трепнах, когато някой изтръгна телефона от безчувствените ми ръце.

— Стой настрана от нас! — изкрещя Джийн в слушалката. — Не се обаждай повече! Спри да ни тероризираш...

Тя ме погледна, вбесена.

— Няма никой. Връзката е прекъснала. Чувам само сигнала.

Пиша тези редове с цялата бързина, на която съм способен. Времето ми изтича. Вече е почти три часа.

Онази нощ не можахме повече да заспим. Облякохме се и слязохме в кухнята на долния етаж, където обмисляхме какво да правим, докато пиехме кафе. В осем часа събудихме децата, те се облякоха набързо, качихме се в колата и отидохме в полицията.

Там ни изслушаха с разбиране, но ни обясниха, че не могат да ни помогнат. В края на краищата Сам не била нарушила никакъв закон. Обажданията й не били неприлични, били редки и не съдържали явни заплахи, така че не можели да я обвинят в телефонен тормоз. Докато не ни нанесяла телесни повреди, полицията била с вързани ръце.

— Защитете ни — настоях аз.

— Как? — попита сержантът.

— Назначете някой да охранява къщата.

— За колко време? Ден, седмица, месец? Тази жена може никога повече да не ви притесни. А ние сме затрупани с работа и нямаме излишни служители. Съжалявам — не мога да се лиша от нито един полицай. Мога да разпоредя някоя патрулна кола да минава от време на време покрай къщата ви. Но нищо повече. А ако тази Сам все пак се появи и продължи да ви създава проблеми, обадете ни се и ние ще се погрижим за нея.

— Но тогава може да е твърде късно!

Прибрахме се и забранихме на децата да излизат от къщи. Нямаше начин Сам да е пристигнала толкова бързо от Калифорния, но какво друго можехме да направим? Не притежавах огнестрелни

оръжия. Ако всички бяхме заедно, поне щяхме да имаме някакъв шанс да се защитим.

Беше петък. През нощта спях неспокойно. В три часа телефонът иззвъня. Отново Сам.

— Идвам.

— Сам, къде сте?

— В Рино.

— Значи не пътувате със самолет?

— Не, не мога.

— Върнете се, Сам. Върнете се в Бъркли. Отидете на лекар.

— Нямам търпение да те видя.

— Моля ви...

Беше затворила.

Първата ми работа на сутринта беше да се обадя на бюро „Справки“ в Бъркли. Сам беше споменала някой си д-р Кембъл. Оказа се, че името му не фигурира в жълтите страници.

— Проверете в университета — помолих оператора.

Бях прав. Така се казваше един от университетските психиатри. Понеже беше събота, не го намерих в кабинета му, но когато набрах домашния му номер, ми отговори женски глас. Жената ме посъветва да го потърся следобяд. И така, в четири часа най-накрая се свързах с него.

— Имате пациентка на име Саманта Пери — започнах аз.

— Имах. Вече нямам.

— Знам. Заминала е за Айова. Идва да ме види. Страх ме е. Мисля, че може да е опасна.

— Не трябва да се тревожите.

— Защо, не е ли опасна?

— Беше, поне потенциално.

— Моля ви, кажете ми какво да правя, когато пристигне. Вие сте я лекували. Трябва да знаете.

— Господин Инграм, тя няма да дойде в Айова. Самоуби се в нощта на Деня на благодарността. Свърхдоза медикаменти.

Стаята се завъртя пред очите ми. Сграбчих кухненската маса.

— Невъзможно.

— Видях тялото ѝ. Извикаха ме да го разпозная.

— Но тя ми се обади същата нощ!

— По кое време?

— В три часа.

— Значи тук, в Калифорния, е било един. Разговаряли сте малко преди или малко след като е погълнала медикаментите. Не е оставила прощална бележка, но ви се е обадила.

— Нямаше признаци за...

— Често говореше за вас. Привличахте я неудържимо. Беше дълбоко убедена, че владее телепатия и я карате да чува вашия глас.

— Знам! Кажете, докторе, тя параноичка ли беше? Беше ли способна да извърши убийство?

— Господин Инграм, вече ви казах твърде много. Въпреки че пациентката ми е мъртва, не мога да наруша професионалната си етика. Това е лекарска тайна.

— Но аз не мисля, че е мъртва.

— Не ви разбрах?

— Ако е умряла в четвъртък вечерта, как е възможно да се обади и в *петък* вечерта? Защото тя го направи.

Докторът изхъмка. Усетих, че се колебае какво да ми каже.

— Господин Инграм, вие сте разстроен. Не знаете какво говорите. Бъркате нощите.

— Казвам ви, че се обади пак в *петък*!

— А пък аз ви казвам, че тя почина в *четвъртък*. Или някой си е направил шега с вас, или... — Докторът млъкна.

— Или? — Гласът ми трепереше. — Аз съм този, който чува гласове?

— Господин Инграм, не се разстройвайте. В момента сте объркан...

Затворих бавно телефона, обзет от ужас.

— Сигурен съм, че чух гласа ѝ.

Същата нощ Сам се обади отново. В три часа. От Солт Лейк Сити. Когато подадох слушалката на Джийн, тя чу само характерния за свободната линия сигнал.

— Но ти чу как проклетият телефон извъня! — настоях аз.

— Може връзката да се е разпаднала. Казвам ти, Чък, отсреща нямаше никой.

* * *

Обади се и в неделя. Пак в три. От Шайен, административният център на щата Уайоминг. Приближаваше се. Но нали уж беше мъртва?

Редакцията на университетския ни вестник е абонирана за студентските вестници на всички по-голями университети. В понеделник аз, Джийн и децата отидохме с колата до въпросната редакция. Намерих петъчния брой на студентския вестник на университета в Бъркли и трескаво разлистих страниците му.

Съобщението беше съвсем кратко. Внезапно починала студентка. Саманта Пери. Причината за смъртта тактично бе премълчана.

Отвън на паркинга Джийн каза:

— Сега вярваш ли, че е мъртва?

— Тогава защо чувам гласа ѝ? Да не би да намекваш, че разговарям с мъртвец?

— Чувстваш се виновен за самоубийството ѝ. А не трябва. Напоследък почти не спиш. Въображението ти прави номера.

— Но ти призна, че чу звъна на телефона!

— Така е. Това е загадка за мен. Може би телефонът се е повредил и се нуждае от ремонт. За да се успокоиш напълно, ще си сменим номера с нов, който няма да фигурира в нито един указател.

Почувствах се по-добре. Вечерта изпих няколко питиета и дори успях да заспя.

През нощта телефонът пак иззвъня. В три часа. Аз се свих уплашено и помолих Джийн да се обади вместо мен. Тя заяви, че чува само прашене. Грабнах слушалката и разбира се, чух гласа на Сам.

— Почти пристигнах. Вече съм в Омаха.

— Този номер е нов!

— Но ти ми го каза. Смени го своята жена. Тя се опитва да ни раздели. Ще я накарам да съжалява. Скъпи, нямам търпение да те прегърна.

Изкрещях. Джийн се отдръпна от мен.

— Сам, трябва да спрете! Говорих с доктор Кембъл!

— Не. Той не би злоупотребил с доверието ми.

— Той ми каза, че сте мъртва!

— Не мога да живея без теб. Скоро ще бъдем заедно.

Крясъците ми събудиха децата. Бях изпаднал в истерия и се наложи Джийн да повика линейка. Двамата санитарии доста се поизпотиха, докато успеят да ме усмират.

Омаха се намира на един ден път с кола от нашия дом. Във вторник Джийн дойде да ме посети в болницата.

— По-добре ли се чувстваш? — Тя се намръщи при вида на усмирителните колани, които ме задържаха на леглото.

— Моля те, послушай ме! — казах ѝ трескаво аз. — Вслушай се в думите ми. Знам, че ме мислиш за луд, но, за бога, просто го направи. Не мога да докажа нищо, но знам, че си в опасност. Както и аз. Трябва да напуснеш града заедно с децата. Трябва да се скриете някъде. Довечера, в три часа, тя ще дойде в къщата.

Тя ме гледаше със съжаление.

— Ще го направиш, нали? Обещай ми!

Джийн видя страданието, изписано на лицето ми и кимна.

— А може да не припари до къщата. Тя, изглежда, знае всичко. Може да знае, че съм в болницата. Може да дойде направо тук. Трябва да избягам. Не съм сигурен как, но по-късно, след като си тръгнеш, ще намеря начин да се освободя от тези колани.

Джийн ме погледна с тъга и промълви обезсърчено:

— Чък.

— Ще проверя вкъщи. Ако все още сте там, ще се разстроя, и то много.

— Обещавам. Ще взема Сюзан и Ребека и ще заминем някъде с колата.

— Обичам те.

Джийн се разплака.

— Ами ти? После как да те открия?

— Ако преживея тази нощ, ще ти оставя съобщение.

— Как?

— Във Факултета по английски език. Ще оставя съобщението на секретарката.

Тя се наведе да ме целуне, като ридаше, сигурна, че съм си изгубил ума.

Пристигнах вкъщи малко след здрач. Джийн беше изпълнила обещанието си и беше заминала заедно с децата. Качих се на двуместната си кола и се отправих към междущатската магистрала.

Чикаго. В три часа сутринта телефонът в хотелската ми стая иззвъня. Беше Сам. Обаждаше се от Айова Сити. Била чула гласа ми. Аз съм ѝ съобщил къде се намирам. Беше разстроена и ядосана.

— Кажи ми защо бягаш.

Напуснах Чикаго посред нощ, като карах, докато умората не ме принуди да спра. В един часа сутринта наех стаята в този хотел. В Джонстаун, Пенсилвания. Не мога да заспя. Мъчи ме ужасно предчувствие. Снощи Сам повтори: „Скоро ще бъдем заедно.“ Листовете, на които пиша, открих в това бюро.

Господи, вече е три часа. Моля се да видя изгрева на слънцето.

Почти четири е. Тя не се обади. Не мога да повярвам, че съм успял да се измъкна. Не свалям очи от телефона.

Стана четири. Мили боже, някой звъни.

Току-що ми хрумна нещо. Сам се е самоубила в един часа. Тогава в Айова е било три заради разликата във времевите пояси. Но аз се намирам в Пенсилвания. На изток. В различен времеви пояс. Когато в Калифорния е един часа, в Пенсилвания е не три, а *четири*.

Звъненето продължава. Осъзнах и нещо друго. Този хотел е необичаен, проектиран е като жилищен блок.

Звъненето ли?

Бог да ми е на помощ. Защото това не е телефонът. Звъни се на вратата на стаята ми.

[1] Чарлс Менсън, известен американски сатанист, екзекутиран заедно с последователите си през 1969 г. заради ритуалното убийство на бременната съпруга на режисьора Роман Полански — актрисата Шарън Тейт — и други известни кинозвезди. — Б.пр. ↑

[2] Прозвище на известен сериен убиец в САЩ. — Б.пр. ↑

[3] Официален празник в САЩ в памет на първите колонизатори в Масачусетс (последният четвъртък през ноември) — Б.пр. ↑

БУРЯТА

Както споменах в резюмето на „Гласът, който ме преследва“, обширните незаселени пространства в Средния Запад могат да всяват ужас и страхопочитание. Когато живеях в Пенсилвания, си мислех, че знам какво е гръмотевична буря. Но тогава още не се бях сблъсквал със страховитите гръмотевични бури в Айова. Както отбелязва главният герой на този разказ, айовските смерчове могат да бъдат високи цели седем мили. Когато тамошните синоптици съобщят за приближаваща се буря, вие вземате предупреждението им на сериозно. Зелено небе. Ветрове, които достигат скорост от осемдесет мили в час. Внимавайте! Едно лято върху къщата ми три пъти падна гръмотевица. Докато лежах буден в леглото си (беше три часа сутринта), а прозорците се тресяха от силата на гръмотевичната буря, ми хрумна тази история. През 1984 г. разказът „Бурята“ беше публикуван в антологията „Най-добрите фентъзи разкази на годината“.

* * *

Гейл я забеляза първа. Тя излезе от мотела и тръгна към паркинга, където двамата с десетгодишния ни син Джеф товарехме багажа ни в колата. Всъщност аз товарех, а Джеф нещо ме надзираваше, като ме съветваше с развълнуван глас къде ще е най-добре да поставя този куфар или онази раница. Като приключих, вдигнах поглед към мургавото му, обсипано с лунички личице и изсветлялата от слънцето коса и казах с усмивка, че без неговата помощ никога не бих могъл да се справя.

Беше осем часа сутринта, вторник, втори август, но въпреки че денят едва започваше, термометърът, сложен отвън до прозореца на мотелската ни стая, показваше черийсет градуса. Цареше страшна задуха. Само от усилието да натоваря багажа, ризата и дънките ми бяха

подгизнали от пот и вече съжалявах, че не си бях обул късите панталони. На изток слънцето се издигаше, пламтящо и ослепително бяло, на фона на потискащото бледосиньо небе. През този ден климатикът в колата ни нямаше да бъде просто удобство, а необходимост.

Затворих багажника с лепкави от пот ръце. Джеф кимна, доволен от свършената работа, после се усмихна на някой зад гърба ми. Обърнах се и видях Гейл, която вървеше към нас през изсъхналата и пожълтяла тревна площ. Щом обутите ѝ в сандали крака стъпиха на размекнатия от горещината асфалт, тя се намръщи.

— Свършихте ли с товаренето?

Тесните бели шорти и синьото бюстие подчертаваха тена ѝ. Беше стройна, елегантна и красива. Не знам как го постигаше, но горещината сякаш не я засягаше. Имаше меки руси коси. Лекият ѝ грим караше деня да изглежда някак по-свеж.

— Свърсихме. Благодарение на Джеф — отговорих ѝ аз.

Джеф се усмихна гордо.

— А аз платих нощувката. Върнах ключа. Така че можем да тръгваме — каза Гейл. — Само че...

— Нещо не е наред ли?

— Онези облаци. — Тя посочи зад рамото ми.

Обърнах се.

И се намръщих. В контраст с ясното синьо небе на изток, от запад се задаваха черни като катран буреносни облаци. Докато ги наблюдавах, проблесна светкавица и се чу далечен тътен.

— По дяволите, *те* пък откъде се взеха? — възкликнах аз. — Преди да започна да товаря колата, ги нямаше.

— Как мислиш, няма ли да е по-добре да изчакаме бурята да отmine? — попита Гейл.

— Тя е далече. — Свих рамене.

— Но се приближава бързо. — Жена ми прехапа долната си устна. — И изглежда, ще бъде силна.

Джеф се вкопчи в ръката ми. Погледнах разтревоженото му лице.

— Това е просто една буря, синко.

Но се оказа, че съм изтълкувал погрешно изражението му.

— Искам да се прибираме вкъщи — каза той. — Не искам да чакаме повече. Липсват ми приятелите. Моля те, не може ли да тръгваме?

Кимнах.

— Добре, и аз съм за. Това означава двама срещу един, Гейл. Но ако чак толкова те е страх...

— Не. Аз... — Тя въздъхна и поклати глава. — Глупаво е да се страхувам. Просто не обичам бурите и ти го знаеш. — Разроши косата на Джеф. — Но и на мен ми е мъчно за дома, така че по-добре да тръгваме.

Бяхме прекарали последните две седмици в Колорадо, като ловяхме риба, лагерувахме на палатка и обикаляхме отдавна изоставени градчета. Чудесна ваканция. Но както в началото горяхме от нетърпение да тръгнем на път, така сега ни изпълваше копнежът да се върнем вкъщи. Предишната вечер бяхме спрели да пренощуваме тук, в Норт Плат — малко тихо градче край междущатската магистрала 80, по средата на пътя ни през Небраска. Надявахме се днес привечер да пристигнем у дома, в Айова Сити.

— Да потегляме тогава — рекох аз. — Бурята може би ще обхване само този район. Ще я изпреварим с колата и няма да видим дори капка дъжд.

Гейл се усмихна колебливо.

— Дано да си прав.

Докато се качвахме в колата, Джеф тихо си тананикаше.

Щом излязохме на магистралата, вдигнах максималната позволена скорост от петдесет и пет мили в час. Утринното слънце проблясваше през предното стъкло. Спуснах сенниците, включих климатика, после радиото. Местният синоптик съобщи, че през деня времето ще бъде горещо и задушно.

— Чухте ли? — обърнах се към спътниците си аз. — Не каза нищо за буря. Няма защо да се тревожим.

Само че грешах. От време на време поглеждах в страничното огледало и виждах, че облаците зад нас ставаха все по-гъсти и по-черни и ни настигаха. Отпред слънцето продължаваше жестоко да препича. Джеф избърса с ръка потното си лице. Усилих докрай климатика, но това не помогна особено.

— Джеф, бръкни в хладилната чанта и ни дай по една кока-кола.

На лицето му грейна доволна усмивка. А аз веднага съжалих за думите си, защото се сетих, че за да отвори хладилната, трябва да се обърне към задната седалка.

— Леле — прошепна със страхопочитание синът ми.

— Какво има? — попита Гейл и, преди да успея да я спра, също се обърна. — Боже, какви облаци!

Черните като катран буреносни облаци ни гонеха по петите. Проблясна светкавица. Гърмът, който последва, беше оглушителен.

— Все още не са ни настигнали — опитах се да ги успокоя аз. — Ако искате, ще се помъча да им избягам.

— Направи *нещо*.

Увеличих скоростта на шейсет, после на шейсет и пет мили в час. От усилието да се взирам в нажеженото до бяло небе пред нас ме заболя главата. Сложих си слънчевите очила.

Но след малко те станаха излишни. Облаците ни настигнаха. Изведнъж цялото небе почерня. Шосето потъна в мрак. Включих фаровете.

— Седемдесет. Карам със седемдесет. Но облаците се движат по-бързо.

— Прилича ми на ураган — обади се Гейл. — Но това не е възможно. Не и в Небраска.

— Страх ме е — каза Джеф.

Не беше единственият уплашен. Заслепи ме нова светкавица. Колата се разтърси от гръм. После небето придоби зловещ мръснозелен оттенък и аз си помислих, че ни връхлита торнадо.

— Спри някъде! — изпищя Гейл.

Но нямаше къде. Вече бяхме подминали отбивката за следващия град — Кърни. Огледах се за аварийна лента, но крайпътният знак указваше, че такава има след трийсет мили. А не можех да спра на сред пътя. Видимостта беше лоша и някой шофьор можеше да се блъсне в нас и да ни убие. Нямах друг избор, освен да продължа да карам.

— Поне не вали — казах аз.

Внезапно небето сякаш се продъни. Заваля пороен дъжд. Просто ей така, без никакво предупреждение. Водните струи се изливаха като из ведро, плющяха по колата и ни обгръщаха с плътна завеса.

— Нищо не виждам! — Пуснах чистачките на най-високата им скорост. Те се размахаха отсечено наляво-надясно, сякаш изпълняваха танц в такт три четвърти. Взирах се напрегнато да видя пътя през вълните от мътна дъждовна вода, които обливаха предното стъкло.

Карах твърде бързо. Когато натиснах спирачката, задницата на колата поднесе. Колелата забуксуваха по хлъзгавия асфалт. Затаих дъх. После спирачката най-после се задейства и колата отново беше под контрол.

Намалих на четирийсет, но дъждът биеше по стъклото с такава сила, че все още не можех да видя нищо.

— Затегнете коланите си.

Така и не стигнах до аварийната лента, но за мой късмет при едно проблясване на светкавица зърнах табела, която сигнализираше за отклонение към град, наречен Гранд Айлънд. Разтреперан от напрежение, слязох от естакадата на второкласен път и не след дълго видях през завесата от дъжд един мотел. Минах през наводнения паркинг и спрях под навеса пред входа. Ръцете ми бяха изтръпнали от продължителното стискане на волана. Раменете ме боляха. Усещах очите си подпухнали и възпалени.

Гейл и Джеф влязоха набегом в мотела, защото вятърът навяваше струите дъжд чак под навеса. Аз останах в колата, за да я откарам на паркинга. Заклучих вратите ѝ и пробягах разстоянието до мотела, но докато стигна до входа, вече бях вир вода и се тресях от студ.

Щом отворих вратата, няколко чифта очи се втренчиха покрай мен в бурята отвън — двама администратори, две сервитьорки и една камериерка. Започнах да се отърсвам от водата.

— Вземете тази кърпа, господине — каза камериерката и ми подаде една от купчината върху количката си.

Благодарих ѝ, изтрих мокрото си лице и подсуших косата си.

— Видяхте ли по пътя катастрофи? — попита една от сервитьорките.

Поклатих глава, праметнал кърпата през врата си.

— При такава внезапна буря не може да няма катастрофи — каза тя, сякаш се съмняваше в отговора ми.

При думата „внезапна“ се намръщих.

— Искате да кажете, че при вас току-що е започнала?

По-слабият от двамата администратори мина покрай мен и се приближи до прозореца.

— Малко преди да дойдете. Може би преди минута. Погледнах през този прозорец и небето беше ясно. Наведох се да завържа обувката си. Когато се изправих, то беше покрито с облаци — черни като нощ. Не знам откъде изникнаха, но никога не съм виждал такъв внезапен и проливен дъжд.

— Но... — Потръпнах, озадачен. — Бурята ни връхлетя близо до Кърни. Карахме през нея цял час.

— Сигурно сте се движили по периферията ѝ — каза той, гледайки като омагьосан опустошението навън. — Тя ви е следвала.

Студената мокра риза беше залепнала за тялото ми, но сега усетих, че се смръзвам още повече.

— Май идват други клиенти — каза вторият администратор, като посочи към прозореца.

На наводнения паркинг, вдигайки ветрила от вода, пристигнаха още няколко коли.

— Ще имаме работа, това е сигурно — отвърна първият. Включи лампите, но те не можаха да прогонят тъмнината отвън.

Вятърът страховито фучеше.

Огледах фоайето на мотела, но Гейл и Джеф не се виждаха никъде.

— А жена ми и синът ми къде са?

— В ресторанта — усмихна ми се успокоително мълчалата до този момент сервитьорка. — Минете през онзи сводест вход. Поръчаха ви кафе. Горещо и силно.

— Ще ми бъде необходимо. Благодаря.

Започнаха да влизат мокри пътници, от които капеше вода.

Чакахме близо час. Въпреки че наистина беше горещо, кафето не можа да ме стопли. Мокрите ми дрехи залепнаха за студения стол от хром и пластмаса. Премръзнах до мозъка на костите си, аз се разкихах.

— Трябват ти сухи дрехи — каза Гейл. — Ще хванеш пневмония.

Бях възнамерявал да отида за дрехите, щом бурята спре. Но грохотът на гръмотевиците се чуваше дори в ресторанта. Не можех да чакам повече. Вече започваше да ме тресе.

— Отивам за куфара. — Изправих се вдървено.

— Татко, внимавай — каза Джеф разтревожено.

Усмигнах му се и се наведох да го целуна.

— Обещавам, сине.

При изхода на ресторанта едната от сервитьорките се приближи до мен.

— Искате ли да чуете един майтап?

Не исках, но кимнах учтиво.

— По радиото. Местният синоптик. Твърди, че денят е горещ и ясен.

Поклатих объркано глава.

— Бурята. — Тя се изсмя. — Той не знае, че вали. С всичките му уреди, с радара и метеорологичните му карти, няма достатъчно мозък да погледне през прозореца и да види какво е времето в действителност. — Сервитьорката се изсмя отново. — А най-големият майтап е, че този празноглавец е моят съпруг.

Изсмях се на свой ред и влязох във фоайето.

То беше претъпкано. Непрекъснато прииждаха нови мокри до кости пътници, като проклинаха времето. От дрехите им капеше вода, докато се тълпяха на рецепцията да искат стаи.

Пробих си път през тях, спрях пред голямата остъклена врата и се загледах в най-поройния дъжд, който някога бях виждал. Дочух воя на вятъра, въпреки шумните възклицания на тълпата.

Посегнах към дръжката.

И се поколебах. Наистина не ми се щеше да излизам навън.

Мършавият администратор, с когото бях разговарял преди час, внезапно изникна до мен.

— Може би това не представлява интерес за вас — започна той.

Погледнах го объркано и се намръщих.

— Наемат стаите ни с такава скорост, че скоро всички ще бъдат заети. Но честното си е честно. Вие дойдохте тук първи. Запазих ви стая. В случай че решите да останете.

— Оценявам загрижеността ви. Но ние смятаме след малко да тръгваме.

— На ваше място бих погледнал пак навън.

Послушах го. Пред очите ми едно дърво падна разцепено от мълния. Стъклото се разтресе от последвалия гръм.

„Парна баня — помислих си аз. — Цвърчаща пържола. Топли одеяла, докато дрехите ми изсъхнат.“

— Промених решението си. Ще вземем онази стая.

Гръмотевици разтърсваха сградата през цялата нощ. През спуснатите пердета проблясваха светкавици. Спах неспокойно и се събудих с главоболие. Беше шест часа сутринта и все още валеше.

По радиото гласът на синоптика звучеше смутено. Въпреки пращането на станцията, успях да разбера, че Гранд Айлънд преживявял най-лошата буря в историята си. Улиците били наводнени, каналите — запушени, избите преливали. Било обявено бедствено положение, щетите били за милиони. Самата буря била истинска загадка. Обхващала район само от половин миля и стояла на едно и също място. Извън пределите ѝ небето над Гранд Айлънд било ясно и безоблачно.

Това последно изявление бе единственото, което ме интересуваше. Облякохме се набързо и слязохме долу да закусим. Оставихме ключа от стаята си на рецепцията малко след седем.

— Ще пътувате в този дъжд? — Администраторът поклати глава, но прояви достатъчно такт да не добави „Вие сте луди“.

— Чухме по радиото, че бурята свършва на половин миля оттук — отвърнах аз.

Нямах нищо против да останем още, но Гейл не се чувстваше добре. Нейният страх от бури — постоянните светкавици и гръмотевици, — я бе докарал до ръба на нервна криза.

— Да се махаме оттук — беше ми се примолила тя.

Тръгнахме.

И за малко да не стигнем до магистралата. Колата беше затънала до тасовете във вода. Делкото беше мокро. Едва не изтощих акумулатора, преди да успея да запаля мотора. Спирачката беше подгизнала и отказа още докато напускахме паркинга пред мотела. Колелата буксуваха. Заслепен от дъжда, завих рязко, за да не се блъсна в неясните очертания на един изоставен камион, и подминах изхода за магистралата. Върнах се назад и едва не паднахме в канавката. Най-накрая се изкачихме на естакадата, като оставихме потопа под нас и продължихме по междущатския път с двайсет мили в час.

Джеф беше преbledнял. Предишните дни му бях купил няколко комикса, но той беше прекалено уплашен, за да ги чете.

— Наблюдавай километража — казах му аз. — Следи числата. След половин миля няма да има и помен от бурята.

Започнах да отброявам изминатите метри заедно с него:

— Сто, двеста, триста...

Бурята се усили и небето притъмня още повече.

— Четиристотин, петстотин, шестстотин...

Числата заседнаха в гърлото ми като парчета стъкло.

— Но, татко, вече изминахме половин миля, а още вали.

— Потрай още малко.

Но вместо да свърши, бурята ставаше все по-лоша. Бяхме принудени да спрем в Линкълн. На следващия ден бурята продължаваше да беснее със същата сила. Побързахме към Омаха. При нормални обстоятелства можехме да изминем разстоянието от Колорадо до дома ни в Айова Сити за два дена мързеливо шофиране.

Но *това* пътуване ни отне седем дълги, тягостни, мъчителни дни. Трябваше да спрем в Омаха, после в Де Мойн и в други градове, чиито имена никога преди не бях чувал. Когато най-накрая се добрахме до нашата къща, се чувствахме толкова изморени, толкова изплашени, че оставихме куфарите си в колата и от гаража отидохме направо в леглата си.

Дъждът плющеше по прозорците. Барабанеше по покрива. Пречеше ми да заспя. Когато погледнах навън, видях, че от стрехите се лееше същински водопад. Мълния удари електрическия стълб. Отпуснах се на колене и си припомних всяка молитва, която някога бях учил, после започнах да си съчинявам.

На сутринта отново имаше ток. Телефонът все още работеше. Гейл позвъни на една своя приятелка и ѝ зададе въпрос. Докато слушаше отговора, забелязах как лицето ѝ се навъси и очите ѝ се присвиха. Тя промърмори „Благодаря“ и затвори.

— Тук е било сухо — каза жена ми. — До осем часа миналата нощ, когато е започнала бурята.

— Тогава пристигнахме и ние. Господи, какво става?

— Съвпадение. — Гейл се намръщи. — Бурята се е придвижвала в нашата посока. Опитвахме се да я избегнем. Вместо това сме я

следвали.

Хладилникът беше празен. Казах на Гейл, че ще отида да купя храна и предупредих Джеф да не излиза от къщата.

— Но аз искам да се видя с приятелите си.

— Гледай телевизия. Не излизай, преди да е спряло да вали.

— Няма да спре.

Замръзнах.

— Защо мислиш така?

— Не и днес. Небето е твърде тъмно. Дъждът е прекалено силен.

Кимнах с облекчение.

— Тогава се обади на приятелите си по телефона. Но не излизай навън.

Отворих вратата на гаража и погледнах пороя. Не бях виждал слънцето от осем дни. Обзе ме униние. Дъждовните струи взеха да падат косо и ме опръскаха.

Изкарах колата от гаража и пороят ме погълна.

Когато се върнах, Гейл не беше на себе си от радост.

— Спря преди четирийсет минути — посрещна ме тя с усмивка на облекчение.

— Но не и където бях аз.

Най-близкият супермаркет се намиреше на половин миля от дома ни. Когато се вмъкнах вътре през свистящата автоматична врата, бях мокър като кокошка, въпреки дъждобрана и чадъра си. Докато се борех да си поема глътка въздух и се опитвах да затворя чадъра, бях промърморил нещо на продавача за проклетия безкраен дъжд.

Мъжът ме бе изгледал учудено и бе отвърнал: „Че той започна само преди минута!“

Побиха ме тръпки, но не от водата, която капеше от мен.

Гейл се послуша и пребледня. На лицето ѝ се изписа ужас, примесен с недоверие.

— Ти си дойде и бурята отново започна.

Внезапно дъното на подгизналата ми торба се скъса и покупките се изсипаха с трясък на пода. Но вместо да събера разсипаните пакети и консерви, аз се втурнах към радиото и потърсих станция, по която съобщават времето. В прекъсвания от статично прашене глас на

синоптика звучеше същото недоумение, което бях доловил в гласовете на колегите му от Небраска.

И коментарът му не бе по-ръзличен. Бурята била истинска загадка. Била широка само половин миля и стояла на едно и също място. Навсякъде другаде небето било ясно и безоблачно. Но въпреки малкия си обхват, това била най-страховитата буря в историята на Айова Сити. Улиците били...

Исключих радиото.

Излъгах Гейл, че отивам в кабинета си в университета да проверя дали имам поща. Мотивът ми беше друг, но се надявах, че тя няма да се досети.

Гейл понечи да каже нещо, но в кухнята влезе Джек.

— Ще ме закараш ли до Фреди, татко?

Лицето му беше толкова мрачно, че сърце не ми даде да кажа „не“.

Паркингът на университета беше изпъстрен с мокри петна. Но локви нямаше. Може би защото се намираше точно на половин миля от дома ми. Влязох в сградата на Факултета по английски език и попитах секретарката дали е валяло, преди да дойда, въпреки че много добре знаех отговора.

— Не, господин Прайс. Небето беше ясно през цялата сутрин. Дъждът току-що започна.

Обадих се вкъщи от кабинета си.

— Дъждът спря — съобщи ми Гейл. — Няма да повярваш колко е красиво небето. Ясно и слънчево.

Погледнах през прозореца бурята, толкова черна и грозна, че едва успях да различа бялата пяна по повърхността на сърдитата, разбушувала се река.

Змията на страха се сви на кълбо в стомаха ми, после изсъска и ме клъвна.

Моделът беше винаги един и същ. Бурята ме следваше, където и да отидех. Щом тръгнах нанякъде и тя тръгваше с мен. И не спираше да вилнее. Изминаха девет дни. После десет. Единайсет. Дванайсет. Избата ни се наводни, както и избите на всички съседи в квартала. Настилката на улиците взе да пропада. Имаше кални свлачища. Чакълът бе отнесен. Таваните капеха. Падаха носещи стени. Мълнии

удряха електрическите стълбове толкова често, че храната във фризера ни се развали. Палехме свещи. Добре, че печката ни беше газова, иначе нямаше да можем да си готвим. Както в Гранд Айленд, и тук бе обявено бедствено положение. Щетите бяха толкова големи, че не можеха да бъдат пресметнати.

Но от всичко най-много ме тормозеше въздействието на бурята върху Гейл и Джеф. Понеже постоянно беше влажно и студено, те настинаха. И аз подсмърчах и кихах, но състоянието на Гейл се влошаваше с всеки изминал ден. В сивите ѝ очи се четеше отчаяние. От присъщата ѝ енергия не беше останала и следа. Непрекъснато се навличаше с пуловери и разтриваше отмалелите си ръце, които я боляха.

Джеф си лягаше по-рано от обикновено. Спеше до късно. Изглеждаше отслабнал. Под очите му имаше тъмни сенки.

И сънуваше кошмари. Заедно с трясъка на гръмотевицата ни събудиха виковете му. Токът отново беше спрял. Двамата с жена ми грабнахме по едно фенерче и се втурнахме към стаята му.

— Събуди се, Джеф! Това е само сън.

— Индианецът! — изстена синът ми, като търкаше уплашените си очи. Грохотът на нова гръмотевица го накара да подскочи.

— Какъв индианец? — попитах аз.

— Той те предупреди.

— Виж, не знам...

— В Колорадо. — Гейл се обърна рязко към мен и аз се стреснах колко хлътнали изглеждаха бузите ѝ в мрака. — Танцуващият за дъжд.

— Имаш предвид онзи вещер?

По време на пътешествието ни бяхме спрели в западало пустинно градче, за да заредим колата с бензин, и бяхме видели малка групичка туристи, които разглеждаха някаква индианска сергия. Колиба, разнебитени маси, по тях — огърлици, тъпани, колани. Присъединих се към неколцината зрители, обзет от скептицизъм. Мършав индианец с вид на столетник, облечен в протрити избелели одежди, напяваше някакви безсмислици, докато танцуваше в прахта около кръг от камъни.

— За какво е всичко това? — попитах една жена, която снимаше с камера.

— Този индианец е знахар. Танцува, за да доведе дъжд и да сложи край на сушата.

Вдигнах поглед към огненото небе. От жегата и дългото потискащо пътуване ме болеше глава. Бях виждал твърде много крайпътни сергии, твърде много индианци, продаващи на туристите лъжливи артефакти на безбожни цени. Дефектни тюркоази, фалшиво сребро. Те бяха обърнали гръб на наследството си, бяха опозорили традициите си.

Не ме интересуваше колко много ни мразят заради това, което сме им причинили. Дразнеше ме, че докато ни мамеха, те сякаш ни се надсмиваха с каменните си физиономии.

От стария индианец, който танцуваше тромаво около каменния кръг и припяваше, се носеше воня на уиски.

— Може ли да го направи? — попита застаналият до мен Джеф.
— Може ли да направи така, че да завали?

— Това е номер — отвърнах му аз. — Виж как тези туристи слагат парите си в онази изработена уж от коренните жители на Америка купа, която е закупил от Сиърс.

Туристите ме чуха и на съсредоточените им лица се изписа съмнение.

Старецът спря представлението си и се втренчи в мен.

— Номер?

— Не трябваше да говоря толкова високо. Съжалявам, ако съм провалил танца ви.

— Изработил съм тази купа със собствените си ръце.

— Разбира се.

Той се приближи до мен и миризмата на уиски се усили.

— Значи не вярваш, че танцът ми може да предизвика дъжд?

— Не ме е грижа дали ще измамите тези туристи, но синът ми трябва да знае истината.

— Значи искаш доказателство?

— Казах, че съжалявам.

— Белите хора винаги казват, че съжаляват.

Гейл дойде при нас, като се оглеждаше плахо, и ме дръпна смутено за ръкава.

— Резервоарът е пълен. Да тръгваме.

Отстъпих назад.

— Ще видиш, че ще завали! Ще се молиш да спре! — извика индианецът.

Джеф се ужаси от крясъците му и това ме ядоса.

— Затваряй си устата! Изплаши сина ми!

— Той се чуди дали мога да докарам дъжд? Гледай небето! Сега ще танцувам за *теб*! Когато започнат светкавиците, спомни си за мен!

Качихме се в колата.

— Побъркано копеле. Не му се връзвай, синко. Слънцето е изпържило мозъка му.

— Той ме заплаши. И какво от това? Гейл, нали не мислиш сериозно, че индианецът е изпратил тази буря? Като е танцувал? Помисли. Невъзможно е.

— А ти как си обясняваш този потоп?

— Стотина синоптици се опитват да намерят обяснение, но не могат. Та аз ли?

— Бурята те следва. Никога не се отделя от теб.

— Това е...

Щях да кажа „съвпадение“, но думата заседна в гърлото ми. Вгледах се в лицата на Гейл и Джеф на светлината на фенерчето и разбрах, че винят мен за това, което се случваше. И двамата.

— Дъждът, татко. Не можеш ли да го накараш да спре?

Заплаках, когато той добави тихо „Моля те“.

* * *

Факултетът по метеорология. Преподавателският състав включваше титулярен професор, доцент и асистент. Преди няколко години се бях запознал с професора на един коктейл. От време на време играехме тенис. Понякога обядвахме заедно. Знаех, че днес имаше лекции, така че излязох в бурята и подкарах към университета.

Паркингът отново беше нашарен с петна от дъждовните капки, които бързо се увеличаваха. Втурнах се към сградата на факултета, като се борех с яростния вятър, и щом влязох вътре, си изтръсках дъждобрана. Бях се обадил на метеоролога, преди да тръгна, и той ме очакваше в кабинета си.

Четирийсет и пет годишен, с лунички, почти плешив. Но в дяволски добра форма, както знаех от многото изгубени сета на тенис.

— Отново заваля — поклати отвратено глава професорът.

— Още ли не сте открили обяснение?

— Предполага се, че аз съм експертът — въздъхна той. — Но твоето обяснение ще е точно толкова добро, колкото и моето. Ако нещата продължават по същия начин, ще започна да гадая по чаени листа.

— Може би това е... — Щях да добавя „начинът“, но се въздържах.

— Какво? — Професорът се наведе към мен.

Потърках челото си, понеже пак имах главоболие.

— Какво предизвиква гръмотевичните бури?

Той сви рамене:

— Две въздушни маси се сблъскват. Едната е гореща и влажна. Другата е студена и суха. Сблъскват се толкова силно, че експлодират. Резултатът са светкавици, гръмотевици и дъжд.

— А в сегашния случай?

— Точно в това е проблемът. В случая нямаме две различни въздушни маси. А дори и да имахме, бурята щеше да се премести заради вакуума, който създават ветровете. Но тази буря не помръдва. Премества се най-много с половин миля и пак се връща на мястото си. Кара ни да се съмняваме във всичко, което сме научили до този момент.

— Не знам как да... — Но му разказах. Всичко.

Той се намръщи.

— И ти вярваш на това?

— Не съм сигурен. Но жена ми и синът ми вярват. Възможно ли е?

Професорът премести някакви книжа от бюрото си. Наля ни кафе в две чаши. Направи всичко друго, освен да пренареди рафтовете с книги.

— Възможно ли е? — настоях аз.

— Ако кажеш някъде това, което ще чуеш, да знаеш, че ще отрека.

— Не може да е по-налудничаво от...

— През шейсетте, когато бях студент, предприех едно изследователско пътуване до Мексико. Планинските долини имат толкова сложен климат, че са изключително подходящи за написване на дисертация. В някои вали толкова много, че селата се наводняват. В други — отдалечени на десет мили от тях, — не пада нито капка дъжд. В една от долините, които проучих, се бе случило нещо странно. Допреди седем години там валило редовно, но после настъпила пълна суша. А в съседната долина, която винаги била суха, през тези седем години не спряло да вали. Така и не намерих обяснение на този феномен. А бог ми е свидетел, че положих много усилия. Хората бяха принудени да напуснат домовете си и да отидат там, където имаше дъжд. През онова седмо лято те изгубиха всякаква надежда, че климатът ще стане отново какъвто е бил. И понеже искаха да се върнат в долината си, решиха да потърсят специална помощ. Повикаха един индианец, който можел да докара дъжд с танците си. Човекът твърдеше, че е потомък на майте. Един ден той пристигна в долината и я обходи надлъж и нашир, като отправяше молитви към боговете си. После нареди в центъра ѝ кръг от камъни. Облече се в ритуални одежди. И изигра своя танц около кръга. На следващия ден заваля и климатът се нормализира. Казах си, че индианецът просто е имал късмет, че е успял да разчете предзнаменованията на природата и е танцувал, когато е бил сигурен, че ще вали. Но аз видях появата на дъждовните облаци и те бяха странни. Не помръднах от мястото си, докато потоците не текнаха отново и кладенците не се напълниха с вода. Съвпадение? Специални познания? Кой може да каже? Но мисълта за онова, което се случи в долината, не спира да ме тормози и до днес.

— Значи индианецът, когото срещнах, може наистина да е предизвикал тази буря?

— Кой знае? Виж, аз съм учен. Вярвам във фактите. Но понякога използваме думата свръхестествено, за да назовем наука, която не разбираме.

— Какво ще стане, ако бурята продължи, ако не спре?

— Тези, които живеят на нейната територия, ще трябва да се преместят. В противен случай ще загинат.

— Ами ако бурята следва някого?

— Наистина ли вярваш в това?

— Но то се случва!

— Чувал ли си за циклоните?

Поклатих глава, разтревожен.

— В редки случаи няколко смерча се наслагват един върху друг, образувайки стълб с височина седем.

Сърцето ми замря.

— А нашата буря вече е надминала тази височина. Сега се извисява на десет мили в небето. Скоро ще започне да изтръгва къщите от основите им. Ще отнесе всичко. Ще се превърне в едно половин миля широко торнадо, което не помръдва от мястото си.

— Значи, ако съм прав, че старецът иска да ме накаже, няма да мога да избягам от бурята. И ако жена ми и синът ми не ме напуснат, ще умрат заедно с мен.

— Да допуснем, че си прав. Все пак трябва да подчертая, че твоята теория е лишена от всякакво научно обяснение.

— Мисля, че полудявам.

* * *

Елиминирай възможното, после вероятното. Това, което остава, е обяснението. Налагаше се Гейл и Джеф да ме напуснат, иначе щяха да умрат. А аз не исках да ги загубя.

Знаех какво трябва да направя. След дълга и мъчителна борба с бурята, успях да се добера до вкъщи. Джеф имаше треска. Гейл продължаваше да кашля и да ме гледа обвинително.

Когато им казах какво възнамерявам да сторя, започнаха да ме разубеждават, но накрая се съгласиха от отчаяние.

— Ако предположението ни е вярно, щом тръгна, бурята ще спре. Ще видите отново слънцето.

— Ами ти? Какво ще стане с теб?

— Молете се за мен.

Отново бях на междущатската магистрала, но този път се движех на запад. Бурята, разбира се, ме следваше.

Айова. Небраска. Нужни ми бяха три мъчителни, изпълнени с безумие седмици, докато стигна до Колорадо. Шофирането ми по

хлъзгавите от дъжда планински пътища беше истински кошмар. Най-накрая се добрах до западналото пустинно градче. До крайпътната сергия.

Този път нямаше украшения, нямаше огърлици. Докато бурята набираше сила и превръщаше праха в кал, обиколих градчето, като разпитвах за стария индианец.

— Той се разболя — отговори ми един собственик на магазин.

— Къде е сега?

— Откъде да знам? Проверете в резервата.

Резерватът се намираше на петнадесет мили от градчето. До него се стигаше по тесен лъкатушеш черен път. Скалите от двете му страни бяха толкова нажежени от слънцето, че дъждовните капки мигом се изпаряваха от тях. Внезапно колата поднесе и пропадна в някаква дупка чак до картера. Изскочих от нея и хукнах под раздиращото се от светкавици и гръмотевици небе. Тичах, мокър и стенещ, докато не се озовах пред най-голямата постройка в резервата. Тя беше ниска и широка, изградена от камък. Потропах на вратата. Отвори ми мъж в униформа на правителствен служител.

Казах му кого търся.

Той се намръщи и ме изгледа с подозрение. После се обърна и размени няколко думи на непознат за мен език с неколцина индианци вътре в постройката.

След това ми кимна.

— Сигурно ви трябва ужасно много, щом сте дошли дотук в тази буря. Побързайте. Старецът умира.

Открих го в болницата на резервата. Старецът лежеше неподвижно под чаршафа, а към едната му ръка беше включена система. Беше толкова съсухрен, че приличаше на изсъхнала празна грахова шушулка. Докато го наблюдавах, бавно отвори очи. По пламъчетата, които проблеснаха в тях, разбрах, че ме е познал.

— Сега ви вярвам — казах му аз. — Моля ви, спрете дъжда.

Индианецът си пое мъчително дъх.

— И жена ми, и синът ми ви вярват. Не е честно да ги карате да страдат. Моля ви. — Гласът ми се извиси. — Не трябваше да казвам онова. Съжалявам. Спрете го.

Той ми обърна гръб.

Паднах на колене, целунах ръката му и се разридах.

— Знам, че не го заслужавам. Моля ви. Разбрах грешката си. Спрете дъжда.

Старецът се взря в лицето ми, после бавно кимна. Лекарят се опита да му попречи, но силата на стария индианец беше свръхестествена. Той стана от леглото. Пристъпи, като накуцваше. Бавно, със сгърчено от болка лице, започна да танцува и да припява.

Светкавиците и гръмотевиците зачестиха. Дъждът, който плющеше по прозорците, се усили. Старецът се напрегна и затанцува по-бързо. Яростта на бурята нарасна. Гневният ѝ тътен се извиси. Достигна кулминацията си, задържа се така за миг и после спря.

Индианецът се строполи на пода. Зяпнал от изумление, аз се втурнах към него и помогнах на лекаря да го качи на леглото.

Докторът ме изгледа навъсено.

— За малко да го убиете.

— Още ли е жив?

— Да, но не благодарение на вас.

Благодарих на стареца и на неизвестните му богове и излязох от болницата.

Вдигнах очи към слънцето, което преди бях възприемал като нещо естествено, и го погледнах с благоговение.

След четири дни, когато вече бях в Айова, телефонът иззвъня. Беше правителственият служител от резервата. Обаждал се, защото си помислил, че ще искам да знам. Тази сутрин старият индианец починал.

Обърнах се към Гейл и Джеф. От настинката им нямаше и следа. През топлите слънчеви седмици на моето отсъствие тенът им се беше възвърнал. Изглежда бяха забравили, че кошмарната буря едва не ни бе съсипала — не само нашия живот, но и нашата любов. Сега бяха скептично настроени към цялата история и твърдяха, че е било безсмислено да ходя при индианеца, защото дъждът така или иначе щял да спре от самосебе си.

Но те не бяха в болницата. Не видяха неговия танц. Не разбираха.

Затворих телефона и преглътнах тъгата си. Излязох от къщата ни — тя се намира на хълм, — и погледнах с възторг великолепното небе на изток.

Обърнах се на другата страна и изтръпнах.

От запад се приближаваше цяла армада от гъсти, тъмни, заплашителни облаци. Задуха смразяващ вятър.

Дванайсти септември. От трийсет и шест градуса температурата падна на двайсет и три, после стигна до нулата.

Дъждът беше спрял. Старецът беше направил това, което го бях помолил. Само че не бях оценил чувството му за хумор.

Беше спрял дъжда, така е.

Но имах ужасното чувство, че снегът никога нямаше да свърши.

ЗА ТЕЗИ И ЗА ВСИЧКИ МОИ ГРЕХОВЕ

Ако във финала на „Бурята“ има нотка на хумор, то в тази ужасяваща, шокираща история за Средния Запад няма нищо забавно. Въпреки че беше публикуван през 1984 г., този разказ ми хрумна единайсет години по-рано. През лятото на 1973 г. изкарах трийсет и пет дневен курс по оцеляване в планината Уинд Ривър^[1] в Уайоминг. Курсът се организираше от Школата за планински водачи „Пол Петцолд“ и имаше за цел да обучи записалите се в различни планинарски умения — катерене, лагеруване на открито, пресичане на буйни потоци, живеене в снежни пещери, намиране на ядовити растения и т.н. В края на курса ни взеха храната. Позволиха ни да задържим само по един компас, една карта и една манерка. Показаха ни една точка на картата, отвъд вододела на Скалистите планини, която бе на петдесет мили от нас, и ни казаха, че след три дни там ще ни чака камион. Какво щяхме да ядем? Нищо. Идеята беше да разиграем екстремна ситуация. Намирането на ядовити растения щеше да ни отнеме повече енергия, отколкото щяхме да получим от откритите растения, така че нямаше смисъл да търсим такива. Виж, риболовът беше друго нещо. Рибата щеше да ни осигури много протеини. Но до риболов трябваше да прибъгваме само в краен случай. Идеята беше да докажем на себе си, че можем да издържим три дена без храна, при екстремни условия, и накрая да имаме още сили. Когато пресякохме планината и стигнахме до пращия път, където ни чакаше камионът, бях отслабнал и замаян, но знаех, че мога да издържа още ден или два при подобни условия и бях уверен в планинарските си умения. Курсът приключи и аз се отправих към Айова по Междущатски път 80, но двигателят на старото ми четирицилиндрово Порше 912 започна да прекъсва, и в онази част на Небраска, която на картата изглежда като дръжка на тиган, бях принуден да изоставя магистралата и да потърся механик. Точно тогава попаднах на това много необичайно, много страховито градче. Историята е измислена, но обстановката — не.

Имаше дърво. Помня го. И съм сигурен, че ако го видя пак, ще го позная. Защото беше странно.

Извисяваше се в далечината отляво, встрани от магистралата. Отначало беше просто неясно петно в трептящата мараня, но когато го наближих, зловещият му силует се очерта ясно. Дървото беше изсъхнало — това бе първото нещо, което ме порази. Дърветата, които човек може да види през август в онази изсушена от слънцето част на Небраска, дето на картата изглежда като дръжка на тиган, са малко на брой, но са с гъсти зелени корони. А това нямаше нито едно листо.

„Значи е мъртво — казах си аз. — И какво от това? Няма причини да се мръщиш.“ Но тогава си дадох сметка, че в дървото имаше нещо много по-странно и предположих, че именно то е разтревожило подсъзнанието ми, още преди да осъзная на какво ми прилича зловещият му силует.

Приликата беше забележителна.

По гърба ми полазиха тръпки. Дървото наподобяваше гигантска менора — свещник, който евреите използват в религиозните си обреди. С осем, наредени в една линия свещи. Само че в този случай не бяха свещи, а осем, щръкнали право нагоре голи клона. „Аномалия. Грешка на природата“ — реших аз и се отърсих от страха си, но за миг се почудих дали необичайната му форма не е дело на човешка ръка, дали не е изсъхнало, след като някой нарочно го е окастрил.

Но случайна или не, формата му ме порази, защото беше необикновена — едно мъртво дърво с вид на религиозен символ, което сякаш благославяше иронично безплодната западна равнина.

Бях прекарал последните две седмици в планината Уинд Ривър в Уайоминг заедно с приятели. Спяхме в палатки, ловяхме риба, изследвахме района, упражнявахме се в скално катерене, но през повечето време седяхме около лагерния огън, пиехме и си разказвахме спомени. Дълго отлаганата ни среща изтече бързо. Разделихме се и се отправихме към различни точки на страната, за да се върнем при жените и децата, при работите и задълженията си. Моят път водеше към Айова Сити, където се намираха домът ми и университета, в който преподавах. Копнеех да видя отново семейството си, но едновременно

с това се ужасявах от перспективата за предстоящия семестър, лекциите, които трябваше да готвя, и писмените работи на първокурсниците, които трябваше да проверявам и оценявам.

Изтощен от шофирането (бяха изминали осем часа от прощалната закуска), отместих очи от странното дърво и осъзнах, че карам със седемдесет мили в час. „Я намали — рекох си аз, — че току-виж си се сдобил с акт за превишена скорост.“

„Или с ковчег.“

И тогава двигателят започна да прекъсва. Карах старо Порше 912, онзи модел с четирите цилиндъра от шейсетте години. Бях го купил на безценица, защото купето се нуждаеше от ремонт, но въпреки възрастта си, колата рядко ми създаваше проблеми. Бедата бе, че не знаех, че притокът на въздух в карбураторите трябва да се регулира при по-голяма надморска височина. Ето защо, докато изкачвах планината в Уайоминг, карбураторът се бе задавил, двигателят се бе закашлял и бе започнал да дими, а аз бях изскочил от поршето, за да потуша плъзналите пламъци. В един сервиз в Лендър, Уайоминг, бяха отстранили повредата, но, щом си прибрах оттам колата след двуседмичното ми лагеруване на палатка, открих, че педалът за газта не функционираше както трябва. През целия ден двигателят бе работил по-шумно от обичайното, а сега, когато започна да прекъсва, направо гърмеше. „Исусе“ — помислих си аз. Какъвто и да беше проблемът, не смеех да шофирам още дълго. Воланът се тресеше в ръцете ми. Уплашен, намалих на тридесет. Ревът и тресенето продължиха. Трябваше ми механик, и то спешно.

Вече ви казах, че това се случи в онази част на Небраска, дето прилича на дръжка на тиган. Представете си щата като правоъгълник. Отрежете долния ляв ъгъл. Оставащият горен ляв ъгъл е дръжката на тигана, която се пада на изток от Уайоминг. Тя представлява просто едно обширно равно пространство. Трева, пелин, магарешки бодил. Същата пустош, каквато са заварили първите заселници преди повече от сто години. Ако двигателят се беше повредил два часа по-късно, нямаше да се разтревожа чак толкова. Тогава пред погледа ми щяха да изникват градове на всеки двадесет мили, или горе-долу толкова. Но откакто бях навлязал в тази пустинна област, не бях зърнал нито една табела на град. И въпреки че се движех по една от четирите ленти на

междущатското шосе 80, ако съдех по пейзажа, можех съвсем спокойно да се намирам и на луната.

Ето защо, когато видях отбивката от магистралата, изобщо не се подвоумих. Като отправях благодарности на неизвестния бог, който беше решил да ми помогне, аз се преборих със спазматичните трусове на волана, слязох от естакадата и изтръпнах, понеже двигателят вече не само гърмеше, но и тракаше, сякаш някакви метални части вътре в него се бяха счутили и се триеха една в друга. На отбивката нямаше табела, но аз знаех, че наблизо трябва да има град. Стигнах до знак СТОП, огледах наляво и надясно двете платна на асфалтовото шосе, но и от двете страни не видях сгради. „А сега накъде?“ — запитах се. Някакъв импулс ме накара да продължа по левия път, пресякох моста над магистралата и чак тогава разбрах, че се движа към дървото-менора.

По гърба ми отново полазиха тръпки. Но задавеният рев на двигателя ме накара да забравя всякакви суеверия. Сега колата се движеше едва с двайсет мили в час. Опитах се да успокоя нервното си дишане и почти не обърнах внимание на дървото, когато го подминавах.

От лявата ми страна. Сигурен съм. Много добре си спомням. Дървото се намиреше от лявата страна на необозначения двулентов път.

Убеден съм, че не греша.

Карах. И карах. Поршето изглеждаше готово да се разпадне всеки миг, тресеше се и трещеше. Пътят, който сякаш не водеше наникъде, ми се струваше безкраен. Сега, когато бях оставил дървото-менора зад себе си, нищо не разнообразяваше скучния прериен пейзаж. „Всеки момент — казвах си аз. — Всеки момент ще зърна някакви сгради. Само още миля — стига колата да издържи.“

Издържа, не една, а две, но вече се движеше с петнайсет мили в час. Стомахът ми се сви. Имах ужасното предчувствие, че съм тръгнал в погрешна посока. Че, ако бях завил надясно, щом слязох от естакадата, щях да се добера до град след не повече от минута. Но вече бях стигнал прекалено далеч, за да се връщам. Трябваше да продължа в същата посока. Съмнявах се, че поршето щеше да издържи целия този път обратно до магистралата.

Когато видях за първи път странното дърво, часовникът на таблото показваше пет без малко. Сега го погледнах отново и трепнах. Беше почти шест. Оставах ми не повече от три часа до здрач, а дори и да намерех сервиз, преди да се е мръкнало, той едва ли щеше да работи след шест. Нови опасения сграбчиха сърцето ми. „Трябваше да остана на магистралата“. Там, дори да се развалеше поршето, можех поне да спра някоя преминаваща кола и да помоля шофьора да ми изпрати влекач. А този път беше безлюден. Перспективата да прекарам нощта край шосето в повредената си кола, не изглеждаше по-обнадеждаваща от тази да извървя пеша разстоянието до магистралата. Бях възнамерявал да карам през цялата нощ, за да стигна в Айова Сити на следващия ден по обяд, но ако скоро не ми провървеше и двигателят беше толкова зле, колкото ме караше да си мисля трещенето му, пътуването ми най-вероятно щеше да се удължи с един ден, дори с повече. Трябваше да намеря телефон, за да предупредя жена ми, че ще закъснея, иначе щеше да се притеснява. Мислите ми ставаха все по-тревожни. Трябваше да...

Точно тогава видях сградата. В далечината. Един размазан, неясен правоъгълен обект, несъмнено постройка, металният ѝ покрив отразяваше блясъка на залязващото слънце. После видях още една сграда и още една. Дървета. „Благодаря ти, Господи, град!“ Туптенето на сърцето ми почти заглуши трещенето на двигателя. Стиснах здраво волана в отчаян опит да го задържа изправен и подминах водна кула и празна кошара за говеда. Вече можех съвсем ясно да различа постройките: къщи, паркинг, ресторант-каравана.

И сервиз, пред който спрях с гръм и трясък, а ръцете ми продължаваха да треперят от вибрациите на волана. Изключих мотора и внезапната тишина ми се стори блажена. Забелязах двама мъже, застанали пред вулканизатора с гръб към мен. Излязох уморено от колата, като съзнавах, че едва ли изглеждам добре с наболата си брада и вмирисаните на пот дрехи.

Те продължиха да стоят с гръб към мен. Това би трябвало да ме предупреди, че нещо не е наред. При пристигането си бях вдигнал такъв шум, че всеки нормален човек би се обърнал, любопитен да види какво става.

Но не и тези двамата. Само че аз бях прекалено изтощен, за да се вслушам в инстинктите си. Приближих се сковано към тях.

— Прощавайте, сигурно вече сте се досетили, че имам проблем с двигателя. Има ли механик на смяна?

Никой не се обърна да ми отговори.

„Не може да не са ме чули.“ За всеки случай повторих по-високо:

— Механик. Има ли дежурен механик?

Никакъв отговор.

За бога, тези глухи ли бяха, или какво? Реших да ги заобикаля, за да застана пред тях.

И въпреки че те се завъртяха, като ми обърнаха отново гръб, зяпнах. Понеже бях зърнал, макар и за миг, лицата им. О, боже. В гръбначния ми стълб сякаш се заби леденостудена игла. Никога не бях виждал прокажен. Но от прочетеното в книгите имах някаква представа за външния им вид. А тези двамата бяха по-грозни и от прокажени. Грозота е прекалено слаба дума за онова, което видях. Защото не може да се опише провисналата гуша, която изпъкваше на гърлото на всеки от тях като някаква скверна адамова ябълка. Нито разкривените челюсти и скули, както и масивните подутини по челата им. Да не говорим за разтеглените устни и безформените ноздри. Но най-отвратително от всичко бе самата им кожа, която изглеждаше разложена, сива и покрита със сълзящи гнойни рани.

За малко да повърна. Гърлото ми се сви и започнах да се задушавам. „Овладей се — казах си. — Каквото и да им има, вината не е тяхна. Недей да ги зяпаш като шестгодишно хлапе, което никога не е виждало уроди. Очевидно това е причината, поради която избягват да гледат към теб. Защото мразят реакцията на отвращение и погнуса, която събуждат в околните.“

Сега бяха обърнати с лице към вратата на сервиза, а аз със сигурност не исках да минавам отново пред тях, затова повторих:

— Механикът. Къде е той?

Те вдигнаха едновременно десните си ръце и посочиха с ужасно деформираните си пръсти надясно, към засипания с чакъл път, който водеше извън града и беше успореден на отдалечената на мили междуцатска магистрала.

„По дяволите. Съжалявам за това, което ви се е случило. Ще ми се да имаше начин да ви помогна, но точно сега самият аз се нуждаю от помощ, а вие, момчета, сте груби.“

Излязох от сервиза с главоболие, имах чувството, че гърлото ми е възпалено. Бърз поглед към часовника ми показва, че вече бе седем часа. Слънцето, разбира се, се беше снижило. Ако не намерех скоро механик...

На ъгъла от другата страна на улицата видях ресторант. Ако тази мизерна постройка изобщо можеше да се нарече така. Прозорците бяха мръсни. Плакатите на „Пепси“ и „Шлитц“ изглеждаха поне на десет години. Опушеният неонов надпис над входа гласеше БАРБ_КЮ. „Защо ли не го съкратят на ББК- запитах се аз, — което, ако К се замени с Г, може да се изтълкува като съкращение от БОТУЛИЗЪМ^[2], БОЛКИ И ГАЗОВЕ?“

После си казах: „Защо не спреш с шегите? Тази вечер може да ти се наложи да ядеш там.“

Сега ми се струва смешно. Имам предвид яденето. Господи, не знам колко дълго още ще мога да издържа.

...И така, пресякох прашната улица, отворих скърцащата, покритата с мухи остъклена врата и подвигнах на петимата посетители:

— Хей, някой да знае къде...

Думите заседнаха в гърлото ми. Зави ми се свят. Защото посетителите се бяха изправили и ми бяха обърнали гръб, така че да виждам само гърбиците, изкривените им гръбначни стълбове и деформираните рамене. Погледнах потресен сервитьорката — и тя стоеше с гръб към мен. Но беше забравила за огледалото. Проклетото огледало. Зърнах отражението на лицето ѝ, което изглеждаше като резултат от отвратителен генетичен експеримент. Долната челюст и едното ѝ око липсваха. Изхвърчах навън, като оставих вратата да се затвори след мен със скърцане и трясък, а в ума ми се беше запечатала последната ужасяваща подробност — два процепа там, където трябваше да се намира носът ѝ.

Тук ще посъкратя малко разказа си. Обиколих града от край до край, но навсякъде срещнах само изроди. Сякаш бях попаднал във филм на ужасите. Но дори с най-страховития си грим Лон Чени^[3] бледнееше в сравнение с местните жители. А застанали до тях, чудовищата от „Островът на д-р Моро“^[4] биха изглеждали като победители в конкурс за красота.

„Исусе.“

Осем часа. Небето на изток бе започнало да потъмнява. Западният хоризонт бе обагрен в кървавочервено. Питам се дали не съм полудял. Цял град с уроди, които отказваха да говорят с мен, обръщаха ми гръб и повечето ми сочеха на изток към посипания с чакъл път, който водеше извън града.

Качих се ужасен в поршето и запалих мотора. Той загърмя и затрака още по-силно отпреди. Започнах да редя молитви със свит от притеснение стомах. Колата не спря да се тресе, но, слава богу, потегли.

„Град. Може би няколко мили по-нататък по чакъления път има друг град. Може би затова ми сочат натам.“

Като се друсам върху седалката си, напуснах града с гръм и трясък. Включих фаровете ей така, за всеки случай, въпреки че досега не бях срещнал други превозни средства. Все пак падаше здрач и малко предпазливост не би била излишна.

Четвърт миля. После половин. Толкова издържа двигателят, преди да издъхне напълно. Тогава изглежда спря да работи и последният цилиндър. Чу се „тряс“, после трикратно тихо „бум“, пак „тряс“ и още три пъти „бум“. При всяко „бум“ колата се придвижваше малко напред. Накрая спря окончателно. Моторът беше излязъл от строя заради горещината. Поршето няма радиатор, но мога да се закълна, че чух свистене.

И така, озовах се закъсал в колата някъде наред никъде, зад мен имаше град на ужасите, пред мен — пустинен пейзаж, а междуцатската магистрала се намираше един бог знае къде.

Отгоре на това вече се смрачаваше.

А аз бях сам наред прерията.

Вече ви казах, че бях уплашен. Но сега ме обзе ярост. Заради пустия ми късмет и онзи тип в Лендър, който беше „поправил“ поршето, заради глупостта ми да напусна магистралата, да не споменавам, че докато бях в града, бях пропуснал най-важното. Трябваше да купя поне някакво безалкохолно, бонбони, чипс, каквото и да е — нещо, което да залъгва глада и жаждата ми, докато чакам да премине нощта. И кутия бира. Мамка му, като се имаше предвид положението ми, даже стек с шест бири.

Излязох ядосан от колата. Облегнах се на бронята ѝ, запалих цигара и започнах да проклиnam. Беше осем и трийсет. Тъмнината се

сгъстяваше. Какво да правя?

Опитах се да мисля логично. До девет часа вече бях взел решение. Градът се намираше само на половин миля. Десет минути път пеша, не повече. Ако глупавият ресторант „БАРБ_КЮ“ продължаваше да работи, можех да си купя чипс и бира. В момента не ми пукаше колко отвратителни изглеждаха онези хора. „Проклет да съм, ако прекарам нощта тук, на открито, със стържещ стомах.“ Нее, това вече щеше да е прекалено.

Така че тръгнах и когато стигнах до покрайнините на града, нощта вече беше паднала. В „БАРБ_КЮ“-то светеше; късметът ми най-накрая беше проработил. Но докато се приближавах, светлините изгаснаха. „По дяволите“ — помислих си с отвращение.

Ресторантът остана тъмен.

После вратата изскърца и се отвори. Сервитьорката — неясна бяла фигура — пристъпи навън. Обърна се да заключи. За миг се зачудих дали не бе затворила по-късно само защото се е надявала, че мога да се върна да купя нещо. Бях сигурен, че не ме е забелязала. Затова се изненадах, когато тя се завъртя към мен.

Примигнах от удивление. Защото сервитьорката ме заговори, за разлика от останалите й съграждани. Гласът ѝ беше слаб и тънък, думите се сливаха, сякаш имаше заешка устна.

— Видях ви — каза тя. — През прозореца. Докато идвахте насам.

Стори ми се, че шепотът ѝ притежаваше музикален тембър.

Още нещо. Въпреки че стояхме един срещу друг, на улицата нямаше лампи и мракът беше достатъчно гъст, за да не мога да различа чертите ѝ. За първи път, откакто бях пристигнал в града, се почувствах така, сякаш водех нормален разговор. Това не беше трудно, стига да не мислех за ужасяващото лице на жената, което бях зърнал в огледалото.

Вдигнах рамене и се засмях от облекчение.

— Колата ми се повреди. Закъсал съм ей там. — Макар да знаех, че не може да види жеста ми, посочих към потъналия в тъмнина път. — Надявах се, че ще работите и ще мога да си взема нещо за ядене.

Тя остана за миг мълчалива. После каза рязко:

— Съжалявам. Собственикът затвори преди половин час. Аз останах да почистя и да приготвя нещата за утре. Скарата е студена.

— Не може ли да ми дадете поне една бира? Чипс или нещо подобно?

— Не. Касовият апарат е празен.

— Рестото не ме интересува. Ще ви платя повече, отколкото е необходимо.

Сервитьорката отново помълча.

— Бира и чипс?

— Моля ви. — Обзе ме надежда. — Ако това няма да ви затрудни.

— И ще прекарате нощта в колата си?

— Освен ако тук няма хотел.

— Няма. А на вас ви трябва прилично ядене и сносно място, където да преспите.

Тя млъкна. Забелязах, че нощта бе необикновено тиха. Не се чуваха дори песни на щурци.

— Аз живея сама. — Гласът ѝ звучеше още по-мелодично. — Може да спите на дивана във всекидневната. Ще ви изпека пържола.

— Не, не... — При мисълта отново да видя лицето ѝ ме обзе паника.

— Няма да включвам лампата. Няма да ви отвращавам.

— Просто не искам да ви безпокоя — излъгах аз.

— Не се притеснявайте. Искам да ви помогна. Винаги съм вярвала в милосърдието.

Тя тръгна по улицата. Замислих се над предложението ѝ. Идеята за пържола със сигурност беше примамлива. Както и диванът. Щях да спя несравнимо по-добре, отколкото сгънат на две в колата.

Но, Исусе, какъв вид имаше!

Отношението ми навярно ѝ беше познато до болка. Как ли щях да се чувствам, ако бях деформиран като нея и хората ме отбягваха? Милосърдие. Не беше ли казала, че вярва в милосърдието? Е, може би беше време и аз да повярвам. Тръгнах след жената, не толкова заради пържолата и дивана, колкото заради желанието ми да бъда учтив.

Живееше през три пресечки, на една също толкова тъмна улица, колкото тази, на която се намираше ресторантът. Къщите, край които минахме, бяха тихи, лишени от живот. Това беше най-странната разходка в живота ми.

Доколкото видях в мрака, живееше в стара двуетажна къща във викториански стил. Верандата изскърца под стъпките ни. Влязохме вътре. Сервитьорката удържа на обещанието си и не запали лампата.

— За всекидневната се минава през онзи сводест вход вляво. Диванът е срещу стената право напред. Ще приготвя пържолата.

Благодарих и изпълних напътствията ѝ. Диванът беше хлътно и мек. Разбрах колко съм уморен, едва когато легнах. В тъмнината се разнесе цвъртенето на печачо се месо. Идваше някъде от задната част на къщата. Предположих, че лампите в кухнята светеха, но до мен не достигаше нито лъч светлина. После усетих усилващия се аромат на печено и чух приближаващи се стъпки.

— Трябваше да те попитам колко препечена я искаш. Повечето клиенти ги предпочитат полусурови. — Вече ми говореше на „ти“. Тънкият ѝ глас звучеше като звън на камбанки.

— Страхотно. — Вече не ми пукаше, че е грозна. Умирах от глад.

Без да светва лампата, тя остави внимателно до мен един поднос, в който имаше пържола, хляб, масло, сос и кутия бира. Нахвърлих се върху яденето като невидял. Не можех да му се наситя. То сякаш се топеше в устата ми. Беше прекрасно. Неописуемо вкусно.

Обрах остатъка от соса и сока на пържолата с последния залък хляб, натъпках го в устата си, прокарах го с финалната глътка бира и се облегнах назад със съзнанието, че това е било най-вкусното ядене в живота ми.

През цялото време жената бе седяла в един стол наред стаята и бе мълчала.

— Беше невероятно — казах ѝ аз. — Не знам как мога да ти се отблагодаря.

— Вече го направи.

Нямах представа за какво говореше. Стомахът ми беше пълен до пръсване.

— Така и не ме попита.

Намръщих се.

— Не съм попитал за какво? Не разбирам.

— Напротив. Изгаряш от желание да ме попиташ. Зная го. Те винаги изгарят от желание да попитат.

— Те?

— Защо хората тук са така ужасно обезобразени.

Побиха ме тръпки. Наистина се изкушавах да попитам. Градът беше толкова необичаен, хората така странни, че едва сдържах любопитството си. Но тя беше толкова любезна с мен, че не исках да я разпитвам за телесните ѝ недостатъци, не исках да бъда груб. Изведнъж споменът за лицето ѝ нахлу в съзнанието ми. Никаква брада. Само едно око. Два процепа в плътта на мястото на носа ѝ. Сълзящи гнойни рани.

Едва не повърнах. И не само заради спомена. Нещо ставаше в стомаха ми. Той се бунтуваше и къркореше, прорязваха ме остри болки, сякаш беше пълен с милион малки жилеци стършели.

— Грехове — каза жената.

Аз се загърчих, обзет от ужас.

— Много отдавна — продължи тя, — през Средните векове, имало едни свещеници, които пътували от село на село. Вместо да слушат изповеди, те провеждали ритуал за прочистване на душите на хората. Всеки жител на селото донасял нещо за ядене и го оставял на масата пред свещеника. Накрая цялата маса била отрупана с храна. Той произнасял необходимите думи. Всички грехове на селяните се прехвърляли в храната.

Преглътнах жлъчката, която се надигаше в гърлото ми, разтресен от неописуем ужас.

— И той я изяжда. Поглъщал греховете им. Натъпквал се с грехове.

В гласа ѝ имаше такава омраза, че ме обзе желание да изкрещя и да побегна.

— Селяните знаели, че той се обричал на проклятие, за да спаси душите им. И му давали пари. Разбира се, имало и такива, които смятали, че свещеникът е най-обикновен мошеник, който се възползва от наивността на селяните, за да се нахрани и да вземе парите им. Но те грешали.

Чух, че се изправи.

— Доказателството било очевидно. Греховете проявявали ефекта си. Злото плъзвало из тялото на ядяха на грехове, деформирало го, образувало циреи, напъвало се да излезе навън.

Чух, че правеше нещо в ъгъла. Стържещият шум ме накара да се стегна.

— И не само свещеници ядели грехове. Понякога ритуалът бил изпълняван и от специални жени. А сега си представи, че ядачът на грехове поиска да се пречисти. Да се избави от грозотата. Как може да се отърве от греховете си? Като ги прехвърли на някой друг, разбира се. Като накара някой друг да ги изяде.

— Ти си луда — изстенах аз. — Махам се оттук.

— Не, не още.

Изведнъж осъзнах какъв бе източникът на стърженето. Сервитюрката се опитваше да запали клечка кибрит. Появи се слаб пламък. Стомахът ми се сви в пулсираща агония.

— Цял град с ядачи на грехове. Чудовища, скрили се от очите на света. Сред себеподобни, които не се отвращават от грозотата им. Пречистили милиони души и страдащи заради собственото си милосърдие.

Тя запали свещ. Светлината в стаята се усили. Видях лицето ѝ и зяпнах отново, но този път причината беше различна. Жената беше красива. Зашеметяваща. Страхотна. Кожата ѝ излъчваше чувственост.

Освен това сякаш блещукаше, сякаш искреше, сякаш...

— Не. Господи! Сложила си нещо в храната ми.

— Знаеш какво.

— Стига с тези глупости. — Опитах се да се изправя, но краката ми сякаш бяха от пластелин. Имах чувството, че тялото ми ту се разтяга, ту се свива и се усуква. Започнах да виждам всичко изкривено, сякаш гледах в огледалата на лунапарк. — ЛСД? Това ли си ми сложила? Или мескалин^[5]? Халюцинирам.

Всяка дума звучеше по-гръмко от предишната и сякаш не излизаше от устата ми, а идваше от някакво далечно място.

Тя се приближи към мен и аз се свих пред красотата ѝ, която растеше с всяка стъпка.

— Мина толкова много време. Толкова дълго бях грозна. Толкова отдавна никой не ме е пожелавал.

Реалността се разпадна. Стаята се завъртя пред очите ми. Тя смъкна униформата си. Видях гърдите ѝ, видях... Тялото ѝ беше...

Въпреки болките в стомаха ми, въпреки обърканите ми сетива, аз я желаех. Желаех я така отчаяно, както не бях пожелавал нищо преди.

Страстта ми беше безкрайна, могъща, безумна. Докато се търкаляхме по дивана, съборихме подноса и чашата, чинията, ножа,

вилищата, всичко падна с трясък на пода. Бутнахме една лампа и тя се строши. Голият ми гръб се блъсна в ръба на някаква маса и аз извиках. Не от болка. От екстаз.

И точно преди върховното изригване, идващо като че от дълбините на душата ми, усетих, че жената ме притисна още по-силно към себе си, навътре и все по-навътре, сякаш, след като ми беше пробутала греховете си, в замяна искаше да вземе нещо от мен.

После тя изстена и започна да ме моли:

— Изяж ме! Изяж ме!

Изгубих съзнание. Щатската полиция на Небраска твърди, че два дни по-късно ме е открила да бродя гол по средата на Междущатски път 80 в един часа следобяд. Казват, че съм бил ужасно изгорял от слънцето. Не знам. Не си спомням. Помня само как се събудих в болницата в Айова Сити.

В психиатричното отделение.

Докторите лъжат. Твърдят, че не съм грозен. Тогава защо ме държат под ключ и са махнали всички огледала? Защо, когато ми носят храна, сестрите се дърпат от мен и идват с пазачи? Мислят се за много хитри. Само че, въпреки телената мрежа на прозореца, нощем виждам отражението си в стъклото. Долната ми челюст липсва. Имам само едно око. На мястото на носа ми са останали две отвратителни цепки. Няма никакво съмнение. Наказан съм. Заради всичкото зло по света.

Католик съм, но отдавна не ходя на църква. Когато бях млад обаче, монахините ме бяха научили какво да казвам на свещеника по време на изповед. *Благослови ме, отче, защото съгреших. Последната ми изповед беше...* Тогава трябваше да кажа преди колко време, после да си призная греховете и накрая да завърша с думите: *Разкайвам се за тези и всички мои грехове.* И сега наистина се разкайвам. Само че не мога да си ги призная. Защото греховете не са мои.

Жена ми и децата ми дойдоха в болницата. Искане да ме видят. Но аз отказах да ги пуснат при мен. Нямаше да понеса изражението на отвращение в очите им.

„Как може един ядач на грехове да се отърве от греховете си? — Беше казала сервитьорката. — Като ги прехвърли на някой друг, разбира се. Като накара някой друг да ги изяде.“

От няколко седмици знам какво трябва да направя. Просто си кротувах и чаках подходяща възможност. Надявам се, че не съм

наранил много сериозно пазача. Постарах се да не го удрям прекалено силно. Но главата му издаде ужасен звук, когато я блъснах в стената.

Бях много хитър. Откраднах три коли, но нито една не задържах толкова дълго, че да ме хване полицията. Нужни ми бяха два дена, за да се върна.

Ето защо дървото е толкова важно. То е моят ориентир. Нали си спомняте, на отклонението от магистралата нямаше знак. Така че само дървото може да ми покаже накъде да карам.

Но съм озадачен. О, намерих дървото с формата на свещник. То е толкова необикновено, че не ми се вярва да има друго като него. Но мога да се закърна, че когато го видях за първи път, клоните му бяха осем. И бяха голи.

А сега са девет.

И са покрити с листа.

Боже, помогни ми. Спаси ме.

Натиснах педала за газта до дупка и полетях по двулентовия асфалтов път. Както преди, той сякаш нямаше край. Съмнението ме изнервяше. Стараех се да не поглеждам към страничното огледало. Но накрая не издържах и грозотата ми ме накара да вия.

Видях сградата в далечината, металният ѝ покрив проблясваше под слънчевите лъчи. Изхленчих от нетърпение. Но ето че навлязох в града. Беше същият. Водната кула. Кошарата за говеда (но този път пълна). Сервизът, ресторант „БАРБ_КЮ“.

Нищо не разбирам. Всички жители са нормални. Нямат провиснали гуши, гърбици, деформирани крайници и гнойни рани. Докато минавам покрай тях с колата, ме гледат. На лицата им са изписани шок и отвращение.

...Открих къщата ѝ. Проникнах вътре и сега я чакам да се върне.

Лекарите в болницата ми казаха, че страдам от халюцинации. Съгласиха се с първоначалното ми подозрение, че в храната може да е имало някакъв наркотик и че ефектът му може да продължава, като ме кара да си мисля, че съм грозен и изопачава спомените от пътуването ми. Ще ми се да вярвам в думите им. Дори ми се ще да вярвам, че съм полудял. Всичко друго е за предпочитане пред истината.

Но аз знам какво ми има. Тя ми го причини. Накара ме да изям греховете ѝ. И проклет да съм, ако не я накарам да си ги вземе обратно.

Пиша това в нейната всекидневна, като поглеждам често през прозореца. Така че, ако с мен се случи нещо лошо, хората да знаят. Вината не беше моя.

Но тя скоро ще се върне. Ще се прибере. И тогава...

Чувам, че на улицата се отваря врата на кола. Някой слиза от автомобила.

О, да, най-накрая. Но почакайте, човекът не е само един.

Двама са. Мъж и жена.

И жената не е тази, която ми трябва.

Господи, какво става? Да не би сервитьорката да си е сменила адреса?

Ще влязат в къщата. Ще ме открият.

Няма значение. Не издържам повече. Трябва да прехвърля греховете на някой друг. Трябва да...

В кухнята намерих нож. Само че не знам необходимите думи. Нямам представа как да вкарам греховете си в храната.

Но помня последното нещо, което ми каза. Така че знам какво ще направя. С помощта на този нож и една вилица ще ги накарам...

Да ме изядат.

[1] Дял от Скалистите планини — Б.пр. ↑

[2] Тежко хранително отравяне, което причинява поражения на централната нервна система — Б.пр. ↑

[3] Актьорът, изпълнил главната роля в една от ранните версии на филма „Фантомът от операта“ — Б.пр. ↑

[4] Популярен роман от известния английски фантаст Хърбърт Джордж Уелс (1866–1946), в който отрицателният от обществото д-р Моро кръстосва човешки и животински гени и създава „зверочовеци“ — Б.пр. ↑

[5] ЛСД-то и мескалинът са производни на лизергиновата киселина халюциногенни вещества, които причиняват ярки зрителни и слухови халюцинации — Б.пр. ↑

ЧЕРНО-БЯЛО И ЧЕРВЕНО

Следващите три разказа бяха написани по едно и също време и бяха публикувани заедно през 1985 година като част от поредицата „Нощни видения“. Те имат обща тема — амбицията и тъмната страна на успеха. Всеки от тях се върти около определено занимание — в случая главният герой е разносвач на вестници. Този разказ ми е особено скъп, защото, когато беше на дванадесет, синът ми Мат също си докарваше допълнителни пари, като разнасяше вестници. Двамата с жена ми му давахме достатъчно джобни, но също като приказливото симпатично момче, с което ще се срещнете след малко, той бе решил да бъде предприемач. И понеже маршрутът му изискваше да става сутрин в пет и половина, аз или съпругата ми често го придружавахме. Излизах с Мат още преди да се е развиделило и особено през зимата, той много ценеше помощта ми. Започна да я цени още повече, когато в рамките на една година в съседния град изчезнаха две вестникарчета. Така и не откриха какво е станало с тях. Естествено маршрутът на сина ми си имаше своите напрегнати моменти и една от целите на тази история е да разкрие колко самотен може да се чувства рано сутрин един малък разносвач на вестници. В наши дни тази работа обикновено се върши от възрастни хора с коли. Но ако живеете на едно от малкото места, където все още има вестникарчета, били те момчета или момичета, когато позвънят следващия път на вратата ви, дайте им голям бакшиш.

* * *

Сигурно сте прочели за мен в тазсутрешния вестник. Ако живеете близо до кръстовището на „Бентън“ и „Сънсет“, значи аз съм хлапето, което обикновено ви го носи. Но не и днес, понеже съм в болницата със счупена ръка и нещо, което докторът нарича „фрактура

на черепа“. Днес ви го е донесъл моят баща. Да си призная честно, маршрутът ми липсва. Разнасям вестници от деветгодишна възраст, вече три години, и ми е станало навик да ставам сутрин в пет и половина, дори на Коледа и на Нова година. Но ако си мислите, че тази сутрин съм спал до късно, значи се лъжете. Медицинските сестрите ме събудиха по същото време, по което майка ми обикновено ме сбутва да изпълзя от леглото и ми заръчва да се облека добре, преди да изляза навън с вестниците, защото снежните утрини напоследък са ужасно студени. Трябва да изминете маршрута си пеша, вместо с колело, и това ви отнема половин час повече, особено когато слънцето не бърза да изгрее и е толкова тъмно, че понякога не можете да различите номерата на къщите, ако ви се наложи да търсите адреса на нов абонат.

Един човек на „Гъзет“ минава с камион и оставя вързопа вестници пред вратата на дома ни, а баща ми ги взема оттам и ги нарежда в сака ми, докато се обличам. Често върху тях има картичка с името на нов абонат или на такъв, който не иска да получава повече вестника, и в тези случаи двамата с майка ми трябва да прибавим или задраскаме името в списъка ми и да изчислим колко ми дължи абонатът, особено ако започва или спира да получава „Гъзет“ в средата на седмицата. Да разнасяш вестници е доста сложно, но баща ми казва, че то ще ме научи на бизнес, а и със заработените пари мога да си купувам компактдискове и видеоигри, въпреки че винаги внасям една трета от сумата в банковата си сметка.

Но аз ви разправях за абонатите, които обслужвам. Ще се изненадате, като разберете колко близко може да се чувства едно хлапе с хората, на които разнася вестници. Те стават рано и започват трескаво да се приготвят за работа или с какво там се занимават, и на мен ми се струва, че единственото им удоволствие сутрин е да седнат да закусват и да прочетат във вестника какво се е случило, докато са спали. Един вид да научат клюките. Абонатите зависят от мен и аз никога не съм закъснявал, никога не съм пропускал да им доставя вестника, освен в случаите, когато съм бил болен, и днес, заради това, което ме сполетя вчера. Превързаната рана на главата ми ме сърби, а гипсът на ръката ми е ужасно тежък. Но сестрите са написали по него какви ли не смешки, така че чакам с нетърпение да тръгна пак на училище — докторът каза, че това ще стане след две-три седмици — и да го покажа на всички деца.

Забелязвам разни неща около клиентите си, неща, които няма как да забележите, освен ако не сте разносвач на вестници. Например колко много хора са станали, преди да позвъните на вратата им и са запалили всички лампи в къщите си, понеже предишния ден е имало голям мач, на който са присъствали, слушали са го по радиото или са го гледали по телевизията, но нямат търпение да научат нещо ново за него. Или като онази къща на улица „Гилби“, пред която смърдеше на мърша, така че в продължение на цяла седмица минавах край нея, като се стараех да не дишам. Въпреки това всеки път ми идеше да повърна. Вонята беше досущ като от гнилите картофи, които мама откри миналия месец в избата. Никой не прибираше вестниците, които оставях, и те продължаваха да се трупат до вратата. Когато разказах това на татко, той погледна някак странно майка ми и каза, че най-добре ще е да отиде да провери дали всичко е наред. Мога да се закълна, че баща ми реши, че може някой да е умрял и предполагам, аз самият съм мислел така, но както се оказа в последствие, вестниците се трупаха просто защото хората били заминали на почивка, а миризмата идвала от найлоновите торби с боклук зад къщата, които били забравили да изхвърлят и някакви кучета ги разсипали по земята. Все пак онази воня ме беше изнервила не на шега.

Тук трябва да спомена и семейство Кариган. Господинът изгуби работата си в завода миналото лято, а жена му обича скъпи дрехи и постоянно се карат за пари — чувам крясъците им, като играя с Ралф в съседната къща, или когато минавам да събирам парите за абонамента, и дори в шест часа сутринта, когато им нося вестника. Представете ли си, да станете още преди да се е зазорило само за да се карате с някого? А какво да кажем за стария господин Бланчард? Съпругата му също е стара, освен това е болна от нещо, което мама нарича рак на костите; не съм я виждал поне от два месеца за разлика от господин Бланчард, който винаги е буден, когато слагам вестника под изтривалката им. Виждам го през прозореца на всекидневната, когато лампата в кухнята е светната — седи приведен над масата, обхванал главата си с ръце, а раменете му се тресат. Чувам риданията му дори отвън. Те карат гърлото ми да се свива. Постоянно носи онзи раздърпан стар сив пуловер. Изпитвам съжаление към него — не знам за какво плаче, но вие така, сякаш някой раздира гърдите му.

Да не забравя господин Ланг. Има едно такова подпухнало лице, нашарен с червени капиляри нос и зловни кривогледи очички. Непрекъснато се оплаква от цената на вестника и ме обвинява, че го мамя, като идвам да събирам парите за абонамента по-често от необходимото — което, разбира се, не е вярно. Преди два месеца започна да ме ругае и оттогава ме е страх да ходя там. Татко казва, че се държи така заради уискито и сега взема парите от него вместо мен. Последния път, като се върна от къщата му, каза, че ако човек опознае господин Ланг, ще разбере, че не е толкова лош, а просто е отчаян от живота си, но на мен не ми пука. Искам баща ми да продължи да взема парите от него вместо мен.

Предполагам, че се уплаших, когато господин Ланг започна да ме ругае, заради онова, което — както и вие сте прочели, — се случи в Гренит Фолс преди два месеца. Става въпрос за изчезналото вестникарче. Родителите му го чакали да се върне от сутрешната неделна обиколка, но като започнали да се обаждат абонати и да питат какво става с вестника им, бащата тръгнал да го търси и намерил сака му с вестници, захвърлен зад някакви храсти на една пресечка от дома им. Сигурно си спомняте как полицаите и съседите започнаха да го издирват, а вестникът, за който работеше, публикува снимката му на първа страница и предложи награда на онзи, който съобщи къде се намира, но така и не го откриха. От полицията заявиха, че момчето вероятно е избягало от къщи, но на мен не ми се вярваше. Навън беше кучешки студ, пък и къде би могло да отиде? Татко ми каза, че прочел как полицията дори допускала, че самите родители може да са му сторили нещо и когато научили това, те така се разгневили, че искали да я съдят. Някакъв човек бе достатъчно жесток да се обади на родителите, че е отвлякъл сина им срещу откуп, но полицаите проследиха обаждането и разбраха, че лъже. Мъжът заяви, че просто се пошегувал, но от вестника разбрах, че шегата щяла да му излезе доста солено.

Гренит Фолс не е много далеч оттук. Според баща ми някой тамошен луд можел лесно да се придвижи с кола до други градове като нашия. Въпреки това нямах намерение да се отказвам от работата си само заради случилото се там. Както вече ви казах, с парите, които припечелвах, всяка събота ходех в търговската част на града и си купувах компактдискове. Но взе да ме присвива под лъжичката. Със

сигурност не исках да изчезна като онова момче. Достатъчно съм голям да знам какви перверзии вършат разни психопати с хлапетата. Така че следващите няколко сутрини баща ми ме придружаваше по маршрута, а когато започнах да го обикалям отново сам, носех със себе си фенерче и бях много бърз, повярвайте ми. Представете си само — навън е тъмно, вятърът фучи в храстите зад вас, а наоколо няма никой, когото да извикате на помощ. Но когато измина месец, без да се случи нищо, аз се поуспокоих и дори се засрахих, защото се бях поддал на страха като малко дете. Върнах се към старите си привычки — пак разнасях вестниците полузаспал и си мечтаех за любимия портокалов сок, който мама приготвяше за мен всяка сутрин и който ме очакваше у дома, като се върна от обиколката си. Вкъщи прочитах комикса в „Гъзет“, после лягах да поспя още един час, докато стане време за училище. След като си бил навън на снега, няма нищо по-хубаво от това да се сгушиш отново под топлите одеяла.

Преди три седмици изчезна друго вестникарче, този път тук, в Кроуел, и вие сигурно си спомняте как съседите го търсеха, снимката му бе на първа страница в „Гъзет“ и родителите му предложиха награда, но така и не го откриха, намериха само сака с вестници, захвърлен в някакви храсти както в Гренит Фолс. Полицаяте казаха, че случаите били сходни. Почеркът бил идентичен. По дяволите, не е необходимо да си завършил полицейско училище, за да стигнеш до извода, че двете момчета бяха изчезнали по един и същ начин. Едното може и да е избягало от къщи, но не и двете, не и в този сняг.

О, да, това е нещо, което забравих да спомена. И двата пъти, когато изчезнаха хлапетата, валеше много силен сняг и нямаше никакви следи, освен тези на съседите, които ги бяха търсили. А нито едно дете няма да избяга по време на снежна буря, от мен да го знаете. Ние, останалите вестникарчета, едва не вдигнахме стачка, както се изрази татко. В действителност родителите ни бяха тези, които не желаеха да разнасяме повече вестници. Те поискаха полицейска охрана за нас, но от полицията казаха, че излишно се тревожели, че не трябвало да се паникьосват, освен това не разполагали с достатъчно хора, които да бдят над всяко вестникарче. От „Гъзет“ заявиха, че ако се откажем от работата си, вестникът щял да фалира. Те помолиха родителите ни да ни пазят и ни накараха да подпишем договор, според който щяха да ни удържат по седемдесет и пет цента на месец, за да

може вестникът да ни застрахова срещу евентуална злополука, която може да ни се случи, докато обикаляме абонатите си.

Това още повече ядоса баща ми. Той ми нареди да се откажа и аз почти бях готов да го направя, но не можех да спра да мисля за парите, които обичах да харча в съботните дни. Татко заяви, че направо съм роден капиталист и като порасна, навярно ще гласувам за републиканците, каквото и да означава това, но аз му напомних, че на миналогодишния маратон за шестокласници бях спечелил медал и се обзалагам, че мога да бягам по-бързо от всеки перверзник. Той се засмя, поклати глава и каза, че ще излиза с мен всяка сутрин, но лицето на мама имаше такова изражение, сякаш всеки момент щеше да заплаче. Предполагам, че майките са си такива, винаги се притесняват. За по-голяма убедителност добавих, че всъщност трябва да се безпокоя само ако вали сняг. Защото и двете хлапета бяха изчезнали по време на снежна виелица. Баща ми каза, че това звучало смислено, но мама само промърмори „ще видим“, а ако сте малки като мен, знаете, че когато попитате майките си дали може да останете да спите у свой приятел и те кажат „ще видим“, това означава „не“.

Оказа се, че греша. На следващата сутрин баща ми дойде с мен на обиколката. Бе една от онези мразовити утрини, когато снегът скърца под ботушите ви и въздухът е толкова кристален, че можете да чуете бръмченето от двигателя на кола, която потегля на три пресечки от вас. Бях убеден, че никой перверзник не може да се промъкне безшумно до мен, пък и нали баща ми ме придружаваше, както бащите на всички останали вестникарчета. Въпреки това всяка сутрин ставах от леглото с молитва да не вали сняг и често се оказваше, че през нощта е валило, но вече е спряло, а когато поглеждах през прозореца и виждах ясно къщата отсреща, имах чувството, че някой е свалил от гърдите ми въжена примка.

И така, двамата с баща ми продължихме да ставаме в пет и половина и да разнасяме вестниците, докато един ден той не се разболя от грип и трябваше да ме придружи мама. Да знаете само колко бе нервна, предполагам, дори повече и от мен. Трябваше да ни видите как бързахме да завършим обиколката, като през цялото време се оглеждахме през рамо. Господин Кариган се караше с жена си както обикновено, господин Бланчард плачеше за съпругата си, а когато отвори вратата да вземе вестника си, господин Ланг държеше бутилка

бира и ме уплаши до смърт. За малко да си подмокрят панталоните, честна дума. Той ми предложи да вляза и да се постопя, но аз отстъпих назад с думите: „Не, господин Ланг, не, благодаря ви“, като махах с ръце и клатех глава. Съвсем забравих, че зад мен има стълби. Обзалагам се, че ако ги бе изринал, щях да си счупя ръката още тогава. Но той не беше и когато се прекатурих надолу по тях, паднах на меко в снега. Господин Ланг се опита да ми помогне, но аз скочих на крака и избягах.

А когато се събудих миналата неделя и чух воя на вятъра, още преди да съм станал, разбрах, че навън вали сняг. Сърцето ми се сви. Едва намерих сили да изпъля от леглото. Устата ми се изпълни със стомашен сок. Не можех да видя къщата отсреща. Снегът бе толкова силен и гъст, че не можех да видя дори клена в предния ни двор. Все още затоплен от леглото, потръпнах от студ, сякаш се намирах навън и вятърът ме пронизваше през пижамата. Хич не ми се излизаше, но знаех, че това щеше да бъде поводът, от който майка ми се нуждаеше, за да ме принуди да се откажа, и събрах смелост. Облякох се много бързо, нахлузих дълги долни гащи и всичко останало, както се полага, отгоре надянах палтото си, което вече едва ми ставаше, ръкавиците и скиорската маска, и този път не ме придружи само татко или мама, ами и двамата, и мога да ви кажа, че бяха също толкова изплашени, колкото се чувствах и аз.

Всичко мина благополучно. Разнесохме вестниците, върнахме се вкъщи и пихме горещ шоколад. Бузите и на трима ни се зачервиха, легнахме да поспим още малко и когато се събудихме, баща ми пусна радиото. Предполагам, досещате се какво чухме. Тук, в Кроуел, беше изчезнало още едно вестникарче. При сходни обстоятелства. С него изчезналите момчета ставаха три, две от които от нашия град, и трите по време на снеговалеж.

Виелицата не стихна и този път бяха затрупани дори следите на полицаите и съседите, които тръгнаха да го търсят. Така и не намериха сака с вестници. Двама от участниците в издирването бяха откарани в болницата поради измръзване. Липсващото момче не беше от нашия квартал, но въпреки това баща ми се включи в търсенето. Улиците бяха непроходими за автомобили и той трябваше да тръгне пеша. Когато се върна по мръкнало с побеляла от сняг шуба, каза, че навън било ужасно. Не можеше да се стопли. Седеше прегърбен пред камината,

хвърляше вътре цепеници, разтриваше посинелите си от студ ръце и трепереше. Мама му носеше чаша след чаша с някаква димяща напитка, която наричаше горещ пунш, и след час татко се отпусна назад и захърка. Наложих се двамата с майка да го заведем до леглото. После отново слязохме долу, седнахме във всекидневната и тя ми каза, че трябва да спра с разнасянето на вестници.

Не се опитах да споря. В Кроуел живеят четирийсет хиляди души. Ако приемем, че три четвърти от тях са абонирани за вестника и повечето разносвачи имат по четирийсет абоната, това прави седемстотин и петдесет вестникарчета. Пресметнах го на джобния калкулатор на баща ми. Сигурно ще се изненадате — толкова много разносвачи на вестници! — ако самите вие не сте такива. Но ако обикаляте улиците в пет и половина сутринта като мен, ще срещнете много от нас. Почти на всеки ъгъл ще видите хлапе, което върви по алеята към нечия къща и оставя вестник пред вратата. Като не броим момчето от Гренит Фолс, излиза, че са изчезнали две вестникарчета от седемстотин и петдесет. Този факт би трябвало да наклони везните в моя полза, но аз смятах, а и майка ми бе на същото мнение, че наличието на толкова много разносвачи на вестници просто предлага по-голям избор на маниака. Обичах да играя на видеоигри и всичко останало, но не си заслужавах за парите, които получавах, да изчезна като другите момчета със захвърлен зад някакви храсти сак, където впрочем откриха и този на третото хлапе, когато спря да вали сняг. След като помогнахме на татко да си легне, мама погледна през прозореца на всекидневната и някак странно изхълца. Отидох до нея и видях къщата отсреща, цялата покрита със сняг, който блестеше под светлината на уличната лампа. При други обстоятелства тази гледка щеше да ми подежда успокояващо, като пейзаж от коледна картичка. Но сега изпитах отвращение, сякаш чувствах, че под цялата тази белота се крие нещо грозно. Чух как майка ми включи газовата печка. Топлият въздух пропълзя под крачолите на пижамата ми. Въпреки това потръпнах.

И така, реших да спра с разнасянето на вестници. Но както казва татко, всеки от нас има в себе си нещо, наречено биологичен часовник. Дължи се на стереотипа. Благодарение на него знаете, без да сте погледнали часовника на ръката си, че всеки миг ще започне любимата ви телевизионна програма или че е крайно време да се прибирате

вкъщи, защото вечерята е готова. Така че въпреки решението си, на следващата сутрин се събудих както обикновено в пет и половина, и то без помощта на мама. Казах си, че трябва да побързам със ставането. След това се сетих, че вече няма да разнасям вестници. Отпуснах се обратно в леглото и се опитах да заспя отново, но непрекъснато поглеждах към дигиталния будилник, който мама и татко ми подариха миналата Коледа, и виждах как червените цифри се сменят. 5:40. После 5:45. Започнах да се чувствам ужасно виновен, все едно съм направил нещо лошо. Измъкнах се от леглото, дръпнах пердето на прозореца и се взрях в тъмнината към мястото, където затрупаната със сняг алея пред къщата ни се вливаше в улицата. Веднага забелязах следите, оставени от камиона на човека от „Гъзет“, който бе свалил моя вързоп с вестници. Самият вързоп лежеше на алеята, потънал дълбоко в снега. Беше сложен в найлонов чувал, за да не се мокри — голяма черна фигура на фона на безкрайната белота.

Не можех да откъсна очи от него. Вчера беше неделя и редакцията на „Гъзет“ не работеше. А в понеделник отворяше едва след осем, така че не бях успял да ги уведомя, че се отказвам. Представих си как абонатите ми стават с намерението да прочетат днешния си вестник, докато закусват, но той не ги очаква пред вратите им. После си помислих за всичките четирийсет обаждания, които скоро щяхме да получим, за ядосаните хора, които щяха да питат какво става с вестника им. Колкото повече мислех за това, толкова по-зле се чувствах; накрая се сетих за думите на баща ми: „Има само един начин да се свърши една работа и той е правилният.“ Нахлузих дънките, пуловера и шубата. Събудих баща ми, чието лице ми се стори някак остаряло, навярно заради тежкия ден, който бе изкарал вчера в бурята. Казах му, че трябва да разнесе вестниците, а той примигна, след това кимна със стиснати устни, сякаш не бе съгласен, но ме разбираше.

Както и очаквах, майка ми вдигна голяма врява, но татко се облече и излезе с мен. Не бях сигурен от какво се разтреперах повече — от студ или от страх. Все пак не валеше сняг и въпреки че продължих да треперя, знаех, че всичко ще бъде наред. Разбързахме се. Бяхме тръгнали с половин час закъснение, но доставихме вестника пред вратата на всеки абонат, без да видим следи от гуми на алеите, които да подсказват, че някой от тях вече е отишъл на работа. Заварихме двама от клиентите да ринат снега пред къщите си, като

пуфтяха, а от устите им излизаше пара; и двамата изглеждаха радостни, че ме виждат, сякаш се бяха опасявали, че няма да си получат вестника, но ета на — аз пристигах както винаги. Усмихнаха се и ми обещаха, че когато дойда следващия път да си прибера парите, ще ми дадат бакшиш и аз отвърнах на усмивките им. От думите им изведнъж ми стана топло. Дори господин Ланг, с когото обикновено трудно се погаждам, излезе и ме потупа по гърба така, както понякога ме потупва треньорът в училище. С баща ми направихме обиколката по-бързо от всякога и когато се прибрахме вкъщи, мама ни посрещна с палачинки и горещ сироп. Мисля, че никога не съм бил по-гладен. Татко дори ми сипа малко кафе. Надигнах чашата, горещата пара ме блъсна в носа, сръбнах и горчивият му вкус ми хареса. Той чукна чашата ми със своята и изведнъж изпитах усещането, че през нощта съм пораснал. Никога не съм се чувствал по-горд и дори майка призна, че сме постъпили правилно.

Но това не промени нещата. В осем часа, точно преди да тръгна за училище, мама се обади във вестника и им съобщи, че се отказвам. Когато излязох навън, почувствах облекчение, сякаш някакъв товар бе паднал от гърба ми, но усещането не продължи дълго. Оставаше ми една пресечка до училище, когато стомахът ми се сви и взе да ме гложди мисълта, че съм изгубил нещо, както когато свършва сезонът по лека атлетика или пропускам да гледам филм, който много съм държал да видя. Смешно е как понякога човек се привързва към разни неща, дори към работата си, която не е за развлечение, нали затова се нарича работа, но на мен ми харесваше да разнасям вестници, да печеля пари и всичко останало и мога да ви кажа, че тогава усетих празнота, защото повече нямаше да го върша.

През цялата сутрин не можах да се съсредоточа върху думите на учителката си. Тя се поинтересува дали не съм болен, но аз ѝ отвърнах, че просто съм изморен, че съжалявам и че няма да се повтори. Опитах се да внимавам повече, а когато се прибрах по обяд, майка ми каза, че се обадили от вестника да питат дали имаме нещо против да изпратят някой, който да поговори довечера с нас във връзка с моето решение. Тя се помъчила да им откаже, но те били толкова настоятелни, че в крайна сметка се съгласила. Изядох набързо хамбургера си, измъчван от любопитство и поласкан от оказаното ми внимание.

Това бе най-дългият следобед в живота ми. След училище не ми се излизаше с момчетата. Останах си въкъщи, играх на видеоигри и периодично поглеждах часовника на видеото. Баща ми се върна от работа малко след пет. Тъкмо си отваряше кутия бира и на вратата се позвъни. Не знам защо, но когато отиде да отвори, мускулите на ръцете ми се стегнаха болезнено. Беше Шерън от вестника. Точно тя дойде у нас и ми обясни какъв ще бъде маршрутът ми, когато започнах да работя за „Гъзет“. После често се отбиваше да ми носи допълнителните квитанции, за да изчисля колко ми дължат абонатите. Пак тя ми донесе билетите за кино на стойност петдесет долара, които бях спечелил, понеже от всички куриери в града бях убедил най-голям брой хора в квартала си да се абонират за сутрешното издание на „Гъзет“ вместо, или в добавка към „Кроникъл“, който се издава в Гренит Фолс и е вечерен вестник, но вие сигурно знаете това.

Шерън е по-млада от майка ми. Носи косата си на конска опашка, има розови бузи и ми напомня на една стажантка, която кара практиката си в нашето училище, като помага на учителка ни. Шерън винаги говори повече с мен, отколкото с родителите ми и ме кара да се чувствам по-голям и по-специален. Постоянно се усмихва и ми повтаря, че съм най-добрият ѝ разносвач на вестници. Но този понеделник не се усмихваше. Изглеждаше така, сякаш не бе спала цяла нощ и страните ѝ бяха бледи. Тя каза, че толкова много разносвачи били напуснали работа и никой не проявявал желание да заеме местата им, че в редакцията се разтревожили да не би вестникът да фалира. Шефът ѝ заръчал да обиколи всички отказали се вестникарчета и да им предложи по три долара допълнително на седмица, ако се съгласят да се върнат на работа. Преди да отговоря каквото и да било, майка ми каза „не“. Но Шерън сякаш не я чу. Допълни, че в дните, в които вали сняг, вестникът немалко да се разнася. Баща ми одобри тази идея, но мама продължи да клати отрицателно глава. Тогава Шерън помоли да ѝ дадем няколко дни да ми потърси заместник, въпреки че това немалко да е лека задача, защото аз съм бил просто незаменим, и от тези думи сърцето ми се разтуптя от радост. Само една седмица, настоя Шерън. Ако не успеела да ми открие заместник до следващия понеделник, тогава съм можел да напусна и тя немалко да ни безпокои повече. Поне да ѝ дадем шанс — гласът ѝ стана приглушен, — защото шефът ѝ казал, че ако не намери разносвачи за вестника, ще я уволни.

Очите ѝ изглеждаха влажни, сякаш не беше в стаята, а навън, навън, навън. Изведнъж се почувствах като гадняр, защото съм предал доверието ѝ. Прииска ми се да потъна вдън земя. Не смеех да я погледна. За първи път Шерън обръщаше повече внимание на родителите ми, отколкото на мен, като примигваше ту към татко, ту към мама и ги гледаше умолително. Накрая майка ми въздъхна дълбоко и продължително, сякаш беше уморена. Каза, че двамата с баща ми трябвало да обсъдят това и те отидоха в кухнята, а аз се постарях да не поглеждам към Шерън, докато ги слушах как си шептят. Когато се върнаха, майка ми даде съгласието си, но само за една седмица, докато ми намерят заместник, и нито ден повече. Ако през това време заваляло сняг, нямало да разнасям вестниците. Шерън едва не се разплака от облекчение. Благодарил съм милион пъти, а когато си тръгна, мама каза, че се надява да не сме допуснали грешка, но аз бях сигурен, че не сме. Тогава разбрах какво ме бе разтревожило сутринта — не това, че щях да спра да бъда куриер, а че щях да го направя толкова внезапно, без да съм сигурен, че абонатите ми ще продължат да получават вестника си, и без да съм се сбогувал с тях. Те щяха да ми липсват. Наистина е смешно как човек се привързва към работата си.

На следващата сутрин не се чувствах особено нервен, защото бях щастлив, че пак ще правя обиколката си, макар и само още няколко дни. Това бе един от последните пъти, когато щях да видя къщите на моите абонати толкова рано сутринта, затова се опитах да запомня какво е да носиш вестника на семейство Кариган, които постоянно се карат, на господин Бланчард, който винаги плаче за жена си, на господин Ланг, който вечно пие бира на закуска. През онзи вторник татко ми помагаше и не беше единственият, който бе решил да придружи детето си по маршрута. Никога не бях виждал толкова много хора в този ранен час и в студения въздух техните приглушени разговори и скърцането на ботушите им се чуваха така отчетливо, както светлината на уличните лампи се отразяваше в преспите сняг. Не се случи нищо, въпреки това полицаите продължаваха да издирват изчезналото момче. В сряда отново не се случи нищо. Всъщност до събота нещата се върнаха към нормалния си ход. Не валя през нито една от утрините и баща ми каза, че хората имат ужасно къса памет, защото чухме, че повечето вестникарчетата са се върнали на работа и много нови хлапета са поискали да поемат свободните маршрути. И аз

самият вече не се страхувах. Тъкмо обратното — през цялото време си мислех как с всеки изминат ден понеделник все повече наближава и се чудех дали няма да мога да убедя майка да продължа и занапред да разнасям вестници.

В събота времето отново бе ясно. Когато влезе къщи, нарамил вързопа вестници, баща ми каза, че навън изобщо не било студено. Погледнах през кухненския прозорец към термометъра, закачен на стената отвън, върху който падаше светлината от лампата. Червеното стълбче стигаше почти до нулата. Скиорската маска нямаше да ми трябва, но за всеки случай си взех ръкавиците, натъпкахме с татко вестниците в сака ми и излязохме. Въздухът беше свеж, но по-топъл от обичайното и скоро започнах да се потя. Обиколихме къщите на улица „Бентън“, после тези на „Сънсет“ и тръгнахме по „Гилби“. Това е най-трудната част от маршрута, защото улицата е дълга и се изкачва по стръмен хълм. През лятото винаги се запъхтявам, докато стигна с колелото до върха му, а през зимата трябва да си почивам през една минута заради тежкото палто и ботушите. Татко пое едната страна на улицата, а аз другата. Така щяхме да свършим работата два пъти по-бързо, а и уличните лампи светеха достатъчно силно, за да ме държи под око. Но тази сутрин имаше картичка с името на нов абонат и той не можеше да открие номера на къщата. Продължих да разнасям вестниците нагоре по хълма и неусетно стигнах до върха му. Погледнах назад и видях баща ми като сянка в долния край на улицата.

Понеже не валеше сняг, реших, че няма смисъл да го чакам и продължих по маршрута. Следващият ми клиент живееше от другата страна на хълма, на улица „Кросридж“. Ако разнасяте вестниците с кола, ще трябва да се върнете обратно по „Гилби“, после да изминете една пресечка, за да стигнете до „Кросридж“ и да се изкачите по дългия път пак до върха на хълма. Но ако се придвижвате с колело или пеша, можете да минете направо през двора на един от моите абонати; така направих и аз.

Доставих вестника и тръгнах, ала внезапно се вцепених от страх, защото започнаха да прехвърчат снежинки. От време на време бях поглеждал към тъмното небе. Нямаше луна, но звездите блестяха ярко и успокоително. Погледнах отново и този път не ги съзрях. Видях само гъсти черни облаци. Видях ги, въпреки че беше тъмно, къдна се. Те се влачеха бавно, на моменти се усукваха или набъбваха, сякаш вътре в

тях нещо се блъскаше и се мъчеше да излезе на свобода. Снежинките се уголемиха. Трябваше да се сетя какво сме учили в училище — температурата около нулата е идеална за снеговалеж. Краката ми отмаляха. Взах да се препъвам от страх. Затичах се, но загубих равновесие и едва не паднах. Снегът се усили. Вече не можех да видя облаците. Валеше толкова силно, че не виждах дори къщите от другата страна на улицата. Изви се пронизващ вятър. Бузите ми запламтяха болезнено, но не от горещина. От студ. Допреди малко свеж и сравнително топъл, въздухът сега бе мразовит, вятърът бръснеше, снежинките падаха от небето като леденостудени късчета стъкло.

Обърнах се и се заоглеждах за татко, но не можах да видя дори околните къщи. Вятърът запращаше снега с такава ярост в лицето ми, че непрекъснато мигах и очите ми се напълниха със сълзи. Избърсах ги с ръкавиците, но това замъгли още повече погледа ми. Снежинките замръзваха по бузите и косата ми. Изстенах, като се проклинах, че не съм взел скиорската си маска. Воят на вятъра стана още по-злокобен. Опитах се да извикам татко, но проклетият сняг навря думите обратно в устата ми. Вече не можех да различа тротоара. Не виждах дори ръкавиците пред лицето си. Пред очите ми се спускаше само една подвижна бяла завеса. Макар да бях премръзнал до мозъка на костите си, стомахът ми гореше. Ала колкото по-горещ го усещах, толкова по-силно треперех. Извиках още веднъж и хукнах панически да търся баща ми.

Не знаех къде се намирам, докато не налетях върху оградата на господин Кариган. Тя е с остри метални шипове, същински копия. Когато се блъснах в нея, един от шиповете ѝ ме ръгна в гърдите. Усетих бодването дори през ватата на палтото си. Ударът ми изкара въздуха. Проснах се по гръб в една преспа и започнах да се боря да се изправа, но колкото повече усилия полагах, толкова по-дълбоко затъвах, сякаш се намирах в плаващи пясъци; тежкия сак с вестници ме дърпаше надолу, а снегът продължаваше да се трупа върху мен. Влезе ми във врата като някаква ледено студена ръка. Изгарящият му допир ме накара да подскоча с писък, който воят на вятъра заглуши; вече бях на крака, но в мрака около мен виждах само вихрушка от снежинки.

Побягнах отново, но изглежда, бях поел в грешна посока, защото нищо не бе на мястото, където би трябвало да бъде. Невидими храсти

шибаха лицето ми. Блъснах се в едно дърво; сигурно тогава съм си счупил носа, но не съм усетил, защото бях прекалено изплашен. Продължих да тичам, като не преставах да викам татко, и понеже вече не се блъсках в нищо, реших, че се намирам на улицата, но сега знам, че съм бил в празния парцел до къщата на господин Кариган. Там някой бе изкопал основите на нова къща и земята изведнъж изчезна под краката ми. Стори ми се, че падам цяла вечност, а когато се плъоснах на дъното, от силата на удара си прехапах устната. Трябва да видите шевовете. Чувал съм баща ми да казва, че когато на човек му се случи нещо ужасно, отначало не усещал болка заради шока; тя идвала по-късно. Сигурно и при мен е било така, защото въпреки наранените си гърди, нос и устна, когато се изправих, в главата ми се въртеше само една мисъл — да намеря татко и да се приберем у дома. При мама.

Изпъзях от дупката и инстинктивно усетих, че наблизо има някой. Очите ми бяха пълни със сълзи и отначало едва виждах снега, но после съзрях някаква тъмна фигура, която се втурна към мен, и помислих, че това е баща ми. Само че не беше той. В комиксите, когато ударят някого по главата, винаги рисуват звездички. Точно това видях и аз, ярки звезди на фона на белия сняг, и разбрах, че съм бил ударен, но не почувствах нищо. Татко казва, че е от шока.

И аз не знам как така не паднах, но успях да се задържа на крака. Всичко се завъртя пред очите ми и се размаза. Изпуснах сака, той се отвори и изведнъж видях съвсем ясно разпилените в снега вестници — черното мастило върху белите страници. После върху хартията блисна нещо червено. Знаете ли онази стара гатанка? Кое е черно-бяло и четем изцяло? Вестникът. Само че в случая можеше да се изтълкува по-различно. Червеното^[1] беше кръвта, която течеше от главата ми. Обърнах се, за да избягам и тогава сянката ме сграбчи за ръката.

Въпреки воя на вятъра, чух пращането съвсем ясно — такъв звук издава подпалката, когато баща ми я счупи на две с коляното си, преди да я хвърли в камината. Така изпращя и собствената ми ръка, защото неясната фигура я бе извила рязко назад, почти на височината на рамото ми. В следващия миг лежах по гръб в снега с отворена уста, а до мен бе коленичил господин Бланчард с вдигнат за удар чук.

Отметнах настрани глава и чукуът профуча край нея, като одра парче от скалпа ми. Ритнах възрастния мъж и вторият удар ме улучи в

ключицата. Изкрещях. Чукът се спусна още веднъж, този път се целеше между очите ми.

И тогава някой сграбчи ръката на господин Бланчард. Преди да използва настрани, видях как баща ми измъква чука от пръстите на стареца и го захвърля надалеч, после го изправя рязко на крака и започва да му крещи неща, които не бях чувал преди от устата му. Имам предвид разни ужасни думи, за които не искам да се сещам и няма да повтарям. После татко започна да разтърсва господин Бланчард, така че главата му се люшкаше напред-назад и това е последното, което си спомням. Когато отворих очи, вече се намирах тук, в болницата, с превързана глава, подпухнал нос, подута устна и гипсирана ръка.

Баща ми се опита да ми обясни. Мисля, че разбрах, но не съм съвсем сигурен. Съпругата на господин Бланчард била умряла преди три месеца. Аз си мислех, че е жива, но явно съм грешал. Дватамата с жена му никога не били имали деца и господин Бланчард се чувствал толкова самотен без нея, че искал да има в къщата си някой, за когото да се грижи, например син. Първото момче, което отнесъл у дома си — онова вестникарче от Гренит Фолс, — отвялякъл, когато преди два месеца отишъл на посещение при сестрата на жена си. После поискал да има още един син и още един и отвялякъл двете момчета от нашия град. Направил го, когато валило сняг, за да прикрие следите си. Още ми прилошава, като си помисля как, след като осъзнавал, че момчетата са мъртви, той ги отнасял в гаража си, нареждал ги в ъгъла и ги покривал с парче брезент, сякаш били „наръч дърва“, както се изрази един репортер. Било студено и телата замръзнали. В противен случай гаражът щял да се размирише като онази къща, за която ви разказах. Сега се питам дали, когато виждах господин Бланчард да ридае на масата, той е плачел за жена си или защото е разбирал какво прави, но не е можел да се спре. Донякъде го съжалявам, но от друга страна, непрекъснато си мисля за онези изчезнали момчета и колко уплашени трябва да са били, когато старецът ги е нападал в бурята, и как беше коленичил до мен с вдигнат за удар чук. Струва ми се, че няма да забравя това цял живот. В началото ви казах, че тази сутрин сестрите ме събудиха рано, по времето, по което майка ми ме буди да тръгвам на обиколката си. Признавам, че излъгах. Не ме събудиха сестрите. Събудих се сам, с писък, защото сънувах спускащия се над главата ми

чук и кръвта по вестниците ми. Сестрите дотичаха в стаята и оттогава не се отделят от мен нито за миг. Мама и татко също са тук, казват, че и ключицата ми е счупена, но от всичко най-много ме боли ръката.

От „Гъзет“ изпратиха при мен Шерън, но съм сигурен, че тя щеше да дойде да ме види и без поръчението на шефа си. Не знам защо записва в тефтера си всичко, което ви разказвам, при положение че касетофонът ѝ е включен на запис. Трябва да видите как се усмихва, докато говоря за нея. Казва, че ще публикува историята ми във вестника и че шефът ѝ ще ми плати за това. Парите няма да са ми излишни, защото докторът ме предупреди, че за известно време няма да мога да разнасям вестници. Въпреки всичко, което се случи, когато се оправя, смятам да тръгна пак по маршрута си. В края на краищата вече се разбра защо са изчезнали онези момчета, пък и не може да има толкова много лоши хора, като господин Бланчард, макар баща ми да твърди, че вече започва да се чуди. Току-що бил прочел във вестника за едно момиче-куриер от Ешвил, което някой се опитал да набути в колата си. Накъде е тръгнал този свят, щом дори децата, които разнасят вестници, не могат да се чувстват в безопасност? Татко смята, че скоро никой няма да иска да излиза от дома си.

Няма значение. Предупредих Шерън, че няма да говоря дълго. Вече ми се доспива, пък и не вярвам, че „Гъзет“ ще публикува всичко това, ала тя твърди, че историята ми е изключителна и може да я откупят и други вестници. Мама казва, че се надява да не се възгордея сега, когато съм известен, но аз не се чувствам такъв. Чувствам се зле. Все пак се надявам, че абонатите ми ще се радват да прочетат моя разказ, защото аз ги харесвам. И дано не са забравили за обещаните бакшиши, защото има нова видеоигра, която искам да си купя. Баща ми влезе в стаята и чу последните ми думи. Пак повтори, че съм роден бизнесмен и че когато порасна, сигурно ще гласувам за републиканците. Все още не съм разбрал какви са тези републиканци, но в главата ми се върти една мисъл. В квартала има няколко нови семейства. Ако отида да поговоря с тях и им покажа бинтованата си глава и гипсираната си ръка, може би ще успея да ги убедя да се абонират за вестника. В момента тече ново състезание. Хлапетото, което се сдобие с най-много нови клиенти, цяла година ще ходи безплатно на кино. Остава да прибавят и безплатни пуканки.

[1] Игра на думи — на англ. език думите „чета“ и „червено“ се произнасят по един и същи начин, но се пишат различно — Б.пр. ↑

МЪМБО ДЖЪМБО

В този разказ за тъмната страна на успеха е описано различно занимание — спорта, по-точно американския футбол. Главен герой в предишната история беше едно малко момче. Тук е тийнейджър. А в следващата разказвачът ще бъде възрастен. Сюжетът ми хрумна от вестникарска статия за футболния отбор на една от гимназиите в Айова, който изпълнявал странен ритуал преди всеки мач. Не сте ли се питали защо звездите от гимназията рядко остават звезди през по-нататъшния си живот? Може би изгряват твърде рано? Или е необходимо нещо по-специално, за да се издигнеш на върха?

* * *

Наричаха го Мъмбо Джъмбо. Ще ви бъде трудно да повярвате, че са го пазили в тайна през всичките тези години. Но треньорът Хейс ги е карал да се закълнат, че ще мълчат, а те са се страхували от него, затова нямаше дори слухове. И аз не знаех, че съществува, докато не се опитах да вляза във футболния отбор през първата ми година в гимназията.

Обещах си да не скриям нищо. Това с опитването не беше моя идея. Беше на Джой. Като всяко друго момче и аз обичах да играя футбол. Но всеки божи ден да оставам след часовете за тренировка?

— И не забравяй за страданията, Джой. Знаеш за какво говоря, нали? Треньор Хейс кара кандидатите да пробягат два пъти по две мили преди всяка тренировка. Да не говорим за подскоците, кляканията и всичките други работи, дето ги кара да правят. И това е само за разгривка. Преди да се заемат с грубата игра. Агония, Джой. За това ти говоря. Сигурен ли си, че си наясно в какво искаш да ни забъркаш?

Пиехме кока-кола и похапвахме пържени картопки в „Чикън Нест“ близо до училище. Добрите стари времена. Разбира се, тази

закусвалня отдавна не съществува. Преди седем години от общината направиха на нейното място паркинг. Но още си спомням как Джой изсърба шумно през сламката си последните капки кола и ме изглежда накриво през масата.

— Ще влезем в отбора — каза той. — Стига да се справим с пробния изпит.

— О, това не е проблем. Ще се справим и още как.

— Не съм толкова сигурен.

— Я стига. — Лапнах едно картофче, натопено в кетчуп. — Ние сме истински мъже и освен това сме във форма.

— Глупости, Дани. Теглото ни е над нормата. И изобщо не сме във форма. Тази сутрин трябваше да си глътна корема, за да си закопчая дънките. Както и да е. Казах ти, че ще влезем в отбора, значи ще влезем. Не можем да прекарваме цялото си време, като висим тук или в твоята музикална стая.

— Че какво му е лошото да слушахме музика и...?

— Нищо. Просто не е достатъчно.

Спрях да ям и го погледнах намръщено.

— Какво намекваш?

— Нямах ли чувството, че сме изолирани?

Поклатих объркано глава. Никога преди не бях чувал Джой да говори така.

— Ние сме аутсайдери — продължи той. — Помисли си за всички странични дейности, с които се занимават другите в училище. Вземи например членовете на ученическия съвет, те участват във всяко мероприятие.

— Този надут пуяк Бил Седман. Откакто го избраха за председател миналата година, се разхожда наоколо, сякаш притежава проклетото училище.

— Ами пиесите, които поставя драматичният кръжок, а дискусияният клуб, а...?

— Всичко това е пълна боза. Какво ти става? Да не би да си решил да ставаш актьор?

— Не знам какъв искам да стана. — Джой потърка челото си. — Но искам да стана *нещо*. Виж момчетата от футболния отбор. Изглеждат, сякаш...

— Какво?

— Сякаш се радват да бъдат добри в това, което правят. Изглеждат дяволски горди. Човек би казал, че са щастливи да бъдат в отбора.

— Но всичият този зор...

Очите му блестяха. Изражението им беше отнесено, сякаш гледаха нещо в далечината. После отново станаха нормални. Той ми отправи характерната си лукава усмивка.

— Но за всичко си има отплата. Футболистите се срещат с най-сексапилните момичета от училището. Всичките тези мускули осигуряват доста почитателки на нашите аплодирани лидери.

Ухилих се насреща му.

— Защо не каза по-рано това? Сега вече разбирам. Защо да висиш тук, когато имаш шанса да се срещнеш с Ребека Хендерсън?

Избухнахме в такъв гръмогласен смях, че сервитьорката ни каза да млъкнем или да напуснем. Ето как решихме да се кандидатираме за футболния отбор и как научих за Мъмбо Джъмбо.

Тези дни попрекалих с бирата и се запъхтявам, докато се изкача дори до втората площадка на стълбището, а моят лекар казва, че нивото на холестерола ми е твърде високо. Холестерол. Трябваше да ни видите тогава. Джой ни описа съвсем точно. Бяхме дебели и изнежени. Но скоро всичко това се промени. Разговорът, който току-що ви описах, се състоя една седмица преди началото на учебната година и Джой ме накара да вдигаме тежести и да правим обиколки на пистата още преди тренинг Хейс да обяви датите за проба на кандидатите. Когато се появихме на футболното игрище зад гимнастическия салон в онази първа събота на училищния срок и заявихме, че искаме да се присъединим към отбора, Хейс си свали шапката, почеса се по главата и ни запита дали се шегуваме.

— Не, сериозно — каза Джой. — Ние наистина искаме да влезем в отбора.

— Но вие, момчета, знаете правилата ми. Не можете да бъдете в отбора, ако средният ви успех не е много добър.

— Тогава ще учим повече. Ще си повишим оценките.

— Или ще ми загубите времето, да не говорим за това на играчите. Бележниците ви са достатъчно доказателство. Не мога да понасям момчета, които не си изпълняват задълженията.

— Ще опитаме. Обещаваме — настоя Джой. — Моля ви. Много е важно за нас.

— Я се вижте какви сте торби. Въпреки че сте достатъчно високи.

— Един и осемдесет и три — изрече на един дъх Джой. — Дани е дори с половин сантиметър по-висок.

— Но как ще тичате редом с останалите момчета? Вижте Уелш. Той тренира цяло лято.

Погледнах към Уелш, който тичаше, промушвайки се през дупките на два реда автомобилни гуми, наредени на игрището. Правеше го с лекота. На негово място вече щях да стена на път за болницата.

— Ще се откажете още при първите трудности — додаде треньорът. — Защо да се заблуждаваме?

— Единственото, което искаме, е да ни дадете шанс — не се предаваше Джой.

Треньор Хейс потърка уста с голямата си зогоряла, мазолеста ръка.

— Шанс? Добре, ще ви дам такъв. Същия като на останалите момчета. Покажете ми, че можете да се справите с тренировките. Влезте във форма и изкарайте добри оценки. Тогава ще видим.

— Това е всичко, което искаме. Благодарим ви, треньор Хейс.

— Сто процента. Запомнете, няма да приема по-малко. Ако постъпите в отбора и после престанете да се стараете, ще ви се иска никога да не сте молили да влизате в него.

— Сто процента.

— А за теб, Дани? Ти не каза нищо.

Аз кимнах, питайки се какво правя там, по дяволите.

— Да, разбира се, сто процента.

То си беше повече като двеста процента — тормоз. Вдигането на тежести и спринтовете, които правехме с Джой, бяха фасулска работа в сравнение със задачите, които треньорът скоро ни възложи. Дори на момчетата, които бяха поддържали формата си през цялото лято, им беше трудно да се справят с тренировките. Двете мили бягане за разгриване едва не ме убиха. А ритмичната гимнастика — направо

повърнах, когато се прибрах у дома и ме лъхна миризмата на фалшивия заек, който майка ме бе сготвила.

На следващата сутрин, в неделя, чувствах колената си така омекнали, че куцах, като се измъкнах от леглото. Изпъшках по телефона на Джой:

— Това няма да стане. Казвам ти, днес не мога да дойда на тренировка. Чувствам се като лайно.

— Дани — извика майка ми от кухнята, — внимавай как се изразяваш!

— Да не мислиш, че се чувствам по-добре от теб? — сръза ме Джой. — Цяла нощ съм сънувал, че правя коремни преси. Сега сякаш имам камъни в стомаха си.

— Тогава нека да не ходим.

— Ще отидем. Обещахме. Няма да наруша думата си.

— Но какъв е смисълът? Дори срещата с Ребека Хендерсън не си струва пред агонията, която преживяваме.

— Ребека Хендерсън? Кой го е грижа? Важен е отборът, човече — каза той. — Искам да вляза в него.

— Но аз си мислех...

— Казах го само за да те заинтригувам. Чуй ме, Дани, имаме шанса да принадлежим към нещо специално, да бъдем добри в нещо, по-добри от който и да е друг. Омръзна ми да бъда марда.

Чух как някъде отзад майката на Джой му подвикна да внимава как се изразява.

— Но гърбът ме боли, сякаш...

— Приятели сме отдавна, нали?

— Още от началното училище.

— И всички сме правили заедно, нали? Заедно ходехме на кино, заедно плувахме и...

— Схващам мисълта ти. Но...

— Моля те, нека и това да направим заедно. Не искам да те загубя като приятел, Дани. Не искам да правя това сам.

Заля ме гореща вълна, разбирайки какво се опитваше да ми каже. Беше глупаво наистина, но го обичах като брат.

— Добре — казах. — Щом това означава толкова много за теб.

— Да, наистина означава много.

Когато се появихме този следобед зад гимнастическия салон, треньор Хейс премигна невярващо.

— Чудесата никога не свършват.

— Казахме ви, че сме сериозни — отвърна Джой.

— И всичко ви боли?

— Можете да бъдете сигурен в това.

— Краката ви болят, сякаш ги е прегазил камион?

— Парен валяк.

Хейс се ухили.

— Добре, поне сте честни. Дори и поетите признават, че ги боли. Номерът е да си вършиш работата. Независимо колко е болезнено.

Изпсувах наум.

— Няма да ви разочароваме — каза Джой.

— Ще видим. Дани, ти определено не говориш много. Хайде, всички, да започваме! Двойна обиколка на пистата! След това съм ви приготвил нови упражнения.

Простенах вътрешно.

След първата миля едва не повърнах отново.

Но странно нещо. Предполагам, човек свиква с всичко. В понеделник сутринта се чувствах ужасно. Имам предвид, че бях наистина в окаяно състояние. Нямаше нито едно местенце по тялото ми, което да не ме боли.

Във вторник сутринта бях още по-зле. А за сряда сутринта въобще не искам да си спомням. Отгоре на всичко вече не се отбивахме в „Чикън Нест“, нито слизахме в музикалната ми стая да слушаме плочи. Нямахме време. Чувствах се толкова уморен, че единственото, което ми се правеше, бе да гледам телевизия.

Обаче трябваше да се боря с уроците. Всеки ден след вечеря Джой ми звънеше по телефона, за да се увери, че уча. От всичко най-много ми липсваха колата и пържените картопки, но треньор Хейс ни бе забранил да се докосваме до тях. Можехме да ядем спагети, но не и картофено пюре, телешкото бе добре, ала на следващия ден трябваше да се яде пиле или риба. Майка ми направо се побърка при съставянето на менюто. През целия си живот не бях проумявал смисъла от диетите. Но към събота, след една седмица тренировки, започнах да не се чувствам толкова зле. О, все още ме болеше, разбира се, но болката беше различна. Тя стягаше мускулите ми. Умът ми също бе по-бистър.

На първия изпит получих отлична оценка.

Две седмици по-късно треньор Хейс ни строи след тренировка. Цялата група стояхме пред него, задъхани и потни.

— Фреди — обърна се той към момчето до мен. — Съжалявам, но ти просто нямаш необходимото тегло. Играчите от отбора на „Уест Хай“ ще те размажат на терена. Може би следващата година. Обаче си достатъчно бърз за отбора по лека атлетика. — Хейс премести погледа си. — Пит, ти се справи добре в мелето. Хари, харесва ми начина, по който блокираш противника.

И така нататък. Докато останахме само двамата с Джой.

Треньорът се разкрачи, сложи ръце на хълбоците си и се намръщи.

— Колкото до вас, момчета, никога не съм виждал по-жалка двойка от...

Джой шокирано ахна.

— ... но мисля, че ще се справите.

Приятелят ми шумно издиша.

Аз мислено се поздравих.

— Направихме го! — Джой възбудено се изсмя. — Не мога да повярвам, че сме в отбора!

Стояхме на ъгъла, където винаги се разделяхме, преди всеки да поеме към дома си.

Аз се изкисках:

— Това е първото нещо, за което наистина съм се потрудил.

— И успя! Ние сме в отбора!

— Дълга ти го. Нямаше да се справя без теб — казах аз.

— Аз също.

— Но аз щях да се откажа, ако ти не беше...

— Стига. И аз самият на два пъти едва не се отказах — заяви Джой.

Не мислех така. Той го бе желал повече от мен.

— По-добре да си вървя. Майка ми сигурно е приготвила вечерята — казах аз.

— Да, и моята също. Утре ще се срещнем половин час по-рано, за да поучим за изпита по естествени науки.

— Разбира се. — Не добавих това, което си мислех.

Джой го каза вместо мен.
— Сега идва трудната част.

Беше прав. Досега бяхме правили само упражнения и бяхме участвали в слаби мелета. Тепърва ни предстоеше истинската работа.

— Начертал съм схеми на тези комбинации, за да ги запомните.
— Треньор Хейс насочи показалката към черната дъска в кабинета по социология след биенето на последния звънец в понеделник. — Скоро ще ви дам още. Трябва да научите повече за психологията на играта, как да измамите другия отбор. Освен това трябва да си изградите колективен дух. Това е не по-малко важно от всичко останало. Искам от вас, момчета, да излизате, да ходите на кино, да обядвате заедно. Искам да се опознаете дотолкова, че да можете да предугаждате какво ще направят Джой или Пит, или Дани на терена. Да изпреварвате дори мисълта на всеки един от вас. Това е тайната.

Но треньор Хейс имаше и друга тайна. Научих я чак при първия ни мач, който се състоя две седмици по-късно. Междувременно натоварването нарастваше. Тренировките ставаха по-дълги и по-тежки. Разигравахме отделните ситуации, докато рамото ме заболя толкова силно, та ми се струваше, че ръката ми ще се откъсне, когато хвърлях топката.

Точно така. Хвърляне на топката. Предполагам, че Хейс бе по-дълбоко впечатлен от нас, отколкото го показваше. След като бе пробвал различни момчета в различни позиции, той ме избра да играя най-преден защитник, а Джой за поста прихващач.

— Вие двамата мислите еднакво. Да видим дали можете да го използвате в играта.

Естествено бях горд. Но имаше още степени за завоюване и още повече схеми за запомняне. Нямах време да мисля за Ребека Хендерсън. „От значение са само училището, отборът и победата“ — заяви ни треньор Хейс.

В шест и трийсет в петък вечерта ние влязохме в съблекалнята и нахлузихме екипите. Вече се чувствах разтреперан. Другите момчета едва отронваха по някоя дума. Лицата им бяха преbledнели. Хейс никак не ни помогна, като започна да се оплаква колко добър бил другият отбор.

— Момчетата от гимназията в Къвингтън ще ни разбият. Вие още не сте готови. Изглеждате като банда губещи. Осем победни сезона, а сега съм принуден да бъда бавачка на куп мамини синчета. Не мога да понеса срама да се покажа навън с вас. Лигльовци.

И той продължи в този дух, като злобно ни обиждаше и ругаеше, докато ни подлуди дотам, че ми се искаше да му изкреция да си затвори шибаната уста. Знаех какво прави — използваше психологическа обработка, за да ни нахъси да излеем гнева си върху противниковия отбор, но всички ние толкова го уважавахме и така искахме да ни харесва, а като го слушах как ни унижава, си помислих, че сме били пълни глупаци. „Копеле такова!“ — наругах го наум.

Джой гледаше ту мен, ту треньор Хейс със страдалческо изражение на лицето.

Изведнъж обидите секнаха. Треньорът ни изгледа и кимна.

— Добре! — И се отправи към дървения шкаф в дъното на съблекалнята.

Той винаги стоеше заключен. Често се бях чудил какво ли има в него. Сега Хейс мушна ключа в ключалката и когато го завъртя, зад гърба си чух момчето, което бе играло и в миналогодишния отбор, да прошепва: „Мъмбо Джъмбо“.

Застаналият до мен Джой се изпъна. Играчите от предишния отбор се разшаваха, още някой прошепна: „Мъмбо Джъмбо“.

Треньор Хейс отвори вратата на шкафа. Не можех да видя какво има вътре, защото той стоеше пред него с гръб към нас.

После Хейс бавно отстъпи встрани.

Няколко момчета си поеха шумно дъх.

Взирях се в статуята. Не беше голяма, най-много трийсетина сантиметра на височина и около десет на ширина. Бledoкафява, като цвета на картонена кутия. Беше издялана от някакъв камък, но не лъскав и гладък, а матов и грапав на вид, сякаш образуван от плътно прилепнали песъчинки. Тук-там по повърхността имаше малки дупчици.

Статуята беше на мъж — деформиран и зловец. Имаше кръгла плешива глава и огромни, издадени напред устни. Коремът му бе толкова издут, че изглеждаше като на бременна жена. Той седеше с кръстосани крака, ръцете му лежаха на скута и скриваха мъжествеността му. Пъпът представляваше вертикална цепнатина.

Напомняше ми за снимките на китайски идоли, които бях виждал в списанията. Но ми напомняше и за чудноватите статуи от Истърн Айлънд (бяхме учили за тях в часовете по история), и за грозните статуи от Мексико. Нали знаете — ацтеките, маите и всичко останало.

Момчетата, играли в миналогодишния отбор, не бяха изненадани, но със сигурност изглеждаха като омагьосани. Останалите не знаехме какво става.

— Момчета, най-добре ще е да обясня. Трябва да го направя заради новите членове на отбора. Това е... Не знам как бихте го нарекли. Нашият талисман, предполагам. Или по-добре добрият дух на отбора.

— Мъмбо Джъмбо — прошепна едно момче отзад.

— От няколко години насам извършаваме малък ритуал преди всеки мач. — Треньор Хейс издърпа една маса в средата на съблекалнята. Краката ѝ изскърцаха по циментовия под. — Точно преди да излезем на терена, аз поставям статуята на тази маса. Обикаляме я два пъти. Всеки от нас докосва с дясната си ръка главата на статуята. След това излизаме, сритваме задниците на противниковите играчи и побеждаваме.

„Каква е пък тази глупост сега?“ — помислих си аз.

Треньорът сякаш прочете мислите ми.

— О, разбира се, знам, че е глупаво. Детинско. — Той се усмихна смутено. — Но съм карал отбора да го прави толкова често и сме печелили толкова много сезони, че се страхувам да спра. Забележете, нито за секунда не съм си помислял, че докосването на главата на Мъмбо Джъмбо ще ни помогне с нещо. Но, вижте, когато са ви се случвали хубави неща, защо да промените тертипа? Не искам да кажа, че съм суеверен. Но може би някои от вас са. Може спирането на ритуала да наруши синхрона между вас. Защо просто не оставим нещата такива, каквито са?

Хейс ни наблюдаваше, оставяйки казаното да проникне в съзнанието ни. „Боже — помислих си аз, — той не пропуска нито един трик. Нищо, което може да ни психяса още повече. За бога, даже и носеща късмет статуя!“

— Има и още нещо. Някои външни хора може да не разберат чудноватите неща, които правим понякога, за да се подготвим за мача. Те може да възразят срещу онова, което мислят, че е... де да знам

какво... ву-ду магия или нещо подобно. Така че винаги сме се придържали към едно правило: никой не говори за Мъмбо Джъмбо извън тази стая. Не издаваме нашата малка тайна.

Сега разбрах защо не бях чувал преди това за тази статуя, дори от момчетата, участвали в миналогодишния отбор. Всъщност до тази вечер, когато за първи път излизахме да играем, Джой и аз не бяхме официално причислени към тима.

— И го казвам сериозно — добави Хейс. — Ако някой от вас се раздрънка за това, ще го изхвърля от отбора. — Изглежда ни кръвнишки. — Имам ли думата ви?

Няколко момчета измърмориха:

— Разбира се.

— Не ви чух. Кажете „Обещаваме“!

Изпълнихме желанието му.

— По-високо!

Изкресяхме го.

— Добре. — Треньорът взе статуята от шкафа и я постави на масата. Отблизо тя изглеждаше още по-грозна.

Обиколихме я два пъти, всеки от нас докосна с дясната си ръка главата ѝ (почувствах се страшно глупаво), после излязохме тичешком на футболния терен и...

Ето какво се случи. Тогава не повярвах. Сега, през мъглата на всички изминали години, опитвам да се убедя сам, че паметта ми погажда номера. Но то се случи. И това е ужасното, защото дълбоко в себе си знам истината, но е твърде късно.

Пет минути след началото на мача не бяхме отбелязали нито една точка и треньор Хейс ме вкара като преден защитник. Като се скупчихме, предложих да направим едно подаване — не нещо специално, просто базисна схема, колкото да почувствам, че съм част от играта. Така че тръгнахме в атака. Сграбчих топката и внезапно вече не беше като на тренировка. Беше нещо реално, за което бях изтърпял всичките болки и повръщането, и седмиците упорита работа, а играчите от Къвингтън изглеждаха така, сякаш искаха да ми избият зъбите и да ме накарат да ги глътна. Нашите прихващачи изтичаха напред. Пазачите на Къвингтън не се отделяха от тях. Сърцето ми думкаше като тъпан в гърдите. Обезумял, отскочих назад, за да спечеля

малко място и време, като се оглеждах да видя дали има някой непокрит играч. Стоперите на Къвингтън се втурнаха към мен. Едва ли бяха изтекли и пет секунди, но ми се стори дори още по-бързо, като светкавица. Вихрушка от тела се стовари върху мен. Усещах ръцете си мокри от пот върху топката. Хлъзгави. Имах ужасното чувство, че ще я изпусна.

Тогава видях Джой. Беше успял да се добере до свободното пространство. Тичаше отляво към голлинията на Къвингтън, като поглеждаше назад с протегнати ръце, искащ топката. Замахнах и я хвърлих към него — отлично, точно както ме бе учил Хейс, — с плавно и силно движение.

Веднага се извъртях настрани, за да не бъда смазан от стоперите на Къвингтън, без да изпускам от очи топката, която летеше във въздуха като куршум — сърцето ми се бе качило в гърлото, — и изкрещях на Джой.

И в този момент се вцепених. Не мисля, че някога съм чувствал такъв студ. Кръвта сякаш се вледени във вените ми, гърбът ми бе като затрупан със сняг. Защото левият край на игрището близо до голлинията на Къвингтън бе празен. Джой не беше там. Нямаше никой.

Но аз го бях видял. Хвърлих топката към него. Кълна се в Бога, че беше там. Как, по...

Джой беше отдясно, препускайки далеч от играчите на Къвингтън, и внезапно се озова в свободното поле. И до днес не знам как успя да пробяга толкова метри за такова кратко време. Той се втурна стремително към лявата част на игрището, към голлинията.

И топката падна в ръцете му толкова лесно, толкова точно...

Запалянковците предположиха, че сме го планирали — една блестящо изиграна лъжлива тактика. По-късно треньор Хейс каза същото или поне твърдеше, че вярва в това. Когато Джой спринтира през голлинията, държейки триумфално топката, учениците от нашето училище закрещяха толкова високо, че аз по-скоро усетих, отколкото чух виковете им, като звукова стена, която настъпваше към мен и ме притискаше.

Вдигнах ръце и закрещях, за да се освободя от възбудата. Но знаех. Това не беше лъжлив трик. Не беше блестящо изпълнение. Беше си почти огромна грешка. Но нещата се бяха наредили. Сякаш едва ли не... (Видях Джой там. Знам това. Вляво, близо до голлинията. Само

че той не беше там.) ...сякаш бяхме имали намерение да се случи. Или е било предварително решено да се случи.

Или пък бяхме невероятни късметлии.

Тогава започнах да се треса. Не можех да спра. През следващите десет минути няха сили да играя. Докато седях на пейката, продължавах да виждам сцената — Джой едновременно на двете места.

Може би се бях надявал толкова силно, че бях видял онова, което съм се молел да видя.

Но въпреки това ми изглеждаше малко призрачно.

Треньорът дойде до пейката, където седях прегърбен.

— Какво има?

Стиснах здраво каската си.

— Предполагам, че просто не съм свикнал...

— С какво?

— С истинската игра. Не е като на тренировките. Никога преди не съм помагал да се отбележи тъчдаун.

— Ще имаш още много възможности.

Усетих присвиване под лъжичката.

Мачът бе пълен с подобни чудеса. Подавания, които не би трябвало да са успешни, но бяха. Невероятен синхрон. Пет минути след като влязох в игра, резултатът бе трийсет и пет на нула за нас. Тогава треньор Хейс мина покрай нашата пейка и прошепна на защитниците:

— Следващия път, когато те се приближат до нашата голлиния, оставете ги да отбележат точка. Оттеглете се, но така, че да не се забележи.

Джой и аз си разменихме смръщени погледи.

— Но... — обади се някой.

— Никакво но. Направете каквото ви казвам — отсече Хейс. — Ще бъде много демобилизиращо за тях, ако не спечелят поне няколко точки. Нека им дадем усещането, че са имали шанс. Това е в духа на доброто спортсменство.

Никой не се осмели да спори с него. Макар че защитниците ни определено изглеждаха смутени.

— И бъдете убедителни — добави треньорът.

Ето защо отборът на Къвингтън отбеляза гол, когато нашите момчета „не можаха“ да спрат тяхната атака.

След мача в гимнастическия салон се състоя танцова забава. Всички идваха при мен, Джой и останалите момчета от отбора, за да ни поздравят и потупат по гърба. Дори Ребека Хендерсън се съгласи да танцува с мен. Но бе дошла с още няколко приятелки и не пожела да я изпратя до дома й.

— Може би следващия път — каза тя.

Вярвате или не, това не ме интересуваше. Всъщност бях толкова зает с мислите си, че забравих да я помоля да излезем в събота вечер. Единственото, което исках, бе да поговоря с Джой. Насаме.

Малко след полунощ тръгнахме да се прибираме. Във въздуха се носеше смътен аромат на есен. Навярно бе дим от нечия камина. В далечината изляя куче — единственият звук, освен поскърцването на обувките ни. Мушнах ръце в джобовете на ученическото си сако, в зелено и златисто, и най-накрая изрекох на глас онова, което се въртеше в ума ми:

— Какво ще кажеш за нашата първа комбинация? Когато ти хвърлих топката и ти отбеляза гол.

Джой не отговори веднага. Канех се да повторя въпроса си.

— Да, и какво за нея? — попита той меко.

Разказах му онова, което смятах, че съм видял.

— Треньорът казва, че мислим еднакво. — Джой сви рамене. — Той го нарича предчувствие. Ти просто си предвидил накъде съм се насочил.

— Разбира се. Само че... — Обърнах се към него. — Спечелихме толкова лесно.

— Хей, имам толкова натъртвания по...

— Нямам предвид, че не сме се трудили. Но бяхме такива невероятни късметлии. Всичко пасваше до съвършенство.

— Ето защо треньор Хейс постоянно ни обучаваше. Да играем като отбор. Всички момчета правеха това, на което бяха научени.

— Като по часовник. Да. Всеки — на правилното място и в точния момент.

— Тогава какво те човърка? Мислиш, че си ме видял на едно място, докато аз съм бил на друго? Не си единственият, който смята, че е видял разни работи. Когато започнахме играта, те видях да мяташ

топката към онова празно място на игрището, така че излъгах момчетата, които ме покриваха, и тичах като луд натам, където щеше да падне тя. И знаеш ли какво? Като се втурнах нататък, внезапно осъзнах, че ти още не си я хвърлил. Все още се оглеждаше за пролука. Видях какво се каниш да направиш, а не това, което вече бе направил.

Усетих страх.

— Предчувствие. А не провидението. По дяволите, късметът няма нищо общо с това. Треньорът направо ни бе подлудил. Адреналинът ми се беше повишил. Хукнах натам, където смятах, че ще хвърлиш.

Опитах се да си придам вид на убеден.

— Може би се дължи на факта, че не съм свикнал с цялото това въодушевление.

— Да, въодушевление.

Дори и в мрака видях как очите му блестяха.

— Има още много неща за усъвършенстване — каза треньор Хейс по време на съботния анализ на мача. — Пропуснахме възможността за поне две изчиствания. Блокадите ни трябваше да бъдат по-бързи, по-непробиваеми.

Той ме изненада. Бяхме победили с такава голяма разлика, играта ни беше почти перфектна и си мислех, че сме дали най-доброто от себе си.

Тренирахме в неделните следобеди и всеки ден след училище.

— Това, че сме спечелили първия си мач, не означава, че можем да си позволим да се отпуснем. Предоверяването води до загуба.

Трябваше да продължим да спазваме налудничавата му диета. Във въображението си мечтаех за планини от кока-кола и пържени картопки с кетчуп. Разбира се, трябваше да поддържаме и високия си успех в училище. В края на седмицата обикаляхме всичките си преподаватели да ги питаме как сме се справили на изпитите.

— Ако занемарите учението си — беше ни предупредил той, — край на играта.

В петък вечерта натоварихме екипировката си в училищния автобус и прекосихме града, за да се срещнем с отбора на „Уест Хай“. Използвахме дамската съблекалня в гимнастическия салон и след като намъкнахме екипите си, Хейс отново ни обсипа с обиди. После сложи

едно малко дървено сандъче (беше заключено с голям катинар) на пода в средата на стаята, отвори го и извади от него Мъмбо Джъмбо. Той изглеждаше два пъти по-грозен отпреди — намръщен, с издадени напред огромни устни и с вертикална цепнатина вместо пъп.

Вече знаехме реда и обиколихме два пъти статуята, като поставяхме ръка на главата ѝ. (Все още се чувствах глупаво.) След това излязохме на терена и спечелихме с четирийсет и две на седем. Тези седем точки нямаше да ги има, ако треньор Хейс отново не ни бе накарал да ги оставим да отбележат тъчдаун. И пак се случи онова призрачно нещо. Хейс ме вкара в игра през втората четвъртина на мача. Хванах топката и се огледах за пролука. Съзрях Джой далеч в другия край на игрището, готов да я хване. А в същото време той стоеше на двайсет метра от мястото, където го видях, и се мъчеше да се отскубне от един противников играч.

Зяпнах. Ръцете ми омекнаха. Не можех да дишам. Изведнъж нещо прищрака в мен и следващото, което си спомням, бе, че хвърлих топката.

Джой се втурна от мястото, където се мъчеше да се изплъзне на играча от „Уест Хай“. Той затича към другия Джой, който стоеше в свободното поле. Двамата се сляха в един. И разбира се, той хвана топката.

Нашите фенове пощуряха, от всички страни се посипаха одобрителни възгласи и аплодисменти. Джой премина голлинията и заподскача нагоре-надолу. Дори и от средата на терена, независимо от шума, го чух да крещи от радост. Момчетата от отбора ме потупваха по гърба. Опитах се да изглеждам възбуден колкото тях.

При следващото ми отиване до пейката треньор Хейс каза:

— Чудесен пас.

Гледахме се изучаващо в продължение на няколко секунди. Не мога да кажа дали знаеше колко се бях уплашил на терена и защо.

— Е, Джой бе този, който я хвана — отвърнах аз.

— Точно така. Колективен дух, Дани. Всички сме едно цяло. Въпреки това пасът беше чудесен.

До него, със заключен катинар, стоеше сандъчето.

Този сезон изиграхме осем мача. Понякога сънувах кошмари за тях — двойните образи на Джой или на други играчи, и тези образи

винаги се сливаха. Имах чувството, че всичко се случваше два пъти, сякаш можех да видя какво ще стане, преди то да се случи.

Невъзможно!

Но точно така ми се струваше. Една нощ дори изкарах акъла на родителите си, събуждайки се с писъци. Не им казах за какво бе кошмарът. И на Джой не казах. След онзи първи случай, когато се бях опитал да поговоря с него, усетих, че не искаше да ме слуша.

— Ние сме победители. Боже, чувствам се толкова добре — казваше той.

Резултатите винаги бяха неравностойни. Всеки път, когато водехме със значителна преднина, ние оставяхме противниковия отбор да отбележи някоя и друга точка.

Освен един път. В шестия мач, този срещу тима на „Сентръл Хай“. През онази вечер трениор Хейс не ни наруга. Той седеше в ъгъла на съблекалнята и ни наблюдаваше как си намъкваме екипите, а момчетата уплашено се споглеждаха, нервни, тъй като усещаха, че нещо не бе наред.

— Тази вечер е — каза напрегнато един от играчите, участвали и в миналогодишния отбор.

Нищо не разбрах.

Трениорът се изправи.

— Излизайте и дайте най-доброто от себе си!

Джой изглеждаше изненадан.

— А какво става с... — Той се обърна към шкафа в дъното на съблекалнята. — Мъмбо...

— Време е да вървите. — Гласът на Хейс прозвуча сърдито. — Направете каквото ви казах. Те ви очакват.

— Но...

— Какво ти става, Джой? Не искаш ли да играеш тази вечер?

Лицето на приятеля ми почервения от яд. Долната му челюст се издаде напред. С един последен поглед към шкафа, той изхвърча от съблекалнята.

Предполагам, вече сте познали. Ние не само паднахме онази вечер. Те направо ни разбиха. Дявол да го вземе, не можахме да отбележим нито една точка. А как здравата играхме! След всички тренировки, през които бяхме минали, знаехме какво правим. Но другият отбор играеше по-добре.

Това бе единственият мач, в който не се почувствах омагьосан, в който не видях две изображения на Джой или това, което ще се случи, преди то да е станало.

Празненството след мача бе пълен провал.

Джой не бе на себе си от яд. Докато се прибирахме към къщи, той не преставаше да удря юмруците си един в друг.

— Виновен е треньор Хейс. Той промени установения ред. Бяхме свикнали да ни обижда и ругае, така че да се настървим срещу него и всичко останало. Не бяхме подготвени. Не бяхме достатъчно нахъсени да излезем и да победим.

Опитах се да го успокоя:

— Хей, имаме само една загуба. Все още сме водещият отбор в лигата.

Джой се извърна толкова рязко, че ме стресна.

— Той дори не извади онази тъпа статуя! Искаше да изглеждаме като глупаци на терена! Искаше да загубим!

— Не мога да повярвам в това.

— Може би ти харесва да бъдеш губещ! Но на мен — не!

Джой забърза пред мен. Когато стигнах до ъгъла, където винаги говорехме малко, преди да се разделим, той вече крачеше по неговата улица.

— Джой! — Не бях сигурен какво исках да му кажа. Нямах значение. Той и без това не ми отговори.

А може би се досещате и за останалото. При следващия мач всичко се върна към нормалния си ход. Или по-скоро ненормалния — зависи как гледате на това. Треньор Хейс ни наруга преди мача. После постави Мъмбо Джъмбо по средата на съблекалнята.

— Защо не го направихте миналия път? — попита Джой. — Щяхме да спечелим.

— Така ли мислиш? — Хейс го изгледа накриво. — Можехте да спечелите. А може би не.

— Знаете, че щяхме да спечелим! Вие искахте да...

— Джой, струва ми се, че виждаш нещата наопаки. Очаква се да си ядосан на противниковия отбор, а не на мен. Аз съм на ваша страна, не го забравяй.

— Но миналия път не бяхте.

Тогава треньорът стана ужасно сериозен, очите му засвяткаха гневно.

— Ще забравя, че си го казал. Чуй ме добре, ще го обясня още само веднъж. Миналия път наруших реда нарочно. Няма значение какви трикове използвам в съблекалнята, за да ви подготвя за мача. Важното е как играете. А последния път вие, момчета, не дадохте най-доброто от себе си. Вината, че не спечелихте, е ваша, а не моя. Разбрахте ли?

Джой го гледаше кръвнишки.

— Освен това за вас е добре да загубите поне веднъж.

— Глупости!

— Не си играй с търпението ми. За вас е полезно да загубите, защото това ще ви накара следващия път да играете по-добре. То ще засили жаждата ви за победа. Ще ви накара да оцените колко сладко е да бъдеш победител. Не казвай нито дума повече! Повярвай ми, ако искаш да играеш тази вечер, по-добре си мълчи.

Обиколихме Мъмбо Джъмбо, докоснахме го и започнахме мача. Разбира се, отново видях онези неща. И естествено спечелихме, като накрая оставихме другия отбор да отбележи гол.

След седмица бе последният ни мач. И след като пипнахме по главата Мъмбо Джъмбо, спечелихме и него. Това бе деветият печеливш сезон за „Сити Хай“. Още една блестяща купа бе поставена в стъклената витрина в главното фоайе, близо до кабинета на директора.

Много неща се случиха. Родителите ми не можаха да се съвземат от удивление, когато завърших с отличен успех. Повишиха издръжката ми. Даваха ми по-често да карам колата. Двамата с Ребека Хендерсън станахме гаджета.

Но с Джой продължихме да се отчуждаваме. Той беше обладан от мисълта да бъде звезда, през цялото време да бъде център на внимание. Така че, когато футболният сезон приключи, не можеше да свикне да се отнасят с него както с всички останали. Тогава опита да се запише в баскетболния отбор, чийто треньор бе учителят ни по естествени науки, но не можа да покрие изискванията.

— Е, и какво? — заяви той, но му личеше колко е разочарован. — Те повечето време губят, отколкото печелят. Кой иска да бъде губещ?

Джой ненавиждаше факта, че всички се тълпяха около новия председател на ученическия съвет. Най-накрая реши да се пробва в драматичния кръжок. „Това означава — помислих си аз — да бъдеш на сцената и всички да те гледат.“ И успя. Не му дадоха главната роля в пиесата, която винаги поставяха през декември, но получи сносна роля. Трябваше да говори с немски акцент и да играе доктор-маниак, наречен Айнщайн, в криминалната комедия „Арсеник и стара дантела“. Заведох Ребека да я видим и трябва да кажа, че Джой се справи чудесно, не отлично, но доста добре. Имам предвид, че успя да ме разсмее с шегите си и се надявах, че сега бе удовлетворен, макар да чух по-късно, че по време на репетициите постоянно е мърморел, че не излиза достатъчно на сцената и че иска още реплики.

Ще пропусна някои подробности, за да стигна до следващата година — последната ни в „Сити Хай“. Високият ни успех бе дал възможност на Джой и мен да се запишем в трети курс. През цялото лято бяхме поддържали формата си. Двамата с Ребека прекарвахме още повече време заедно. Може би тя бе причината да вляза отново във футболния отбор, макар че мразех перспективата да виждам онази грозна статуя, да не говорим за призрачните двойници на съотборниците ми по терена. Но знаех, че нямаше да бъдем заедно, ако не бях футболист, а не исках нещата между нас да се променят, така че опитах отново и влязох в отбора.

Джой също и причините му бяха очевидни — да получава внимание като звезда.

Треньор Хейс процедираше по същия начин. Всеки ден след тренировка се тътрех сам към къщи. Чух същите речи за оценките и за диетата. Изслушах ругатните му преди започване на мача (но той вече не ме подлудяваше) и го гледах как извади Мъмбо Джъмбо. „Нашият талисман“ — поясни той, заклевайки ни да пазим тайната, редът бе същият (но от онзи седнал кафяв грозник все още ме побиваха тръпки). На терена пак видях двойни образи и усетих студени мравки по гърба си. Ако не беше Ребека, която викаше за мен на страничната линия, щях...

Но не го направих и заради това понякога си мисля, че може би по някакъв начин съм станал причина за онова, което се случи.

Спечелихме естествено. В действителност ни се видя много лесно. Навярно затова преди следващия мач Хейс не ни наруга и не ни показа Мъмбо Джъмбо.

Щом забелязах, че промени установения ред, веднага си казах „Тази вечер е.“ и едва тогава осъзнах, че бях чул същите думи миналата година от устата на едно момче, участвало в по-предишния отбор. То вече се бе дипломирало и изведнъж си дадох сметка, че на другата година, след моето дипломиране, някое друго момче щеше да повтори казаното от мен. И се запитах колко ли момчета го бяха изричали преди мен.

— Не! — извика ядосано Джой.

— Още една дума и отиваш на пейката! — изкрещя му Хейс.

Джой млъкна. Но като напускахме съблекалнята, го чух да мърмори: „Да бъде проклет. Ще му покажа аз. Нямаме нужда от тази смразяваща статуя. Все пак ще победим.“

Но не го направихме. И аз не видях двойни образи. А Джой почти полудя от ярост. Той не дойде на танцовата забава след мача и не каза нито дума на съботното му обсъждане, нито на тренировката в неделя. Единственото, което правеше, бе да гледа кръвнишки треньор Хейс.

* * *

А аз? Как допринесох за всички неприятности? Просто бях любопитен. Започнах да мисля за системата.

И отново за нея.

А какво прави човек, когато го измъчва любопитство? Аз например отидох до редакцията на училищния вестник. Във вашето училище сигурно е имало точно като нашия. Репортери бяха същите ученици, които подготвяха Годишната книга^[1] и членуваха в кръжока по белетристика. Имаше клюкарска страница, страница за сериозни новини, хумористична страница. Много съобщения. Доклад от ученическия съвет.

И разбира се, спортна страница.

Всичко това — напечатано на въсърна хартия и размножено на циклостил. Шест страници, отпечатани на оранжева хартия и подшити

с телчета. „Сити Хай Егзаминър“. Оригинално, нали? Той излизаше всеки понеделник сутрин. Мисля, че училищното ръководство отделяше средства за него най-вече заради седмичния „Доклад на директора“. Заради училищния дух и други подобни.

Във всеки случай аз реших да направя някои справки, така че отидох в редакцията на вестника, която бе и редакция на Годишната книга. Претъпкана с мебели стая на третия етаж, разположена между кабинета по машинопис и стаичката на разсилния. Вътре се носеше сладникава миризма, от която направо ти се гадеше, като онази на бялата леплива течност, с която заличаваш машинописните си грешки. Редакторът бе момче на име Албърт Уеб и според мен бе гледал твърде много филми за журналисти. Той непрекъснато говореше за сензационните новини от ученическия съвет или от драматичния кръжок, които ще отпечата. Всички го наричахме Сензационния и Албърт го примеше като комплимент, а не като подигравка.

Той седеше зад едно бюро, от време на време наместваше с пръст очилата на носа си и гледаше ту към някакъв ръкопис, ту към парафиновия лист, който печаташе. Зад ухото му бе затъкнат химикал, а на брадата си имаше пъпка. Когато влязох, се обърна.

— Как вървят нещата, Сензационен?

— Току-що научих номинациите за кралицата на абитуриентския бал.

— Някой не трябва да знае това до събранието през следващата седмица.

— Не се шегувай — ухили си той. — Може би ще ти е интересно да узнаеш, че Ребека Хендерсън е една от тях.

— Боже, боже! — ухилих му се и аз. — Някой има добър вкус. Хей, слушай, имаш ли стари издания на вестника?

— Всичките, на които съм бил редактор. Плюс една камара от двамата редактори преди мен.

— От коя година започват?

— Отпреди петнайсет години — гордо отвърна Албърт.

— Супер! И къде ги държиш?

— В моргата.

— Какво?

— Така наричат във вестниците архива за стари издания. Ей там е. — Той посочи към паянтова лавица за книги, разположена зад

купчина кашони в единия ъгъл на стаята.

— Имаш ли нещо против да погледна?

Албърт разпери ръце.

— Хей, бъди мой гост. Какво ще търсиш в тях?

Очаквах, че ще ми зададе този въпрос.

— С няколко момчета от футболния отбор си мислехме за един мач с бивши играчи. Нещо като шоу. Нали знаеш. Старите момчета срещу новите.

— Така ли? — Очите на Албърт светнаха. Той посегна за молива си.

— Почакай за минутка. Ние все още го обсъждаме, Сензационен. Ако публикуваш това във вестника, ще изглеждаш глупаво. Дори може да провалиш шансовете ни да убедим тези момчета.

— Добре — кимна той. — Да сключим сделка. Ти ще прегледаш старите издания, но ако планът ви за мача стигне до добър край, ще ме уведомиш, за да мога пръв да пусна новината.

— Каквото кажеш.

И така аз отидох в ъгъла и започнах да се ровя във вестниците. Те миришеха на мухъл. Едва не се разкихах.

Издания от петнайсет години. Колко седмици от учебната година бяха това? Четирийсет? Много броеве. Но преглеждането им не бе толкова трудно, колкото си мислите. Разбирате ли, единствените броеве, които търсех, бяха тези от футболния сезон. И то броевете, откакто треньор Хейс бе постъпил в училището преди единайсет години. Отне ми по-малко от половин час. И ето какво научих.

Първите два сезона след постъпването на Хейс бяха ужасни. Дори нещо по-лошо. Катастрофални. Отборът нямаше нито един спечелен мач. Пълна нула.

Но след това? Победител сезон след сезон.

И схемата винаги бе една и съща: мачовете, които печелехме, бяха с огромен брой точки за нас, но противниковият отбор винаги бе успявал да отбележи някой гол. Второ, всеки сезон губехме по един мач — първия, седмия или третия — тук нямаше установена закономерност. И отборите, които ни биеха, бяха различни. Но резултатът винаги бе нулев за нас.

Защото не бе изнасял Мъмбо Джъмбо?

Знам, че звучи налудничаво. Сигурно си мислите, че вярвам в хороскопи, гадателства и други подобни щуротии. Но се кълна, че онова нещо ме караше да си задавам въпроси, а освен това не забравяйте — вие не сте били на терена и не сте видели онези призрачни двойни образи. На мое място и вие щяхте да започнете да си задавате въпроси.

Междувременно Албърт дойде до мен, надвеси се над рамото ми и се вторачи във вестника, който преглеждах в момента.

— Какво има, Сензационен?

— Просто любопитство.

— Аха.

— Виждам, че четеш за мача, който отборът загуби преди три години.

— Аз не съм играл тогава.

— Знам. Но аз бях начинаещ репортер във вестника. Бях там онази вечер. Спомням си, че си мислех колко нереален изглеждаше мачът.

— Така ли?

— Ами след всичките перфектни мачове и после — пълна загуба.

— Е, никой не играе добре всеки път. Хей, благодаря ти, Сензационен. Ще направя всичко за теб. Само...

— Уведоми ме за сборния мач.

— Вярвай ми, ти ще бъдеш първият, който ще научи.

И ето как започнаха нещата — от няколко погрешни хода на едно от новите момчета в отбора, което се казваше Прайс. Та той все не успяваше да повиши успеха си. Може би бе просто глупав. Или поне скоро започна да върши глупости.

Треньор Хейс продължаваше да държи на заплахата си. Няма успех, няма игра. Така че Прайс бе изхвърлен от отбора.

Обаче неговият баща се оказа много докачлив човек, което е било повод за шеги, докато е бил в гимназията, и когато Прайс започна да хленчи, той пощуря от тази, както се изрази, обида над детето му.

— Не ме интересуват оценките му. Да не мислите, че искам да се сдобие с язва, докато се опитва да стане много умен? Футболът бе

добър за мен. Той изгради характера ми и знам, че ще се отрази добре и на момчето ми.

Не бе голям проблем. Просто един упорит баща, който се застъпваше за своя син. Но треньор Хейс не отстъпи и Прайс наруши правилото.

Сигурно си спомняте, че сте чели по онова време за това, разбира се, не в гимназиалния вестник. Говоря за местния „Куриър“. Най-големият вестник в щата. „БАЩА НА ФУТБОЛИСТ ОТ ГИМНАЗИАЛНИЯ ОТБОР ОБВИНЯВА ТРЕНЬОРА В КУЛТ КЪМ ДЯВОЛА.“

Е, добре, както се досещате, след това вече нямаше спиране. Градският съвет искаше да знае какво става. Ръководството на училището поиска обяснение. Директорът получи няколко яростни обаждания по телефона.

Баща ми остави „Куриър“ и ме погледна смръщено.

— Вярна ли е тази история за статуята? Мъмбо Джъмбо?

— Не е така, както казва Прайс. Тя е само един талисман.

— Но я докосвате, преди да излезете да играете, нали?

— Хей, в това няма нищо лошо! Просто за късмет.

Баща ми се намръщи още повече.

Другите момчета от отбора имаха същите сблъсъци с родителите си. Джой ми каза, че баща му бил разтревожен до такава степен, та настоявал да напусне отбора.

— Ще го направиш ли? — попитах го директно.

— Шегуваш ли се? Господи, не. Отборът означава толкова много за мен.

„Или поне победите“ — помислих си аз.

Седмицата изтече. Настъпи петъчната вечер. Следващият мач. Един тип от „Първа помощ“ влезе възбудено в съблекалнята:

— Всички места са заети! Рекордна публика!

Естествено, с цялата тази гласност. Всички искаха да видят отбора с ву-ду статуята.

Отначало си помислих, че Хейс ще я остави в шкафа. Заради полемиката. Но щом започна да ни ругае и обижда, разбрах, че няма намерение да наруши установената практика. Като се връщам мислено към онази нощ, чудя се дали той не си бе дал сметка, че няма да има

още много възможности да я изважда. Явно бе решил да се възползва от всяка една.

Така че треньорът отиде де шкафа. Затаих дъх, докато го отключваше. Публикацията във вестника ме бе смутила. Всичките приказки за култа към дявола определено ме бяха изнервили по отношение на двойните образи, които бях виждал.

Наблюдавах го как отваря вратата.

От гърлото му се изтръгна странен звук и когато отстъпи встрани, разбрах защо.

— Ккъде е тя? — изпелтечи Джой.

Няколко играчи ахнаха.

— Къде е Мъмбо Джъмбо? — Шпайковете на Джой изскърцаха по циментовия под, когато се втурна към празния шкаф. — Какво се е случило с...?

Треньор Хейс изглеждаше като зашеметен. Внезапно шията му се изду.

— Харкорт. — Устните му се извиха презрително. От устата му името на директора прозвуча като проклятие. — Училищното настоятелство сигурно му е казало...

— Но шкафът беше заключен — обади се някой.

— Разсилният може да го е отворил по негово нареждане. — Треньор Хейс тръгна ядно към вратата. Но изведнъж спря, сякаш бе осъзнал нещо. — Предстои ни мач. Мога да отложат търсенето за известно време. — И като се обърна, се втренчи в нас. — Излезте и им покажете на какво сте способни. Ще намеря статуята. Можете да бъдете сигурни в това.

И така ние излязохме на терена, и може би защото бяхме омагьосани, противниковият отбор ни размаза. Не можехме да направим нищо както трябва. Пропускахме топки, блокади, дузпи. Сигурно бе най-лошият мач, изигран някога от отбора на „Сити Хай“. Запалянковците започнаха да ни освиркват. Някакъв мъж изкрещя:

— Култ към дявола, глупости! Тези момчета нямат нужда от вуду статуя! На тях им трябва чудо!

Колкото повече грешахме, толкова повече губехме доверие в себе си и толкова по-лоши грешки правехме. Видях Ребека да бърше сълзите си и се почувствах така унижен, че няхах търпение мачът да свърши и да се скрия в съблекалнята.

Треньор Хейс припикаше около игрището, говореше с директора и с всеки, когото подозираше, като ядосано жестикулираше. Събеседниците му клатеха отрицателно глави. В края на мача той още не бе намерил статуята.

Седяхме в съблекалнята, ожесточени и мълчаливи, когато някой почука на вратата.

Аз бях най-близо.

— Отвори! — нареди ми Хейс.

Така и направих.

И се втрених в Мъмбо Джъмбо, който стоеше на пода. В коридора нямаше никой.

Наистина до нас достигнаха слухове, които никога не можахме да докажем, че противниковият отбор я е взел. Дори чухме, че открадването на статуята е било идея на техния треньор, един вид номер, който бе погостил на стария си приятел Хейс.

Сензационния публикува тази история в понеделничния брой на училищния вестник. Не ме питайте как я бе узнал. Сигурно беше много по-добър репортер, отколкото си мислехме. Дори имаше рисунка на статуята — толкова точна, че явно онзи, който я бе откраднал, му я бе показал. А може би Сензационния и крадецът бяха един и същи човек.

Чувствах се донякъде отговорен за статията, която написа. Навярно бях събудил любопитството му, когато ходих при него, за да прегледам старите броеве на вестника. Може би той бе проверил и бе открил, че го бях хързулнал за мача с ветераните. Каквато и да бе причината, явно бе прочел същите броеве, които бях чел и аз, защото бе установил същата закономерност като мен. Два губещи сезона, после непрекъснат низ от победи. Мъмбо Джъмбо? Той не бе свързал директно статуята с успехите на отбора, но си личеше, че се опитваше да вдигне тиража. *Във всеки печеливш сезон ние сме губили само по един мач, и то с нулев резултат за нас. Докато в спечелените мачове винаги сме имали голяма преднина, но пък противниковият отбор е успявал да отбележи някоя и друга точка. Съвпадение?* – питаше Сензационния. — *Или има по-добро обяснение?* Като доказателство се бе позовал на интервюто си с Прайс. Не си бе направил труда да отбележи, че нямаше свидетел на това, което се бе случвало в

съблекалнята през годините, когато Прайс не е бил в отбора. Целият му материал бе написан така, че предположенията да изглеждат като факти. После се спираше на мача в петък вечер и подчертаваше, че за първи път, откакто Хейс е започнал да показва Мъмбо Джъмбо, ние сме загубили два мача в един сезон. *Може би защото същата вечер някой е откраднал статуята?* Сензационния повтаряше слуха, че противниковият отбор е отговорен за кражбата. *Може би никога няма да узнаем истината* — казваше той. Но веднага бързаше да опише малките *като от топлийка* дупчици по тялото на Мъмбо Джъмбо_, една от които — в сърцето на статуята._ Няколко параграфа по-нататък завършваше статията си, като изказваше съжаление за кончината на противниковия треньор, който бе починал от сърдечен удар на път за вкъщи след мача.

Искаше ми се да хвана Сензационния и да удуша това малко лайно. В столовата всички говореха само за това колко ужасно би било, ако статуята наистина е причинила смъртта на треньора, като някой е забил игла в гърдите на Мъмбо Джъмбо.

Не знаех дали и на Хейс му се искаше да удуши Сензационния, но той със сигурност искаше да го изключат. Скоро всички деца в училището чува за спора на треньор Хейс в кабинета на директора — крясъците му кънтяха из целия коридор: „Безотговорен! Клеветник!“ Сензационния бе достатъчно умен да си остане болен вкъщи през цялата седмица.

Впрочем до следващия петъчен мач Сензационния бе най-малкия ни проблем. Църквите в града подеха кампания срещу Мъмбо Джъмбо. Прочетох в местния вестник, че училището е получило поне дузина писма от местни пастори, свещеници и равини. Едно от тях бе цитирано: „... суеверие... нездравословна атмосфера... сатанизъм... непродуктивно обучение“. Родителите ми бяха така разтревожени, че не искаха да играя в мача онази вечер. Заявих им, че не мога да розочаровам другите момчета, а що се отнася до образованието ми, какво ще кажат за петиците и шестниците, които носех вкъщи. Отборът по-скоро ми бе оказал добро влияние.

Суеверните глупости обаче започнаха да обхващат и мен, навярно защото още се чувствах притеснен от свръхестествените неща, които виждах на футболния терен, неща, които сякаш се случваха, преди реално да се случат. Възможно ли бе статуята

наистина...? Или Джой бе прав и аз просто бях завладяван от бързината и възбудата на играта?

„Стига толкова!“ — смъмрих се сам. — Мъмбо Джъмбо^[2]. Името го описва напълно. Абсолютни безсмислици. Нямаше начин, разбира се, да знам, че това щеше да бъде последния път, когато на треньор Хейс му бе писано да извади статуята. Ала знаех едно — прилошаваше ми от допира на това зловещо нещо и ако се нуждаех от него, за да бъда добър футболист, тогава не исках да играя.

И така, след като нахлузихме екипите си в съблекалнята и Хейс ни наруга порядъчно, а после извади статуята, аз не я докоснах, както направиха другите момчета, преди да излезем на терена.

Дясната ръка още ме боли, когато температурата падне под нулата. Носих гипс почти три месеца. Бях на игрището не повече от трийсет секунди — моето първо влизане в игра. Докопах топката и замагнах да я хвърля, но не можах да открия пролука. Така и не видях четирите момчета, които врхлетяха едновременно, стовариха се върху мен, изкарвайки ми въздуха, и ме повалиха на земята, а ръката ми остана да стърчи, извита назад под тежестта им. Но не и преди да чуя изпукването. В събота сутринта Джой дойде да ме посети в болницата. Каза ми, че е отбелязал три тъчдауна. Разкъсван от болка, направих опит да се покажа въодушевен колкото него.

— Спечелихме ли?

— Папата живее ли в Италия? — Усмивката му помръкна. — Относно ръката ти...

— Знам.

Той каза, че наистина съжалява. Благодарих му.

Не го свърташе на едно място.

— Колко ще те държат тук?

— До утре следобед.

— Хубаво, слушай, ще дойда да те видя у вас.

Кимнах. Чувствах се сънлив от обезболяващите, които ми бе дала сестрата. Влезе Ребека и Джой си тръгна.

След този случай се отчуждихме още повече. Той си имаше отбора, а аз — счупената ръка. Като приключи футболният сезон, Джой получи голяма роля в криминалната драма „Десет малки

индианци“, която постави драматичният кръжок. Всички казваха, че я е изиграл чудесно. Трябва да призная, че беше така.

А аз? Предполагам, че просто оставих нещата на самотек. Не можех да си водя записки или да пиша домашните си с гипс на дясната ръка. Ребека ми помагаше колкото можеше, но и тя трябваше да си подготвя домашните. Започнах отново да получавам тройки и четворки. Възвърнах си и навика да ходя в „Чикън Нест“, този път с Ребека вместо с Джой. От кока-колата и пържените картофки човек наистина може да надебелее, особено ако не тренира.

В градския вестник поместиха статия за срещата на треньор Хейс с училищното настоятелство. Бяха му поискали обяснение за Мъмбо Джъмбо. Той разказваше, че открил статуята на някаква ocasionна разпродажба. Собственикът ѝ твърдял, че била символ на плодородието, който маите или полинезийците, или които и да било там (името на племето постоянно се сменяше), използвали при тайни ритуали. Треньорът казваше, че не повярвал на тези приказки — не и щом цената ѝ била петнайсет долара. Но той търсел някаква джунджурия, нещо, което да повдигне духа на отбора, особено след двата катастрофални сезона. Нещо като талисман. Ако играчите вярвали, че статуята им носи късмет, ако тя им вдъхвала самоувереност, какво лошо? Никой не бил пострадал. Освен това, добавяше той, понякога не я изваждал, за да научи футболистите да разчитат на себе си. В тези случаи отборът е губел наистина, но пък следващия път момчетата играели по-упорито. И в това нямало нищо мистериозно. Просто една въздействаща джунджурия. Важното било, че вършела работа. Оттогава отборът печелел шампионатите. И училищният дух никога не е бил по-висок.

— А какво ще кажете за името на статуята? — питаше един от членовете на настоятелството.

— То дойде по-късно. През третия успешен сезон. Един от играчите си направи шега. Не помня каква беше. Нещо за късмета и всички подобни глупости. Дрън-дрън. Изразът някак ѝ пасна.

Училищното настоятелство го изслуша. То зае позицията на разгневените родители и духовници, изразена в купища писма. Решението му бе окончателно.

За да покаже обаче, че е склонно на компромис, го остави да сложи статуята редом с трофеите, които отборът бе спечелил, в

стъклената витрина в главното фоайе на училището.

Останалата част от футболния сезон бе жестока. Губехме всеки мач. Докато седях с Ребека до страничната линия, опитвайки се да подкрепям отбора, се чувствах ужасно заради Джой. Виждеше се колко е депресиран, че не е победител.

„Уест Хай“ спечели шампионата. В понеделник голямата новина бе, че през уикенда някой е разбил витрината със спортните трофеи и е откраднал Мъмбо Джъмбо. Никой не знаеше у кого беше статуята, но всички подозирахме треньор Хейс. Онази пролет той си подаде оставката. Казаха ми, че сега преподавал в северната част на щата Ню Йорк. Често мисля за него.

Успехът на Джой бе достатъчно висок, за да влезе в Йейл. С моите четворки не искам дори да споменавам кой колеж ме прие. Всъщност така и не постъпих в него. През лятото Ребека забременя. По онова време абортите трудно се уреждаха. Във всеки случай не съм сигурен, че изобщо щях да поискам тя да направи аборт. Моята дъщеричка ме кара да се разтапям от любов всеки път, когато я погледна. С Ребека се оженихме на празника на Все Светии. Родителите ни се отнесоха с разбиране. Нямаше да постигнем нищо без тяхната помощ.

Сега имаме три деца — две момичета и едно момче. Трудно ни е да плащаме наема, храната, облеклото и да им даваме всичко, което ни се иска. И двамата с Ребека работим. Тя е секретарка в нашата гимназия. Аз работя в химическия завод в града.

А Джой? Познавате го като Джоузеф Съмърс — Бързите крака. Той игра като прихващач в отбора на Йейл и бе взет в Националната футболна лига. Виждали сте го да играе в два мача за Суперкупата. Със сигурно сте го виждали и в цял куп реклами на бира. Онази например, където натупва петима рокери, после влиза в бара и иска една бира, е чудесна.

— Каква? — пита барманът. — Като онази, която пиха момчетата ли?

А Джой отвърща:

— Тази е за губещи. Когато казвам, че искам бира, имам предвид най-добрата.

И вие знаете каква марка има предвид. Търговските реклами го вкараха в киното. Миналата седмица го гледах в „Състезание с ревен

резултат“ и го харесах. Фабулата беше страхотна. Той играе все по-добре.

Но част от мен...

Ще се опитам да обясня. Преди три години Джой се върна в града да види родителите си. Представете си каква бе изненадата ми, когато ми звънна по телефона. Искам да кажа, че ние не поддържахме връзка. Той ме покани у тях да изпием по една бира — наистина пиеше марката, която рекламираше — и докато бях там, ме заведе в някогашната си стая. Колко много хубави спомени! Джой посочи към поолющената тоалетна масичка. Бях толкова зает да го гледам (По дяволите, в крайна сметка той беше филмова звезда!), че отначало не проумях какво искаше да каже с този жест.

После се вгледах по-внимателно.

И там бе той. В отворения му куфар. Мъмбо Джъмбо. Грозен, глупав и злокобен както винаги. Веднага се почувствах завладян от нещо магично като преди.

Тогава осъзнах истината.

— Не. Нали не искаш да кажеш, че... Ти ли го открадна?

Джой само се ухили.

— Но аз мислех, че е треньор Хейс. Смятах, че...

Той поклати глава.

— Не, аз бях.

Стомахът ми се сви. Не си спомням за какво говорихме след това. Да ви кажа истината, разговорът беше малко скован. Изпих си бирата и се прибрах у дома. А Джой се върна в Холивуд.

Но ето какво мисля. Онази вечер двамата със сина ми гледахме по телевизията „Дейвид Копърфилд“. Никога не гледам такива глупости, но синът ми трябваше да пише домашна за книгата, а не беше я чел, та се опитваше да изхитрува, като гледа филма. И аз му помагах.

Най-накрая, след като Дейвид Копърфилд става богат, а всичките му приятели се оказват губещи, има една част, където показват какво си мисли: „Не е достатъчно да имаш късмет — казва си той. — Или талант. Трябва да притежаваш и характер.“

Може и да е така. Но аз продължавам да си мисля за Мъмбо Джъмбо и как, когато не докоснах статуята, ми счупиха ръката по време на мача. Това беше повратна точка в живота ми. Ако бях останал

в отбора и бях запазил високия си успех, щях ли да отида в Йейл като Джой? Щях ли и аз да бъда победител?

На преставам да си мисля и за треньор Хейс и неговото заклинание за победа. Дали тя се дължеше на статуята? Не мога да повярвам в това.

И все пак...

Спомням си Джой — филмовата звезда — да сочи към статуята, която бе откраднал от витрината в главното фоайе на училището. През последната си година. И след това всичко бе продължило да се нарежда все по-добре за него.

После си помислих за себе си. Обичам децата и жена си.

Ала тази вечер се чувствах толкова уморен, като се връщах от работа... Сметките... Синът ми има нужда от скоби на зъбите, а...

Може би Джой е разбрал. Може би Дейвид Копърфилд грешеше.

Може би не бе нужен талант. Нито характер.

Може би единственото, което бе нужно, бе Мъмбо Джъмбо.

[1] Издание на учениците от последния клас на гимназия или колеж, със снимки и разкази за изминалата учебна година. — Б.пр. ↑

[2] Игра на думи. На английски Mumbo Jumbo означава: 1. африкански идол; 2. (прен.) глупости, дрън-дрън. — Б.пр. ↑

ПЪТЯТ ЗА ДАМАСК

В предговора към този сборник ви разказах за Филип Клас и влиянието, което той оказва върху моето творчество. Споменах и втория писател, който се отнесе към мен коренно различно. Всъщност ако не беше той, аз никога нямаше да стана писател. Това бе Стърлинг Силифант.

Малка ретроспекция. По-рано обясних, че баща ми загина през Втората световна война и майка ми, неспособна едновременно да работи и да се грижи за мен, ме настани в сиропиталище, когато бях около четиригодишен. Част от мен все още се чуди дали жената, която най-накрая дойде да ме прибере, наистина бе тази, която ме остави там. Но да приемем, че е била същата. Все още неспособна да се грижи за мен, докато печелеше прехраната ни, тя уреди да ме приемат в един менонитски^[1] приют. Там моето объркване за семейната ми принадлежност нарасна още повече. Сезоните се изтъркулваха. Всеки петък ме качваха на автобуса за града, където мама ме очакваше на автогарата. И всяка събота се качвах отново на автобуса, за да се върна в приюта. Едва когато едно дете, което живееше в друг приют, бе блъснато от кола, докато вървяло покрай шосето, майка ми реши да ме вземе при себе си.

Тогава тя вече се бе омъжила повторно, за да си имам баща, както казваше по-късно. Аз отчаяно жадувах за обичта на силен и авторитетен баща, ала новият ѝ съпруг не бе готов да изпълни тази роля. Когато го наричах „татко“, той видимо се притесняваше. Това не се промени и през следващите години, така че го възприемах като чужд човек. Бракът им сам по себе си бе пълно фиаско. Майка ми и вторият ми баща се караха толкова много, че спомените от младежките ми години са изпълнени в по-голямата си част със страх. Редица нощи кавгите им бяха така бурни, че аз се притеснявах за моята безопасност. Подражавайки на сцени от филмите, пъхах възглавници под завивките си, за да изглежда, че спя в леглото,

пропълзявах под него и придрямвах на пресекулки на това, както се надявах, безопасно място.

Живяхме над един бар, а после над евтина закусвалня за хамбургери. Нямахме пари за телевизор или телефон. За развлечение в съботните вечери слушах по радиото „Стрелецът“ и „Тарзан“, докато наблюдавах през прозореца пиянските сбивания долу на улицата. Веднъж майка ми отиде да използва уличния телефон и един заблуден куршум направи на парчета стъклото на кабината.

Като поотраснах, открих света на киното. В онези дни киносалоните бяха като дворци и публиката не бърбореше безспир. За да спечеля пари да гледам някой филм, нареждах кеглите в залите за боулинг. А ако не можех да получа тази работа, заставах на някоя претърпкана автобусна спирка и се правех, че съм загубил парите си за билет. Винаги се намираше някой добър човек да ми даде петнайсет цента, които веднага похарчвах, за да отида на кино.

Седях часове наред в сребристия мрак, гледах първо единия, после другия филм (в онези дни давах по два филма) и понякога оставах да ги изгледам още веднъж. За мен не беше от значение какви са филмите, макар че, да си призная, тези с многото целувки не ми се нравиха особено. Важното бе, че те ме откъсваха от реалността.

Като се замисля за онова време, не е трудно да се досетя защо съм пожелал да стана писател — за да откъсвам себе си и другите хора от реалността. Но тогава бях твърде объркан, за да знам какво точно искам. Кръстосвах улиците с разни банди. На основното училище гледах като на нещо, което ограничаваше свободното ми време. В гимназията беше малко по-добре. Финансовите ни възможности се подобриха. Преместихме се в малка къща в предградията. Семейните свати намаляха. Въпреки това, когато станах в единайсети клас, бях наникъде.

През есента на 1960 г., когато интересите ми се свеждаха само до игралните домове и висенето пред телевизора по осем часа на ден, внезапно ме озари просветление (подобно на апостол Павел по пътя му към Дамаск), което промени живота ми. Дори и сега мога да кажа точната дата и час — петък, 7 октомври, 8,30 часа. Просветлението дойде от телевизионния екран и по-точно от първия епизод на сериала „Шосе 66“.

Разказваше се за двама младежи, които ала Джак Керуак пътуваха с корвета по пътищата на САЩ в търсене на Америка и самите себе си. Единият от тях, Тод, бе богато момче от Ню Йорк, чийто баща бе починал наскоро, оставяйки такива огромни дългове, че след разплащането с кредиторите му бе останала само колата. Неговият спътник Бъз беше яко улично момче от Хелс Китчън, което бе работило за бащата на Тод на нюйоркските докове и се бе сприятелило с Тод. Тъй като по онова време Шосе 66 беше основната магистрала, която пресичаше Съединените щати, името му беше идеално за заглавие на сериала. И тъй като той разказваше колкото за Америка, толкова и за Тод и Бъз, продуцентите бяха решили да заснемат отделните епизоди в селищата, които героите посещаваха, макар че много от тях бяха далеч от Шосе 66: Бостън, Филадельфия, Бълакסי, Санта Фе, Орегон Сити...

Първият епизод, „Черният ноември“, се развиваше в малко южняшко градче, в което витаеше зловеща тайна — посичането с брадва на немски военнопленник и на свещеника, който се бе опитал да го защити. Никога не бях гледал подобна история, не само по отношение на тайнствеността, напрежението и действието (сцената с електрическия трион все още е жива в съзнанието ми), но и на притегателната сила на героите и реалността, пресъздадена чрез сценария.

Открих, че очаквам с нетърпение да настъпи следващата петъчна вечер, после следващата и по-следващата... Имаше нещо в начина, по който говореха героите, емоциите, които изразяваха, ценностите, в които вярваха, и това нещо дълбоко ме разтърси и разбуди ума ми.

За първи път в живота ми започнах да се зачитам в надписите в началото и в края на филма. Кои, по дяволите, бяха хората, сътворили тези прекрасни приключения? В един епизод се разказваше за корабчетата за скариди в Мексиканския залив, със сюжет, подобен на Шекспировата пиеса „Укротяване на опърничавата“. В друг — за уличните банди в Лос Анджелис, с поетичен диалог наред мизерията. А в трети ставаше дума за пръскането на посевите във Финикс с пестициди, и то с трагичния оттенък на древногръцки мит. Тогава не знаех нищо за Сартър, екзистенциализма или за философията на битниците. Но дори и да не можех да назова онова, което

преживявах, то ме караше да се чувствам емоционално и интелектуално жив. Мартин Милнър и Джордж Махарис играеха главните роли. Въпреки това, независимо от значителния им актьорски талант, аз се чувствах необичайно заинтригуван от умовете зад кадър, от създателите, които измисляха драматичните ситуации и репликите (понякога завладяващи монолози, които траеха по пет минути), произнасяни от актьорите. Режисьор беше Хърбърт Б. Ленърд, а Сам Манърс — продуцент. Добре. Но... После осъзнах, че още едно име се появяваше в надписите след всеки епизод. Стърлинг Силифант. Сценарист. Писател. Боже мой! Осени ме нова идея.

Онзи единайсетокласник, който преди нямаше амбиции за каквото и да е, успя да открие адреса на „Скрийн Джемс“ — филмовата компания, чието име се появяваше накрая на финалните надписи. Тъй като не разполагах с пишеща машина, изпратих едно написано (по-скоро надраскано) на ръка писмо на Стърлинг Силифант, в което го питах как бих могъл да се науча да пиша такива прекрасни неща, каквито твореше той. Седмица по-късно (все още си спомням смайването си) получих отговор от него — две гъсто напечатани страници, които започваха с извинението, че толкова късно ми отговаря. Щял да ми пише и по-рано, обясняваше той, но когато пристигнало писмото ми, бил на кораб в океана. Силифант не ми разкри никакви тайни и всъщност отказа да прочете нещо, написано от мен, (отчасти заради моята неопитност, отчасти поради законови причини), но ми каза следното: „За да станеш писател, трябва да пишеш, да пишеш, да пишеш...“

След като съм изписал милион думи, аз продължавам да пиша. Ако не беше Стърлинг, никога нямаше да се запиша в университет. Нямаше да защита бакалавърска степен, да не говорим за магистърската и докторската, нямаше да срещна Филип Клас, нямаше да напиша „Първа кръв“. Едно от най-трепетните ми преживявания се случи през един летен следобед на 1972 г., когато Стърлинг ми се обади по телефона, за да ми благодари за изпратения екземпляр от „Първа кръв“ и да ми каже, че е харесал романа и че е поласкан от това, че е бил мой вдъхновител. „Ако бях котка — каза той, — щях да измъркам.“

Продължихме да поддържаме връзка, но не се срещнахме до лятото на 1985 г., когато той предложи да отиде на 4-и юли в Лос

Анджелес и да прекарам празника с него. Двайсет и пет години след като за първи път се сблъсках с неговата творба, най-накрая успях да го срещна — набит мъж с широко усмихнато благородно лице, къса прошарена коса и великодушен характер. В негово лице видях бащата, който никога не бях познавал. Накрая, сякаш за да се затвори кръгът, той взе романа ми „Братството на розата“, занесе го в Ен Би Си и им предложи да направят мини сериал по него. През 1989 г., когато сериалът бе излъчен след шампионата за Суперкупата — най-гледаното телевизионно предаване, — изпитах благоговение, щом прочетох финалните надписи и отново видях магическите думи — продуцент: Стърлинг Силифант.

Скоро след това Стърлинг ми каза, че в едно от предишните си съществувания е живял в Тайланд и сега възнамерява да се върне „у дома“. Той разпродаде вещите си в Бевърли Хилс и се премести в Банкок, където се радваше на лукса да пише каквото си иска без други крайни срокове, освен тези, които сам си поставяше. Често обсъждахме идеята да му отида на гости, но многобройните ни ангажименти все ни пречеха да я осъществим. Единствената ми връзка с него бяха честите факсове. Съжалението е ужасно чувство. Малко след осем часа сутринта на 26 април 1996 г. (никога няма да забравя тази дата, както и датата, на която излъчиха първия епизод на „Шосе 66“), закусвах и слушах новините по Националното радио, когато говорителят събщи: „Сценаристът Стърлинг Силифант, носител на наградата на Академията, тази сутрин почина на седемдесет и осем годишна възраст от рак на простатата“. Хапката заседна в гърлото ми. Бяха минали два дни от рождения ми ден. Човекът, когото възприемах като мой баща, си беше отишъл.

Стърлинг беше най-трудолюбивият писател, който някога съм срещал. Веднъж, след като му бяха извадили два мъдреца сутринта, той не мръдна от пишещата си машина до обяд. Работеше почти всеки ден и спазваше с религиозен фанатизъм крайните срокове. Легендарно плодовит и бърз, той се страхуваше да покаже пълния списък на своите творби, защото бе сигурен, че никой няма да повярва, че човек може да напише толкова много. Аз никога не съм бил плодовит или бърз, но възхитен от най-добрите му творби — динамичните му телевизионни сценарии бяха находчиви, неустойими и дълбоко съдържателни, например „В разгара на нощта“, да не

говорим за „Голият град“, — винаги съм се опитвал да следвам примера му.

И така моят първи контакт с Холивуд беше положителен. Обърканото момче от улицата, което се пристрасти към киното като към противоотрова срещу мрака в живота си, откри, че мечтите, които пораждаха филмите, могат, макар и с много труд, да бъдат реализирани. Ала мнозина, които са се сблъскали с Холивуд, са имали напълно противоположни преживявания. Твърде често към писателите са се отнасяли с безразличие, а в най-лошия случай и със злобно презрение. Те са притискани до стената, мамени и нагло лъгани. Има режисьори, които не могат да си представят, че биха могли да проявят любезност към някой, когото не трябва да впечатлят. Тяхната неспособност да контактуват с другите стига до социопатия. Аз никога не съм имал подобни проблеми във връзка с филмите, заснети по мои творби, но определено съм се сблъскал с такива при други обстоятелства, и то толкова често, че в крайна сметка реших да опиша как се съсипват мечти в Холивуд. Това е последната част от моята трилогия за парадоксите на амбицията и тъмната страна на успеха.

Започнахме с вестникарчето. После продължихме с младия футболист. Сега ще се срещнем с един възрастен, който ще ни разкаже за разбитите сърца във филмовия бизнес. Не съм осъвременил финансовите измерения в този разказ. След двестата милиона долара бюджет на „Титаник“, с изумление си спомням колко евтино можеше някога да се заснеме филм. Следващата ми творба спечели Световната награда за фентъзи като най-добра новела за 1985 година.

[1] Менонити — членове на лютеранска секта, основана през 16 в. от Мено Симонис — Б.пр. ↑

МЪРТЪВ ОБРАЗ

— Знаеш на кого прилича, нали?

Загледан в сцената, само вдигнах рамене.

— Наистина приликата е поразителна — додаде Джил.

— Мм.

Бяхме в прожекционната зала на студията и гледахме вчерашните снимки. Режисьорът имаше проблеми — това е най-слабият термин — с актьора, изпълняващ главната роля, ако изобщо можеше да се нарече актьор този красив дървеняк. По дяволите, та той беше бивш модел. Въобще не играеше. Позираше. Не стига, че искаше осем милиона долара, от които петнайсет процента авансово, за да участва във филма. Не стига, че променяше сцената ми, от което диалогът звучеше като написан от някой слабоумник. Ами отгоре на всичко постоянно се втурваше в караваната си, за да смърка още кока (за творческо вдъхновение, както казваше той), а после подсмърчаше след всяко изречение в кулминационния момент на филма. Ако тази сцена не се получеше, зрителите нямаше да разберат защо е решил да напусне приятелката си, след като тя става известна певица, и нямаше да ми повярват, а няма нищо по-злопаметно от публика, която остава объркана. Коментарите от уста на уста щяха да ни съсипят.

— Хайде, тъп кучи сине! — изругах тихо. — Само като те слушам, ми иде да се изсекна.

Режисьорът бе пропилял три дни с дубъли и вчерашните снимки бяха по-лоши от направените през предишните два. Отпуснах се на седалката и изръмжах. Режисьорската идея за сцената бе накарала екипа от редактори и монтажисти да работи през цялата нощ, за да съшиват кадрите, които показват реакцията на момичето и кьнтри състава, с който тя пееше. И всеки път, когато господин Великолепний подсмъркнеше, хоп — смяна на кадъра — и ние виждахме как някой го гледа прехласнато, сякаш е Господ.

— Боже мой — изпъсках, обръщайки се към Джил. — Тези смени на кадъра отклоняват вниманието от думите им. Тук се

предполага да има един по-дълъг кадър.

— Така е, но това е само грубият вариант, разбирате ли — обади се режисьорът от мястото си на последния ред. Близко до вратата. За да може бързо да се измъкне, ако имаше поне малко разум. — Все още не сме работили по озвучаването. Това подсмърчане няма да го има, когато филмът излезе на екран.

— Надявам се да е така — промърморих аз.

— Наистина. Точно като него е — каза Джил зад мен.

— А? Кой? — обърнах се въпросително към нея. — За какво говориш?

— За китариста. Онзи тип зад момичето. Не ме ли слушаше досега? — каза Джил достатъчно ниско, така че никой друг да не чуе.

Ето защо примигнах изненадано, когато заместник-директорът на студията попита някъде отляво в тъмнината:

— Кой е младежът зад момичето?

Джил прошепна:

— Виж как държи кутията с бира.

— Ей там. Онзи с кутията бира — отново се обади заместник-директорът.

В залата настъпи тишина, нарушавана единствено от просташките подсмърчания, идващи от екрана. Заместник-директорът повтори по-високо:

— Попитах кой е...

— Не знам — обади се дрезгаво режисьорът зад нас.

— Сигурно ти е казал името си.

— Никога не съм го виждал.

— По дяволите, как така не си го виждал?

— Всички музикални сцени бяха заснети от помощник-режисьора.

— А тези кадри кой е заснел?

— Пак той. Момчето има само няколко реплики. Свършва си работата и си отива вкъщи. Хей, и без това съм зает до гуша да накарам Сладък нос да се почувства гения, за който се мисли.

— Ето го пак младежът — обади се Джил.

Едва сега започнах да разбирам какво имаше предвид. Младежът много приличаше на...

— Джеймс Дийкън — каза заместник-директорът. — Ето на кого ми прилича.

Господин Напомпани мускули бе успял да се пребори с репликите си. Разпознах едва половината от тях — отчасти, защото репликите, които беше прибавил, нямаха никакъв смисъл, но най-вече защото мънкаше. Най-сетне имахме в едър план приятелката му — певицата, — обляна в сълзи. Тя толкова безцеремонно си бе проправяла път към върха, че бе загубила единственото важно нещо в живота си — мъжа, който я бе обичал. На теория публиката трябваше да ѝ съчувства и да плаче заедно с нея. Ако питате мен, тя наистина щеше да потъне в сълзи, но от смях. На екрана господин Напомпани мускули се обърна и излезе тромаво от репетиционната зала, сякаш слиповете го стискаха. Беше присвил решително очи, готов да получи своя Оскар.

Екранът потъмня. Режисьорът отново прчисти гърло. В гласа му се долавяше нервност.

— Е?

Присъстващите в залата мълчаха.

— Тъ... Какво мислите? — още по-нервно попита той.

Лампите светнаха, но те едва ли бяха причината за внезапното ми главоболие.

Всички се извърнаха към заместник-директора, очаквайки думата на Гръмотвержеца.

— Аз мисля — поде той и кимна мъдро, — че сценарият трябва да се преработи.

— Скапан град — изругах аз, докато Джил ни откарваше към къщи. Магистралата за Санта Моника беше задръстена както обикновено. Пътувахме със свален гюрук, така че бяхме поели наистина голяма доза изгорели газове.

— Естествено няма да обвинят звездата. В крайна сметка той поиска осем милиона долара, а следващия път ще поиска повече, ако студията го ядоса. — Потръпнах от киселините в стомаха ми. — Никога няма да си помислят да обвинят и режисьора. Той е дяволски добър професионалист, както непрекъснато повтарят всички. Тогава кой остава? Нискозаплатената мижитурка, която пише неща, които всички променят.

— Не се ядосвай. Иначе ще вдигнеш кръвното. — Джил се отклони от магистралата.

— Ще вдигна кръвно ли? Ще вдигна... Та то вече ми е вдигнато. Ако се повиши още малко, ще получа инфаркт!

— Не знам от какво си толкова изненадан. Това се случва при всеки филм. В този бизнес си от петнайсет години. Вече трябва да си свикнал с отношението към писателите.

— Изкупителни жертви. Това е единствената причина, поради която ни търпят около себе си. Всеки продуцент, режисьор и актьор в града е по-добър писател. Само ги попитай и ще ти го кажат. Единственият проблем е, че те не могат да четат, камо ли да пишат, но според тях просто нямат време да седнат и да запишат „гениалните“ си мисли на хартия.

— Но така действа системата, скъпи. Няма начин да я победиш, така че или приеми този бизнес, или го напусни.

Аз се намръщих.

— Единственият начин да направиш сносен филм е хем ти да напишеш сценария, хем ти да си режисьорът. По дяволите, бих изиграл и главната роля, ако не бях изгубил косата си, скубейки я от яд.

— И да имаш двайсет милиона долара — допълни Джил.

— Да, това също би помогнало. Тогава нямаше да ми се налага да се унижавам пред тези студийни шефове. Но ако имах двайсет милиона долара да финансирам филм, тогава защо ще ми е да бъда сценарист?

— Знаеш, че ще продължиш да пишеш, дори да имаш сто милиона.

— Права си. Сигурно съм побъркан.

* * *

— Уес Крейн — каза Джил.

Седях пред компютъра и мърморех недоволно, докато преработвах сценария. Замесник-директорът на студията беше решил, че господин Бицепс няма да напусне приятелката си. Вместо това приятелката му ще си даде сметка колко много го е пренебрегвала и ще се откаже от кариерата си заради любовта. „Отвън има публика, която

си мре по филмите срещу женската независимост“ — бе казал той. Това бе всичко, което можех да направя, за да не се призна за победен.

— Уес кой? — Продължих да чукам по клавишите.

— Крейн. Момчето от вчерашните снимки.

Извърнах се към отворената врата на кабинета, където беше застанала. Сигурно съм примигнал глупаво, защото на лицето ѝ се изписа добре познатото търпеливо изражение.

— Онзи, който приличаше на Джеймс Дийкън. Стана ми любопитно, така че позвъних в отдела за кастинги към студията.

— Чудесно, значи си узнала името му. Е, и каква е връзката?

— О, само смътна идея.

— Все още не разбирам.

— Твоят сценарий за наемните войници.

Вдигнах недоумяващо рамене.

— Той има нужда от доизглаждане. Както и да е, написах го на абсолютен риск. Когато студията реши, че достатъчно сме съсипали този филм, ще трябва да напиша онзи минисериал за Наполеон за Ей Би Си.

— Написа сценария на риск, защото вярваше в историята, нали? Това е нещо, което наистина искаше да направиш.

— Темата е важна. Наемници, използвани от ЦРУ. Неофициално Америка се въвлича в много чужди войни.

— Тогава зарежи минисериала. Мисля, че момчето ще бъде великолепно в ролята на младия наемник, който се отвращава до такава степен, че накрая застрелва диктатора, който го е наел.

Аз я изгледах втренчено.

— Знаеш ли, това не е лоша идея.

— Докато се връщаме към къщи, не ми ли каза, че единственият начин да се заснеме нещо сносно, е да го режисираш сам?

— И да изиграя главната роля — повдигнах подигравателно вежди. — Да, така казах. Но само се шегувах.

— Е, добре, скъпи, сигурна съм, че няма да режисираш по-лошо от това магаре, което съсипа работата ти тази сутрин. Ужасно си падам по теб, но не си достатъчно красив дори за второстепенен актьор. А това момче е. И човекът, който го открие...

— ...може да гарантира успеха си. Ако изпипа нещата както трябва.

— За петнайсет години трябва да си изучил занаята.

— Но ако обърна гръб на Ей Би Си...

— Половината писатели от този град желаят да заемат твоето място. Студията ще подпишат договор с някой друг само след час.

— Но те ми предложиха много пари.

— Ти току-що спечели четиристотин хиляди от сценария, който студията съсипа. Защо не се възползваш от шанса? Направи го заради себеуважението си.

— Мисля, че те обичам — казах аз.

— Когато бъдеш съвсем сигурен, слез в спалнята.

Тя се обърна и излезе. Останах загледан известно време във вратата, после се обърнах към компютърния екран и се замислих за наемните войници. Живеех на скалистия бряг на Тихи океан и той винаги бе пред очите ми. Но сега не го виждах. Пред очите ми бе само момчето от вчерашните снимки. Как държеше кутията с бира.

Точно като Джеймс Дийкън.

Дийкън. Ако сте фенове на киното, знаете за кого говоря. Фермерското момче от Оклахома. В средата на петдесетте. В началото — малолетен престъпник, който едва не е пратен в поправителен дом заради кражба на коли. Но в гимназията един учител успява да го запали по самодейните пиеси. Дийкън така и не се дипломира. Вместо това взема на заем хиляда долара и отива на автостоп в Ню Йорк, където се закотвя пред вратата на Лий Страсбърг, докато Страсбърг не се съгласява да го приеме в актьорското си студио. Много блестящи актьори са излезли от тази школа. Брандо, Нюман, Клифт, Гадзаро, Маккуийн. Но някои казват, че Дийкън бил най-добрият от групата. Следва малка роля на Бродуей. Сред публиката има скаут за нови таланти. После пробни снимки за широкия екран.

Останалото, както твърдят, е история. Ролята на по-малкия брат в „Блудния син“. Непълнолетният престъпник в „Бунт на 32-а улица“, после необузданият работник на нефтена сонда в „Право по рождение“, където се откроява сред половин дузина големи звезди. В него има нещо. Някаква енергия несъмнено. Човек може да почувства как кръвта бушува във вените му, издува ги до пръсване, сякаш иска да

излезе навън. И неподправеност. Господ ми е свидетел, личеше си колко много се вживява в ролите си. Всъщност той е тези герои.

Но най-вече камерата просто го обича. Така тук обясняват как се става звезда. Някои красиви момчета излизат грозни на екрана. А някои грозни изглеждат прекрасно. Въпрос на заснемане на триизмерното изображение и трансформирането му в двуизмерно на екрана. Отличителното в реалния живот често става тривиално и обратно. Няма начин предварително да знаеш дали камерата ще те хареса. Това или се случва, или не. А тя със сигурност харесва Дийкън.

А най-вълнуващото е, че той бил толкова красив и в реалния живот. Ходещо кино. Или поне така казват. Разбира се, аз никога не съм го срещал. Той е играл, преди да дойде моето време. Но във филмовата индустрия се носи мълвата, че не можел да изиграе нищо погрешно. И то далеч преди да заснеме трите си филма. Стопроцентова суперзвезда.

И после?

Колите. Ако животът му се възприеме като трагедия, то колите определено са първопричината. Той обичал да шофира бясно. Казвали са ми, че тялото му било на парчета, когато на път за Калифорния, където отивал с модифицираната си корвета на автомобилно рали, се блъснал в онзи камион със сто мили в час. Може би сте чували легендата. Че не бил умрял, но бил така обезобразен, че се оттеглил в някакъв почивен дом, за да спести на феновете си отвращението от това как изглеждал. Но не вярвайте на тази история. О, той наистина умрял. Експлоадирал като метеор. А най-голямата ирония е в това, че, понеже трите филма, в които се бил снимал, не били пускани дотогава на екран, никога не узнал колко известен е станал.

Ала аз си мислех, че щом една звезда може веднъж да изгрее, навярно може да изгрее отново.

— Търся Уес. Тук ли е?

Бях се обадил в съюза на филмовите актьори да попитам за адреса му. С цел да се запази личния живот на актьорите, понякога Съюзът предоставя само името и телефонния номер на агента, който представлява актьора, но идеята, която се въртеше в ума ми, бе толкова примамлива, че точно сега никак не ми се искаше да си късам нервите, преговаряйки с някакъв агент.

Имах късмет. От Съюза ми дадоха адреса. Мястото се намиреше в каньона на север от Холивуд. Прашен, лъкатушещ път водеше към неизмазана къща с открита веранда, подпряна на дървени стълбове и половин дузина стари коли отпред, паркирани редом с пясъчно бъги и мотоциклет. Виждайки тези таратайки, аз се почувствах неловко в моето порше. На стъпалата седяха две момчета и едно момиче. Момичето беше с късо подстригана коса, а тази на момчетата стигаше до раменете. Те бяха само по шорти и сандали. Гърдите на момичето бяха кафяви като индийско орехче. Тримата гледаха право през мен. Очите им ми изглеждаха големи и странни.

Повторих въпроса си.

Момичето попита въпросително:

— Уес? Мисля, че е... отзад — допълни с пиянски глас.

— Благодаря — отвърнах любезно, но се уверих, че ключът за поршето е в джоба ми, преди да се отправя през пясъка покрай пелиновите храсти, за да заобиколя къщата.

Отзад също имаше веранда. Когато завих зад ъгъла, го видях да стои там, облегат на парапета, и да гледа с присвити очи към подножието на хълма.

Опитах се да потисна изненадата си. Отблизо Уес още повече приличаше на Дийкън. Слаб, напрегнат, хипнотичен. На около двайсет и една, същата възраст, на която Дийкън бе направил първите си стъпки в киното. Чувствителен, мрачен, сякаш страдеше от тайна мъка. Но също така и внушаващ усещането за човек, който веднъж е бил емоционално наранен и никога повече няма да допусне това да се повтори. Не беше висок и определено бе слаб, но от него се излъчваше такава енергия, че те караше да го възприемаш като едър и силен. Дори облеклото му ми напомняше за Дийкън. Ботуши, избелели джинси, дънкова риза с навити ръкави и пакет цигари, тикнат в подгъвката на един от тях. На главата си бе нахлупил леко смачкана шапка „Стетсън“, чиято периферия отстрани бе извита нагоре.

Естествено актьорите обичат да позират. Убеден съм, че дори не отиват в банята, без да покажат на въображаемата камера прекрасния си профил. А позата на това облегат на парапета момче, вперило мрачен поглед в подножието на хълма, определено бе фотогенична.

Обаче имах чувството, че това не беше поза. Дрехите му не изглеждаха съзнателна имитация на тези на Дийкън. Носеше ги съвсем

естествено. А и смръщеното му изражение не изглеждаше преднамерено. Бях достатъчно дълго в бизнеса, за да мога да преценя. Стойката и облеклото му бяха напълно естествени. Това е терминът, който използваха за победителите в този бизнес. Той бе естествен.

— Уес Крейн? — попитах аз.

Младежът се обърна и погледна надолу към мен. Най-накрая се усмихна:

— Защо не?

Имаше лек провинциален акцент. Като Дийкън.

— Аз съм Дейвид Слоун.

Той кимна.

— Името говори ли ви нещо?

Уес вдигна рамене.

— Звучи ми ужасно познато.

— Сценарист съм. Аз написах „Нарушени обещания“ – филма, в който току-що завършиха снимките ви.

— Сега си спомням името. От сценария.

— Бих искал да поговорим.

— За какво?

— За друг сценарий — подадох му папката. — В него има една роля, която мисля, че ще ви заинтересува.

— Значи сте и продуцент?

Поклатих отрицателно глава.

— Тогава защо идвате при мен? Дори и да харесам ролята, това няма да ни е от голяма полза.

Замислих се как да му обясня.

— Ще бъда откровен. Що се отнася до воденето на преговорите, това е една голяма грешка, но съм уморен от глупости.

— Наздраве! — Той вдигна кутия с бира до устата си.

— Гледах вчерашните ви снимки тази сутрин. Хареса ми онова, което видях. Много. Това, което искам от вас, е да прочетете сценария и да ми кажете дали искате ролята. Ако се ангажирате да я изиграете под моя режисура, ще се обърна към някоя студия за финансова помощ. Но това е условието. Няма да получите ролята, ако аз не съм режисьорът. И аз няма да режисирам филма, ако вие не играете главната роля.

— Какво ви кара да мислите, че те ще ме приемат?

— Съпругата ми има някакво предчувствие.

Уес се разсмя.

— Хей, аз съм безработен. Ако някой ми предложи работа, приемам. Защо трябва да ме е грижа кой е режисьорът? Какъв си ми ти на мен?

Сърцето ми се сви.

Той си отвори друга бира.

— Знаеш ли какво? Аз също не обичам глупостите. — В очите му проблесна дяволито пламъче. — Разбира се, какво имам да губя? Остави ми сценария.

Телефонният ми номер беше записан отпред на папката. На другия ден следобяд той ми звънна.

— Относно твоя сценарий. Ще ти кажа същото, което каза за играта ми. Харесва ми. Много.

— Той се нуждае от доизглаждане.

— Само там, където най-добрият приятел на момчето е убит. Героят не би говорил толкова много за онова, което чувства. Фактически той не би казал нито дума. Няма да има сълзи. Нито изблици на гняв. Това е момче, което се владее. Нужно е само да затвори очи. Това казва всичко. То гледа надолу към приятеля си, който лежи на земята. Взема пистолета му М-16. Обръща се към двореца. Публиката ще започне да аплодира. Тя ще разбере, че то ще разпердушини хапльовците.

В повечето случаи, когато актьорите започнат да правят предложения, коремът ме присвива. Те толкова се увличат от ролята си, че забравят логиката на сюжета. Искат повече реплики. Искат да изтъкнат толкова много своята роля, че всички останали във филма да изглеждат слаби и незначителни. А сега този актьор искаше да се елиминира дългия му монолог. Той мислеше за филма, а не за себе си. И беше прав. Този монолог винаги ме беше притеснявал. Бях го написал по десет различни начина и още не бях открил какво не му достигаше.

Досега.

— Монологът отпада — отсякох аз. — Ще ми отнеме само петнайсет минути да преработя сцената.

— И после?

— Ще отида до студията.

— Наистина ли не се шегуваш с мен? Мислиш ли, че има шанс аз да получа ролята?

— Толкова, колкото аз имам да режисирам филма. Спомни си нашето споразумение. Ние сме екип. Или двамата, или никой.

— И не искаш да подпиша някакво обещание?

— Нарича се устна уговорка. И си напълно прав. Няма нужда да подписваш нищо.

— Нека да уточня нещата. Ако те не искат ти да си режисьорът, но ми предложат ролята, аз ще трябва да им откажа. Защото съм ти обещал?

— Звучи налудничаво, нали? — Истината бе, че дори и да имах писменото му обещание, адвокатите на студията можеха да го анулират, ако Уес заявеше, че е бил заблуден. Холивуд нямаше да го има, ако хората държаха на думата си.

— Да, налудничаво е — съгласи се Уес. — Споразумяхме се.

В отдела за кастинги към студията се обърнах към трийсетгодишната жена със слабо лице, която седеше на рецепцията.

— Имате ли регистрирани пробни снимки с актьор на име Крейн? Уес Крейн?

Тя ме изгледа странно, потръпна, отвори картотеката и извади една папка. После кимна облекчено:

— Знаех, че името ми е познато. Разбира се, имаме негови пробни снимки.

— Какво? Кой ги е поръчал?

Жената се вгледа изучаващо в страницата пред нея.

— Не е посочено.

Аз никога не открих кой ги бе поръчал и това бе едно от многото неща, които ме безпокояха.

— Знаете ли кой е гледал пробните снимки?

— Разбира се, трябва да пазим документа. — Тя се зачете в друга страница. — Но явно аз съм единствената, която ги е гледала.

— Вие?

— Един ден той дойде да попълни някои формуляри. Стана голям майтап. Трудно е да се опише. В него има нещо. Така че си помислих, че ще е добре да погледна пробните му снимки.

— И?

— Какво да ви кажа? Препоръчах го за онази малка роля в „Нарушени обещания“.

— Ако искам да видя тези пробни снимки, трябва ли да го съгласувам с някого?

Жената се замисли за минута.

— Все още сте във ведомостта за „Нарушени обещания“, нали?

— Да.

— И Крейн участва във филма. Изглежда ми законно искане. — Тя провери графика. — Използвайте четвърта прожекционна зала. След трийсет минути. Ще изпратя долу оператора с филма.

И така аз седнах в мрака, изгледах пробните снимки и почувствах тръпката, която скоро щях да опозная много добре. Когато филмът свърши, известно време останах неподвижен.

Операторът излезе от кабината.

— Добре ли сте, господин Слоун? Искам да кажа, не сте болен или нещо подобно?

— Не. Благодаря. Аз съм...

— Какво?

— Само мисля.

Поех дълбоко дъх и се върнах в отдела за кастинги.

— Станала е грешка. Това не бяха пробните снимки на Крейн.

Жената със слабото лице поклати глава.

— Няма грешка.

— Но това беше сцена от „Блудния син“. Филма на Джеймс Дийкън. Станало е някакво объркване.

— Не, това беше Уес Крейн. Той пожела да снима тази сцена. От сценографския отдел използваха нещо, което приличаше на плевнята от оригинала.

— Уес...

— Крейн — подчерта тя. — Не Дийкън.

Двамата останахме загледани един в друг.

— И вие го харесахте? — попитах аз.

— Ами... Помислих си, че е смелчак да избере тази сцена... И да се справи успешно. Една погрешна стъпка и щеше да изглежда като идиот. Да, харесах го.

— Искате ли да помогнете на момчето още малко?

— Зависи. Това ще ми причини ли неприятности?

— Тъкмо обратното. Ще спечелите червени точки.

— Как?

— Само се обадете на заместник-директора на студията. Кажете му, че съм бил тук и съм поискал да гледам пробни снимки. Но вие не сте ми позволили, защото не съм имал разрешение. Ала аз съм се разстроил, така че сте размислили и му се обаждате, за да се уверите, че сте постъпили правилно. Все пак не искате да изгубите работата си.

— И какъв ще е резултатът от това?

— Ще се раздразни любопитството му. Той ще се поинтересува за чии пробни снимки става дума. Кажете му истината, но използвайте тези думи: „На момчето, което прилича на Джеймс Дийкън.“

— Все още не разбирам...

— Ще разберете — усмихнах се аз.

Обадих се на моя агент и му казах да пусне в „Дейли Върайъти“ и „Холивуд Рипортър“ следното съобщение: „Носителят на Оскар, сценаристът Дейвид Слоун, за първи път като режисьор подготвя заснемането на филма «Наемниците» и ще използва за главната роля актьора Уес Крейн, който прилича на звездата Джеймс Дийкън.“

— Какво става? И някой друг ли те представлява? За първи път чувам за „Наемниците“.

— Лу, имай ми доверие.

— Коя е студията?

— Всяко нещо с времето си.

— Ах ти кучи сине, ако смяташ, че ще работя за теб, а някой друг ще получи комисионната...

— Повярвай ми, ще си получиш 10-е %. Ако някой ти звънне, кажи му, че трябва да говори с мен. Ти не си упълномощен да обсъждаш проекта.

— Да го обсъждам? Как, по дяволите, мога да го обсъждам, когато не знам нищо за него?

— Точно така. Видя ли колко лесно ще ти бъде?

После отидох с колата до един магазин за видеокасети и купих „Блудния син“.

Бях гледал филма преди години. Вечерта двамата с Джил го гледахме петнайсет пъти. Или поне част от него. Всеки път, щом свършеше сцената в плевнята, връщах лентата на началото ѝ.

— Какво правиш, за бога? Не искаш ли да изгледаме целия филм?

— Същата е. — Гледах удивено в екрана.

— Какво имаш предвид с това същата? Да не си пил?

— Сцената с плевнята. Същата е като в пробните снимки на Уес Крейн.

— Е, ами естествено. Нали ми каза, че от сценографския отдел са опитали да имитират оригиналния декор.

— Нямам предвид плевнята. — Отново потръпнах. — Виж тук, в „Блудния син“, Дийкън изпълнява по-голяма част от сцената, проснат на пода на плевнята. Едната страна на лицето му е притисната към сламата. Почти усещам мириса на праха и плевната. Той говори повече на пода, отколкото на баща си, който е зад него.

— Виждам го. Е, и накъде биеш?

— Същото е и в пробните снимки на Уес Крейн. Един продължителен кадър на пода. Бузата на Крейн е притисната към дървото. Гласът му звучи като на Дийкън във всеки миг, във всяка пауза, дори в този задавен звук точно тук, сякаш героят се кани да изхлипа — те са идентични.

— И каква мистерия откриваш в това? Крейн сигурно е изучавал тази част от филма, преди да реши да я използва за пробните си снимки.

Върнах пак лентата.

— Не, не отново — изпъшка Джил.

На другия ден следобяд ми позвъни заместник-директорът на студията:

— Разочарован съм от теб, Дейвид.

— Не ми казвай, че не харесваш преработения сценарий на „Нарушени обещания“.

— Преработеният сценарий? Пре... О, да, сценария. Великолепен е, Дейвид, великолепен. Точно сега снимат. Естествено разбираш, че трябваше да направя някои допълнителни промени. Не се притеснявай. Няма да искам да делим авторския хонорар — изкиска се той.

Засмях се на свой ред.

— Добре, олекна ми.

— Обаждам ти се за днешното съобщение във вестника. Откога си станал режисьор?

— Точно от това се опасявах. Не съм упълномощен да говоря за това.

— Питам агента ти. Каза ми, че той не се занимава със сделката.

— Ами да, това е нещо, за което преговарям лично.

— С кого?

— Уолт, наистина не мога да говоря за това. Тези параграфи в договора направо ме шашват. Те могат да станат причина да се закучи сделката. А аз още не съм приключил преговорите.

— С това момче, което прилича на Джеймс Дийкън?

— Честно, казах ти колкото мога, Уолт.

— Ще ти го кажа направо. Не мисля, че е добре за теб да се опитваш да ни го отмъкваш. Не забравяй, че аз го открих. Вчера изгледах пробните му снимки. Той притежава качествата на звезда.

Знаех кога е гледал пробните снимки. Веднага след като жената от отдела за кастинги му се обади да го пита дали имам правото да ги видя. Това бе едно от нещата, на които можеш да разчиташ в този бизнес. Всеки го гони такава параноя, че иска да знае какво правят другите. Ако надушат, че нещо върви успешно, те панически бързат да го откопират.

— Уолт, аз не се опитвам да ви го отмъкна. Нямате сключен договор с него, нали?

— И какъв е този проект, наречен „Наемници“? За какво се разказва?

— Това е един сценарий, който написах на риск. Идеята ми дойде, когато чух за рекламите на задната корица на списание „Авантюрист“.

— Списание „А...“. Дейвид, смятах, че имаме добри бизнес взаимоотношения.

— Разбира се. И аз си мислех така.

— Тогава защо не си ми казал за тази история? Хей, ние все пак сме приятели. Можеше да не ти се налага да я пишеш на риск. Можех да ти отпусна някакви пари за развитието на този проект.

„И след като го оплескаш напълно, щеше да го превърнеш в мюзикъл“ — помислих си аз.

— Ами, предполагам, че съм смятал, че не е за теб. След като искам аз да бъда режисьорът и да използвам неизвестен актьор за изпълнител на главната роля.

Още едно нещо, на което можеш да разчиташ в този бизнес. Да кажеш на продуцент, че проектът ти не е за него. Той ще се почувства така пренебрегнат, че веднага ще поиска да го види. Това не означава, че ще го купи. Но поне ще бъде удовлетворен да знае, че не е пропуснал шанса за някой хит.

— Да режисираш ти, Дейвид? Та ти си сценарист. Какво знаеш ти за режисирането? Трябва да се направи разграничение. Колкото до използването на момчето за главна роля, това е друго нещо. Обмислях го вчера, след като видях пробните му снимки.

„Разбира се, че си — помисли си. — Снимките са запалили любопитството ти. Съобщението в списанията днес е породило идеята ти.“

— Сега разбираш ли какво имам предвид? — попитах невинно. — Предполагах, че няма да харесаш нашия тандем. Затова не ти го предложих.

— Е, проблемът е само хипотетичен. Току-що изпратих шефа на юридическия отдел да се срещне с него. Предлагаме на момчето дългосрочен договор.

— С други думи, искате да го обвържете, така че никой друг да не може да го наеме, но не се ангажирате да му възложите главна роля във филм и ще му плащате само част от това, което мислите, че струва.

— Хей, десет хиляди долара не е никак лоша заплата. Не и от негова гледна точка. А може да стигнем и до петнайсет.

— Срещу какво?

— Сто и петдесет хиляди, ако се снима във филм.

— Агентът му няма да се съгласи.

— Той няма агент.

Това обясняваше защо от Съюза на актьорите ми бяха дали домашния адрес и телефон на Уес, вместо този на агента му.

— А, сега разбирам — казах аз. — Правиш всичко това напук на мен.

— Нищо лично, Дейвид. Такъв е бизнесът. Знаеш ли какво ще ти кажа? Покажи ми сценария. Може и да се споразумеем.

— Но няма да се съгласиш аз да бъда режисьорът?

— Хей, с тези високи бюджети, единственият начин да оправдая риска, който поемаме с неизвестен актьор, е като му плащам нищожна сума. Ако филмът се окаже хит, той така и така ще ни изцеди следващия път. Но не мога да рискувам парите, които спестявам от него, като използвам неопитен режисьор, който сигурно ще повиши бюджета до небето. Според мен този филм ще се побере в рамките на 15 милиона.

— Но ти дори не си чел сценария. В него има няколко големи екшън сцени. Експлозии. Хеликоптери. Скъпи специални ефекти. Ще отидат минимум 25 милиона.

— Това е моето виждане. Хей, имаш такъв реален шанс да се споразумеем, че едва ли ще развалиш всичко заради специалните ефекти. Няма да бъдеш режисьор.

— Е, както каза преди малко, това е само хипотетично. Вече съм предложил нашия екип на друг.

— Не и ако сключим договор с него. Дейвид, недей да водиш война с мен. Не забравяй, че сме приятели.

От „Парамаунт“ ми звъннаха един час по-късно. Мълвата за сделките се разпространява бързо. Чули били, че имам проблеми с моята студия и се чудели дали не можем да се срещнем и да обсъдим проекта, за когото са прочели във вестника.

Казах, че ще им се обадя. Сега имах това, което исках — можех да заявя, без да е лъжа, че „Парамаунт“ са ме потърсили. Можех да накарам двете студии да си съперничат.

Още същата вечер Уолт ми позвъни отново.

— Какво си направил с момчето? Да не си го скрил в твоя килер?

— Не можа да го откриеш, а?

— Шефът на юридическия ни отдел казва, че момчето живее с някаква банда чешити някъде на майната си. Онези типове не били много приказливи. Нашият човек го нямало там, а те не знаели къде е отишъл.

— Утре ще се срещна с него.

— Къде?

— Не мога да ти кажа, Уолт. Обадиха ми се от „Парамаунт“.

* * *

Срещнахме се с Уес в Бърбанк пред една сергия за тако^[1]. Беше ходил с мотоциклета на състезание и като спря, обут с ботуши и джинси, с фланелка и кожено яке, аз потреперах от усещането за дежа ву^[2]. Изглеждаше точно като Дийкън във филма „Бунт на 32 улица“.

— Спечели ли?

Уес се ухили и вдигна палец.

— А ти?

— Има интересно развитие на нещата.

Едва бе успял да паркира мотора си, когато се зададоха двама мъже в костюми. Запитах се дали не са ченгета, но костюмите им бяха твърде скъпи. И тогава внезапно разбрах. Студията. Бяха ме проследили още от къщи.

— Господин Хепнър иска да хвърлите един поглед на това — обърна се синият костюмар към Уес и сложи някакъв документ на масичката досами пътя.

— Какво е това?

— Договор за работа. Господин Хепнър има чувството, че цифрата ще ви хареса.

Уес побутна листа към мен.

— Какво означава това?

Прочетох го набързо. Студията бе увеличила сумата. Предлагаха му петнайсет хиляди сега срещу четвърт милион за бъдещо участие във филм.

Казах му истината.

— При твоето положение това са много пари. Мисля, че на този етап имаш нужда от агент.

— Познаваш ли някой добър?

— Моя собствен. Но това може да бъде твърде сближаващо.

— Тогава какво трябва да направя според теб?

— Истината ли искаш? Колко спечели миналата година?

Петнайсет хиляди е сериозна оферта.

— В това има ли някаква изгода?

Кимнах утвърдително.

— Има шанс да играеш в „Наемниците“.

— И?

— Аз няма да съм режисьорът.

Уес ме погледна съсредоточено. Това щеше да остане най-ценният момент за мен.

— И ти си съгласен да направя това? — попита накрая.

— Вече ти казах, че не мога насила да ти наложа нашето споразумение. На твое място аз бих се изкушил. Това е добра стъпка за кариерата ти.

— Послушай го — обади се мъжът със сивия костюм.

— Ти все още ли искаш да бъдеш режисьор на този филм?

Кимнах. До този момент всички ходове бяха предвидими. Но самият Уес не беше. Повечето неизвестни актьори щяха да сграбчат този шанс да станат звезди. Нямаше да им пука какви предварителни уговорки имат. Всичко зависеше от това дали Уес имаше и характера на Дийкън.

— И никакви лоши чувства, ако се обвържа със студията? — попита той.

Вдигнах рамене.

— Онова, което говорихме, бе фантазия. Това е реално.

Уес продължи да ме гледа втренчено. После внезапно се обърна към костюмарите и побутна договора към тях.

— Кажете на господин Хепнър, че моят приятел трябва да е режисьорът.

— Правите голяма грешка — каза мъжът със синия костюм.

— Да, добре, може би за днес, но не и за утре. Кажете на господин Хепнър, че имам пълно доверие в моя приятел. С него ще направя най-добре тази роля.

Издишах бавно. Двамата костюмари си тръгнаха с мрачни лица.

Ще пропусна месеца с преговорите. Имаше моменти, в които ме измъчваше чувството, че двамата с Уес сме съсипали кариерите си. Проблемът бе, че Уолт се бе заинатил и гордостта не му позволяваше да отстъпи. Но когато предложих да режисирам на заплата (и да продам на студията киносценария за минимума, който в Съюза на писателите биха позволили, а Уес се съгласи да получи минимума, разрешен от Съюза на артистите), Уолт се оказа пред сделка, която не можеше да откаже. Алчността го накара да отстъпи в наша полза. А после се хвалеше как ни е надхитрил.

На нас не ни пукаше. Снимах филм, в който вярвах, а Уес бе пред прага на известността.

Свърших си моята работа. Вместих филма в бюджет от дванайсет милиона. В днешно време това е изгодна сделка. Неписаното правило гласи, че трябва да умножиш по три филмовите разходи (в това число режийните разноски на студията, банковата лихва, рекламата и разни други неща) и стигаш границата на рентабилността. Така че се целехме към 36 милиона от продажби на билети.

От разпространението по света изкарахме 120 милиона. Голяма част от тях отиде у дистрибуторите, у хората, които продават пуканки. Друга част пък потъна като в мистериозна черна дупка в джобовете на собствениците на киносалони, които не отчитат всички продадени билети, и чуждестранните вериги, които внезапно фалират. Но след продажбата на филма на Ейч Би Оу и Си Би Ес, след приходите от видеокасети, компактдискове и излъчванията в интернет студията има в банката солидната печалба от 40 милиона. А това, повярвайте ми, се квалифицира като успех.

Ние бяхме позлатени. Вчера студията поиска да направим още един филм с Уес Крейн. Рецензиите бяха хвалебствени. И аз, и Уес бяхме номинирани — но не го получихме — за Оскар.

— Следващия път — казах на Уес.

Сега, когато бяхме хит, поискахме хонорари, достатъчно големи, за да компенсират жълтите стотинки, които ни платиха първия път.

* * *

После започнаха проблемите.

Спомняте си, че Дийкън никога не бе узнал, че е станал звезда. Той бе умрял с три филма зад гърба си — наследство, за което никога не бе разбрал, че ще го направи безсмъртен. Но това, което вероятно не знаете, е че от филм на филм Дийкън ставал все по-трудно управляем. Според теорията това се дължало на факта, че осъзнавал силата, която щял да придобие, и не можел да се справи с нея. Защото той се отърсвал от проблемната си младост. Показвал на хората, че не бил непрокопсаникът, за какъвто го смятали приемните му родители и учителите му (с изключение на един). Но Дийкън бил толкова напрегнат — и толкова неуверен, — че започнал да се връща към предишното си състояние. Дълбоко в себе си той чувствал, че не заслужава предсказания му успех. Така че станал непрокопсаникът, който се очаквало да бъде.

При следващия филм започнал да идва на снимките с три часа закъснение, въртял скъпоструващи номера на снимачната площадка, най-лошият от които бил сипването на разхлабително в обяда на екипа, което провалило снимачния ден. Настоячивото му желание да участва в ралита принудило студията да плаща огромни суми на компанията, към която бил застрахован, докато траели снимките. При третия си филм бил по-често пиян, отколкото трезвен, наливайки се с текила и бира на снимачната площадка. Преди да умре в автомобилната катастрофа, изглеждал като шейсетгодишен. Повечето от сцените, в които участвал, били допълвани, оставяйки само няколко кадъра в близък план, а тъй като по-голяма част от „Право по рождение“ бил заснет на една площадка сред тексаските нефтени полета, диалогът трябвало да се презапише, за да се избегнат околните шумове в саундтрака. Приятел на Дийкън, който се бил научил да имитира гласа му, бил нает да дублира няколко от възловите реплики. Публиката харесала готовия филм, но тя нямала и представа каква голяма част от него била плод на внимателната работа на авторския екип, който изтъквал други герои в сцените, където Дийкън изглеждал толкова безпомощен, че заснетият с него метраж не можел да се използва.

Ето защо бе естествено да се питам дали Уес Крейн, който приличаше на Дийкън, звучеше като него, обличаше се като него и имаше същите маниери, щеше да започне да се държи като него. Какво ли щеше да се случи, когато отидех при Уес с втория си проект?

Аз не бях единственият, който му предлагаше сценарии. Той бе направо отрупан с предложения.

Научих това от специализираните издания. Не бях го виждал от нощта на Оскарите през март. Всеки път, когато го търсех по телефона, или никой не отговаряше, или някакъв безплътен женски глас ми съобщаваше, че той не е вкъщи. Да си кажа право, бях очаквал, че ще се премести от тази неприветлива къща близо до пустинята. Тайфата, която живееше там, ми напомняше за някаква секта. Но после се сетих, че Уес все още не беше взел големите пари. Вторият ми проект щеше да бъде златна мина. И аз се чудех дали щеше да я поиска цялата за себе си.

Моторът му бе паркиран пред къщата ни, когато с Джил се върнахме от Съюза на писателите, където прожектираха нов филм с Клинт Истуд. Слънцето вече потъваше зад хоризонта, огрявайки силуетите на яхтите, които се полюшваха върху пурпурния океан. Уес седеше на стълбите пред пътеката, която водеше между розовите храсти към къщата. В ръката си държеше кутия бира. Пак носеше джинси и фланелка с къс ръкав и белият цвят на фланелката подчертаваше още повече хубавия му бронзов загар. Ала бузите му изглеждаха по-хлътнали от последния път, когато го бях виждал.

Поздравът ни беше станал ритуал.

— Спечели ли?

Той се усмихна и вдигна палец.

— А ти?

Усмигнах се на свой ред.

— Опитвах се да се свържа с теб.

Уес сви рамене.

— Ами бях по ралита. Нужно ми беше малко отпускане. Всички тези реклами и... Джил, как си?

— Чудесно, Уес. А ти?

— Втората обиколка е най-трудна.

Мисля, че го разбрах. Имаше предвид опита да се направи нов хит. Сега обаче не съм сигурен.

— Ще останеш ли за вечеря? — попита Джил.

— Бих искал, но...

— Моля те, остани. Няма да ни създадеш никакви затруднения.

— Сигурна ли си?

— Чилито къкри на огъня целия ден. Ще има и царевични питки, и салата.

Уес кимна.

— Добре, майка ми обичаше да готви чили. Това беше преди баща ми да ни напусне и тя да се пропие.

Джил свъси вежди. Уес обаче не забеляза, вперил очи в кутията си с бира.

— После тя изобщо не готвеше — продължи той. — Когато влезе в болницата... това беше в Оклахома. Ами, ракът я довърши. От социалните служби ме настаниха в приемно семейство. Предполагам, че тогава взехда ставам буен. — Умислен, Уес изпразни на един дъх кутията и премигна към нас, сякаш едва сега си спомни, че бяхме там. — Домашно приготвената храна ще ми се отрази добре.

— Ей сега ще е готова — каза Джил.

Но все още изглеждаше притеснена и аз едва не я попитах какво не е наред. Но тя влезе вътре.

Уес бръкна в една книжна кесия под розовия храст.

— Както и да е, приятел. — Подаде ми кутия бира. — Искаш ли да снимаш друг филм?

— По списанията пише, че си много търсен. — Седнах до него, загледан в океана и отворих бирата си.

— Така е, но нали сме един отбор. Ти пишеш сценария и режисираш. Аз играя. Или двамата заедно, или никой. — Той смушка коляното ми. — Нали такава ни беше уговорката?

— Такава е, щом казваш. Точно сега имаш възможност да правиш каквото си поискаш.

— Това, което искам, е приятел. Някой на когото вярвам, че ще ми каже, когато се издънвам. Другите момчета ще те оставят да направиш каквото и да е, ако мислят, че ще спечелят пари, дори и ако съсипваш себе си. Научих своя урок. Повярвай ми, този път ще правя нещата както трябва.

— В такъв случай... — започнах аз, леко озадачен.

— Да го чуем.

— Работя върху нещо. Ще започнем с няколко дадености. Публиката те харесва в действени роли. Но ти трябва да бъдеш бунтар, човек, който не се съобразява с установените неща. И филмът трябва да бъде полемичен. Какво ще кажеш за бодигард — той е млад

здравеняк, който ще охранява известна филмова звезда? Някоя, която напомня за Мерлин Монро. Той тайно се влюбва в нея, но не се осмелява да ѝ го признае. Тя умира от свръхдоза приспивателни. Полицаяте казват, че е самоубийство. Пресата подкрепя версията. Но бодигардът не може да повярва, че тя е посегнала на живота си. Той открива доказателство, че се касае за убийство. Потулването на това направо го вбесява. Изпълнен със скръб, продължава разследването си. Убийците едва не го пречукват. Сега е изпълнен с два пъти повече ярост. Открива, че човекът, наредил да я убият — в момента тече предизборна кампания, а актрисата е написала изповед за известните си любовници, — е президентът на САЩ.

— Мисля — Уес сръбна от бирата си, — че ще снимаме в Оклахома.

— И в Чикаго, и в Ню Йорк. Това е филм-критика срещу правителството, в който ще има един симпатичен герой.

Той се изкиска.

— Кога започваме?

Ето така сключихме сделката за „Несправедливост“.

Бях като наелектризиран през цялата вечер, но по-късно — след като приключи приятната вечеря и Уес отпраши с мотора си — Джил спъхна огромния ми оптимизъм.

— Онова, което ни разказа за Оклахома, за баща му, който ги напуснал, за пропилата се майка, която умряла от рак, за отиването му в приемно семейство...

— Забелязах, че това те разтревожи.

— Позна. Толкова си зает да се взираш в клавиатурата на компютъра си, че не можеш да следиш публикациите за твоята звезда.

Сложих една купа в миялната машина.

— И?

— Уес е роден в Индиана. Той е бил подхвърлено дете, отгледано в сиропиталище. Историята, която ти разказа, не е неговата.

— Тогава чия е?

Джил ме изглежда продължително.

— Боже мой, не и на Дийкън!

Ето какво било, истината изскочи като отвратителното човече от кутийката с пружинка и ми се ухили злорадо в лицето. Физическата прилика с Дийкън беше случайна, игра на съдбата, която се оказваше божия благодат за него. Но останалото — жестовите, дрехите, гласът — беше съзнателно търсено. Знам какво си мислите — че сам си противореча. Когато го срещнах за пръв път, си помислих, че държането му е твърде естествено, за да е съзнателно подражание. И когато осъзнах, че пробните му снимки във всяко отношение са напълно идентични със сцената в плевнята от филма на Дийкън „Блудният син“, не повярвах, че Уес съвсем преднамерено е възпроизвел тази сцена. Пробните снимки изглеждаха напълно естествени, за да бъдат имитация. Беше като отдаване на почит.

Ала сега вече знаех. Уес имитираше. Но смразяващото бе, че онова, което бе направил, надминаваше обикновената имитация. Той бе реализирал заветната цел на всеки редови актьор. Не играеше роля. Не претендираше, че е Дийкън. Той всъщност беше своя модел. Толкова много се бе вживял в ролята, която в началото несъмнено бе изиграна съвсем преднамерено, че сега той бе самата роля. Уес Крейн съществуваше само по име. Но миналото му, мислите му и самата му идентичност вече не бяха негови. Те принадлежаха на един мъртъв човек.

— Какво, по дяволите, е това? — попитах аз. — „Трите лица на Ева“? „Сибил“?

Джил ме погледна нервно.

— Докато не стане „Психо“.

Какво трябваше да направя? Да кажа на Уес, че се нуждаеше от помощ? Да се срещна насаме с него и да се опитам да поговоря за заблудата му? Единственото, с което разполагахме в подкрепа на нашата теория, бе един разговор, а Уес съвсем не бе опасен. Тъкмо обратното. Държането му бе безупречно. Той винаги говореше любезно и с чувство за хумор. Освен това актьорите използват най-различни начини да се подготвят психологически. Те са ексцентрици по природа... „Най-доброто, което може да се направи — разсъждавах аз, — е да се изчака и да се види.“ На прага на заснемането на нов

филм, нямаше никакъв смисъл да се създават проблеми. А ако заблудата му станеше разрушителна...

Обаче той определено не създаваше проблеми на снимачната площадка. Идваше половин час по-рано за снимките. Знаеше репликите си. Прекара много вечери и уикенди — без да бъде задължен — да репетира с другите актьори. Дори и заместник-директорът на студията призна, че заснетите кадри са великолепни.

Единственият повод за тревога беше манията на Уес да се състезава с коли и мотори. Уолт Хепнър направо изпадна в истерия относно застраховките му.

— Хей, той се нуждае от изпускане на парата — казах му аз. — Подложен е на голямо напрежение.

„Аз също“ — признах си тихомълком. Този път разполагах с бюджет от 25 милиона и нямаше да съсипя работата, като карам звездата във филма да се чувства неловко.

По средата на снимачния период Уес дойде при мен и ми каза:

— Виждаш ли, няма шеги и номера. Този път се държа добре.

— Хей, оценявам това. — Какво ли имаше предвид с „този път“?

Може би си мислите, че съм могъл да предотвратя онова, което се случи, ако съм се грижел повече за него, отколкото за филма. Но аз се грижех за него, както ще видите по-нататък. Ала напразно. Онова, което стана, беше неизбежно като трагедия.

„Несправедливост“ пожъна по-голям успех и от „Наемниците“. От разпространението в цял свят получихме общо 200 милиона. „Върайъти“ предсказваше още по-големи приходи от следващия филм. Разбира се, следващият бе номер три. Но някъде дълбоко в съзнанието ми едно злобно гласче ми казваше, че за Дийкън три е било нещастно число.

Напуснах пресконференцията в студията и се отправих към новото си фериари, оставено на паркинга зад административната сграда, когато някой извика името ми. Обърнах се и през бърбанкската мъгла успях да различа един дългокос и брадат мъж, с огърлица на врата, серапе^[3] и сандали, който тичаше към мен. Запитах се какво ли носи, ако изобщо носеше нещо, под развяващото се серапе.

Познах го — Доналд Портър, приятелят на Дийкън, който бе изиграл една малка роля в „Право на рождение“ и бе имитирал гласа на Дийкън в някои от саундтраковете след смъртта му. Сега Портър трябва да бе около четирийсетгодишен, но бе облечен така, сякаш шейсетте години не бяха отминали и хипитата още съществуваха. Преди двайсет години беше играл и режисирал един филм, превърнал се в хит за младежта — с много дрога, рок и секс в него. За кратък период бе опитал да основе своя собствена студия в Санта Фе, но вторият филм под негова режисура се бе оказал пълен провал и след като бе напуснал за известно време бизнеса, се завърна в него като характерен актьор. Начинът, по който бе облечен, ме накара да се запитам как ли бе успял да мине покрай охраната на входа. И тъй като се познавахме — веднъж бях преработвал сценария за едно телевизионно шоу, в което той имаше главна роля, — ми мина ужасната мисъл, че ще ме моли за работа.

— Чух, че сте в студията. Чаках ви — каза Питър.

Взирах се озадачен в големите му крака под серапето.

— Това ли, човече? — Той посочи комично себе си. — Участвам в новия телевизионен филм, който се снима тук. The Electric Kool-Aid Acid Test.

Кимнах.

— По книгата на Том Улф. За Кен Кейси. Не ми казвай, че играеш...

— Не. Твърде стар съм за Кейси. Аз съм Нийл Касиди. След като се разделя с Керуак, той се присъединява към Кейси, като кара автобуса на Веселящите. Знаеш ли, това са куп глупости, човече! Касиди никога не се е обличал така. Той се е обличал като Дийкън. Или Дийкън се е обличал като него.

— Ами добре. Хей, това е чудесно. Радвам се, че нещата вървят добре за теб. — Обърнах се към колата си.

— Само секунда, човече. Не за това исках да говоря с теб. Уес Крейн. Знаеш ли, че...?

— Не, аз...

— Дийкън, човече. Хайде, не ми казвай, че не си забелязал. По дяволите, човече. Аз дублирах гласа на Дийкън. Познавам го. Бях негов приятел. Никой не го познава по-добре от мен. Крейн звучи повече като Дийкън, отколкото аз.

— Е, и?

— Това е невъзможно.

— Защото е по-добър?

— Направо е жесток, човече. Но ти не можеш да го разбереш. Трябва да ти кажа нещо. Не искам да си мислиш, че пак се друсам. Кълна се, че съм чист. Само малко трева. Това е. — Очите му изглеждаха блестящи като новоизгряла звезда. — Занимавам се с хороскопи. Астрология. Звездите. Това е добре за филмов актьор, не мислиш ли? Звездите. Има много истина в звездите.

— Какво друго ти действа стимулиращо?

— Така ли мислиш, човече? Добре, чуй това! Искях да се уверя и открих къде живее, но не отидох там. И искаш ли да знаеш защо? — Той не ми даде възможност да отговоря. — Не ми беше нужно. Защото разпознах адреса. Бил съм там стотици пъти. Когато Дийкън живееше на онова място.

Потреперах.

— Сменяш темата. Какво общо има това с хороскопите и астрологията?

— Рождената дата на Крейн.

— Е, и?

— Тя съвпада с датата на смъртта на Дийкън.

Дадох си сметка, че за миг престанах да дишам.

— И какво?

— Много лошо, човече. Недей да ми казваш, че е съвпадение. Това е от звездите. Знаеш какво ще последва. За теб Крейн е златна мина. Но лесната печалба ще пресъхне след четири месеца.

Не попитах защо.

— Наближава рожденият ден на Крейн. Годишнината от смъртта на Дийкън.

Когато се замислих над това, открих и други съвпадения. Уес щеше да навърши трийсет и три — възрастта, на която бе умрял Дийкън. По това време Уес щеше да бъде на финала на третия си филм — почти на същото място в третия филм на Дийкън, когато той...

Снимахме „Необузdana ярост“ по сценария, който бях написал. В него се разказваше за един мъж, израсъл в престъпен квартал, който се

върща да учителства там. Местна улична банда тормози него и жена му, докато се оказва, че единственият начин да оцелее е, като се върне към живота на насилието (преди години той бил водач на своя банда), от когото някога е избягал.

Уес даде идеята да се допълни образа на героя, като се покаже и неговата любов към моторите. Трябва да призная, че този облик имаше рекламна стойност, предвид добре известната страст на Уес към ралитата. Ала ме загложди страх, особено когато той настоя лично да изпълнява номерата.

Не можах да го разубедя. Сякаш безупречното му поведение по време на първите два филма се бе оказало твърде уморително за него и сега той се хвърли в другата крайност — идваше късно, пиеше на снимачната площадка, погаждаше големи номера на екипа. Например една негова шега с фишек предизвика пожар в караваната с костюмите.

Всичко това придобиваше формата на желание да умре. Неговото пълно идентифициране с Дийкън го водеше към последната прилика.

И точно като Дийкън при финалните снимки, Уес започна да изглежда не на себе си. С хлътнали бузи, с разфокусиран поглед, сгърбен от недояждане и недоспиване. Снимките му бяха под всякаква критика.

— Как, по дяволите, можем да искаме от публиката да плаща, за да гледа този боклук? — попита заместник-директорът на студията.

— Ще трябва камерата да не се спира задълго на него. Да прибягвам до кадри на персонажите, с които говори. — Сърцето ми се сви.

— Това ми звучи познато — обади се Джил зад мен.

Знаех какво имаше предвид. Бях станал режисьор, а преди това бях критикувал „Нарушени обещания“.

— Добре, не можеш ли да го контролираш? — попита заместник-директорът.

— Трудно е. Тези дни не е съвсем на себе си.

— По дяволите, ако ти не можеш, навярно някой друг режисьор би могъл. Този боклук ни коства 40 милиона долара.

Заплахата ме накара да кипна. Едва не му казах да си вземе четирийсетте милиона и да си ги завре в...

Внезапно осъзнах спасителната сламка, която ми подаваше той. И се овладях.

— Успокой се. Дай ми само една седмица. Ако той не се оправи дотогава, с радост ще се оттегля.

— Казваш го пред свидетел. Една седмица, приятел, и нито ден повече.

На следващата сутрин чаках Уес в гримьорната му, когато той пристигна както обикновено със закъснение за първите снимки.

Застанал на прага на отворената врата, той трудно успя да ме фокусира.

— И ако това не е учителят... — Уес тръсна глава. — Не, грешка. Предполага се, че аз играя учителя в този — как му беше името — боклук, който снимаме.

— Уес, искам да говоря с теб.

— Хей, ама че смехория. И аз имах същото намерение спрямо теб. Изчакай само да си взема една бира, а? — Като се обърна тромаво, той затвори вратата на гримьорната и се отправи с несигурни крачки към миниатюрния хладилник.

— Опитай се умът ти да остане бистър. Важно е — обадох се аз.

— Добре. Разбира се. — Уес отвори кутията бира и остави отворена вратата на хладилника, докато отпие голяма глътка. После избърса устата си. — Но първо искам да ми направиш една услуга.

— Зависи каква.

— Няма нужда да се моля, знаеш това. Мога просто да продължа и да го направя. Опитвам се да бъда учтив.

— Каква е услугата?

— В понеделник е рожденият ми ден. Искam почивка. Тогава има мотокрос край Сонора. Искam да прекарам един дълъг уикенд там. — Той отпи още бира.

— Веднъж бяхме сключили споразумение.

Уес се намръщи. Бирата потече по брадата му.

— Аз пиша сценария и режисирам. Ти играеш. Или двамата, или никой.

— Да, и? Аз удържах на обещанието.

— Студията ми отпусна срок от една седмица. За да те изправа на крака. Ако не, излизам от филма.

Той се изкиска подигравателно.

— Ще им кажа, че няма да работя без теб.

— Не е толкова просто, Уес. В настоящия момент те не са готови да изпълняват твоите желания. Ти губиш позиции. Спомняш ли си защо ти хареса нашият екип?

Той замълча нерешително.

— Защото искаше приятел. Който да те предпази от това да допуснеш същата грешка, както се изрази. Да те предпази да не провалиш всичко. Е, добре, Уес, точно това правиш. Проваляш всичко.

Уес довърши бирата си и смачка кутията. Устните му ядно се свиха.

— Защото искам свободен ден за рождения си ден?

— Не, защото не играеш добре ролята си. Ти не си Джеймс Дийкън. Но си убедил себе си, че си, и че в понеделник ще умреш при катастрофа.

Той премигна учудено. После насмешливо се усмихна.

— А ти какво си, оракул ли?

— Неопитен психиатър. Подсъзнателно ти искаш да завършиш легендата. Начина, по който се държиш — приликите са твърде големи.

— Казах ти още при първата ни среща — не обичам глупостите!

— Тогава го докажи. В понеделник не се приближавай до мотор, кола, дори и до малолитражен автомобил. Ела трезвен в студията. Свърши си работата толкова добре, колкото знаеш. Ще те откарам у нас. Ще си направим малко парти. Ти, аз и Джил. Тя обеща да сготви любимото ти ядене: котлети, боб на фурна и варена царевица. Домашно приготвена торта за рождения ти ден. Шоколадова. Още едно твоє любимо лакомство. Ще преспиш у дома. На сутринта ще оставим Джеймс Дийкън зад гърба си и...

— Да, бе? И какво?

— Осъществяваш кариерата, която Дийкън никога не е имал.

В очите му се прокрадна несигурност.

— Или отиваш на ралито, пребиваш се и нарушаваш обещанието, което даде. Двамата заедно. Един екип. Не се отказвай от сделката ни.

Уес се разтресе, сякаш щеше да се разпадне на парчета.

Във филм това щеше да бъде кулминационната точка — как не се състезава на рождения си ден, как си направихме партито, където той изрече едва няколко думи и после отиде да спи в стаята ни за гости.

И оживя.

Но ето какво се случи. Във вторник, след рождения му ден, Уес не помнеше репликите си. Не можа да играе пред камера. Не можа да контролира гласа си. В сряда беше по-зле.

Но ще ви кажа и това. На рождения му ден — годишнината от смъртта на Дийкън, — когато се появи трезвен и се отнесе с уважение към сделката ни, Уес игра по най-блестящия начин в актьорската си кариера. Зенит в актьорския занаят. Често гледам с дълбок респект видеозаписа на тези сцени.

И снимките този ден бяха толкова блестящи, че заместник-директорът ме остави да довърша филма.

Но той никога не узна как фалшифицирах останалата част от него. Предишната нощ Уес бе загубил изцяло техниката си. Аз притежавах достатъчно готов материал, за да довърша филма — с много въображение и с известна, макар и непризната, но скъпоструваща помощ на Доналд Портър. Той дублира по-голяма част от финалните реплики на Уес.

— Нали ви казах? Хороскопи. Астрология — заяви Доналд.

Не му повярвах, докато не занесох четири заснети сцени на един познат експерт по звука. Беше се специализирал във вкарването на гласове в компютъра и показването им с визуални графики.

Той разстла картите пред мен.

— Някой си прави шега с теб. Или ти с мен.

Почувствах се толкова слаб, че се облегнах с ръце на бюрото му, когато го попитах:

— Как?

— Използвайки първия филм, и по-точно сцената с Дийкън в „Блудния син“, като образец — вторият филм е близо по звучене. Но третият няма никаква прилика.

— Тогава къде е шегата?

— В четвъртия. Той пасва напълно. Кой с кого се шегува?

В първия филм бе гласът на Дийкън. Във втория — този на Доналд Портър. Близо до гласа на Дийкън, дублиращ Уес в

„Необуздана ярост“. А в третия филм бе гласът на самия Уес — диалога в „Необуздана ярост“, който не можах да използвам, защото Уес вече не бе на себе си.

А четвъртият клип? Гласът, който беше идентичен с този на Дийкън, автентичен, можещ да се провери, бе отново на Уес. Неговите пробни снимки. Имитираната сцена от „Блудния син“.

Уес се изгуби от погледа ми. Неговият актьорски талант го напусна със сигурност и той никога повече нямаше да стане изгряваща звезда. Продължих да го търся по телефона, но нито веднъж не получих отговор отсреща. И така в един втори и както се оказа последен опит, отидох до неговата неприветлива къща близо до пустинята. Съмнителните младежи, приличащи на сектанти, ги нямаше. Отпред стоеше само един мотор. Изкачих стълбите до слънчевата веранда, почуках, не получих отговор и отворих вратата.

Щорите бяха спуснати. Къщата тънеше в сумрак. Влязох в антрето и до слуха ми достигна нечие тежко дишане. Свих надясно и влязох в стаята.

Дишането стана по-високо, свирещо и задъхано.

— Уес?

— Не светвай лампата!

— Притеснявах се за теб, приятелю.

— Недей...

Но аз го направих. И от онова, което видях, ми се повдигна. Тялото му бе хлътнало в един стол. По-точно би било да се каже — просмукано, гниецо, разлагащо се. На бузите му имаше дупки, през които се виждаха зъбите. Около него на пода чернееше подобно на локва петно, сред което бяха разпилени скапани зеленчуци, от които се носеше нетърпима смрад.

— Май трябваше да отида на ралито на рождения си ден, а? — Гласът му излизаше със свистене през зеещите на шията му дупки.

— По дяволите, приятелю. — Сълзите рукоуха от очите ми. — Боже мой, трябваше да те оставя да го направиш.

— Ще ми направиш ли една услуга? Изгаси осветлението. Остави ме да свърша с това на спокойствие.

Имах толкова неща да му казвам. Но не можах. Сърцето ми се пръскаше от мъка.

— И, приятелю — додаде той, — мисля, че би било по-добре да забравиш за нашата сделка. Повече няма да работим заедно.

— Как да ти помогна? Сигурно има нещо, което бих могъл...

— Да, остави ме да приключа с това по начина, по който трябва.

— Чуй ме, аз...

— Иди си! — каза Уес. — Страшно ме боли, като те виждам тук, като чувам съжалението в гласа ти.

— Но аз се безпокоя за теб. Ти си ми приятел. Аз...

— Ето защо знам, че ще направиш това, което те моля. — Дупката в гърлото му издаде още един свистящ звук. — И ще си тръгнеш.

Стоях в мрака, чувайки и другите звуци, които издаваше: като от разлагаща се плът.

— Лекар. Сигурно има нещо, с което лекарят би могъл...

— Беше тук. И направи това. Никой лекар не може да излекува онова, което не е наред с мен. А сега, ако нямаш нищо против...

— Какво?

— Не съм те канил. Махай се оттук!

Изчаках още един продължителен момент.

— Разбира се.

— Обичам те, човече — каза той.

— Аз също.

Зашеметен, излязох, залитайки навън. Слязох по стълбите. Минах през пясъка. Заслепен от слънцето, неспособен да прочистя ноздрите си от зловонието в стаята, повърнах до колата.

* * *

На следващия ден отидох отново там. За последен път. Джил дойде с мен. Уес се беше преместил. Никога не узнах къде.

Ето как свърши неговата кариера. Талантът му го бе напуснал, но колко дълго и решително се бе съпротивлявал той.

Филми. Безсмъртие.

Разбирате ли, специалните ефекти са скъпи. От студията ще се опитат с всички средства да съкратят разходите.

Уес ми беше казал:

— Забрави за нашата сделка.

Но по-късно открих какво е имал предвид: той бе работил без мен в един последен филм. Обаче не беше вписан сред имената на участниците. „Зомбита от ада“. Спомняте ли си колко ужасно изглеждаше Бела Лугози в последния му филм, преди да го погребат, увит в наметката на Дракула?

Бела изглеждаше прекрасно в сравнение с Уес. Гледах филма за зомбитата в един кинотеатър в Холивуд. Имаше голяма посещаемост. Двамата с Джил едва си намерихме места.

Джил се разплака, както и аз.

Този проклет град. Никой не го е грижа как е направено, стига залите да са претъпкани.

Публиката избухна в аплодисменти, когато Уес тръгна дебнешком към главната героиня.

И долната му челюст падна.

[1] Мексиканско ястие, което се състои от сгъната пържена царевична питка, напълнена с кълцано месо, парченца маруля и т.н. — Б.пр. ↑

[2] Вече видяно. (фр.) — Б.пр. ↑

[3] Мексиканско вълнено наметало. — Б.пр. ↑

ОРАНЖЕВО ЗА БОЛКА, СИНЬО ЗА БЕЗУМИЕ

През 1986 година, след като предишният разказ бе издаден, взех решение, което ме изненада толкова много, колкото и всички останали. От 1970 преподавах американска литература в Университета в Айова. Бях се издигнал в длъжност, спечелвайки мястото на редовен професор. Преподаването ми носеше пълно удовлетворение. Беше истинско удоволствие да бъдеш сред млади хора, жадни за знание. Университетското обкръжение и приятелите ми сред колегите бяха неизменен стимул в моя живот цели шестнайсет години.

После една сутрин се събудих и открих, че вече нямам необходимата енергия да се отдавам на две професии едновременно. Откакто се помнех, работех по седем дни в седмицата. Съчетаването на преподавателските ми задължения с нуждата да пиша често ме бе карало да ставам преди зазоряване и да стоя буден, след като семейството ми бе заспало. Идеята за почивен ден или свободен от ангажименти уикенд не присъстваше в моя свят. Но докато преподаването бе моята любов, писането бе страстта ми и когато тежестта на умората най-накрая ме надви, нямаше никакво съмнение какво ще прави оттук нататък „благовъзпитаният професор с кръвожадно въображение“, както ме нарече един критик. През есента на 1986 си подадох оставката в университета.

Приспособяването беше болезнено. Все пак академията бе съдбовна част от моя живот далеч преди годините в Айова — още от 1966, когато влязох в Университета в Пенсилвания. Въпреки че сега имах удоволствието да пиша през цялото време, аудиторията продължаваше да ме влече. И често преценявах отново решението си. Но след няколко месеца писането и преподаването престанаха да имат каквото и да е значение.

През януари 1987 синът ми се разболя от рак на костите. Оттогава до смъртта му през юни, заради кошмарните преживявания и болките, които изстрада Мат, се опасявах, че ще загубя разсъдъка си.

„Не е възможно това да се случва — повтарях си непрекъснато. — Не може да е истина.“ Но беше, при това отчайващо реална, и тогава внезапно осъзнах, че исках да избягам от действителността. Докато седях при Мат в интензивното отделение и гледах изтерзаното му от септичния шок коматозно тяло, с изненада открих, че романът, който държах, бе на Стивън Кинг. Стивън ми е приятел. Познаваше Мат и му изпращаше мили писма заедно с касети с рок, за да го поразее от мъките му. Дори и тогава ми се стори странно, че сред истинския ужас, в който живеех, четях някаква измислена ужасна история. После си дадох сметка, че по някакъв парадоксален начин този измислен ужас поставяше бариера пред истинския ужас. Спомних си как мои почитатели често ми пишеха за преживени нещастия — смърт, развод, загубване на работа, пожар, наводнение, автомобилна катастрофа, — уверявайки ме, че някоя от моите книги им е помогнала да изплуват от мрака. Както бе казал веднъж субектът на моята докторска дисертация Джон Барт: „Реалността е едно прекрасно място, което искаш да посетиш, но където не искаш да живееш.“

Докато тези мисли преминаваха през главата ми, друг мой приятел, Дъглас Уинтър — всестранно развита личност: писател, критик, съставител на сборници, адвокат — ме помоли да включа моя творба в антологията „Първично зло“, над която работеше. Писането бе последното нещо, с което ми се искаше да се занимавам, и въпреки това, окуражаван от Дък, в часовете, когато не стоях в болницата при Мат, написах следващата новела, вдъхновена от моето преклонение пред картините на Ван Гог. Разказ за безумието, тя ми помогна да запазя разсъдъка си. Освен това бе отличена с наградата на „Асоциацията на писателите на ужаси“ като най-добра новела за 1988 година.

Около творбите на Ван Дорн естествено възниквали много спорове. Скандалът, който те предизвикали сред парижките художници в края на XIX век, отдавна е станал легенда. Презирайки условностите и загърбвайки общоприетите теории, Ван Дорн се съсредоточил върху основните елементи на живописата, на която посветил душата си. Колорит, композиция и структура. Воден от тези три елемента, той създал портрети и пейзажи — толкова различни и новаторски, че едва ли не се считало кощунство Ван Дорн да пресъздава на платно

подобни сюжети. Ярките бои, нанесени със замах, на спирали и петна, често толкова плътно, че изпъкват четири милиметра над платното, наподобявайки барелеф, така завладяват възприятието на зрителя, че изобразеното лице или сцена изглеждат второстепенни спрямо техниката.

Импresiонизмът — това преобладаващо авангардно течение в края на XIX век, — имитира способността на човешкото око да долавя неясно очертанията на околните предмети. Ван Дорн отишъл още по-далеч и до такава степен наблегнал на липсата на отчетливост между предметите, че те сякаш се преливат един в друг, смесват се в една взаимосвързана пантеистична вселена от багри. Клоните на дърветата в картините на Ван Дорн приличат на ектоплазмени пипала, протегнати едновременно към небето и тревата, точно както от тревата и небето към дървото се протягат спираловидно навити пипала. Той сякаш търси не илюзорната светлина, а самата реалност, или поне своята представа за нея. Дървото е небето — и техниката му го потвърждава. Тревата е дървото, а небето е тревата. Всички те са едно цяло.

Стилът на Ван Дорн се оказал толкова непопулярен сред изкуствоведите по онова време, че той често не можел да си купи дори храна срещу платно, над което бил работил месеци наред. Разочарованието му го довело до нервно разстройство. Неговото самоунищожение шокирало и отблъснало някогашните му приятели Сезан и Гоген. Умрял забравен в пълна мизерия. Едва през 1920 — тридесет години след смъртта му — картините му били признати за гениални. През 1940 година излиза роман за неговата измъчвана от терзания личност и веднага става бестселър, а през 1950 година Холивуд снима филм за живота му. Днес дори и най-незначителната му творба струва не по-малко от три милиона долара.

Ех, изкуство!

Всичко започна с Майърс и срещата му с професор Стивъсън.

— Той се съгласи, макар и с неохота.

— Изненадан съм, че изобщо се е съгласил — казах аз. — Стивъсън мрази импресионизма и особено Ван Дорн. Защо не помоли някой по-сговорчив, като добрия стар Ман Брадфорд?

— Защото репутацията му в академичните среди издиша. Не виждам какъв е смисълът да се пише дисертация, ако няма да бъде публикувана, а един уважаван научен ръководител може да накара издателите да ѝ обърнат внимание. Освен това, щом успея да убедя Стивъсън, значи ще мога да убедя всекиго.

— Да го убедиш в какво?

— Точно това поиска да разбере и той — отвърна Майърс.

Спомням си ясно този момент, как Майърс изправи върлинещото си тяло, намести очилата си и се смръщи толкова силно, че къдравата рижава коса прилепна към челото му.

— Стивъсън каза, че дори и да се абстрахира от собственото си неодобрение към Ван Дорн — Господи, ама как се изразява този надут задник! — не може да разбере защо искам да прекарам една година от живота си, пишейки за някакъв художник, за когото са написани безброй книги и статии. Защо не си избира някой неизвестен, но обещаващ неоекспресионист и не рискувам да повиша имиджа си заедно с неговия? Разбира се, художникът, който ми препоръча, бе един от неговите фаворити.

— Естествено — казах аз. — Ако е назовал художника, мисля, че е ...

Майърс ми съобщи името.

Кимнах.

— Стивъсън колекционира картините му от пет години. Надява се, че като ги продаде един ден, ще може да си купи къща в Лондон, когато се пенсионира. А ти какво му каза?

Майърс понечи да отговори, после се разколеба. Той се обърна със замечтан поглед към репродукцията на Ван Дорновата „Кипариси в долината“, която висеше до стигащия до тавана библиотечен шкаф, натъпкан с биографии на Ван Дорн, анализи и албуми с негови творби. Известно време остана мълчалив, сякаш гледката на познатата репродукция — цветове ѝ не можеха да се мерят с ярките тонове на оригинала, тъй като при отпечатването не можеше да се пресъздаде деликатната структура на релефните спираловидни наслоявания на боята върху платното — все още караше дъха му да секва.

— Е, и какво му каза? — повторих въпроса си.

Майърс въздъхна със смесица от безсилие и възхищение.

— Казах му, че повечето от писанията на критиците за Ван Дорн са глупости. Той се съгласи, но намекна, че картините не внушават нищо по-добро. Отговорих му, че дори и талантливите критици не са изследвали същността на неговите творби, че изпускат нещо съдбовно.

— Кое е?

— Точно така. Това беше следващият въпрос на Стивъсън. Нали знаеш как започва да припалва лулата си, когато го обхване нетърпение. Трябваше да говоря бързо. Казах му, че не знам точно какво търся, но че там — Майърс махна с ръка към репродукцията — има нещо. Нещо, което никой не е забелязал. Самият Ван Дорн го е намекнал в дневника си. Не — Майърс ме погледна очаквателно.

Повдигнах вежди.

— Ами, щом никой не го е забелязал — натъртено каза Майърс, — значи е тайна, нали?

— Щом ти не си го забелязал...

Затруднен, Майърс отново се обърна към репродукцията и в гласа му прозвуча удивление:

— Откъде знам, че е там ли? Защото когато гледам картините на Ван Дорн, го усещам. Чувствам го.

Поклатих глава.

— Мога да си представя какво е отговорил Стивъсън на това. Хората се справят с изкуството както с геометрията и няма никакви тайни в ...

— Каза ми, че ако съм станал мистик, трябва да уча в семинарията, а не в художествената академия. А ако се нуждая от въже, за да се обеса и да съсия кариерата си, той ще ми го даде. Но все пак се ласкаел да мисли, че е човек с широки възгледи.

— Това е смешно.

— Повярвай ми, не се шегуваше. Каза ми, че много си падал по Шерлок Холмс. Ако съм вярвал, че съм открил някаква мистерия и мога да я разреша, да го направя с всички средства. И при тези думи ме дари с най-снизходителната си усмивка, като добави, че щял да спомене за това на днешното събрание на факултета.

— Ами тогава какъв е проблемът? Получил си това, което искаше. Той се е съгласил да ти стане научен ръководител. Защо звучиш така...

— Днес няма събрание на факултета.

— О! — Гласът ми заглъхна. — Прецакал те е.

Преди три години двамата с Майърс бяхме започнали заедно следването си в Университета в Айова. Постепенно се бяхме сприятелили толкова много, че наехме две съседни стаи в една стара кооперация близо до университетското градче. Собственичката бе стара мома, която рисувахе акварели — трябва да добавя, че нямаше никакъв талант, — и приемаше на квартира само студенти от художествената академия, за да й дават уроци. Относно Майърс бе направила изключение. Той не беше художник като мен. Той следваше история на изкуството. Повечето художници рисуват инстинктивно. Те не умеят да описват с думи онова, което искат да изобразят. И точно думите, а не боите бяха специалността на Майърс. Така че с импровизираните си лекции той бързо бе станал любимият наемател на старата дама.

От този ден нататък тя не го виждаше често. Нито пък аз. Майърс не посещаваше общите ни лекции. Предполагах, че прекарваше повечето време в библиотеката. Късно вечерта, когато забележех ивицата светлина под вратата му и почуквах, не получавах отговор. Звънях му по телефона. През стената до мен достигаше настойчивото приглушено звънене.

Една вечер изчаках телефонът да иззвъни единайсет пъти и тъкмо щях да затворя, когато той вдигна слушалката. В гласа му се долавяше изтощение.

— Къде се загуби? Отдавна не съм те виждал — казах му аз.

— Отдавна ли? — повтори той учудено. — Та нали се видяхме само преди два дни?

— Искаш да кажеш преди две седмици.

— О, по дяволите! — изруга Майърс.

— Купил съм един стек бира. Искаш ли да...?

— Да, с удоволствие. — Той въздъхна. — Идвай!

Когато отворих вратата, не знам какво ме порази повече — видът му или онова, което бе направил със стаята си.

Ще започна с Майърс. Той по принцип си беше слаб, но сега изглеждаше измършавял, направо съсухрен. Ризата и джинсите му бяха намачкани. Рижавата му коса бе сплъстена. Зад очилата очите му

изглеждаха кръвясали. Беше брадясал. Когато затвори вратата и посегна за кутията бира, ръката му трепереше.

Жилището му беше пълно с — не съм сигурен как да обрисувам въздействието на този толкова блестящ безпорядък — репродукции на картините на Ван Дорн. Те покриваха всеки сантиметър на стените. Дивана, столовете, бюрото, телевизора, етажерките за книги. И драпираните завеси, и тавана, и като изключим една тясна пътечка, дори пода. Спираловидно извити слънчогледи, маслинови дървета, ливади, небеса и потоци ме заобикаляха, обкръжаваха ме плътно и сякаш протягаха ръце да ме хванат. Едновременно с това имах чувството, че ме поглъщат. Точно както размитите контури на предметите във всяка репродукция изглеждаха, че се преливат едни в други, така и всяка репродукция се преливаше със съседната. Стоях онемял сред този хаос от цветове.

Майърс отпи няколко глътки бира. Притеснен от изумлението ми от вида на стаята, той махна с ръка към вихрушката от репродукции.

— Предполагам, ще кажеш, че съм се потопил изцяло в работата си.

— Кога си ял за последен път?

На лицето му се изписа объркване.

— Така си и мислех. — Минах по тясната пътека между репродукциите, лежащи на пода, и вдигнах телефонната слушалка. — Донесете ми една пица! — Поръчах най-голямата пица, която близката пицария „При Пепи“ можеше да предложи. Те не доставяха бира, но в хладилника ми имаше още един стек, а имах предчувствието, че ще ни потрябва.

Оставих слушалката на мястото ѝ.

— По дяволите, Майърс, какво правиш?

— Нали ти казах.

— Потопил си се в работа? Ти ме отбягваш. Не идваш на занятията. Не си се появявал, бог знае откога. Изглеждаш ужасно. Заради уговорката ти със Стивъсън не си струва да си разваляш здравето. Кажи му, че си променил мнението си. Намери си научен ръководител с по-поносим характер.

— Стивъсън няма нищо общо с това.

— По дяволите, а кое има общо с това? Краят на семестриалните изпити или униинето в началото на дисертацията?

Майърс гаврътна остатъка от бирата си и протегна ръка за друга.

— Не, синьото^[1] е за лудостта.

— Какво?

— Това е системата. — Майърс се обърна към водовъртежа от репродукции. — Изследвах ги хронологически. Колкото повече Ван Дорн е губил разсъдъка си, толкова повече е използвал синия цвят. А оранжевото е цветът му за душевно терзание. Ако сравниш картините с периодите на личните му кризи, описани в биографиите му, ще видиш, че тогава е използвал оранжевото.

— Майърс ти си най-добрият ми приятел. Така че прости ми това, което ще ти кажа, но мисля, че си отишъл твърде далеч.

Той отпи от бирата си и сви рамене, сякаш искаше да каже, че не е очаквал да го разбере.

— Чуй ме — започнах аз. — Личният цветови код, връзката между емоционалното състояние и багрите, това са пълни глупости. Знам го със сигурност. Ти си изкуствовед, но аз съм художник. Казвам ти, различните хора реагират на цветовете по различен начин. Не обръщай внимание на рекламните агенции и техните теории, че някои цветове продават картините по-добре от другите. Всичко зависи от контекста. Зависи от модата. Тази година е един цвят, следващата година — друг. Но един истински художник използва онзи цвят, който ще има най-голям ефект. Той се интересува от творческия процес, не от продажбата.

— Ван Дорн е могъл да продаде много малко картини.

— Това е безпорно. Клетото копеле не е живяло достатъчно дълго, за да стане на мода. Но че оранжевото изразява душевното му терзание, а синьото — лудостта? Кажи това на Стивъсън и той ще те изхвърли от кабинета си.

Майърс свали очилата си и потърка горната част на носа си.

— Така го чувствам... Може би си прав.

— По този въпрос няма може би. Аз съм прав. Нуждаеш се от храна, душ и сън. Картините са комбинация от цветове и форми, които хората харесват или не харесват. Художникът следва своя инстинкт, използва всички техники, които владее, и сътворява най-доброто, на което е способен. Ако има някаква тайна в творбите на Ван Дорн, тя не е в използваните цветове.

Майърс довърши втората си бира и премигна тъжно.

— Знаеш ли какво открих вчера?

Поклатих глава.

— Критиците, които са се посветили на изследването на Ван Дорн...

— Какво за тях?

— Побъркали са се, също като него.

— Какво? Няма начин. Изучавал съм критиците, занимавали се с Ван Дорн. Те са посредствени и досадни като Стивъсън.

— Имаш предвид официално признатите учени. Благонадеждните. Аз ти говоря за истинските, за талантливите. За онези, чиято гениалност е била непризната, също като на Ван Дорн.

— Какво се е случило с тях?

— Те са страдали. Също като Ван Дорн.

— Били са затворени в лудница?

— По-лошо от това.

— Майърс, не ме карай да те разпитвам.

— Сходствата са поразителни. Всички те са се опитвали да рисуват. И то в стила на Ван Дорн. И точно като него си пробали очите.

Предполагам, вече ви е съвсем ясно, че Майърс бе, както се вика, с опънати до край нерви. Нямам намерение да го критикувам. Всъщност неговата разпаленост бе едно от нещата, заради които го харесвах. След това заради въображението. Когато се шляеш с него, никога не ти е скучно. Той си падаше по идеите. А учението бе неговата страст. И предаваше въодушевлението си на мен.

Истината е, че се нуждаех от вдъхновението, което получавах от него. Не бях лош художник. Съвсем не. От друга страна, не бях и велик. Колкото повече се приближавах към края на следването си, започвах мъчително да осъзнавам, че творбите ми никога няма да бъдат нищо повече от „интересни“. Не исках да го призная, но вероятно щях да свърша като художник в някоя рекламна агенция.

Обаче тази нощ въображението на Майърс не беше вдъхновяващо. Беше плашещо. Той винаги бе преминавал през различни фази на ентусиазъм. Ел Греко, Пикасо, Полак. Всеки от тях бе поглъщал вниманието му до вманиачаване, но само за да бъде изоставен заради следващия любимец и после следващия. Когато се бе

спрял на Ван Дорн, бях предположил, че ще е просто още едно увлечение.

Но разхвърляните из стаята му репродукции на Ван Дорн показваха ясно, че този път увлечението се бе превърнало в натрапчива идея. Гледах скептично на настояването на Майърс, че в творбите на Ван Дорн има някаква тайна. В крайна сметка голямото изкуство не може да бъде обяснено. Можеш да анализираш техниките му, можеш да начертаеш диаграма на неговата симетрия, но в основата си то крие мистерия, която не може да се предаде с думи. Гениалността не може да бъде резюмирана. Доколкото разбихах, Майърс използваше думата тайна като синоним на неописуемата колоритност.

Когато осъзнах, че той наистина смяташе, че Ван Дорн е имал някаква тайна, бях ужасен. Страданието в очите му бе също ужасяващо. Споменаването на лудостта не само на Ван Дорн, но и на неговите критици, ме караше да се притеснявам, че и Майърс е превъртял. Да си избодат очите, боже мой!

Останах с Майърс до пет сутринта, опитвайки се да го успокоя и да го убедя, че се нуждае от няколко дни почивка. Изпихме стека с бира, който бях занесъл, този от хладилника ми и още един, който купих от един колега, който живееше в дъното на коридора. На зазоряване, точно преди Майърс да задреме и аз да се прибера, залитайки в стаята си, той промърмори, че съм прав. Наистина се нуждаел от почивка. На следващия ден щял да се обади на родителите си. Щял да ги пита дали ще платят билета му за самолета до Денвър.

В следствие на препиването се събудих чак късно следобяд. Възмутен, че бях пропуснал часовете си, взех душ и опитах да не обръщам внимание на вкуса от снощната пица в устата си. Не бях изненадан, когато позвъних по телефона на Майърс и не получих отговор. Навярно се чувстваше отвратително като мен. Ала когато след залез слънце позвъних повторно, а после почуках на вратата му и пак никой не ми отговори, започнах да се притеснявам. Вратата му беше заключена, затова слязох долу да взема резервния ключ от хазайката. И тогава видях бележката, пъхната в отвора на пощенската ми кутия.

„Наистина мислех това, което казах. Нуждая се от почивка. Отивам си вкъщи. Ще ти се обадя. Бъди спокоен. Рисувай добре. Обичам те, братле. Завинаги твой приятел.“

[1] Игра на думи: blues в мн.ч. — униние, лошо настроение, а в ед.ч. — синьо. — Б.пр. ↑

МАЙЪРС

Гърлото ми се сви. Той никога повече не се върна. Видях го само два пъти след това. Веднъж в Ню Йорк и веднъж в...

Нека ви разкажа за Ню Йорк. Завърших дипломния си проект — серия от пейзажи, които прославяха високите до небето, тъмноеземлисти, покрити с гори хълмове на Айова. Местен шеф плати петдесет долара за един от тях. Подарих три на университетската болница. Останалите са бог знае къде.

Случиха се твърде много неща.

Както сам бях пророкувал, светът не очакваше с трепет моите добри, но не велики творби. Станах това, което очаквах — художник към една рекламна агенция на Медисън Авеню. Моите бирени кутии са най-добрите в бизнеса.

Срещнах умна и привлекателна жена, която работеше в отдела по маркетинг на една козметична фирма — един от клиентите на моята агенция. Професионалните срещи доведоха до обяди от личен характер и интимни вечери, които продължаваха цяла нощ. Направих ѝ предложение. Тя прие.

— Ще живеем в Кънектикът — каза тя.

— Разбира се.

— Когато му дойде времето, ще имаме деца.

— Разбира се.

* * *

Майърс ми позвъни в офиса. Не знам как бе узнал къде работя. Спомням си задъхания му глас.

— Открих я — каза той.

— Майърс? — засмях се аз. — Наистина ли си ти? Как си? Къде...?

— Казвам ти. Открих я!

— Не знам какво си...

— Не си ли спомняш? Тайната на Ван Дорн!

Споменът внезапно ме връхлетя — вълнението, което Майърс можеше да предизвика, чудесните очаквани разговори от моята младост — дните и особено нощите, когато се раждаха идеи за бъдещето.

— Ван Дорн? Все още ли...?

— Да! Прав бях! *Има* тайна!

— Побъркано копеле, изобщо не ме интересува Ван Дорн. Но ти ме интересуваш. Защо... Никога няма да ти простя, задето изчезна така.

— Трябваше. Не можех да ти позволя да ме спреш. Не можех да те оставя да...

— Беше за твое добро.

— Така мислеше *ти*. Но аз бях прав!

— Къде *си*?

— В музея на изкуствата „Метрополитен“.

— Ще останеш ли там, Мийърс? Докато взема едно такси? Нямам търпение да те видя.

— Аз пък очаквам с нетърпение да видиш това, което виждам аз.

Отложих една спешна поръчка, отмених две срещи и казах на годеницата си, че няма да мога да вечерям с нея. В гласа ѝ прозвуча раздразнение. Но сега Майърс беше най-важният.

Той стоеше под колонадата пред входа. Лицето му бе изпито, но очите му блестяха като звезди. Притиснах го в прегръдките си.

— Майърс, толкова е хубаво, че...

— Искam да видиш нещо. Ела.

Той ме задърпа за палтото, карайки ме да побързам.

— Но къде беше?

— Ще ти кажа по-късно.

Влязохме в галерията на постимпресионистите. Объркан, аз последвах Майърс и го оставих да ме настани трескаво на една пейка пред картината на Ван Дорн „Ели на залез слънце“.

Никога не бях виждал оригинала. Репродукциите не можеха да се сравняват с него. След като цяла година бях рисувал рекламни

материали за артикули за женската красота, се чувствах опустошен. Силата на Ван Дорн ме докара до...

Сълзи.

Заради липсата ми на въображение.

Заради младостта, която бях оставил зад гърба си преди година.

— Виж! — каза Майърс. Той вдигна ръка и посочи картината.

Присвих очи.

Беше ми необходимо време — час, два — и убедителното въображение на Майърс. Концентрирах се. И тогава най-после видях.

Дълбокото ми възхищение премина в...

Сърцето ми ускори пулса си. Когато Майърс прокара за последен път ръка от единия до другия край на платното и пазачът, който ни бе наблюдавал с нарастващо безпокойство, се втурна да го спре да не пипне картината, ме обзе чувството, че някакъв облак се разпръсна, защото погледът ми изведнъж се фокусира.

— Боже мой! — възкликнах.

— Виждаш ли? Храстите, дърветата, клоните?

— Да! Господи, да! Защо не съм...

— ...го забелязал преди това? Защото не си личи на репродукциите — обясни Майърс. — Вижда се само на оригиналите. И въздействието е толкова дълбоко, че трябва да ги изучаваш...

— До края на живота си.

— Изглежда доста дълго. Обаче аз си знаех. Прав бях.

— Тайна.

Когато бях малко момче, баща ми — о, колко го обичах! — ме заведе да берем гъби. Излязохме с колата от града, прехвърлихме се през една телена ограда, минахме през една гора и стигнахме до един склон с изсъхнали брястове. Татко ми каза да претърся горния край на склона, докато той търси в подножието му.

След час се върна с две големи книжни торби, пълни с гъби. А аз не бях открил нито една.

— Предполагам, че за разлика от мен си уцелил място с много гъби — казах аз.

— Но те са навсякъде около теб — отвърна баща ми.

— Навсякъде около мен? Къде?

— Не си търсил достатъчно усърдно.

— Претърсих пет пъти този склон.

— Търсил си, но не си гледал истински — каза татко. После взе една дълга пръчка и посочи с нея към земята.

— Гледай внимателно върха на пръчката.

Направих го.

И никога не забравих горещата вълна, която избухна в стомаха ми. Гъбите се появиха като по магия. Разбира се, те са били там през цялото време, толкова добре прикрити сред околната среда, цветът им така се сливаше с този на изсъхналите листа, формата им така приличаше на парченца дървесна кора и скални късчета, че бяха невидими за неопитното око. Но щом погледът ми се концентрира, щом мозъкът ми преоцени визуалните ми възприятия, видях гъби навсякъде и те ми се сториха хиляди. Бях стоял върху тях, бях ходил по тях, бях ги гледал, но без да го осъзнавам.

Сега изпитах далеч по-голям шок, като видях мъничките личица, които с помощта на Майърс успях да различа в картината на Ван Дорн „Ели на залез слънце“. Повечето нямаха и половин сантиметър, по-скоро загатнати чрез точки и чертички, сливащи се напълно с околния пейзаж. Те не бяха точно човешки, макар че имаха усти, носове и очи. Устите приличаха на черни зейнали бездни, носовете — на дълбоки пукнатини с неравни ръбове, очите бяха като шахти, пълни с отчаяние. Сгърчените лица сякаш крещяха в агония. Можех почти да доловя страдалческите им писъци и мъчителни стенания. Те ми навяха мисли за проклетие. За ада.

Щом веднъж забелязах лицата, те сякаш изплуваха от вихъра на багрите в такова изобилие, че пейзажът се превърна в илюзия, а гротескните лица — в реалност. Елите заприличаха на противни гроздове от гърчещи се ръци е разкъсвани от болка тела.

Отстъпих шокиран миг преди пазачът да ме изблъска настрана.

— Не пипайте...! — извика той.

Майърс вече бе изтичал до друга картина на Ван Дорн — оригинала на „Кипариси в долината“. Последвах го и сега, когато очите ми знаеха какво да търсят, видях малките измъчени личица на всяко клонче, на всяка скала. Платното гъмжеше от тях.

— Господи!

— И тази!

Майърс забърза към „Слънчогледи по време на жътва“ и отново, сякаш през настроени на фокус лещи, не виждах цветята, а

страдалческите личица и извитите крайници. Политнах назад, усетих пейката до краката си и се отпуснах на нея.

— Бил си прав — промълвих тихо.

Пазачът стоеше наблизко и ни гледаше навъсено.

— Ван Дорн е знаел някаква тайна — продължих и поклатих учудено глава.

— Нова обяснява всичко — заяви Майърс. — Тези агонизиращи лица придават дълбочина на творбите му. Те са скрити, но ние ги *усещаме*. Чувстваме страданието под красотата.

— Но защо му е...

— Не мисля, че е имал избор. Гениалността му го е довела до лудост. Предполагам, че той точно така е виждал света. Тези лица са демоните, с които се е борил. Те са гнил продукт на неговото безумие. И не са просто художествен трик. Само гений би могъл да ги нарисува, за да ги види цял свят, и все пак, така майсторски да ги вплете в пейзажа, че *никой* да не ги забележи. Защото ги е възприемал като някакъв ужасен дар.

— Никой ли? _Ти_ ги видя, Майърс.

Той се усмихна.

— Може би това означава, че съм луд.

— И аз така си мислех, приятелю — отвърнах му с усмивка. — Но сега знам, че не така. А това откритие ще вдигне репутацията ти.

— Но аз още не съм приключил — каза Майърс.

Погледнах го намръщено.

— Единственото, което съм открил, е зашеметяващата оптическа илюзия. Измъчените души, които се гърчат на заден план, и може би създават несравнимата красота. Наричам ги „второстепенни образи“. Предполагам, че в твоята сфера, рекламата, биха ги нарекли „подсъзнателни“. Но това не е търговска реклама. Това е гениален художник, който е имал блестящата идея да използва лудостта си като съставна част на своята визия. Трябва да го изследвам по-надълбоко.

— За какво говориш?

— Картините в тази галерия не осигуряват достатъчно примери. Гледах платната му в Париж, Рим, Цюрих и Лондон. Взех назаем от родителите си толкова голяма сума, колкото позволява съвестта ми и тяхното търпение. Обаче ги видях и вече знам какво трябва да направя. Изтерзаните лица са се появили през 1889, след като Ван Дорн

напуснал унижен Париж. По-ранните му творби били отчайващи. Той се установил в Ла Верж, Южна Франция. Шест месеца по-късно геният му внезапно експлодирал. Започнал да рисува френетично. Върнал се в Париж. Показал картините си, но никой не ги оценил. Продължил да рисува, да излага творбите си. И пак не ги оценили. Завърнал се в Ла Верж, достигнал до върха на гения си и напълно загубил разсъдъка си. Наложило се да го изпратят в дом за душевно болни, но преди това избол очите си. Ето я моята дисертация. Възнамерявам да проследя отделните етапи от живота му. Да сравня картините с биографията му, да покажа как броят на лицата се увеличава и те стават по-ужасяващи с влошаването на лудостта му. Искам да илюстрирам смута в душата му, когато е налагал изкривеното си възприятие върху всеки пейзаж.

За Майърс беше типично да действа невъздържано и да стига още по-далеч. Не ме разбирайте погрешно. Откритието му бе важно. Ала той не знаеше кога да спре. Аз не съм изкуствовед, но съм чел достатъчно, за да знам, че така наречената „психологическа критика“, опитът да се анализира голямото изкуство като проява на неврози, се счита за нещо необичайно. Ако Майърс дадеше на Стивъсън психологическа дисертация, надутото копеле щеше да получи удар.

Това беше едно от опасенията ми относно онова, което Майърс планираше да направи със своето откритие. Но друго ме притесняваше повече. *Възнамерявам да проследя отделните етапи от живота на Ван Дорн*, бе казал той. След като напуснахме музея и тръгнахме през Сентръл Парк, осъзнах колко буквални бяха намеренията на Майърс.

— Заминавам за Южна Франция.

Погледнах го изненадано.

— Имаш предвид...

— Ла Верж. Точно така. Искам да напиша там дисертацията си.

— Но...

— Кое друго място би било по-подходящо? Това е селото, където Ван Дорн е получил и изстрадал психологическия си срыв и евентуално е изгубил разсъдъка си. Ако е възможно, смятам да наема стаята, в която е живял.

— Майърс, това ми звучи прекалено дори и за теб.

— Но е съвсем разумно. Имам нужда да се вгълбя. Да се потопя в атмосферата, в историята. Така ще ми дойде вдъхновението да пиша.

— Последния път, когато се вгълби, натъпка стаята си с репродукции на Ван Дорн, не спеше, не се хранеше, не се къпеше. Надявам се...

— Признавам, че съм твърде увлечен. Но миналия път не знаех какво търся. Сега, когато го открих, съм в добра форма.

— Струваш ми се напрегнат като струна.

— Това е оптическа илюзия — засмя се Майърс.

— Хайде, ще те заведа да пийнем и да вечеряме.

— Съжалявам. Не мога. Трябва да хващам самолета.

— Заминаваш *тази вечер*? Но аз не съм те виждал от...

— Мажеш да ме почерпиш една вечеря, като свърша дисертацията си.

Никога не го направих. Видях го само още веднъж. Заради писмото, което ми изпрати два месеца по-късно. Или по-точно — бе помолил сестрата да ми го изпрати. Най-отдолу тя бе написала какво й е казал и добавяше своето обяснение. Беше се ослепил, разбира се.

Ти беше прав. Не трябваше да отивам. Но кога ли съм се вслушвал в съвети? Винаги съм знаел по-добре, нали? Сега е твърде късно. Това, което ти показах през онзи ден в Метрополитън — Боже, помогни ми! — е нищо в сравнение с останалото. Открих истината. Не мога да я понеса. Не допускай моята грешка. Моля те, никога не поглеждай отново картините на Ван Дорн. Не мога да издържам болката. Нуждая се от почивка. Ще си отида у дома. Не се притеснявай. Рисувай добре. Обичам те, братле. Завинаги твой приятел:

Майърс.

В своя послепис сестрата се извиняваше за английския си. Както пишеше, понякога се грижела за възрастни американци на Ривиерата и трябвало да научи езика им. Но по-добре разбирала, като й говорят, отколкото да говори и пише, и се надявала, че написаното от нея звучи смислено. Не беше така, но вината не беше нейна. По-нататък продължаваше: Майърс изпитвал силни болки, давали му морфин, не мислел ясно. Било истинско чудо, че въобще успявал да мисли.

Приятелят ви беше отседнал в нашия хотел. Управителят казва, че спял малко и се хранил още по-малко. Изследването му било маниакално. Натъпкал стаята си с репродукции на творбите на Ван Дорн. Опитвал се да повтаря дневния режим на художника. Поискарал бои и платна, отказвал да се храни и не отговарял на почукванията на вратата. Преди три дни вик събудил управителя. Вратата била залостена. Наложило се трима мъже да я разбият. С острия край на четката си приятелят ви си бил избол очите. Тукашната клиника е превъзходна. Физически вашият приятел ще се възстанови, но никога повече няма да може да вижда. Обаче се притеснявам за психиката му.

Майърс ми бе писал, че си отива вкъщи. Писмото бе пътувало цяла седмица. Предполагам, че родителите му са били информирани незабавно по телефона или с телеграма. Сега вероятно се беше върнал в Щатите. Знаех, че родителите му живеят в Денвър, но не знаех малките им имена и адреса, така че се свързах с „Телефонни справки“ и звънях подред на всички семейства Майърс в Денвър, докато осъществя връзка. Не с родителите му, а с едно приятелско семейство, което наглеждаше къщата им. Майърс не беше долетял в САЩ. Родителите му бяха отишли в Южна Франция. Хванах първия самолет за там. Не че има значение, но въпросния уикенд трябваше да се ожения.

Ла Верж се намираше на петдесет километра навътре в сушата от Ница. Наех кола с шофьор. Пътят се виеше между маслиненни градини и обработваеми земи, пресичаше обрасли с кипариси хълмове, минаваше покрай стръмни урви. Докато пътувахме покрай една от градините, изпитах странното убеждение, че вече съм я виждал. Като влязохме в Ла Верж, чувството ми за „вече видяно“ се засили. Селцето бе като застинало в прегръдката на XIX век. Като изключим телеграфните стълбове и електрическите жици, то изглеждало точно както го бе нарисувал Ван Дорн. Разпознах тесните калдъръмени улички и селски магазини, които той бе прославил. Попитах за посоката. Не беше трудно да открия Майърс и родителите му.

Последния път, когато видях приятеля си, собственикът на погребалното бюро слагаше капака на ковчега му. Трудно ми бе да се ориентирам в подробностите, но независимо от парещите сълзи

постепенно започнах да разбирам, че местната клиника беше толкова добра, колкото ме бе уверила сестрата в писмото си. Ако нещата бяха само до лекарските грижи, той щеше да е жив.

Но уврежданията на мозъка му бяха съвсем друго нещо. Той се бе оплаквал от главоболие. Страданията му се увеличавали. Дори морфинът не помагал. Оставили го сам само за минутка, тъй като изглеждал заспал. В този кратък интервал успял да стане от леглото, да прекоси пипнешком стаята и да намери ножица. После изтръгнал бинтовете, забил ножицата в празната очна кухня и се опитал да изчовърка мозъка си. Припаднал, преди да изпълни целта си, но нанесеното поражение било достатъчно. Агонията му траяла цели два дни.

Родителите му бяха бледи, онемели от шока. Успях някак да овладее собствения си потрес и се опитах да ги утеша. Независимо от мъглата, която забулва тези ужасни часове, спомням си, че забелязах някои неуместни подробности, което подсказва за опита на съзнанието ми да се върне към реалността. Бащата на Майърс носеше мокасини марка Гучи и златен часовник Ролекс. В университета приятелят ми бе живял с ограничени средства. Нямах идея, че произхожда от богато семейство.

Помогнах им да уредят подробностите по пренасянето на тялото със самолет до Щатите. Отидох с родителите му до Ница и останах до тях, докато те наблюдаваха как сандъкът с ковчега му бе натоварен в багажното отделение на самолета. Стиснах ръцете им и ги прегърнах. Изчаках, докато те, ридаяйки, се отправиха с тежки стъпки по тунела към самолета. След час бях обратно в Ла Верж.

Върнах се, защото обещах. Искях да облекча страданието на родителите му, както и моето собствено. Защото бях негов приятел.

— Вие трябва да се погрижите за толкова много неща — казах на родителите му. — Предстои ви дълго пътуване към къщи. Подготовка на погребението. — Гърлото ми се бе свило. — Нека да ви помогна. Аз ще оправя тук нещата, ще платя неплатените сметки, ще опаковам дрехите му и... — Поех дълбоко дъх. — ...книгите му и всичко друго, което е притежавал, и ще ви ги изпратя. Позволете ми да направя това. Ще го считам за благоволение от ваша страна. Моля ви. Нужно ми е да правя *нещо*.

Верен на своята амбиция, Майърс бе успял да наеме същата стая, в която бе живял Ван Дорн, в единствения хотел в селото. Не се изненадвайте, че е била свободна. Управата я използваше за реклама на хотела. Табелка съобщаваше историческата забележителност на стаята. Мебелировката беше в същия стил като по време на престоя на Ван Дорн. Туристите със сигурност плащаха, за да надникнат в нея и да вдъхнат от атмосферата на гения. Ала този сезон бе слаб, а Майърс имаше богати родители. Срещу щедра сума, подсилена от характерния му ентусиазъм, той бе успял да убеди собственика на хотела да наеме стаята.

Аз наех друга стая — приличаща повече на килер — през две стаи от неговата и с още парещи от сълзите очи влязох в мухлясалото светилище на Ван Дорн, за да опаковам вещите на моя скъп приятел. Навсякъде имаше репродукции на картините на Ван Дорн, няколко от тях бяха изпръскани със засъхнала кръв. Угнетен ги събрах на купчина.

Точно тогава намерих дневника.

В университета бях посещавал курса по постимпресионизъм, на който обръщаха особено внимание на Ван Дорн, и бях чел факсимиле на дневника му. Издателят беше сканирал ръкописните страници и ги бе публикувал, добавяйки предговор, превод и бележки под линия. Изказът на Ван Дорн още в началото на дневника е бил загадъчен, но когато той започнал да работи все по-трескаво и психическото му състояние се влошило, се превърнал в истинска загатка. Почеркът му — нечетлив, дори когато художникът е бил здрав, — скоро излязъл извън контрол и накрая, докато бързал да запише безумните си мисли, се превърнал в почти неразгадаеми йероглифи.

Седнах на малкото дървено писалище и взех да прелиствам дневника, разпознавайки отделни фрази, които бях чел преди години. С всеки следващ пасаж в стомаха ми пропълзяваше студ, защото този дневник *не беше* издаденото факсимиле. Напротив, беше обикновена тетрадка и макар да ми се щеше да вярвам, че Майърс по някакъв невъзможен начин се бе сдобил с оригиналния дневник, знаех, че се самозалъгам.

Страниците в тази тетрадка не бяха пожълтели и изтънели от времето. Мастилото бе синьо, а не избледняло и с кафеникав оттенък. Тетрадката бе купена и изписана наскоро. Не беше дневникът на Ван

Дорн. Този принадлежеше на Майърс. Ледът в стомаха ми се превърна в лава.

Внезапно вдигнах поглед от дневника и видях зад писалището една лавица, върху която имаше още тетрадки. Изпълнен с лошо предчувствие, аз ги грабнах и ги заразливях трескаво. Стомахът ми се разбунтува, готов да изригне. Всички тетрадки бяха еднакви, написаното в тях бе напълно идентично.

Ръцете ми се разтрепераха, когато претърсих лавицата, намерих на нея факсимилето на оригинала и го сравних с тетрадките. От гърлото ми се изтръгна стон, като си представих Майърс на писалището, как с напрегнато и безумно изражение възпроизвежда дневника дума по дума, чертичка по чертичка, драскулка по драскулка. Осем пъти. Майърс наистина се бе увлякъл, мъчейки се да вкара собственото си мислене в изроденото съзнание на Ван Дорн. И накрая бе успял. Оръжието, което художникът използвал, за да избодне очите си, бил острият край на четка за рисуване. В психиатричната клиника той довършил начинанието си, забивайки в мозъка си ножица. Като Майърс. Или обратното. Когато Майърс е рухнал напълно, дали той и Ван Дорн не са били ужасяващо неразличими?

Притиснах ръце към лицето си. От свитото ми гърло се изтръгна скимтене. Имах чувството, че мина цяла вечност, докато спра да ридая. Съзнанието ми се напрягаше да надвие болката. („Оранжевото е за болката“ — бе казал Майърс.) Разумът се бореше да надвие скръбта. („Критиците, посветили живота си да изследват творчеството на Ван Дорн — бе казал също Майърс, — онези, чиято гениалност не била призната, както и тази на Ван Дорн, са страдали... И точно както Ван Дорн са си изболи очите.“) „Дали са го направили с четка за рисуване? — запитах се аз. — Точен ли е паралелът. И накрая и те ли са използвали ножици, за да прободат мозъците си?“

Изглеждах навъсено репродукциите, които бях събрал на купчинка. Имаше още много около мен — по стените, пода, леглото, прозорците, дори на тавана. Калейдоскоп от цветове. Една бляскава вихрушка.

Или поне преди ги бях мислил за бляскави. Но сега, въоръжен с прозрението, което ми бе дал Майърс, с проникновението, което бях придобил в музея „Метрополитен“, зад окъпаните в слънчева светлина кипариси и ливади, зад овощните градини и поляни, аз съзирах

невидимата тъмнина, миниатюрните извити ръце и зейнали усти, черните петна на изпълнените със страдание очи, сините сгърчени телца. („Синьо за безумието“ — бе казал Майърс.)

Нужна бе единствено лека промяна на възприятието и там вече *нямаше* никакви градини и ливади, а само ужасяващо изображение на души, попаднали в ада. Ван Дорн наистина бе достигнал до нов етап на импресионизма. Беше внедрил сред великолепието на божите творения гъмжило от образи на собственото си отвращение. Неговите творби не ги прославяха. Те ги правеха ужасяващи. Навсякъде, където бе поглеждал, той бе виждал собствените си кошмари. Синьото наистина изобразяваше безумието и ако човек се съсредоточеше достатъчно дълго върху лудостта на Ван Дорн, той също полудяваше. („Моля те, никога не поглеждай отново картините на Ван Дорн“ — бе написал Майърс в писмото си.) В последния стадий на своето умопомрачение дали бе получил достатъчно просветление, за да се опита да ме предпази? („Не мога да издържам на болката. Нуждая се от почивка. Ще си отида у дома.“) Дълбоко в себе си обаче изобщо не бях допуснал, че той наистина се е върнал вкъщи.

Прониза ме друга тревожна мисъл. („Критиците, посветили живота си да изследват творчеството на Ван Дорн, са се опитвали да рисуват в неговия стил“ — бе казал Майърс преди година.) Сякаш привлечен от магнит, погледът ми се насочи към купищата репродукции и се спря на отсрещния ъгъл, където бяха подпрени две оригинални платна. Потръпнах, изправих се и приближих колебливо до тях.

Бяха рисувани от аматьор. Все пак Майърс бе изкуствовед. Боите бяха нанесени несръчно, особено мазките в оранжево и синьо. Кипарисите изглеждаха грубовати. В основата им скалите приличаха на карикатура. Небето се нуждаеше от плътност. Но аз знаех какво трябваше да представляват черните точки по него. Разбихах целта на малките сини цепнатини. Миниатюрните изтерзани личица и извити крайници бяха загатнати, макар и на Майърс да му бе липсвал талантът да ги нарисува. Той се бе заразил от лудостта на Ван Дорн. Останалото след него бе от последния стадий.

От устата ми се изтръгна стон, избликнал сякаш от дъното на душата ми. Като се разнесе звънът от камбаната на селската църква, се помолих приятелят ми да е намерил покой.

Беше тъмно, когато излязох от хотела. Имах нужда да повървя, да избягам от още по-дълбокия мрак в тази стая, да се почувствам свободен и да помисля. Но стъпките ми и моите търсения ме поведоха по тясна калдаръмена уличка към селската клиника, където Майърс бе довършил започнатото в стаята на Ван Дорн. Информирах се на регистратурата и пет минути по-късно се представих на привлекателна тъмнокоса жена на около трийсет години.

Английският на медицинската сестра бе повече от задоволителен. Тя ми каза, че името ѝ е Кларис.

— Вие сте се грижили за приятеля ми — заявих аз. — Изпратихте ми писмото, което ви бе продиктувал, заедно с добавената от вас бележка.

Тя кимна утвърдително.

— Притеснявах се за него. Беше толкова изтерзан.

Флуоресцентните лампи в преддверието тихо бръмчаха. Седнахме на една пейка.

— Опитвам се да разбера защо се е самоубил — продължих аз. — Мисля, че знам, но бих искал да чуя вашето мнение.

Блестящите ѝ лешниковокафяви очи внезапно станаха предпазливи.

— Той прекарваше твърде много време в стаята си. Учеше много. — Тя поклати глава и се загледа в пода. — Съзнанието може да се превърне в капан. То може да бъде изтезание.

— Но той беше въодушевен, когато дойде тук, нали?

— Да.

— Независимо от своите изследвания се държеше така, сякаш е във ваканция?

— Да.

— Тогава кое го е променило? Признавам, че приятелят ми бе малко странен. Или както се вика, нервак. Но изследванията му доставяха удоволствие. Може да е изглеждал болен от многото работа, но когато учеше, направо разцъфтяваше. Тялото му бе нищо, но умът му бе блестящ. Кое е нарушило равновесието, Кларис?

— Да наруши...?

— Да го потисне, вместо да го стимулира. Какво е научил, което го е накарало да...

Тя се изправи и погледна часовника си.

— Моля да ме извините, но работното ми време изтече преди двайсет минути. Една приятелка ме чака.

— Разбира се. Няма да ви задържам — казах рязко.

Пред входа на клиниката, на светлината, идваща от преддверието, погледнах часовника си и с изненада открих, че беше станало почти единайсет и половина. Колената ме боляха от умората. От преживяната през деня травма бях загубил апетит, но знаех, че трябва да опитам да хапна нещо и като се върнах пеша в хотела, влязох в ресторанта и си поръчах сандвич с пилешко месо и чаша Шабли^[1]. Смятах да ям в стаята си, но не стигнах до там. Стаята и дневникът на Ван Дорн ме зовяха.

Сандвичът и виното останаха недокоснати. Седнах на писалището, заобиколен от вихъра на багрите и скритите ужасии в репродукциите на Ван Дорн, отворих тетрадката и се опитах да разбера.

Почукване на вратата ме накара да се обърна.

Отново погледнах часовника си и се изненадах, като открих, че часовете бяха изтекли като минути. Беше почти два сутринта.

Почукването — тихо, но настойчиво, — се повтори. Управителят?

— Влезете — казах на френски. — Вратата е отключена.

Кръглата дръжка се завъртя. Вратата се отвори.

Кларис прекрачи прага. Вместо сестринската униформа сега носеше гуменки, джинси и прилепнал жълт пуловер, който подчертаваше лешниковия цвят на очите ѝ.

— Искам да се извиня — каза тя на английски. — Сигурно съм ви се сторила груба в клиниката.

— Съвсем не. Вие имахте среща, а аз ви задържах.

Тя сви смутено рамене.

— Понякога напускам клиниката толкова късно, че не успявам да се видя с приятелката си.

— Разбирам ви отлично.

Кларис прокара ръка през дългата си буйна коса.

— Приятелката ми се почувства уморена. На път за вкъщи, като минавах край хотела, видях, че тук свети. Надявайки се, че сте вие...

Кимнах очаквателно.

Имах чувството, че тя бе избягвала тази стая, но сега се обърна към нея. Към онази част, където бях открил репродукциите със засъхнала кръв.

— Двамата с лекаря дойдохме по възможно най-бързия начин, когато управителят позвъни по телефона онзи следобед. — Кларис се загледа в репродукциите. — Как е възможно такава красота да причини толкова много болка?

— Красота? — погледнах към малките зейнали усти.

— Не трябва да стоите тук. Не повтаряйте грешката на приятеля ви.

— Грешката?

— Имали сте дълго пътуване. Преживяхте шок. Имате нужда от почивка. Ще се изтощите като вашия приятел.

— Просто разглеждах някои от нещата му. Ще ги опаковам и ще ги изпратя обратно в Америка.

— Направете го бързо. Не трябва да се самоизмъчвате, чудейки се какво се е случило тук. Не е хубаво да се заобикаляте с вещите, които разстроиха ума на приятеля ви. Не подсилвайте скръбта си.

— Да се заобикалям? Приятелят ми би казал „потапям“.

— Изглеждате изтощен. Елате! — Тя протегна ръка. — Ще ви заведа до стаята ви. Сънят ще уталожи мъката ви. Ако имате нужда от някакви хапчета...

— Благодаря. Не ми трябва успокоителни.

Кларис продължаваше да държи протегнатата ръката си. Хванах я и тръгнах към коридора.

За момент погледнах назад към репродукциите и ужаса, скрит в красотата им. Помолих се наум за душата на Майърс, загасих лампата и заключих вратата.

Тръгнахме надолу по коридора. В стаята ми седнах на леглото.

— Наспете се добре — каза Кларис.

— Надявам се.

— Много сте ми симпатичен. — Тя ме целуна по бузата.

Докоснах рамото ѝ. Устните ѝ се обърнаха към моите. Тя се облегна на мен.

Двамата се отпуснахме на леглото. Любихме се мълчаливо.

Сънят дойде като целувките ѝ, лек и гальовен.

Но в кошмарите ми имаше малки зейнали усти.

Слънчевата светлина струеше през прозореца. С премрежени от болка очи погледнах часовника си. Десет и половина. Сърцето ми се сви.

Кларис беше оставила бележка на бюрото ми.

„Снощи беше от симпатия. За да споделя и намаля скръбта ви. Направете това, което възнамерявахте. Опаковайте вещите на приятеля ви. Изпратете ги в Америка. Заминете с тях. Не допускайте грешката на вашия приятел. Не се «потапяйте» както казахте, че се е изразявал той. Не позволявайте красотата да ви причини болка.“

Имах намерение да си тръгна. Наистина вярвах в това. Абадих се по телефона на рецепцията и помолих администраторката да изпрати горе няколко кашона. След като взех душ и се обръснах, отидох в стаята на Майърс, където събрах на куп и останалите репродукции. Направих още едно купче от книгите и второ — от дрехите. Опаковах всичко в кашоните и се огледах да проверя дали не съм забравил нещо.

Двете картини, които Майърс бе нарисувал, още стояха подпрени на стената в ъгъла. Реших да не ги вземам. Никой не искаше да си припомня за халюцинациите, които бяха завладели съзнанието му.

Оставаше ми само да запечанам кашоните, да напиша адреса и да ги изпратя по пощата. Но като затварях капака на единия, видях вътре тетрадките.

„Толкова много страдание — помислих си тъжно. — Толкова пропилены усилия.“

Още веднъж прелистих една от тетрадките. Различни пасажки привлякоха погледа ми. Обезсърчението на Ван Дорн от пропадналата му кариера. Причините, поради които бе напуснал Париж, за да дойде в Ла Верж — затворената, злословеща общност на художниците, снобите критици и тяхното презрително отношение към ранните му творби. *Трябва да се освободя от конвенционалното. Трябва да се избавя от естетическите концепции, да ги изхвърля от себе си. Да открива*

онова, което никога не е било рисувано. Да чувствам, вместо да ми бъде казвано какво да чувствам. Да виждам, вместо да имитирам това, което са видели другите.

Знаех от биографията му до каква бедност са го докарали неговите амбиции. В Париж той буквално бе ял отпадъци, изхвърлени зад ресторантите. Можал да си позволи отиването в Ла Верж само защото негов приятел — преуспяващ, но много посредствен (а сега осмиван) художник — му заел малко пари. Тъй като искал да запази дадената му сума, Ван Дорн извървял пеша целия път от Париж до Южна Франция.

Трябва да ви припомня, че в онези дни тази долина била изостанал край, осеян с хълмове, скали ферми и селца. При появата си в Ла Верж накуцващият Ван Дорн сигурно е бил патетична гледка. Той бил избрал това провинциално селище, защото било необикновено, защото предлагало земни гледки, толкова контрастни на парижките салони, че нито един друг художник не би се осмелил да ги написува.

Трябва да създам нещо, което никой досега не си е представял — беше написал Ван Дорн. И в продължение на шест отчайващи месеца опитвал и се провалил. Най-накрая загубил вяра в себе си, после внезапно си я възвърнал и за една година, белязана с невероятна и бляскава продуктивност, дал на света трийсет и осем шедьовъра. По онова време, разбира се, Ван Дорн не можал да продаде нито едно платно, за да си купи дори храна. Ала сега светът не е толкова глупав.

Сигурно е рисувал с буен възторг. Внезапно обхваналата го енергия трябва да е била огромна. Според мен — бъдещ художник с добри технически умения, но с конвенционално мислене — той е извършил подвиг. Независимо от страданията му, аз му завидях. Като сравних моите сантиментални а ла Уайт^[2] пейзажи от Айова с новаторската гениалност на Ван Дорн, направо се отчаях. Работата, която ме очакваше у дома, в Щатите, се състоеше в рисуване на бирени кутии и флакони с дезодорант за рекламните списания.

Продължавах да прелиствам дневника, проследявайки нарастващото отчаяние на Ван Дорн и неговото внезапно прозрение. Победата му естествено си имаше цена. Загубата на разсъдъка. Самоослепяването. Самоубийството. Обаче неизбежно се запитах, ако случайно, докато е умирал, е бил избрал да промени живота си, дали е

бил в състояние да го направи. Той със сигурност е знаел колко забележителни и наистина удивителни са станали творбите му.

А може би не е знаел. Последната картина, която е нарисувал, преди да си избодете очите, бе неговият автопортрет. Мрачен мъж със слабо лице, къса, оредяла коса, хлътнали бузи, бледа кожа и проскубана брада. Известният портрет ми напомняше за представата, която имах, как е изглеждал Христос, преди да бъде разпнат. Липсваше единствено тръненият венец. Обаче Ван Дорн си имаше друг, съвсем различен венец. Не на главата му, а в него самия. Скрити в проскубаната му брада и хлътналите бузи, малките зейнали усти и сгърчени телца го издаваха. Внезапно придобитата проницателност го бе наранила твърде много.

Докато четях тетрадката, отново опечален от усилията на Майърс да възпроизведе точно агонизиращите слова и почерк на Ван Дорн, стигнах до онази част, в която Ван Дорн описваше своето прозрение.

Ла Верж! Разхождах се! Видях! Почувствах! Картина! Рисуване! Съзидание и проклятие!

След този загадъчен пасаж писанията в тетрадката — и дневника на Ван Дорн — ставаха вапълно несвързани. Освен за постоянно повтарящото се жестоко и нарастващо главоболие.

Чаках пред клиниката, когато Кларис пристигна за дежурството си в три следобяд. Грееше ярко слънце и лъчите му се отразяваха в очите ѝ. Тя беше облечена с пола в бургундско червено и тюркоазена блуза. Мислено почувствах памучната тъкан.

Когато ме видя, крачките ѝ станаха колебливи. С принудена усмивка тя приближи до мен.

— Дошли сте да се сбогувате? — попита с надежда.

— Не. Да ви задам някои въпроси.

Усмивката ѝ угасна.

— Не трябва да закъснявам за работа.

— Ще ви отнема само минута. Моят френски се нуждае от усъвършенстване. Не съм си донесъл речник. Името на селото. Ла Верж. Какво означава?

Тя сви рамене, сякаш искаше да каже, че въпросът ми е маловажен.

— Не е много колоритно. Буквалният му прувод е „тояга“.

— Това ли е всичко?

Кларис реагира веднага на смръщената ми физиономия:

— „Пръчка“. „Шибалка“. Върбова например, която бащите използват, за да наказват децата си. — Изглеждаше притеснена. — В жаргона се употребява в смисъл на пенис.

— И не означава нищо друго?

— Индиректно. Синонимите са твърде далеч от буквалния смисъл. Може да значи жезъл. Или прът. Също и разсоха^[3], с която хората казват, че могат да намерят вода, като я държат пред себе си, докато кръстосват полето. Тя би трябвало да се наклони, ако под почвата има вода.

— Ние я наричаме „лесковина“. Веднъж татко ми каза, че видял някакъв мъж, който наистина можал да намери вода. А аз винаги съм мислел, че човекът просто навежда пръчката с ръце. Смятате ли, че това село е получило името си, защото в миналото някой е открил тук вода с лесковина?

— Защо някой ще си прави този труд, след като в тези хълмове има толкова много извори и потоци? Защо се интересувате от името?

— Заради нещо, което прочетох в дневника на Ван Дорн. Името на селото го е развълнувало поради някаква причина.

— Ами то *всичко* може да го е вълнувало. Той е бил луд.

— Ексцентричен — да. Но не е бил луд преди този пасаж в дневника му.

— Искате да кажете, че *симптомите* са се появили след това? Вие не сте психиатър.

Трябваше да се съглася с нея.

— Ето, страхувам се, че пак ще изглеждам груба. Обаче аз наистина трябва да отивам на работа. — Кларис се поколеба. — Снощи...

— Беше точно това, което бяхте написали в бележката. Жест на симпатия. Опит да намалите скръбта ми. Не сте имали предвид това да бъде началото на нещо.

— Моля ви, направете както ви казах. Моля ви, вървете си. Не се погубвайте както другите.

— *Другите*?

— Като вашия приятел.

— Не, вие казахте „другите“ — натъртено повторих аз. —
Кларис, кажете ми.

Тя вдигна очи и ме погледна накриво, сякаш бе притисната до
стената.

— След като вашият приятел си избодете очите, чух разни
приказки из селото. От старите хора. Може да е слух, преувеличен с
годините.

— Какво казаха те?

Тя се намръщи още повече.

— Преди двайсет години тук дошъл някакъв мъж да проучва
живота на Ван Дорн. Останал три месеца и си загубил разсъдъка.

— Избол ли си е очите?

— Говори се, че се е ослепил сам в една психиатрична клиника в
Англия. Преди десет години дошъл друг мъж. Той забил ножица в
едното си око чак до мозъка.

Гледах я втренчено, неспособен да потисна спазмите, които
разтърсваха тялото ми.

— Какво става тук, по дяволите?

Тръгнах да разпитвам из селото. Никой не пожела да говори с
мен. В хотела управителят ми каза, че е решил да не дава вече стаята
на Ван Дорн под наем. Трябвало веднага да изнесе вещите на Майърс.

— А аз мога ли да остана в *моята* стая?

— Както желаете. Не ви го препоръчвам, но дори и Франция все
още е демократична страна.

Платих сметката, качих се горе, преместих кашоните от стаята на
Ван Дорн в моята и подскочих от изненада, когато телефонът иззвъня.

Беше годеницата ми.

Кога съм щял да се прибера у дома?

Не знаех.

Какво ще кажа за сватбата през този уикенд?

Сватбата трябваше да се отложи.

Седнах на леглото и не можах да потисна спомена за последния
път, когато бях седял там заедно с Кларис, надвесена над мен, точно
преди да се любим. Съсипвах живота, който се бях опитвал да изградя.

За момент бях готов да званна на годеницата си, но някакъв
натрапчив импулс ме накара да погледна навъсено към кашоните, към

дневника на Ван Дорн. В бележката, която бе сложила към писмото на Майърс, Кларис пишеше, че неговите изследвания са станали толкова маниакални, че той се е опитал да спазва същия дневен режим като Ван Дорн. И пак ми дойде наум въпроса — накрая Майърс беше ли станал неразличим от Ван Дорн? Дали тайната за онова, което се бе случило с моя приятел, не бе скрита в дневника, точно както измъчените личица бяха скрити в картините на Ван Дорн? Грабнах една от тетрадките. Докато преглеждах страниците, търсех отпратки за дневния режим на Ван Дорн. И така се започна.

Бях казал, че като изключим телеграфните стълбове и електрическите жици, Ла Верж изглеждаше застинало в прегръдката на предишния век. Не само хотелът още съществуваше, запазени бяха и любимата кръчма на Ван Дорн, и хлебарницата, откъдето си бе купувал сутрешния кроасан. Ресторанчето, където бе предпочитал да ходи, продължаваше да работи. В края на селото малкият поток, край който бе сядал понякога да изпие следобедната си чаша вино, все така ромолеше, макар че замърсяването на водата отдавна бе убило пъстървата в него. Посетих всички тези места в същата последователност и по същото време, както Ван Дорн го бе описал в дневника си.

Закуска в осем, обяд в два, чаша вино край потока, разходка в околността, после обратно в стаята. След седмица знаех съдържанието на дневника толкова добре, че нямах нужда да правя справка в него. Сутрините са били времето за рисуване на Ван Дорн. „Тогава светлината е най-добра“ — бе написал той. А вечерите са били за спомени и нахвърляне на скици.

Най-накрая ми хрумна, че няма да следвам точно дневния му режим, ако не рисувам и не скицирам, както бе правил Ван Дорн. Купих си скицник, платна, бои, палитра и всичко останало, от което се нуждаех, и за първи път, откакто бях напуснал университета, се опитах да *творя*. Рисувах любимите на Ван Дорн сцени от местния пейзаж и се получи това, което очаквах: бездушни варианти на картините му. В тях нямаше никакви открития, нито разбиране какво в крайна сметка бе разклатило здравия разсъдък на Майърс, а само еднообразие и скука. Парите ми бяха на привършване. Готвех се да се откажа.

Освен ако...

Изпитвах тревожното чувство, че съм пропуснал нещо. Част от ежедневието на Ван Дорн, което не бе описано подробно в дневника. Или нещо за самата околност, което не бях забелязал, въпреки че я бях рисувал в духа на Ван Дорн, макар и не с неговия талант.

Кларис ме намери на брега на потока, в който отдавна нямаше пъстърва, където посрѣбвах виното си. Долових сянката ѝ и се обърнах към тъмния ѝ силует, контрастиращ на слънцето.

Не бях я виждал две седмици, от онзи неловък разговор пред клиниката. Макар и заслепен от слънчевите лъчи, забелязах, че тя изглеждаше по-красива, отколкото си я спомнях.

— Кога сте се преобличали за последен път? — попита Кларис.

Преди година бях попитал същото Майърс.

— Трябва да се избърснете. Пили сте твърде много. Изглеждате ужасно.

Отпих от виното си и свих рамене.

— Ами нали знаете какво казал пияницата за кръвясалите си очи. „Смятате, че изглеждат зле? О, трябва да ги видите от *моята* страна.“

— Е, поне още можете да се шегувате.

— Започвам да си мисля, че самият аз съм станал за посмешище.

— Вие определено не сте станали за посмешище. — Тя седна до мен. — Станали сте като вашия приятел. Защо не си тръгнете?

— Изкушен съм да го направя.

— Добре. — Тя докосна ръката ми.

— Кларис?

— Да?

— Ще ми отговорите ли пак на някои въпроси?

Тя ме погледна изпитателно.

— Защо?

— Защото ако получа правилните отговори, мога да замина.

Тя бавно кимна.

Като се върнахме в стаята ми, ѝ показах купчината с картини. Канех се да ѝ кажа за малките личица, скрити в тях, но мрачното ѝ изражение ме възпря. Тя и така ме смяташе за достатъчно побъркан.

— Докато се разхождах следобедите, ходих до местата, които Ван Дорн е избрал да нарисува. — Извадих съответните репродукции

от купчинката. — Тази овощна градина. Тази ферма. Това езерце. Тази канара. И така нататък.

— Да, разпознавам тези места. Всичките съм ги виждала.

— Надявах се, че като ги видя, може би ще разбера какво се е случило с моя приятел. Вие ми казахте, че той също е ходил там. Всяко от тях е в радиус от пет километра от селото. Някои се намират близо едно до друго. Не беше трудно да ги открия. Освен едно.

Кларис не попита кое. Вместо това напрегнато потърка ръката си над китката.

Когато бях прибирал кашоните от стаята на Ван Дорн, бях взел и двете картини, които Майърс се бе опитал да нарисува. Сега ги измъкнах изпод леглото, където ги бях наврял.

— Приятелят ми е нарисувал тези. Очевидно е, че той не беше художник. Но колкото и грубовати да са, можете да видите, че и двете изобразяват едно и също място.

Издърпах репродукцията на съответната картина на Ван Дорн, която бе най-отдолу в купчината.

— Това място — казах натъртено. — Кипарисова горичка в котловина, заобиколена от скали. Това е единственото място, което не успях да открия. Питам за него селяните. Те твърдят, че не знаят къде се намира. А вие знаете ли, Кларис? Можете ли да ми кажете? Трябва да има някакво значение, щом приятелят ми е спрял вниманието си на него и се е опитал да го нарисува *два пъти*.

Кларис заби нокти в китката си.

— Съжалявам.

— Какво?

— Не мога да ви помогна.

— Не можете или не искате? Имате предвид, че не знаете къде е, или знаете, но няма да ми кажете?

— Казах, че не мога да ви помогна.

— Какво не е наред в това село, Кларис? Какво се опитват да скрият всички?

— Направих всичко, което можах. — Тя тръсна глава, изправи се и се отправи към вратата. Там се спря и ме погледна тъжно. — Понякога е по-добре нещата да се оставят такива, каквито са. Понякога има причини за съществуването на тайни.

Гледах я как се отдалечава по коридора.

— Кларис...

Тя се обърна и каза само две думи:

— На север. — Плачеше. — Бог да ви е на помощ — добави. —
Ще се моля за душата ви.

После изчезна надолу по стълбите.

За първи път изпитах страх.

Пет минути по-късно излязох от хотела. По време на разходките си към местата, рисувани от Ван Дорн, винаги бях избирал най-лесните пътища — на изток, запад и юг. Всеки път, когато бях питал за отдалечените, обточени с дървета хълмове на север, селяните ми бяха отговаряли, че в тази посока няма нищо интересно, нищо, свързано с Ван Дорн. „А какво ще кажете за кипарисите в котловината?“ — бях настоявал аз. „Сред тези хълмове няма никакви кипариси, само маслинови дръвчета“ — бяха ми отговаряли. Но сега знаех.

Ла Верж беше разположено в южния край на продълговатата долина, обградена със стръмни скали от изток и запад. Наех кола. Оставяйки облак прах зад себе си, натиснах педала на газта и се отправих на север към бързо уголемяващите се хълмове. Дърветата, които бях виждал от селото, наистина бяха маслинови. Но оловносивите скали сред тях бяха същите като в картината на Ван Дорн. Карах бързо по пътя, виещ се нагоре между хълмовете. На върха намерих тясна площадка, където паркирах и изскочих от колата. Но в каква посока да поема? Импулсивно избрах лявата и забързах между скалите и дърветата.

Сега решението не ми изглежда толкова произволно. Склоновете вляво бяха по-драматични, по-привлекателни от естетическа гледна точка. Пейзажът беше по-суров. От него се излъчваше по-голяма наситеност и плътност. Като в творбата на Ван Дорн.

Инстинктът ми ме пришпори напред. Стигнах до хълмовете в пет и петнайсет. Времето мистериозно се свиваше. Веднага след това часовникът ми показваше седем и десет. Слънцето пламтеше в алено, спускайки се към стръмните склонове. Продължих да търся, като оставих да ме води гротескният пейзаж. Хребетите и проломите образуваха нещо като лабиринт, всяка тяхна извивка или препречваше, или освобождаваше пътя, контролирайки моята посока. Заобикалях канари, спусках се по обрасли с трънливи храсти склонове, без да

обръщам внимание на съдраните места по ризата ми и кръвта, която течеше от одрасканите ми ръце. Накрая спрях на ръба на една урва. Изпълваха я кипариси, а не маслинови дървчета. Сред тях стърчаха заоблени скали и образуваха пещера.

Склонът беше стръмен. Заобиколих трънливите храсти, без да обръщам внимание на парещите убождания. Заоблените скали ме водеха надолу. Потиснах опасенията си, обхванат от нетърпение да стигна до дъното.

Тази урва, този дол, пълен с кипариси и скали, тази обрасла с тръни пещера беше изобразена не само в картината на Ван Дорн, но и в платната, рисувани от Майърс. С какво това място ги бе поразило толкова много?

Отговорът дойде бързо като самия въпрос. Чух, преди да видя, макар че „чух“ не изразява най-точно усещанията ми. Звукът беше толкова слаб и остър, почти отвъд границите на човешкия слух. Отначало си помислих, че наблизо има гнездо на оси. Почувствах едва доловимо трептене в иначе неподвижния въздух. Усетих гъдел в ушите, смъдене по кожата. Звукът в действителност се състоеше от много звукове, всичките еднакви, сливащи се, като колективното жужене на рояк насекоми. Но беше пронизителен. Не точно жужене, а по-скоро далечен хор от писъци и вопли.

Свъсих вежди и направих още една крачка към кипарисите. Смъденето по кожата ми се засили. Звънтежът в ушите ми стана толкова дразнещ, че обхванах с две ръце главата си. Приблжих достатъчно, за да надзърна между дърветата и онова, което видях с ужасяваща яснота ме хвърли в паника. Задъхан, отстъпих назад. Но не навреме. Онова, което се изстреля откъм дърветата, беше твърде малко и бързо, за да успея да го идентифицирам.

То се заби в дясното ми око. Болката бе толкова силна, сякаш нажежен до бяло връх на игла бе пронизал ретината ми и бе прорязал мозъка ми. Притиснах окото си с дясната ръка и изкрещях.

Продължих да отстъпвам, препъвайки се, агонията увеличаваше паниката ми. Но острата пареща болка се засилваше, бушуваше в главата ми. Колената ми се подгънаха. Съзнанието ми се замъгли. Строполих се на склона.

Минаваше полунощ, когато успях да се добера до селото. Въпреки че окото ми вече не пареше, паниката ми бе неописуема. Все още зашеметен от загубата на съзнание, аз опитах да се овладеея, когато влязох в клиниката и попитах къде живее Кларис. Обясних, че ме е поканила на гости. Сънливата санитарка се намръщи, но ми каза. Карах безразсъдно към къщата ѝ, която се намираше на пет преки оттам.

Вътре светеше. Почуках. Тя не ми отговори. Почуках по-силно, по-нетърпеливо. Най-после видях една сянка. Когато вратата се отвори, аз се втурнах във всекидневната. Едва забелязах пенъоара, който Кларис пристегна около тялото си, или отворената врата на спалнята, където една уплашена жена се изправи в леглото, притискайки чаршафа към гърдите си, после скочи бързо и затръшна вратата.

— Какво правиш тук, по дяволите? — попита Кларис. — Не съм те поканила да влезеш! Не съм...

Събрах сили да отговоря.

— Нямам време да ти обяснявам. Ужасен съм. Нуждая се от помощта ти.

Тя пристегна още повече пенъоара си.

— Бях ужилен. Мисля, че съм заразен. Помогни ми да спра онова, което е в мен. Антибиотици. Противоотрова. Каквото се сетиш. Може да е вирус, може да са гъбички. Може би действа като бактерия.

— *Какво се случи?*

— Казах ти, няма време. Щях да потърся помощ в клиниката, но те нямаше да разберат. Щяха да си помислят, че съм загубил разсъдъка си като Майърс. Трябва да ме заведеш там. Трябва да се увериш, че съм инжектиран с колкото се може повече лекарства, които може би ще успеят да унищожат това нещо.

Паниката в гласа ми надви съмненията ѝ.

— Ще се облека колкото може по-бързо.

По пътя към клиниката ѝ описях какво се бе случило. Веднага щом пристигнахме, Кларис се обади по телефона на лекаря. Докато чакахме, тя ми капна дезинфекциращи капки в окото, даде ми и нещо против бързо увеличаващото ми се главоболие. Докторът се появи и сънливото изражение на лицето му се смени с тревога, като видя колко

бях зле. Както бях предположил, той реагира така, сякаш съм изпаднал в нервна криза. Изкрещях му да изпълни молбата ми и да ме натъпче с антибиотици. Кларис се увери, че не ми беше дал само успокоителни. Той използва всички съвместими комбинации. Ако смятах, че ще помогнат, щях да глътна и изпражнения.

Онова, което видях сред кипарисите, бяха малки зейнали усти и миниатюрни сгърчени телца, толкова малки и замаскирани като тези от картините на Ван Дорн. Сега знам, че той не бе налагал своето безумно възприятие за реалността. В крайна сметка Ван Дорн не беше импресионист. Или поне не в „Кипариси в долината“. Убеден съм, че това е била първата картина, която е нарисувал, след като мозъкът му е бил заразен. Той буквално бе изобразил онова, което бе видял по време на една от разходките си. По-късно, когато инфекцията се разраснала, е виждал зейналите усти и сгърчените тела като пелена, покриваща всичко, което е гледал. В този смисъл Ван Дорн не е бил импресионист. За него зейналите усти и сгърчените тела са *присъствали* във всички по-сетнешни сцени. В пределите на заразяния си мозък той е рисувал онова, което *е било* реалност за него. Изкуството му е било реалистично.

Знам това, повярвайте ми. Защото лекарствата не помогнаха. Мозъкът ми е болен като този на Ван Дорн... Или на Майърс. Опитах се да разбера защо не са се паникьосали, когато са били ужилени, защо не са се втурнали към болница, където да обяснят на някой лекар какво се е случило. Заключениеето ми е, че Ван Дорн толкова отчаяно е търсел творческо прозрение, което да оживи картините му, че с радост е търпял мъките. А Майърс толкова отчаяно се е опитвал за разбере Ван Дорн, че когато е бил ужилен, доброволно е поел риска да се идентифицира още повече с него, докато накрая, и то твърде късно, е осъзнал грешката си.

Оранжевото е за болката, синьото за безумието. Колко вярно. Онова, което бе заразило мозъка ми, бе нарушило и цветовете ми възприятия. Все повече и повече оранжевото и синьото вземат надмощие над другите цветове, които знам, че съществуват. Нямам избор. Виждам малко по-различно. В картините ми преобладават оранжевото и синьото.

Моите картини. Разгадах и още една мистерия. Винаги се бях чудил как Ван Дорн е бил така внезапно завладян от такава творческа енергия, че е нарисувал трийсет и осем шедьовъра за една година. Сега знам отговора. Онова, което е в главата ми — зейналите усти и сгърчените тела, оранжевото на болката и синьото на безумието, — предизвиква в мен такова напрежение и такова главоболие, че опитвах всичко, за да ги намаля, да ги премахна. Преминах от кодеин на деморол, а после на морфин. Всяко от тези успокоителни помагаше известно време, но не напълно. След това научих какво е разбрал Ван Дорн и какво се е опитал да направи Майърс. Като рисуваш болката си, ти някак я прогонваш от себе си. За известно време. И тогава рисуваш все повече и по-бързо. Всичко, за да облекчиш страданието си. Но Майърс не беше художник. Болестта е нямала изход и е достигнала до крайната си фаза само за няколко седмици вместо за година, както е било при Ван Дорн.

Обаче аз съм художник — или се надявах, че съм. Притежавах техника без въображение. Сега, Бог да ми е на помощ, имам въображение. Първо нарисувах кипарисите и тяхната тайна. Получи се това, което очаквах — имитация на оригинала на Ван Дорн. Но аз не искам да страдам безцелно. Съвсем ясно си спомням пейзажите от Средния Запад, които бях рисувал в академията. Онзи с гористите хълмове на Айова. Опитът да бъдеш наблюдател те кара да усещаш плодородието на почвата. Навремето резултатите бяха като ерзац на картините на Уайът. Но сега вече не е така. Двайсетте платна, които отдавна съм завършил, не са и версии на Ван Дорновите. Те са мои собствени творения. Уникални. Комбинация от болестта и опита ми. Подпомогнат от силната си памет, нарисувах реката, която тече през Айова Сити. В синьо. Нарисувах нивите с царевица, които покриват огромната хълмиста местност отвъд града. В оранжево. Нарисувах моето детство. Моята младост. Заедно с изключителното си откритие, скрито в тях. Грозотата, спотаена в красотата. Ужасът, който гризе мозъка ми.

Най-накрая Кларис ми разказа местната легенда. През Средновековието, когато било основано селището Ла Верж, от небето долетял метеор. Светлината му прорязала тъмнината. Метеорът паднал върху хълмовете на север оттук. Изригнали пламъци. Дърветата

изгорели. Било късно през нощта. Малко селяни го видели. Мястото на удара било твърде далеч от свидетелите на явлението, за да се втурнат през нощта да видят кратера. На сутринта димът се бил разнесъл. Пламъците били угаснали. И въпреки че малцината свидетели се опитали да открият метеора, липсата на пътищата, които сега съществуват, затруднила дотам тяхното търсене през непроходимите хълмове, че те се обезкуражили. Няколко от тях обаче продължили упорито. И една съвсем малка част от тези, които завършили успешно търсенето, се завърнали, олюлявайки се в селото, като бръцолевели нещо за болки в главата и малки зейнали усти. Те чертаели с пръчки безумни картини в прахта и накрая си изболи очите. През вековете, както се говори в легендата, подобни самоосакатявания се случвали винаги, когато от онези хълмове се завърнел някой търсач на кратера. Неизвестното плашело хората. Хълмовете, придобили зловредна сила, станали табу. Нито един селянин, тогава или сега, не ходел на онова място, където „божият жезъл бил докоснал земята“. Поетично описание на адския метеорен удар. Ла Верж.

Аз не правя очевидния извод, че метеорът е донесъл спори, които са се размножили в кратера, превърнал се в дол, обрасъл постепенно с кипариси. Не, за мен метеорът бе причината, а не резултатът. Видях пещерата сред кипарисите, а от нея малки усти и сгърчени тела, приличащи на насекоми — о, как стенеха! — бълваха нещо. Те се вкопчваха в листата на кипарисите, размахваха страдалчески ръце, падаха обратно и веднага биваха замествени от други бълващи изтерзани души.

Да. Души. Защото метеорът, продължавам да твърдя това, беше само причината. За мен резултатът беше отварянето на ада. Малките стенещи усти са прокълнатите, какъвто съм и аз. Отчаяно искащ да оцелее, да се измъкне от най-последния затвор, когото наричаме ад, обезумелият грешник нанася удар. Той прободне окото ми и прониза мозъка ми — входът към моята душа. Моята душа. Тя бере. Полагам огромни усилия да изчистя гнойта.

Говоря. Това някак помага. Кларис записва думите ми, докато любовницата й разтрива раменете ми.

Картините ми са блестящи. Ще бъда признат за гений, както винаги съм мечтал.

На такава цена.

Главоболието ми се засилва. Оранжевото е по-ярко. Синьото — по-тревожно.

Правя всичко възможно. Мъча се да бъда по-силен от Майърс, чиято издържливост продължи само няколко седмици. Ван Дорн е устоял една година. Може би гениалността е сила.

Мозъкът ми се подува. Заплашва да разцепи черепа ми. Разпукването на зейналите усти.

Болките в главата! Казвам си да бъда силен! Още един ден. Още един порив да завърша още една картина.

Острият край на четката за рисуване ме подканва. Всичко, с което да изрежа парещата болка в мозъка ми, да понижа очите си, за да намеря екстаза на облекчението. Но трябва да издържа.

На масата, близо до лявата ми ръка, ножицата чака.

Но не днес. Не и утре.

Ще надмина Ван Дорн.

[1] Френско бяло вино. — Б.пр. ↑

[2] Нюъл Конвърс Уайът (1802–1945) — американски художник и илюстратор. — Б.пр. ↑

[3] Разклонена като двурога вила пръчка. — Б.пр. ↑

ПРЕКРАСНАТА НЕПОДСТРИГАНА ГРОБИЩНА КОСА

След смъртта на Мат през юни 1987 година рухнах. Напрежението да наблюдавам ден след ден, месец след месец, неговото мъчително отпадане, беше отслабило онази част от мозъка ми, която контролира стреса. Прекъсвачът излезе от строя. Без значение какво се опитвах да правя — да се разхождам, да гледам телевизия, да чета, да ям — тялото ми постоянно бе в критично състояние. Химикалите на стреса циркулираха безпрепятствено в мен. Паниката методично ме обхващаше. Мозъкът ми се гърчеше, сърцето ми препускаше лудо и единственото, което можех да правя, бе да лежа по гръб и да гледам втренчено в тавана.

Постепенно, благодарение на любовта на моето семейство и приятелите ми, започнах да изплувам от мрака. Но тригодишната пауза между издаването на „Съюзът на мрака и мъглата“ и „Петата професия“ през 1990 напомняше на черна дупка, която едва не ме погълна. Отне ми доста повече време, докато се върна към разказите. Необичайната техника, използвана в следващата новела, отговаря на психическото състояние, в което се намирах. Ако някога сте посещавали курс по белетристика, знаете, че има три основни гледни точки: първо лице, ограничено трето лице и всезнаещо трето лице. Всяка от тях притежава плюсове и минуси. Обаче съществува и четвърта гледна точка, която почти никога не се използва заради нейните ограничения — второ лице. Вместо като „аз“ или „той“ и „тя“ авторът води разказа като „ти“. „Това е нетрадиционен и проблематичен подход, но защо да не се опита? — помислих си аз. — Само веднъж. Да наруша табуто.“ За да добавя още към липсващата конвенционалност, реших да използвам сегашно време. Но с определена цел. В крайна сметка начинът, по който е разказана една история, трябва да има нещо общо с темата. Тук главният герой е толкова потресен от това, което е преживял, че се чувства отделен от себе си и мисли за себе си като „ти“. В неговия разстроен

разсъдък миналите ужаси постоянно се повтарят в сегашно време. „Прекрасната неподстригана гробищна коса“ получи наградата на „Асоциацията на писателите на ужаси“ за най-добра новела за 1991 година.

* * *

Независимо от дъжда ти отново си отишъл на гробището, без да обръщаш внимание на студените пориви на есенния вятър, който бие косо под наведения ти чадър, и на мокрите мръсни листа, които той праща в подгизналите ти панталони и обувки.

Два гроба. Потреперваш и с премрежени от сълзите очи поглеждаш към прясно наредените чимове. Няма надгробни плочи. Ще ги има чак след година. Но ти си представяш какви ще бъдат надписите: рождени дати ще са различни, а датата на смъртта — Господ да ти е на помощ! — една и съща. Саймън и Естър Уайнбърг. Твоите родители. Мълчаливо мълвиш еврейските молитви, които рави Голдстайн каза на погребението. Изгубваш самообладание, обръщаш се и тръгваш с натежали крака към мократа от дъжда кола, хвърляш чадъра на седалката до теб, натискаш копчето на парното и се опитваш да овладееш треперещите си ръце и някак да потиснеш издуващата гърдите ти ярост и болката, която е сковала сърцето ти.

С подути от плач очи, успяваш да се върнеш в дома на родителите ти — имение край езерото Мичиган, на север от Чикаго. Голямата къща изглежда призрачна и празна без своите обитатели. Пресичаш огромния вестибюл и влизаш в кабинета, облицован с дъбова ламперия. Едната стена е запълнена с книги, другата — с фотографии на твоя скъп баща, който се здрависва с местни и национални държавници, и дори с президента. Когато сядаш зад масивното бюро, за да продължиш със сортирането на документите на баща си — последните, тези от банковия сейф на родителите ти, — жена ти се появява на вратата с чаша кафе. Тя се обляга на стената и се намръщва, както направи и когато ти се подчини на постоянния и толкова силен импулс да се върнеш — *отново* — на гробището.

— Защо? — пита тя.

Вдигаш глава от документите и я поглеждаш накриво.

— Не е ли очевидно? Изпитвам нужда да бъда с тях.

— Не това имах предвид — казва Ребека. Тя е на четирийсет и девет, висока, тъмнокоса, с тясно лице и замислени очи. — А цялата работа, която вършиш. Всички тези документи и срещи. Всички телефонни разговори. Не можеш ли да си дадеш почивка? Изглеждаш ужасно.

— А как, по дяволите, трябва да изглеждам? Гръдният кош на баща ми бе смазан. Главата на майка ми бе... Пияното копеле, което е блъснало колата им, се е отървало само с няколко шева.

— Нямах предвид това — повтаря Ребека. С треперещи ръце тя повдига чашата кафе към устните си. — Не изкарвай съчувствието ми обвинение. Имаш *всички* основания да изглеждаш ужасно. Достатъчно лошо е да загубиш *един* родител, да не говорим и за *двамата* наведнъж, а и начинът, по който умряха, бе... — Тя тръсва глава. — ... скверен. Но това, което правиш, твойт натрапчив импулс да... Страхувам се, че се пресилваш и накрая ще рухнеш. Не се самоизмъчвай. Баща ти е определил изпълнител на завещанието си — един напълно компетентен юрист от кантората му. Остави човека да си върши работата. Признавам, че си чудесен адвокат, но точно сега е време да оставиш някой друг да поеме грижата за това. За бога, Джейкъб — и ако не заради Бог, то заради мен, — дай си малко почивка!

Въздъхваш, защото знаеш, че тя ти мисли доброто и иска само най-полезното за теб. Но Ребека не разбира, ти *имаш* нужда да бъдеш зает, да се разсейваш и с най-незначителните дреболии, за да не превъртиш от сблъсъка с огромния ужас от загубата на родителите ти.

— Почти приключвам — казваш. — Остават ми само няколко документа от банковия им сейф. После ти обещавам, че ще се опитам да си почина. Една вана ми звучи... Господи, още не мога да повярвам... колко много ми липсват. Налей ми чаша скоч. Мисля, че нервите ми се нуждаят от спиртосване.

— И аз ще изпия един с теб.

Докато Ребека пресича кабинета, за да отиде до барчето за алкохолни напитки, ти поглеждаш към следващия документ: избелелият ти акт за раждане. Поклащаш глава.

— Татко е пазел *всичко*. Ама че книжен плъх! — В гласа ти се долавя горчивина, гърлото ти се свива от вълнение. — Ето защо е така

трудно да се оправи имуществото му. Не можеш да определиш кое е важно, кое е сантиментално и кое е просто...

Хвърляш поглед на следващия документ, понечваш да го оставиш настрана, поглеждаш го повторно, смръщваш вежди и прошепваш: „Господи!“ Дъхът ти секва.

— Джейкъб? — Жена ти, която тъкмо налива скоча, се обръща, оставя бързо бутилката и се втурва към теб. — Какво не е наред? Лицето ти. Изглеждаш сив като...

Продължаваш да се взираш в документа, имаш чувството, че някой те е ударил в слънчевия възел и ти е изкарал въздуха. Ребека се навежда над теб, докосва лицето ти. Преглъщаш и успяваш да възстановиш дишането си.

— Аз...

— Какво? Джейкъб, кажи ми. За какво става дума?

— Трябва да има някаква грешка. — Посочваш с пръст документа.

Ребека бързо го прочита.

— Не разбирам. Пълен е с юридически термини. Жена, която обещава да даде двете си деца за осиновяване, такъв ли е смисълът на това?

— Да. — Трудно ти е да говориш. — Виж датата!

— Петнайсети август, хиляда девестотин трийсет и осма.

— Седмица преди рождения ми ден. Същата година. — Гласът ти звучи дрезгаво.

— И какво от това? Просто съвпадение. Баща ти се занимаваше с всякакви съдебни дела, навярно и с осиновявания.

— Но той нямаше да запази някаква служебна клетвена декларация при *личните* си книжа в *личния* си банков сейф. Виж най-отдолу на страницата, погледни мястото, където е заверена от нотариус!

— Редуут Поинт, Калифорния.

— Точно така. А сега виж моя акт за раждане! Мястото на раждане е...

— Редуут Поинт, Калифорния. — Гласът на Ребека заглъхва.

— Все още ли мислиш, че е просто съвпадение?

— Трябва да е така. Джейкъб, ти беше под голямо напрежение, но с *това* не бива да се натоварваш. Знаеш, че не си осиновен.

— Знам ли? *Откъде?*

— Ами това е...

Махваш нетърпеливо с ръка.

— Искам да кажа, че е нещо, което човек приема като даденост — допълва жена ти.

— Защо?

— Защото иначе родителите ти щяха да ти кажат.

— *Защо?* Ако не се е налагало, защо биха поели риска да ме шокират? Не е ли било по-добре за тях да не зачекват този въпрос?

— Чуй ме, Джейкъб. Оставяш въображението да вземе връх над разума ти.

— Може би. — Изправяш се. С несигурни крачки отиваш до барчето и досипваш питиетата, които Ребека бе започнала да приготвя.

— Може би. — Отпиваш един пръст от чашата. Силната напитка опарва гърлото ти. — Но не ще знам със сигурност, нали? Освен ако не открия защо баща ми е запазил тази клетвена декларация за осиновяване при личните си документи и как се е случило така, че съм роден една седмица по-късно, и то на същото място, където жената я е подписала.

— И тогава? — Ребека потрива чело. — Не разбираш ли? Няма никаква разлика! Родителите ти те обичаха! *Ти ги* обичаше. Да допуснем, че по някаква, един господ знае каква, вероятност твоите подозрения се окажат верни. Какво ще промени това? То няма да намали скръбта ти. Няма да засегне цял един живот, изпълнен с любов.

— Може да засегне много неща.

— Слушай, довърши си скоча. Петък е. Все още имаме време да отидем до синагогата. Ако някога си имал нужда да укрепиш духа си, то това е сега.

Измъчван от терзания, изпиваш третото си питие.

— Погледни отново тази декларация! Жената се съгласява да даде за осиновяване две бебета. Ако съм бил осиновен, това означава, че някъде там имам сестра или брат. *Близнак.*

— Напълно чужд за теб. Джейкъб, да бъдеш брат или сестра е нещо повече от биологична връзка.

Стомахът ти се свива от отвращение, когато поглъщаш последната глътка от скоча си.

— Прочети по-внимателно декларацията! Виж най-отдолу документа! Името на жената.

— Мери Дънкан.

— Шотландка.

— Е, и? — пита Ребека.

— Да отида в синагогата? Помисли си. Някога да си чула шотландец да е... Може да се окаже, че не съм евреин по рождение.

Естествено увисналите бузи на чичо ти се изопват от смущение.

— Осиновен? Какво, по дяволите, те е накарало да мислиш...

Сядаш до него на дивана в хола му и обясняваш, показвайки му документите.

Сбръчканото му от възрастта чело се набръчква още повече. Той поклаща олисялата си глава.

— Съвпадение.

— Така твърди и жена ми.

— Тогава я послушай. Чуй ме, Джейкъб, ние с баща ти бяхме толкова близки, колкото могат да бъдат само двама братя. Нямахме тайни един от друг. Никой от нас никога не е предприемал нещо важно, без първо да се посъветва с другия. Когато Саймън — дано почива в мир — реши да се ожени за майка ти, го обсъди с мен доста преди да каже на родителите ни. Повярвай ми, ако той и Естър бяха планирали да осиновят дете, *щяха да ми кажат*.

Издишаш дълго съдържания въздух, иска ти се да му повярваш, но те измъчват съмнения.

— Тогава защо...? — Слепоочията ти пулсират.

— Каж ми, Джейкъб.

— Добре, да предположим, че е съвпадение фактът, че тези документи бяха в личния сейф на родителите ми. Да допуснем, че те нямат нищо общо. Но защо? Доколкото знам, татко винаги е живял тук, в Чикаго. Никога преди не съм се замислял за това, но защо не съм роден тук, а в Калифорния?

Чичо ти се мъчи да се съсредоточи. Уморен от усилието, свива рамене.

— Беше толкова отдавна. Хиляда деветстотин... — Той се визира през очилата си в акта ти за раждане. — ... трийсет и осма. Толкова много години! Трудно ми е да си спомня. — Млъква. — Баща ти и

майка ти много искаха да имат деца. Това си спомням. Но колкото и да опитвах... Да, те бяха страшно обезкуражени. После един следобед той дойде сияещ в офиса ми. Каза да си тръгна по-рано. Имали сме повод за празнуване. Майка ти била бременна.

При мисълта за родителите ти и колко много ти липсват потръпваш от мъка. Въпреки че преглъщаш сълзите си, не можеш да се сдържиш да не кажеш:

— Това все още не обяснява защо съм роден в Калифорния.

— Ще стигна и до него. — Чичо ти потърква сбръчканата си брадичка. — Да, започнах от... Хиляда деветстотин трийсет и осма. Най-лошото на Депресията бе отминало, но времената още не бяха добри. Баща ти каза, че за бебето, което ще се роди, трябва да спечели повече пари. Смяташе, че Калифорния — Лос Анджелис — предлага по-добри възможности. Опитах се за го разубедея. „След една година — казах му — Чикаго ще излезе от задънената улица.“ Освен това щеше да му се наложи да получи разрешително, за да работи като адвокат в Калифорния. Но той настоя. И разбира се, аз се оказах прав. Чикаго скоро излезе от кризата. Нещо повече, стана така, че баща ти и майка ти, които не се интересуваха от Лос Анджелис, шест или седем месеца по-късно се върнаха тук, веднага след твоето раждане.

— Това все още не...

— Какво?

— Лос Анджелис не е Редууд Поинт — казваш ти. — Никога не съм чувал за това място. Какво са правила родителите ми там?

— О, това ли? — Чичо ти повдига редките си побелели вежди. — Няма никаква тайна. Редууд Поинт беше курорт на крайбрежието. През август в Лос Анджелис беше нетърпимо горещо. Тъй като приближаваше терминът на майка ти, баща ти реши да я заведе някъде, където да не я тормози горещината, близо до океана, където морският бриз щеше да ѝ даде възможност да се чувства по-добре. Така че заминаха в нещо като ваканция и ти се роди там.

— Да — казваш ти. — Напълно логично. Нищо мистериозно. Освен... — Махваш с ръка към масичката за кафе. — Защо баща ми е запазил тази декларация за осиновяване?

Чичо ти вдига отчаяно ръце, нашарени със старчески петна.

— Добре. Предполагам, че е имал късмет да свърши някоя юридическа услуга, докато е бил в Редууд Поинт. За да може да плати

престоя на майка ти в болницата и хонорара на лекаря. Когато се е върнал в Чикаго, може някои от служебните документи да са се смесили с личните му книжа. По една случайност всичко, свързано с Редуут Поинт, е било в един пакет.

— И баща ми никога не е забелязал грешката, независимо колко пъти е преглеждал личния си сейф? Трудно ми е да повярвам...

— Джейкъб, Джейкъб. Миналия месец ходих да видя личния си сейф и намерих в него съкровищна облигация^[1], която дори не си спомням да съм купувал, камо ли да съм прибирал в сейфа си. Случват се и недоглеждания.

— Баща ми беше най-организираният човек, когото съм познавал.

— Господ знае, че го обичах и че ми липсва. — Чичо ти прехапва бледата си долна устна и диша мъчително, обхванат от вълнение. — Но той не беше безупречен, а и животът не е подреден. Вероятно никога няма да узнаем как този документ се е оказал при личните му книжа. Но едно нещо знам със сигурност и можеш да разчиташ на това. Ти си родно дете на Саймън и Естър. Не си осиновен.

Заледан в пода, кимваш.

— Благодаря ти.

— Няма нужда да ми благодариш. Просто си иди вкъщи, почини си и спри да мислиш толкова много. Случилото се с родителите ти беше шок за всички нас и дълго време ще чувстваме липсата им.

— Да — съгласяваш се ти, — дълго време.

— А Ребека? Как се...

— Като мен. Все още не може да повярва, че са мъртви.

Чичо ти стиска ръката ти с костеливите си пръсти.

— Не съм виждал никой от вас от погребението насам. Важно е семейството да бъде сплотено. Защо не дойдете у нас за медената питка на Рош Хашана^[2]?

— Бих искал, чичо, но за съжаление ще бъда извън града.

— Къде ще ходиш?

— В Редууд Поинт.

Най-голямото летище в близост до мястото, към което си се насочил, е в Сан Франциско. Наемаш кола и тръгваш по крайбрежието на юг, минавайки край Кармел и Биг Сър. Зает с мислите си, едва

забелязваш суровия пейзаж: брулените от вятъра ели, назъбените скали, белите гребени на вълните, които се разбиват с грохот в брега. Питаш се защо просто не се обади по телефона на властите в Редууд Поинт да им обясниш, че си адвокат в Чикаго и искаш информация, която ти е нужна за уреждане на имуществени въпроси, свързани с наследство. Защо чувстваш вътрешна необходимост да изминеш целия този път до някакво градче — толкова малко, че го няма в географския атлас на Хамънд и местоположението му може да се установи единствено на огромната карта в Чикагската библиотека? Защо изобщо си правиш труда? И жена ти, и чичо ти бяха настояли да не се занимаваш с това. „Не си осиновен — уверяваха те те, — а и да си, какво ще промени това?“

Отговорите те притесняват. Първо, може да имаш сестра или брат близък и сега, когато загуби родителите си, изпитваш остра нужда да запълниш вакуума от тяхната липса, като откриеш неподозирания член на семейството си. Второ, страдаш от синдрома на средната възраст, но не в общоприетия смисъл на думата. Фактът, че си живял в неведение всичките тези години и вероятно никога е нямало да узнаеш за истинските ти родители, те прави несигурен в своята самоличност. Да, ти обичаше родителите си, които познаваше, но адът на настоящата несигурност те кара отчаяно да се стремиш да откриеш истината, каквато и да е тя, така че или да отхвърлиш възможността, че си осиновен, или да приемеш факта, че си. Защото тази несигурност те влудява, а новият стрес удвоява скръбта ти. И трето, най-важната причина — неистовият страх за своята народностна и верска принадлежност — искаш да научиш дали след цял един живот, в който си бил обрязан, учил си иврит, прекарвал си петъчните вечери в синагогата, както повеляват законите, спазвал си стриктно свещените празници, бидейки евреин, дали след всичко това няма да се окаже, че си роден езичник. Казваш си, че да си евреин няма нищо общо с расата и гените, че е въпрос на култура и религия. Но дълбоко в сърцето си винаги си се гордял с мисълта, че си *истински* евреин и твоето разбиране за собствената ти личност се чувства застрашено. „Кой съм аз?“ — питаш се ти.

Увеличаваш скоростта и се замисляш за нелогичния ти упорит отказ Ребека да дойде с теб. Защо настоя да пътуваш сам?

Защото – решаваш със сурова непоколебимост.

„Защото не искам някой да ми пречи.“

Тихоокеанската крайбрежна магистрала минава над скалиста урва. В пукнатините недорасли, уродливи ели се държат здраво за тънкия слой почва и се борят за своето оцеляване. Олющеният от атмосферните влияния знак изниква внезапно. РЕДУУД ПОИНТ. Също така ненадейно виждаш долу, вдясно от теб, градчето, неговите мрачни дори от това разстояние сгради, небоядисани и килнати, разположени по протежение на залива, в центъра на който се издава в океана полуразрушен пристан. Единственото хубаво нещо е проблясването на следобедното слънце по белите пенести гребени на вълните.

Прималява ти. Редууд Поинт. Курорт? Или поне така каза чичо ти. „Може да е бил през хиляда деветстотин трийсет и осма — мислиш си ти. — Но вече не е.“ И докато излизаш от магистралата, като намаляваш скоростта, спускаш се по виещ се надолу неравен и тесен пряк път, преминавайки край още изкривени ели, и се насочваш към градчето, където според акта ти за раждане си дошъл на бял свят, чувстваш огромна празнота. Минаваш край порутен крайпътен хотел. На билото на хълма, който ти изглежда отвъд града, забелязваш обгорелите останки на нещо, което трябва да е било друг хотел, и решаваш обезкуражен, че жена ти и чичо ти са били прави. Това дълго и уморително пътуване е ненужно. Изминали са толкова много години. Пред теб е призракът на град, който някога може и да е бил известен. Никога няма да откриеш отговорите тук.

Прашният път се изкачва стръмно нагоре и се насочва покрай разнебитените постройки към скелета на пристъна. Спираш до дървена барака, слизаш и вдишваш соления бриз, идващ от океана. Един старец седи отпуснато на стол върху малкото здрави дъски в началото на кея. Подтикван от някакъв вътрешен импулс, приближаваш към него, а под краката ти хрущят мидени черупки и чакъл.

— Извинете.

Старецът е с гръб към теб и гледа океана.

Миризмата на мърша от умрелите риби край брега те удря в ноздрите.

— Извинете — казваш отново.

Старият човек бавно се извързва. Той вирва съсухрената си глава било от любопитство, било от враждебност.

Задаваш му въпроса, който ти е хрумнал, докато караше надолу по склона.

— Защо този град се нарича Редууд^[3] Поинт? Толкова на юг няма секвой.

— В момента гледате към тях.

— Не съм сигурен какво...

Дядката посочва към руините на пристана.

— Талпите са от секвоя. В неговите славни дни... — Той си сръбва от кутия с бира. — ... беше чудесен. И така гордо се вдаваше в залива. — Въздъхва носталгично. — Редууд Поинт.

— Има ли болница тук?

— Защо? Болен ли сте?

— Само любопитен.

Старецът те поглежда накриво.

— Най-близката болница е на четирийсет мили нагоре по брега.

— А лекар?

— Имаше. Кажете ми защо задавате толкова много въпроси?

— Нали ви казах, просто съм любопитен. А има ли тук съд?

— Това прилича ли ви на окръжен град? Някога бяхме нещо. Сега сме... — Дядката праща бирената кутия към казана за боклук и пропуска. — По дяволите!

— Добре, ами какво ще кажете за... Имате ли полиция?

— Разбира се. Шериф Китрик. — Старият човек се закашля. — И много си го бива. Не че имаме нужда от него. Тук нищо не се случва. Затова той си няма помощници.

— Къде мога да го намеря?

— Лесно е. По това време на деня е в бар „Редууд“.

— Може ли да ми кажете къде...

— Зад вас. — Старецът си отваря друга бира. — Завийте наляво. Той е единственото прилично място.

Бар „Редууд“, разположен край разбитата павирана улица над плажа, е с прясно боядисани стени, които правят съседните сгради да изглеждат още по-мръсни. Минаваш през вратата, на която има

нарисувана котва, и имаш чувството, че си влязъл в магазин за рибарски принадлежности или си се качил на траулер. В ъгъла са подпрени рибарски пръчки. На една от стените е закачена мрежа, а около нея — спасителни пояси. Различни навигационни уреди: сектант, компас и други, които не можеш да назовеш — всичките изглеждат старинни въпреки блестящия им метал, — са наредени на един рафт до полиран, потъмнял от времето щурвал, който виси над бара. Около масивните правоъгълни маси има капитански столове.

Гласове, идващи от отсрещния десен ъгъл, привличат вниманието ти. Петима мъже играят карти. Облак цигарен дим, увиснал над тяхната маса, замъглява светлината на лампата. Един от играещите — петдесетгодишен, широкоплещест, с къса пясъчноруса коса и червендалесто лице — носи полицейска униформа. Той изучава картите си.

Друг мъж от компанията подвиква на бармана:

— Рей, още една бира. А за теб, Ханк?

— Пет без десет е. Още съм на работа — отговаря полицаят и сваля картите си. — Фул.

— По дяволите. Биеш ме.

— Разбира се. Той определено е по-добър от кента.

Мъжете се признават за победени.

Униформеният събира със замах монетите от двайсет и пет цента.

— Мой ред е да раздавам. Този път ще играем със седем карти.

— Докато размесва тестето, той поглежда в твоята посока.

Барманът слага една бира на масата и приближава към теб.

— Какво ще обичате?

— Една газирана вода. Аз... Всъщност искам да говоря с шериф Китрик.

Дочул името си, полицаят се заглежда още по-настойчиво.

— Нещо спешно ли?

— Не. Не точно. — Свиваш смутено рамене. — Случило се е преди много години. Мисля, че мога да почакам още малко.

Униформеният се намръщва.

— Тогава, ако нямате нищо против, ще изиграем тази ръка.

— Давайте.

Плащаш на бара напитката си и отпиваш. Като се обръщаш към отсрещната стена, забелязваш дузина фотографии — пожълтели и сбръчкани, с избелели образи. Но дори отдалече се досещаш какво представляват и подтикнат от непреодолима сила, потискайки потръпването си, тръгваш към тях.

Редуут Поинт. Снимките показват курорта по време на разцвѣта му преди петдесет-шейсет години. Новички луксозни автомобили проблясват по някога гладко павираната улица пред бара. На плажа се тълпят летовници със старомодни бански костюми. По протежение на внушително дългия кей са насядали рибари. Заливът е осеян с лодки. По тротоарите бавно се разхождат пешеходци. Някои зяпат витрините на магазините, други сочат океана. Има такива, които ядат хот-дог или захарен памук. Всички са добре облечени, сградите изглеждат чисти, прозорците им блестят. „Депресията — мислиш си ти. — Но не всички са били безработни и тук финансово обезпечените са търсели спасение от лятната горещина и градската мръсотия.“ Великолепният хотел — на просторната веранда гостите му държат изпотени чаши или си веят с ветрила — несъмнено е онази порутена постройка, която видя на влизане в града. Друга голяма сграда, с козирка и фронтон във Викториански стил, е кацнала на билото на хълма над града, вероятно нейни са обгорелите останки, които забеляза преди това. Призраци. Тръсваш глава. Повечето хора на снимките отдавна са мъртви, сградите също, макар и още да не са рухнали. „Каква загуба — мислиш си. — Какво ли се е случило тук? Как може времето да е било толкова жестоко към това място?“

— Някога наистина беше красиво — казва дрезгав глас зад теб.

Обръщаш се към шериф Китрик и забелязваш, че държи чаша бира.

— Мина пет. Сега не съм на работа — отбелязва полицаят. — Благодаря, че ме оставихте да довърша играта. С какво мога да ви бъда полезен? Казахте, че е нещо, случило се преди много години, нали така?

— Да. Почти по времето, когато са правени тези снимки.

Изразът в очите на шерифа се променя.

— Така ли?

— Може ли да поговорим някъде? Лично е.

Шериф Китрик махва с ръка.

— Канцеларията ми е в съседство.

Мирише на мухал. В единия ъгъл от тавана виси паяжина. Минавате покрай пейката в чакалнята, после през скърцаща врата и се озовавате срещу три бюра, две от които са празни и прашасали, в просторна канцелария. Има телефон, но не и радиостанция. Кантонерка. Календар на едната стена. Явно в това голямо помещение някога са работели повече полицаи. Усещаш празнотата, липсата на предишната суетня. Почти долавяш ехото от разговорите отпреди десетилетия.

Шериф Китрик ти посочва дървен стол.

— Казахте преди години?

Сядаш.

— Хиляда деветстотин трийсет и осма.

— Било е много отдавна.

— Роден съм тук. — Колебаеш се. — Родителите ми починаха преди три седмици и...

— Загубих баща си преди година. Моите съболезнования.

Кимаш, издишваш и се опитваш да подредиш мислите си.

— Докато преглеждах книгата на баща ми, открих... Има вероятност да съм бил осиновен.

Както в бара, изразът в очите на шерифа се променя.

— А може би не съм — продължаваш ти. — Но ако съм бил осиновен, мисля, че майка ми се е казвала Мери Дънкан. Дойдох тук, защото... Ами, помислих си, че може да има документи, в които да проверя.

— Какви документи?

— В акта за раждане, изпратен на баща ми, са отбелязани датата и мястото на раждането ми, както и имената на родителите ми: Саймън и Естър Уайнбърг.

— Евреи.

Ти се стягаш.

— Това има ли значение?

— Само коментирам. В отговор на това, което казахте.

Премисляш думите му, после продължаваш:

— Но актът за раждане, който са получили родителите ми, е извлечение от онзи, който е в архива на Окръжния съд.

— Който в нашия случай се намира на четирийсет мили на север.
Кейп Върд.

— Не знаех това, преди да пристигна. Но си помислих, че тук сигурно има болница. Може там да има подробен документ за моето раждане.

— Няма болница. Никога не е имало — заявява шерифът.

— Така и разбрах. Но такъв популярен курорт, какъвто е бил Редууд Пойнт през трийсетте, сигурно се е нуждаел от *някакво* медицинско заведение.

— Имало е клиника — казва шерифът. — Веднъж чух баща ми да я споменава. Но тя е била закрыта през четирийсетте.

— Знаете ли какво е станало с архива й?

Шериф Китрик вдига рамене.

— Бил е опакован. Откаран някъде. Сложен в склад. Във всеки случай не тук. Познавам всяко кътче в този град и тук няма никакви медицински архиви от миналото. Пък и не виждам как те биха могли да ви помогнат.

— В досието сигурно ще е отбелязано коя е била майка ми. Вижте, аз съм адвокат и...

Шерифът се намръщва.

— ... стандартна практика при осиновяванията е актовете, които се издават от съда, да се променят, като в тях се вписват осиновителите на мястото на истинските родители. Но оригиналният акт за раждане, в който са упоменати *истинските* родители, не се унищожава. Той се запечатва, слага се в папка и се завежда в специален отдел на архива.

— В такъв случай, струва ми се, че трябва да отидете до Окръжния съд и да потърсите тази папка — заявява шерифът.

— Проблемът е, че каквото и влияние да имам като адвокат, ще ми отнеме месеци и ще трябва да напиша куп молби, докато се добера до тази папка, а може и никога да не успея. Докато с болничните архиви е по-лесно. Единственото, от което се нуждая, е някой отзивчив лекар, който... — Една мисъл кара сърцето ти да забие учестено. — Да си спомняте случайно имената на някои лекари, които са работили тук? Може би *те* ще знаят как да ми помогнат.

— Не, тук отдавна не е имало лекар. Когато се разболеем, ни се налага да пътуваме нагоре по крайбрежието. Не искам да ви обезкуражавам, господин...

— Уайнбърг.

— Да. Уайнбърг. Хиляда деветстотин трийсет и осма. Говорим за нещо, случило се много отдавна. Струва ми се, че си губите времето. Кой си спомня толкова стари неща? Ако някой все още е жив. Един господ знае къде са архивите на клиниката.

— Тогава, предполагам, ще трябва да го направя по трудния начин — казваш ти. — Чрез съда. Благодаря за помощта ви.

— Не мисля, че ви помогнах с нещо. Но, господин Уайнбърг...

— Да? — Спираш се на вратата.

— Понякога е по-добре човек да не закача миналото.

— Как ми се иска да можех.

* * *

Кейп Върд се оказва приятен, привлекателен град с двайсетхилядно население, в който преобладава испанската архитектура: покриви с червени керемиди, сводести входове и сиво-бежови стени. След тягостната атмосфера на Редууд Пойнт, се чувстваш по-малко депресиран, но само докато чуваш плача на бебе от съседната стая в хотела. След почти безсънна нощ, през която се обаждаш на Ребека да я увериш, че си добре, но не обръщаш внимание на молбата ѝ да се прибереш вкъщи, питаш за посоката служителя на рецепцията и се отправяш с колата към съда, приличащ на испанска мисия, където пристигаш малко след девет часа.

Канцеларията на завеждащия окръжния архив е в дъното на втория етаж и червенокосият млад мъж на гишетото не се замисля дълго над молбата ти.

— Актовете за раждане от 1938? Разбира се.

В крайна сметка тези регистри са общодостъпни. Не ти се налага да изтъкваш основания за искането си.

Десет минути по-късно чиновникът се връща с голям пращен регистър. Няма бюро, така че трябва да стоиш прав в края на гишетото. Докато младият мъж се заема отново с работата си, ти отгръщаш страниците на регистъра на август и започваш да ги изучаваш.

Документите от окръга са групирани по райони. Като стигаш до раздела на Редууд Пойнт, внимателно се зачиташ. Всъщност търсиш да

откриеш не точно *твоя* акт за раждане, а справка за Мери Дънкан. През онзи август са се родили двацет деца. В първия момент този необичаен факт те поразява — толкова много бебета в такава малка община! Но после си спомняш, че през август курортът сигурно е бил претъпкан и може би и други бъдещи родители са отишли там, за да избягат от летните горещини и да осигурят на майките удобно раждане, точно както са направили твоите родители по думите на чичо ти.

Записваш имената на множество майки и бащи. Мириам и Дейвид Майър. Рут и Хенри Бегелман. Гейл и Джефри Марковиц. Сепваш се, шокиран, когато стигаш до собствения си акт за раждане — родители: Естър и Саймън Уайнбърг. Но това не доказва нищо, напомняш си ти. Плъзгаш поглед към края на бланката. Медицинско учреждение: Клиниката в Редууд Пойнт. Удостоверил: Д-р на МН Джонатан Адамс. Медицинска сестра: Джун Енгъл. Адамс вероятно е лекарят, разродил майка ти, заключаваш ти. Бързото преглеждане на другите актове за раждане от Редууд Пойнт показва, че Адамс и Енгъл са подписали всички документи.

Никъде не откриваш справка за Мери Дънкан. Продължаваш да търсиш нататък чак до началото на септември, в случай че Мери Дънкан е родила по-късно. Никъде няма отбелязано нищо. „Обаче — мислиш си ти — тя може да е подписала декларацията за осиновяване *по-рано*, докато е била бременна,“ така че проверяваш в регистъра и останалите месеци на 1938. Нищо.

Помолваш чиновника за регистъра на 1939. Той отново се съгласява. Ала когато стигаш до актовете за раждане от април и продължаваш да търсиш и сред тези от май, свиваш вежди. Дори и по някакъв невъзможен начин да е знаела, че е бременна още през първия си месец, даже и ако бременността ѝ е траела десет месеца вместо девет, тя все пак трябва да е била вписана в този регистър. *Какво се е случило?* Дали не е променила мнението си и не е напуснала града, за да се скрие някъде и да роди двете деца, които е обещала да даде за осиновяване? „А може би — мислиш си — някой компетентен адвокат ѝ е казал, че декларацията ѝ, без значение колко официална и сложна изглежда, не представлява законно обвързване. Или пък тя...“

— Извинете, може ли да ми дадете смъртните актове за 1938 и 1939 година? — питаш чиновника.

Този път младият мъж изглежда малко раздразнен, докато излиза тромаво да намери тези регистри. Но когато се връща и ти напрегнато преглеждаш документите, не откриваш никаква информация, че Мери Дънкан е умряла по време на раждане.

— Благодаря — казваш на чиновника и прибираш бележките си.
— Оказахте ми голяма помощ.

Младият мъж, доволен, че няма да носи повече регистри, се ухилва.

— Има само още едно нещо.

Раменете на чиновника увисват.

— Този акт за раждане на Джейкъб Уайнбърг — посочваш към отворения регистър.

— Какво за него?

— В него са отбелязани като родители Естър и Саймън Уайнбърг. Но може би Джейкъб е бил осиновен. Ако е така, сигурно има алтернативен акт за раждане, в който е посочено името на рождената му майка. Бих искал да хвърля един поглед на...

— В случай на осиновяване оригиналните актове за раждане не са общодостъпни.

— Но аз съм адвокат и...

— Не са достъпни и за адвокати и ако вие сте такъв, би трябвало да го знаете.

— Е, да, знам, но...

— Идете при съдия. Донесете ми съдебно разпореждане. Тогава ще се радвам да ви услужа. Иначе, човече, правилникът е много строг. Тези актове са засекретени. Ще загубя работата си.

— Така е наистина — гласът ти става дрезгав. — Разбирам.

Гражданското отделение на Кейп Върд се помещава също в сградата на Окръжния съд. Изчакваш във фоайето на третия етаж докато служителката, отговаряща за осиновяванията, се върне от някаква среща. Научаваш, че името ѝ е Беки Хюс. Тя се здрависва с теб и те отвежда в канцеларията си. Жената е около трийсетгодишна блондинка, добре облечена, но възпълна. Интелигентността и отдадеността на работата ѝ са очевидни.

— Чиновникът долу е постъпил напълно правилно — заявява Беки.

Явно не изглеждаш убеден.

— Правилникът да се засекретяват досиетата, съдържащи оригиналните актове за раждане, в случай на осиновяване е много полезен, господин адвокат.

— Но когато се касае за нещо важно, има и друго правило: който не рискува, не печели.

— Важно? — Беки потропва с пръсти по бюрото. — В случаите на осиновяване нищо не е по-важно от запазването анонимността на биологичната майка. — Тя поглежда към каната с кафе на шкафа. — Искате ли едно?

Поклащаш отрицателно глава.

— Нервите ми са опънати до крайност.

— А без кофеин?

— Добре тогава, разбира се, защо не? Пия го черно.

Тя налива две чашки, поставя своята на бюрото и сядва срещу теб.

— Когато една жена се откаже от бебето си, тя често се чувства ужасно виновна за това... Може да не е омъжена и да произхожда от силно религиозно семейство, което я кара да се срамува, или може да е на седемнайсет и да си дава сметка, че не разполага със средства да се грижи сама за детето, или вече има твърде много деца, или... Каквато и да е причината, ако една жена, вместо да абортира, реши да роди детето и да го даде за осиновяване, обикновено го преживява толкова емоционално, че за да запази разсъдъка си, на нея ѝ е необходимо пълно скъсване с миналото. Тя постепенно си внушава, че детето е на друга планета. Мъчи се да изгради наново своя живот. Според мен е много жестоко някой адвокат, син или дъщеря да я открие след години и да ѝ припомни за...

— Разбирам — казваш ти. — Но в *този* случай майката вероятно е умряла.

Беки спира да барабани с пръсти.

— Продължавайте, господин адвокат.

— Аз нямам клиент. Или да го кажа по друг начин, имам, но клиентът ми е... — Посочваш с пръст гърдите си.

— Вие?

— Мисля, че аз... — Разказваш за пияния шофьор, за смъртта на мъжа и жената, които ти с любов си смятал за свои родители.

— И искате да узнаете дали те *наистина* са били ваши родители?
— пита Беки.

— Да, и дали имам близнак — брат или сестра, за които никога не съм знаел, и... — За малко да добавиш: дали съм роден евреин.

— Извинете, господин адвокат, но вие сте луд.

— Така казват и жена ми, и чичо ми, а да не говорим за шерифа на Редууд Пойнт.

— Редууд Пойнт?

— Малко градче на четирийсет мили на юг оттук.

— На четирийсет или четирийсет хиляди. Каква разлика? Естър и Саймън обичаха ли ви?

— Те ме *боготворяха*. — Очите те засмъдяват от мъка.

— Тогава *те* са вашите родители. Господин адвокат, аз съм осиновено дете. Мъжът и жената, които ме бяха осиновили, *се отнасяха зле с мен*. Ето защо съм тук — за да съм сигурна, че други осиновени деца няма да попаднат в семейства, където да страдат, както страдах аз. В същото време не искам да виждам и поругани *майки*. Ако една жена е достатъчно умна да си даде сметка, че не може да отгледа както трябва едно дете и го даде за осиновяване, по *мое* мнение, тя заслужава медал. *Заслужава* да бъде защитена.

— Разбирам ви — казваш ти. — Но аз не искам да се срещам с майка си. Тя вероятно е мъртва. Единственото, което искам, е... необходимо ми е да разбера дали... Факта. Дали съм осиновен.

Беки те гледа изучаващо, кима, вдига телефона и набира три цифри.

— Архивът ли е? Чарли? Как си, момче? Чудесно. Слушай, преди малко долу е бил един адвокат, който се е интересувал от засекретено досие за осиновяване. Да, правилно си постъпил. Но чуй какво искам. Няма да се наруши правилникът, ако провериш дали той изобщо има засекретено досие. — Беки му диктува датата, мястото на раждане, както и имената, които ѝ даде преди това. — Ще изчакам. — Минутите ти се струват часове. Тя продължава да държи телефона до ухото си, после внезапно изпъва гръб. — Да, Чарли, какво намери? — Слуша известно време. — Благодаря. — Затваря телефона. — Господин адвокат, нямате засекретено досие. Успокойте се. Не сте осиновен. Връщайте се при жена ви.

— Освен ако...

— Освен какво?

— Осиновяването да не е било уредено чрез агенция, а да е било лична сделка между рождената майка и семейната двойка, която е искала да осинови детето. Сивия пазар.

— Да, но дори и тогава местните власти трябва да легализират осиновяването. Трябва да има съдебна регистрация на прехвърлянето на родителските права. Във вашия случай няма. — Беки изглежда притеснена. — Нека ви обясня. Днес броят на бебетата за осиновяване е недостатъчен. Заради контрола на раждаемостта и легалните аборти. Но дори и сега най-търсени са бебетата от англо-саксонски произход. Негърчета? Испанчета? Ориенталчета? Забравете. Много малко родители от тези народности желаят да осиновят дете, а още по-малко англо-саксонци искат дете от тези групи. Преди петдесет години положението е било още по-лошо. Имало е толкова много бели жени, които са забременявали по погрешка и които са искали да изоставят бебетата си... Господин адвокат, това може да ви обиди, но трябва да го кажа.

— Не се обиждам лесно.

— Вашето фамилно име е Уайнбърг — продължава Беки. — Тоест еврейско. През тридесетте години, както и сега, по-голяма част от родителите, желаещи да осиновят дете, са били протестанти и естествено са търсили бебе от майка протестантка. Дори и да *сте* били предложен за осиновяване, макар и на сивия пазар, едва ли някоя семейна двойка, която е търсила дете, е щяла да иска еврейче. Изгледите да намери осиновители биха били толкова малки за вашата майка, че изборът ѝ би се свел в крайна сметка до...

— *Черния* пазар? — Мускулите на лицето ти потрепват.

— Търговия с бебета. Плащането на пари за човешко същество е нарушение на закона против робството. Но се случва и адвокати, и лекари, които уреждат тези неща, натрупват цели състояния от отчаяни семейни двойки, които не могат да се сдобият с дете по друг начин.

— А ако майка ми е била *шотландка*?

Беки премигва.

— Искате да кажете, че...

— Еврейски семейни двойки. — Свиваш вежди, като си спомняш фамилните имена на родителите, които прочете в регистрите. — Майър. Бегелман. Марковиц. Уайнбърг. Все евреи.

— Толкова силно желаещи дете, че след като са търсили навсякъде еврейка, готова да даде бебето си, са осиновявали...

— Англо-саксончета. И са го уреждали така, че никой от роднините им да не знае.

Мъчиш се да се сетиш за всички възможни хипотези. Няма начин да свържеш Мери Дънкан със себе си, освен че си роден в градчето, където тя е подписала декларацията за осиновяване, а тази декларация носи дата, която е седмица преди твоето раждане. Слабичко доказателство, да не кажем никакво. Юридическата практика ти подсказва, че никога няма да се съгласиш да бъде използвано в съда. Дори и неизменното присъствие на еврейски имена в актовете за раждане от Редууд Пойнт от онзи август преди толкова много години навярно си има благовидно, логическо обяснение: курортът може да е привличал еврейската клиентела, като е предлагал например ястия кашер^[4]. Може би там е имало и синагога.

Но логиката не може да се пребори с нарастващото ти безпокойство. Не можеш да си обясниш студа под лъжичката, но чувстваш, че има нещо ужасно нередно. Като се прибираш в хотелската стая, крачиш нервно напред-назад, мъчейки се да решиш какво да правиш по-нататък. Да се върнеш в Редууд Пойнт и да зададеш още въпроси на шерифа? *Какви* въпроси? Той ще реагира като Беки Хюс. „Предположения, господин Уайнбърг. Неубедителни.“

Тогава неочаквано те осенява една мисъл. Името, което среща в регистрите! Доктор Джонатан Адамс. Лекарят, който е удостоверил не само *твое* раждане, но и всички раждания в Редууд Пойнт. Въодушевлението ти разко спада. Било е толкова отдавна. Докторът навярно вече е починал. Пулсът ти отново се ускорява. Починал? Не е задължително. Саймън и Естър бяха живи допреди три седмици. Със свито от скръб гърло, започваш да разсъждаваш. „Доктор Адамс може да е бил на годините на Саймън и Естър. Има вероятност той...“

Но как да го откриеш? Клиниката в Редууд Пойнт е била затворена през четирийсетте. Доктор Адамс може да е отишъл къде ли не. Посягаш към телефона. Преди година беше нает да оспорваш иска за изпълнение на служебните задължения, предявен срещу пристрастен към дрогата офталмолог, чиято небрежност бе довела до ослепяването на пациент. Тогава прекара часове наред в разговори с

Американската медицинска асоциация. Отваряш телефонното си тефтерче, което винаги държиш в дипломатическото си куфарче, и звъниш в главното управление на АМА в чикаго. Доктор Джонатан Адамс? В дълбокия мъжки глас отсреща се долавя нетърпението на притежателя му да покаже своята експедитивност. Въпреки атмосферните смущения по линията чуваш как пръстите му чукат по клавишите на компютърната клавиатура.

— Доктор Джонатан Адамс? Няма... Чакайте, *има* Джонатан Адамс *Младши*. Акушер-гинеколог. Служебният му номер е...

Записваш го трескаво и със същата скорост го набираш на твоя телефон. Точно както адвокатите често искат техните синове и дъщери да станат адвокати, така и лекарите насърчават децата си да станат лекари и понякога кръщават синовете си на малкото си име. Този доктор може да не е син на мъжа, подписал акта ти за раждане, но ти трябва да се увериш в това. *Акушер-гинеколози*? Още един общ знаменател. Какъвто бащата, такъв и...?

Отсреща се обажда секретарка.

— Доктор Адамс, моля — казваш.

— В момента докторът е с пациентка. Може ли той да ви се обади?

— Непременно. Ето ви телефонния ми номер — диктуваш ѝ го.
— Но мисля, че ще иска да говори с мен сега. Просто му предайте, че се касае за баща му. Кажете му, че е относно клиниката в Редууд Пойнт.

В гласа на секретарката се долавя смущение:

— Но аз не мога да го безпокоя, когато преглежда пациентка.

— Направете го — настояваш ти. — Гарантирам, че ще разбере колко е спешно.

— Добре, ако сте...

— Сигурен? Да. Напълно.

— Изчакайте за момент, моля.

Трийсет секунди по-късно напрегнат мъжки глас казва:

— Доктор Адамс слуша. За какво става дума?

— Вече казах на секретарката ви. Предполагам, че ви е предала. Става дума за баща ви. За 1938 година. Свързано е с клиниката в Редууд Пойнт.

— Нямам нищо общо с... О, боже!

Чуваш как слушалката се затръшва и линията прекъсва. Оставяш телефона. И кимваш.

През напрегнатия следобед разследваш единствената ти друга следа, като се опитваш да откриеш какво е станало с Джун Енгъл — медицинската сестра, чието име фигурира на актовете за раждане от Редууд Пойнт. Ако не е починала, сега тя трябва да е пенсионерка. Но дори и в такива случаи много бивши сестри не прекъсват връзката със своята предишна професия, като продължават да членуват в професионални организации и се абонират за медицински издания. Обаче въпреки многобройните разговори, които провеждаш с различни асоциации, не откриваш никаква следа от Джун Енгъл.

Междувременно настъпва вечерта. Между разговорите си успял да поръчаш храна в стаята, ала задушената пъстърва остава недокосната, тъй като горчилката в устата ти е развалила апетита. От телефонни справки в Сан Франциско вземаш домашния телефон на доктор Адамс.

Отговаря ти отегчен женски глас:

— Той още е в... Не, изчакайте за минута. Струва ми се, че го чувам да се връща.

Пръстите ти стискат до побеляване слушалката.

Вече познатият ти напрегнат мъжки глас казва леко задъхано:

— Да, доктор Адамс слуша.

— Пак съм аз. Днес се обаждах в кабинета ви. За клиниката в Редууд Пойнт. Става дума за 1938 година.

— Ах ти, копеле...

— Не затваряйте този път, докторе. Единственото, което искам, е да отговорите на няколко мои въпроса и ще ви оставя на мира.

— Има закони срещу тормоза на гражданите.

— Повярвайте ми, знам всичко за закона. Практикувам в Чикаго.

— Значи нямате разрешително за Калифорния. Така че нямате право да ме безпокоите с...

— Докторе, защо заемате отбранителна позиция? Защо въпросите ми за тази клиника ви изнервят толкова?

— Не съм длъжен да говоря с вас.

— Но ако не говорите, ще изглежда, че криете нещо.

Чуваш как лекарят преглъща мъчително.

— А вие защо... Аз нямам нищо общо с тази клиника. Баща ми умря преди десет години. Не можете ли да оставите миналото на мира?

— Не и *мое*то минало — натъртваш ти. — Вашият баща е подписал акта ми за раждане в Редууд Пойнт през 1938 година. Има неща, които искам да знам.

Докторът се колебае.

— Добре. Какви например?

— Осиновявания на черно. — Чувайки как докторът си поема дъх, продължаваш. — Мисля, че баща ви е попълнил грешна информация в моя акт за раждане. Смятам, че не е регистрирал името на биологичната ми майка, а вместо това е вписал имената на семейната двойка, която ме е осиновила. Ето защо няма засекретен акт за раждане с името на истинската ми майка. Осиновяването не е било узаконено, така че не е било необходимо актът ми за раждане да се завежда в архива на съда като засекретено досие.

— Господи! — възкликва лекарят.

— Прав ли съм?

— Откъде да знам, по дяволите? Бях дете, когато баща ми затвори клиниката и напусна Редууд Пойнт през четирийсетте. Ако сте били *незаконно* осиновен, това няма нищо общо с мен.

— Точно така. А баща ви е починал и не може да бъде даден под съд. Освен това статутът на щатските ограничения щеше да го предпази от съдебно преследване, а пък и това се е случило толкова отдавна, че кой ще го е грижа? Освен *мен*. Но моите въпроси май много ви изнервят, докторе? Това показва, че знаете *нещо*. Естествено вие не можете да бъдете обвинен за онова, което е извършил баща ви. Така че на кого ще навреди, ако ми кажете какво знаете?

Лекарят казва с предрезнял глас:

— На паметта на баща ми.

— А, да! — възкликваш ти. — Репутацията му. Вижте, аз нямам намерение да вдигам скандал и да съсипвам някого, бил той жив или мъртъв. Единственото, което искам, е истината. За мен. *Коя* е била майка ми? *Имам ли някъде брат или сестра? Бил ли съм осиновен?*

— Толкова много пари.

— Какво? — Стисваш още по-силно слушалката.

— Когато баща ми затвори клиниката и напусна Редууд Пойнт, имаше страшно много пари. Бях малко дете, но дори и *аз* знаех, че не

може да е спечелил цяло състояние само от израждането на бебета в курорта. А там винаги имаше *толкова* много бебета. Спомням си, че всяка сутрин отиваше в Инкубатора. И после той изгоря. Баща ми закри клиниката, купи голяма къща в Сан Франциско и никога повече не упражни професията си.

— Инкубатора?

— Сградата, която е на билото на хълма над града. Голяма, с най-различни комини и фронтони.

— Във викториански стил?

— Да. Точно там отсядаха бременните жени.

Потръпваш. Имаш чувството, че в гърдите ти има лед.

— Баща ми винаги я наричаше Инкубатора. Спомням си, че се усмихваше, когато го казваше. Защо да го критикувам? — пита лекарят. — Единственото, което правеше, бе да изражда бебета. И го правеше добре. Ако някой му е плащал много пари, за да вписва фалшива информация в актовете за раждане, а аз дори не знам дали го е превел...

— Но подозирате.

— Да. Проклет да съм, но точно това подозирам — признава доктор Адамс. — Ала не мога да го докажа, пък и никога не го попитах. Би трябвало да се търси отговорност от двамата Гънтър! *Те* държаха Инкубатора! Както и да е, ако бебетата са попаднали на любящи родители и ако осиновителите най-накрая са се сдобили с така желаните деца, какво лошо има в това? Кой е пострадал? Нека оставим миналото на мира!

За момент ти е трудно да говориш.

— Благодаря ви, докторе. Ценя вашата откровеност. Имам само още един въпрос.

— Казвайте го. Искам да приключа с това.

— За тези Гънтър — хората, които са държали Инкубатора.

— Бяха семейство. Не си спомням малките им имена.

— Имате ли представа какво се е случило с тях?

— След като Инкубатора изгоря? Един господ знае — отвърща доктор Адамс.

— А какво ще кажете за Джун Енгъл — сестрата, която е асистирала на баща ви?

— Казахте, че имате само още *един* въпрос. — Докторът диша шумно. — Няма значение, ще ви отговоря, ако обещаете, че ще ме оставите на мира. Джун Енгъл бе родена и израсла в Редууд Пойнт. Когато ние се преместихме, тя каза, че ще остане. Може би още е там.

— Ако е жива. — Разтърсен отново от студени тръпки, затваряш телефона.

Както и предишната нощ, бебето плаче в съседната стая. Крачиш неспокойно известно време, после се обаждаш на Ребека, казваш ѝ, че си добре, колкото може да се очаква. Не знаеш кога ще се прибереш вкъщи. Затваряш и се опитваш да заспиш. Мрачни предчувствия те държат буден.

Облачната утрин е сива като мислите ти. Напускаш хотела и тръгваш, следвайки указанията на служителя от рецепцията, към обществената библиотека на Кейп Върд. След един час търсене, изпълнен с тревога, поемаш с колата под все по-мрачното небе обратно към Редууд Пойнт.

От крайбрежната магистрала градчето изглежда още по-неприветливо. Спускаш се по изровения път, стигаш до порутения крайпътен хотел и паркираш наетата кола. Между бурените, които се закачат по крачолите ти, минаваш през разкошната някога веранда на хотела, откриваш изронени от времето каменни стъпала, които водят нагоре по склона, и се изкатерваш на голото било над града.

Голотата се нарушава само от едно нещо: обгорелите греди и почернелите порутени стени на островърхата постройка с фронтон във викториански стил, която доктор Адамс бе нарекъл Инкубатора. Тази дума те кара да се чувстваш така, сякаш ледена игла е пробола сърцето ти. Надвисналите облаци стават все по-плътни и черни. Студеният вятър те подтиква да притиснеш ръце към гърдите си. Инкубатора. През 1941 година (научил си това от старите вестници и микрофилма в библиотеката в Кейп Върд) тринайсет жени са умрели тук, смъртоносно обгорели, изпепелени — телата им били гротескно черни и сгърчени — от огромен пожар, причината за който властите никога не могли да открият.

Тринайсет жени. Само жени. Искат ти се да изкрещиш. Дали са били бременни? *Имало ли е там и...* Повдига ти се, като си представяш техните изплашени викове, техните вопли за помощ,

писъците им от неописуемата агония. Атмосферата, която цари сред тези руини, ти се струва толкова угнетяваща, че политаш назад, сякаш някой те е блъснал. С треперещи крака, които едва контролираш, тръгваш обратно надолу по разклатените каменни стъпала. Вървиш, залитайки през избуялия репей в подножието на склона, минаваш с препъване край отблъскващите руини на хотела и стигаш до колата си. Облягаш се на капака ѝ и се опитваш да не повърнеш, а от теб се лее пот, независимо от усиливащия се студен вятър.

„Инкубатора“ — мислиш си.

Боже господи!

Бар „Редууд“ не се различава по нищо от предния път, когато го посети. Шериф Китрик и приятелите му пак играят карти на масата в отсрещния десен ъгъл. Облакът цигарен дим пак забулва светлината над тях. Барманът стои зад бара от лявата ти страна, старинните навигационни уреди все така блестят на лавицата зад него. Но импулсът те отвежда направо към сбръчканите избелели фотографии на стената отдясно.

Този път ги разглеждаш целенасочено. Спираш поглед на пожълтялата снимка на сграда с триъгълен фронтон над входа. Взираш се в дребните детайли, на които не си обърнал внимание първия път, когато видя фотографиите. Няколко жени — съвсем мънички, защото фотографът е снимал отдалече голямата постройка във викториански стил, — седят на моравата, обградена от цветни лехи, с гръб към осеяната с прозорци тухлена стена на... внезапно се сепваш... Инкубатора.

Всяка от тях — Млади! Толкова млади! — държи бебе в скута си. Жените се усмихват така мило. Дали подозират? Дали са ги принудили да се усмихват?

Беше ли една от тези жени твоята майка? Едно от тези бебета не си ли ти самият? Мери Дънкан, какво ли отчаяние те е накарало да се усмихнеш така?

Зад теб прозвучава дрезгавият глас на шериф Китрик:

— Тези дни много малко туристи ни посещават два пъти.

— Да, не мога да се наситя на Редууд Пойнт. — Като се обръщаш, забелязваш, че шерифът — още не е станало пет часът — държи чаша бира. — Може да се каже, че ме е омагьосал.

Китрик сръбва от бирата си.

— Доколкото разбирам, не сте открили в съда това, което търсехте.

— Всъщност научих повече, отколкото очаквах. — Гласът ти потреперва. — Искате ли да поговорим тук или ще отидем в канцеларията ви?

— Зависи за какво искате да говорим.

— За семейство Гънтър.

Влизате през скърцащата врата в канцеларията.

Шериф Китрик сяда зад бюрото си. Лицето му изглежда почервендалесто отколкото преди два дни.

— Семейство Гънтър? Боже, боже. Не съм чувал това име от години. Какво за тях?

— Това е въпросът, нали? Какво за тях? Кажете ми.

Шерифът свива рамене.

— Няма много за казване. Не ги помня. Бях съвсем малък, когато те... Единственото, което знам, е онова, което съм чул, докато растях, и то не е много. Мъж и жена, които са държали пансион.

— Инкубатора.

Шериф Китрик се намръщва.

— Не си спомням някога да съм чувал да го наричат така. Какво би трябвало да означава това?

— Семейство Гънтър са подслонявали там млади жени. *Бременни* жени. И след като се раждали бебетата, те уреждали продажбата им на отчаяни еврейски семейни двойки, които не можели да имат деца. Черен пазар за осиновяване.

Шерифът бавно се надига.

— Черен пазар? Откъде, по дяволите, ви хрумна тази налудничава...

Подпираш се с ръце на бюрото и се навеждаш напред.

— Вижте, в онези години агенциите по осиновяване не искали да дават бебета на евреи, а само на англо-саксонци. Така че двамата Гънтър извършвали тази услуга. Те и лекарят, който израждал бебетата, натрупали състояние. Но аз не мисля, че това е цялата история. Имам ужасното чувство, че има нещо повече, нещо по-лошо, макар да не съм сигурен какво е то. Единственото, което знам, е, че

тринайсет жени — и те вероятно са били бременни — са умрели в пожара, който е унищожил Инкубатора през хиляда деветстотин четирийсет и първа година.

— О, разбира се, пожара — казва шерифът. — Чувал съм за него. Истината е, че даже смътно си спомням, че онази нощ видях пламъците там, горе, на стръмнината, макар да бях много малък. В целия град бе светло като ден. Ужасно нещо — всичките тези жени да умрат по такъв начин.

— Да. — Преглъщаш мъчително. — Ужасно. И после семейство Гънтър напуска, както и лекарят. *Защо?*

Китрик свива рамене.

— Вашето предположение е почти... Може би не са искали да го строят отново. Може би са решили, че е време за промяна.

— Не, аз мисля, че са напуснали, защото пожарът се е запалил през ноември и властите са започнали да задават въпроси защо всички онези жени, *само* жени, са били в пансиона, след като туристическият сезон е бил свършил. Смятам, че господин и госпожа Гънтър и докторът така са се уплашили, че са напуснали града, за да попречат на властите да ги разпитват. Искали са да избегнат едно разследване, което е можело да доведе до съдебно дело.

— Мислете каквото си искате. Няма начин да го докажете. Но аз мога да ви кажа следното: когато пораснах, понякога чувах хората да говорят за семейство Гънтър и единственото, което казваха, бе колко мили и щедри са били. Разбира се, някога Редууд Пойнт бил известен курорт, но така било само по време на туристическия сезон. През останалата част на годината — трийсетте години, Депресията — това градче щяло да умре от глад, ако не бил този пансион. Той бил пълен през цялата година и господин и госпожа Гънтър харчели *много* пари тук. При толкова много гости. Те изяждали голямо количество храна, а семейство Гънтър винаги я купувало оттук и винаги наемало на работа местни хора. Готвачки. Камериерки. Перачки. Гладачки. Мъже, които да се грижат за сградата и парка, така че всичко да е поправено и да изглежда добре. Този град дължал много на семейство Гънтър и след като те напуснали, ами... тогава нещата започнали да се скапват. Редууд Пойнт не можел да се издържа само от туристите. Търговците не можели да си позволят да поддържат магазините си хубави както преди. Градът започнал да губи блясъка си. Взели да идват по-малко

туристи. По малко и... Ами можете и сам да видите, докъде стигнахме. Някога това градче е зависело от семейство Гънтър, а вие очаквате да намерите някой, който да говори лошо за тях.

— Точно така. И това именно ме безпокои.

— Не разбирам.

— Всички тези бременни жени, които са идвали в пансиона — казваш ти. — През цялата година. През трийсетте и началото на четирийсетте години. Дори и да не са наемали обслужващ персонал от местните хора, градчето не е можело да не забележи, че е имало нещо не наред около този пансион. Хората тук са *знаели* какво става. Пристигали са бездетни семейни двойки, които са си тръгвали с бебета. Целият град — дори и началникът на полицията — *трябва* да си е давал сметка, че семейство Гънтър са продавали бебета.

— Предлагам да спрете дотук. — Шериф Китрик се изправи с блеснали от ярост очи. — Тогава началник на полицията е бил баща ми и няма да ви позволя да говорите така за него.

Вдигаш отвратен ръце.

— Системата не е можела да функционира, освен ако шефът на полицията не си е затварял очите. Семейство Гънтър навярно са го подкупили. Но после пожарът е съсипал всичко. Защото е привлякъл външни хора. Следователи от пожарната. Окръжния медицински ревизор. Може би и щатската полиция. И когато те са започнали да задават въпроси за пансиона, семейство Гънтър и докторът са напуснали града.

— Казах ви, не искам да слушам как обиждате баща ми! Подкуп? Баща ми никога...

— Разбира се — казваш ти. — Стълб на обществото. Точно както и всички останали.

— Напуснете веднага!

— Добре. Веднага щом ми кажете още едно нещо. Джун Енгъл. Жива ли е още? Все още ли живее в града?

— Никога не съм чувал за нея — изръмжава шериф Китрик.

— Добре.

Шерифът гледа кръвнишки от отворената врата на канцеларията си. Ти се качваш в колата, тръгваш нагоре по неравната улица, правиш обратен завой и минаваш край него. Той те гледа още по-кръвнишки. В

огледалото за обратно виждане наблюдаваш неговия смаляващ се ядосан профил. Намаляваш и завиваш наляво, сякаш ще поемеш по изровения път, който води извън града. Но когато поглеждаш предпазливо към шерифа, го виждаш да крачи нервно по тротоара. После той отваря вратата на бара и в мига, в който си извън полезрението му, завивайки зад ъгъла, спираш.

Облаците са надвиснали още по-ниско — черни и плътни. Острият вятър се усилва. Редки дъждовни капки напръскват предното стъкло. Слизаш от колата, закопчаваш самото си и присвил очи, се вираш през носените от вятъра пръски към паянтовия скелет на пристана. Старецът, който срещна преди два дни, не седи вече на разнебитения си стол, но точно преди да завиеш зад ъгъла, някакво движение вдясно от теб — на мръсното прозорче на бараката до кея — е привлякло вниманието ти. Приближаваш до вратата на бараката, която гледа към бушуващия океан, но още не успял да почукаш, тя със скърцане се отваря. Старецът, облечен воръфан, размъкнат пуловер, поклаща глава и се смръщва, в ъгълчето на устата му дими саморъчно свита цигара.

Посягаш за портфейла си.

— Спомняте ли си, онзи ден говорих с вас?

— Да.

Измъкваш от портфейла си стодоларова банкнота. Кръвясалите очи на стареца се ококорват. Зад него, на масата в бараката, забелязваш половин дузина празни бутилки.

— Искате ли да спечелите малко лесни пари?

— Зависи.

— Джун Енгъл.

— Е?

— Чувал ли сте за нея?

— Да.

— Жива ли е още?

— Да.

— Тук, в града?

— Да.

— Къде мога да я намеря?

— По това време на деня?

Онова, което ти казва старецът, кара ръката ти да се разтрепери, когато му подаваш парите. Като потръпваш, но не от вятъра, се връщаш в колата. Избираш по-заобиколен път, за да стигнеш мястото, където те е изпратил дядката, в случай, че шерифът погледне през прозореца на бара и те види да минаваш.

— В синагогата — бе казал старецът. — Или в това, което беше... Нали така се нарича? Синагога?

Редките дъждовни капки са преминали в ситен ръмеж. Студената влага се просмуква в колата независимо от надутото пано. В края на града, над плажа, стигааш до мрачна едноетажна постройка с плосък покрив. Стените от секвоя са напукани и изкривени. Прозорците са покрити с парчета шперплат. Високи до кръста бурени я заобикалят от всички страни. С разтуптяно сърце слизаш от колата, без да обръщаш внимание на дъжда, който вятърът шиба в лицето ти, и намръщен тръгваш по тясната пътека сред бурените, коато те отвежда до предния вход. Правоъгълното парче шперплат, което служи за врата, виси на една панта и едва не пада върху теб, като влизаш.

Оказваш се в малко антре. По пода има нанесен пясък. В единия ъгъл някакво животно си е направило леговище. От тавана висят паяжини. В ноздрите те блъска остра миризма на плекен. Староеврейските надписи на стената са толкова избледнели, че не можеш да ги разчетеш. Ала вниманието ти се спира най-вече на пътеката сред пясъка и прахта на пода, която води към входа на храма.

Усещаш темето си голо. Инстинктивно се оглеждаш за кипа^[5]. Но след толкова много години не е останала нито една. Изваждаш носната си кърпичка и я слагаш на главата си, отваряш вратата на храма и застиваш от изумление заради гледката, която се разкрива пред очите ти.

Храмът — или това, което трябва да е било храм — е претъпкан с мебели. На стената в дъното е нишата, в която някога е била скрита от завеса тората^[6]. Пред нишата е коленичила съсухрена стара жена със забрадена глава. Тя шепне с протегнати напред ръце, които треперят, сякаш държат нещо.

Най-после успяваш да помръднеш. Напредваш стъпка по стъпка, спираш до нея и с изненада съзираш неуместния предмет, който тя стиска: броеница. По бузите ѝ се стичат сълзи. Макар че си съвсем

близо до нея, все още трябва да напрегнеш слух, за да различиш думите, които шепти.

— ...освободи ни от злото. Амин.

— Джун Енгъл?

Тя не отговаря, а продължава да прехвърля зърната на броеницата и да се моли.

— Света Дево Марийо... Благословен да е плодът на твоята утроба...

— Джун, казвам се Джейкъб Уайнбърг.

— Моли се за нас, грешните, сега и в часа на нашата смърт.

— Джун, искам да говоря с вас за доктор Адамс. За клиниката.

Пръстите на старата жена стисват още по-здраво броеницата. Тя бавно се извърща и премигва с премрежени от сълзите очи.

— Клиниката?

— Да. И за семейство Гънтър. За Инкубатора.

— Боже, помогни ми. Боже, помогни *им*. — Тя се олюлява с пребледняло лице.

— Хайде, Джун, ще припаднете, ако продължавате да стоите на колене. Ще ви помогна да се изправите. — Хващаш ужасяващо кокалестите ѝ ръце и внимателно я изправяш на крака. Тя залита. Притискаш крехкото ѝ като черупка тяло към себе си. — Инкубатора. Заради него ли сте тук, Джун? Правите покаяние ли?

— Трийсет сребърника.

— Да. — Гласът ти отеква зловещо. — Мисля, че разбирам. Доктор Адамс и семейство Гънтър са спечелили много пари. А *вие* спечелихте ли много пари, Джун? Добре ли ви плащаха?

— Трийсет сребърника.

— Разкажете ми за Инкубатора, Джун. Обещавам ви, че ще се почувствате по-добре.

— Бръшлян, роза, изтравниче, ирис.

Сърцето ти се свива от страх, че се е побъркала. Изглежда тя си мисли, че под Инкубатора имаш предвид оранжерия. Не, тя знае много добре... *Знае*, че Инкубатора няма нищо общо с растенията, а с бебета на неомъжени бременни жени. Или поне *трябва* да знае, освен ако годините и чувството за вина не са засегнали ума и паметта ѝ. Явно асоциацията ѝ е съвсем първична.

— Виолета, лилия, маргарита, папрат — мърмори тя.

Усещаш стягане в гърдите, като осъзнаваш, че думите ѝ имат реален смисъл в контекста на... Те може да са...

— Това имена ли са, Джун? Казвате ми, че жените в пансиона са се наричали с имена на растения и цветя?

— Орвал Гънтър ги измисляше. За анонимност — проплаква старата жена. — „Никой не ще знае кои са били в действителност. Биха могли да скрият срама си и да предпазят своята самоличност.“

— Но как научаваха те за Инкубатора?

— Чрез обяви. — Джун потърква очи със сбръчканите си ръце. — В окръжните вестници. Колоните за лични съобщения.

— *Обяви*? Но това е било голям риск. Полицията е можела да заподозре нещо.

— Не. Не и Орвал. Той никога не поемаше рискове. Беше хитър. Много хитър. Единственото, което предлагаше, бе почивен дом за неомъжени бременни жени. „Чувствате се самотни — пишеше в обявата. — Нуждаете се от квалифициран персонал, който да ви помогне да родите в абсолютна дискретност? Не се задават никакви въпроси. Гарантираме, че ще ви освободим от вашата несигурност. Позволете ни да ви помогнем да се отървете от вашия товар.“ Боже мой, тези жени разбираха за какво всъщност се отнасяше обявата. *Стотици* идваха тук.

Тялото на Джун се тресе в прегръдките ти. Сълзите ѝ проникват през самото ти — студени като носения от вятъра дъжд, който се процежда през покрива.

— Тези жени получаваха ли някакви пари за бебетата си, които даваха на непознати?

— *Да получават*? Тъкмо обратното. Те плащаха! — Старата жена се наежда, слабичките ѝ ръце придобиват неочаквана сила, като се отблъсква от теб. — Орвал, този кучи... Той искаше да му плащат за стаята и храната. Петстотин долара!

Колената ѝ се подвиват.

Отново я сграбчваш.

— *Петстотин*? А семейните двойки, които вземаха бебетата? Колко искаше Гънтър от тях?

— Понякога стигаше до десет хиляди долара.

Ръцете ти, с които я държиш, се разтреперват. Десет хиляди долара? По време на Депресията? Стотици бременни жени? Доктор

Адамс Младши не беше преувеличил. Семейство Гънтър бяха натрупали цяло състояние.

— А жената на Орвал беше по-лоша и от него. Пресвета Дево! Тя беше чудовище! Единственото, което я интересувахе, бе... *Бременните жени* не бяха от значение! *Бебетата* също. Само *парите* бяха от значение.

— Но щом сте мислила, че са чудовища... Джун, защо сте им помагала?

Тя стисна броеницата.

— Трийсет сребърника. Света Богородице, майко на... Бръшлян, Роза, Изтравниче, Ирис, Виолета, Лилия, Маргарита, Папрат.

Принуждаваш я да те погледне.

— Казах ви, че името ми е Джейкъб Уайнбърг. Но може да не съм... Мисля, че майка ми се е казвала Мери Дънкан. Мисля, че съм роден тук. През 1938. Познавали ли сте някога жена, която...

Джун се разридава.

— Мери Дънкан? Ако е била отседнала в пансиона на семейство Гънтър, тя няма да е използвала истинското си име. Толкова много жени! Може да са я наричали Орхидея или Теменуга. Кой би могъл да каже?

— Тя е носела близнаци. Подписала е декларация да даде и двете деца. Спомняте ли си жена, която...

— Близнаци? *Няколко* жени имаха близнаци. Двамата Гънтър, проклети да са, бяха във възторг. Двайсет вместо десет хиляди долара.

— Но родителите ми... — Думите се забиват като игли в устата ти. — ...са взели само *мен*. Практика ли е било бездетните семейства да разделят близнаци?

— Пари! — Джун се свива. — Всичко зависеше от това колко *пари* можеха да платят. Понякога близнаците се разделяха. Няма начин да се знае къде е отивало другото дете.

— Но нямаше ли някакъв архив?

— Гънтър бяха умни. Те *никога* не пазеха документи. В случай че полицията... И после пожарът... Дори и да е *имало* документи, секретни книжа, огънят ги е...

Усещаш тежест в стомаха си. Независимо, че гориш от нетърпение да получиш отговори, осъзнаваш, че си стигнал до задънена улица.

Тогава Джун измърморва нещо, което едва чуваш, но и малкото, което си доловил, те шокира.

— Какво? Не... Джун, моля ви, кажете го отново.

— Трийсет сребърника. Затова аз... Каква цена заплатих. Седем мъртвородени деца.

— *Ваши ли?*

— Мислех, че с парите, които ми плащаха семейство Гънтър, двамата със съпруга ми ще можем да отгледаме децата си в разкош, да им дадем всички възможности, да ги изпратим в медицинско училище или... Боже, помогни ми, онова, което направих за Гънтър, прокле утробата ми. Направи ме по-лоша от ялова жена. Обрече ме да нося мъртви бебета. Това е моето наказание. То ме накара да страдам. Точно като...

— майките, които са давали своите деца и после навярно са съжалявали?

— Не! Като...

От следващото, което чуваш, ти се повдига. *Черен пазар за осиновяване*, бе казал на шериф Китрик. *Но аз не смятам, че това е цялата история. Имам ужасното чувство, че има нещо повече, нещо по-лошо, макар да не съм сигурен какво е то.*

Сега си сигурен какво е това по-лошо нещо и разкритието те кара да изкрещиш неистово.

— Покажете ми, Джун — успяваш да кажеш. — Заведете ме. Обещавам, че това ще бъде вашето избавление. — Опитваш се да си спомниш какво знаеш за католицизма. — Нуждаете се от изповед, след това съвестта ви ще намери покой.

— *Аз никога няма да намеря покой.*

— Грешите, Джун. *Ще намерите.* Пазили сте тайната си твърде дълго. Тя ви гризе отвътре. Трябва да се освободите от отровата. След толкова много години молитвите ви тук в синагогата, са достатъчни. Достатъчно сте страдала. Сега се нуждаете от опрощение.

— Мислите, че ако отида там... — Старата жена потреперва.

— И се помолите за последен път. Да. Моля ви. Покажете ми. Най-накрая мъчението ви ще свърши.

— Толкова отдавна! Не съм ходила там от...

— 1941? Точно това имам предвид, Джун. Време е. Най-послед времето настъпи.

Под бурните пориви на вятъра и ледения дъжд съпровождаш старата жена от изпълнената с призрачни сенки синагога до уютната топлина на колата ти. Толкова си ядосан, че не си правиш труда да караш по околния път. Изобщо не те е грижа дали шериф Китрик ще те види да минаваш покрай бара. Истината е, че почти ти се *иска* това да се случи. Завиваш наляво по изровения път, който води извън града и вече не друса като преди, тъй като се е разкалял от дъжда. Когато достигаш крайбрежната магистрала, отново успокояваш Джун и я питаш накъде да продължиш.

— Беше толкова отдавна. Аз не... Да. Завийте надясно — казват. След половин миля разтреперана добавя: — Сега наляво. Нагоре по този кален път. Мислите ли, че ще можете?

— Да форсирам колата през калта до върха? Ако се наложи, ще изляза и ще бутам. А ако и *това* не свърши работа, ще вървим пеша. С божията помощ ще ви занеса на ръце. Ако затъна до колене, ще пълзя.

Превключваш на първа, подаваш газ и вземаш на един дъх разстоянието до върха на хълма, леко спираш, като с присвити очи се вираш през дъжда към неочаквано появилата се морава. Дори и в началото на октомври тревата е свежа. Това е чудно и страшно. Знаейки нейната тайна, внезапно в ума ти изникват стихове от поема, която си учил в колежа, когато беше млад и невинен. „*Песен за мен*“ от Уолт Уитман.

*Едно дете ме попита: „Какво е тревата?“,
поднасяйки ми пълните си с нея шепи.
Но отговор как бих могъл да дам,
когато сам от него повече не знам.
Навярно знаме е на моите наклонности.*

Излизаш от колата. Заобикаляш отпред, без да обръщаш внимание на калта, като се бориш със силния вятър и дъжда, и отиваш да помогнеш на Джун, която се колебае на предната седалка. Оловносивите облаци са надвиснали застрашително над моравата.

— Тук ли беше? — питаш. — Кажете ми! Това ли е мястото?

— Да! Не чувате ли техните стенания? Не ги ли чувате как страдат?

Знаме, изтъкано от нишките на нейната зелена надежда.

А може би е кърпичката на добрия Господ.

Или навярно е дете — отрочето на майката Природа.

— Джун, в името на бога... — Дъждовните капки боцкат като иглички лицето ти. — Кажете ми!

... или пък низ е от еднакви йероглифи...

Расте еднакво тя и в тесните, и във обширните места.

Не я е грижа дали никне сред черни или бели хора.

— Кажете ми, Джун!

— Не го ли чувствате? Не усещате ли ужаса?

— Да, Джун. — Падаш на колене. Галиш тревата. — Усещам го.

А сега ми напомня тя

на прекрасна неподстригана гробищна коса.

— Колко, Джун? — Навеждаш се напред, лицето ти почти докосва тревата.

— Двеста. Може би повече. През всичките тези години. Толкова много бебета! — Старата жена хлипа зад теб. — Накрая вече не можех да ги броя.

— Но *защо*? — Вдигаш лице към яростния дъжд. — *Защо* е трябвало да умрат?

— Някои бяха болнави. Други — недъгави. Дори и да искаха, семейство Гънтър не можеха да ги продадат...

— И те са ги убивали? Удушавали са ги?

— Оставяха ги да умрат от глад. Воплите! — Джун се свива. — Тези клетки, гладни, страдащи бебета. Някои издържаха цели три дни. В кошмарите си чувах техния плач. *Още* го чувам. — Старата жена залита към теб. — Отначало господин и госпожа Гънтър качваха трупчетата в лодка и ги хвърляха в океана. Но едно от тях изплува на брега и ако не беше шерифът, когото подкупиха... — Гласът ѝ секна. — Тогава решиха да се отърват от телцата по по-безопасен начин. Донасяха ги тук и ги заравяха в книжни торби, чували от картофи или кутии от масло.

— Кутии от масло?

— Някои от бебетата се раждаха преждевременно. — Джун се отпуска до теб, сълзите се търкалят по бузите ѝ. — Те бяха мънички, ужасно мънички.

— *Двеста?* — Бурният вятър натиква думата обратно в гърлото ти. С отвращение осъзнаваш, че ако майка ти е била Мери Дънкан, *шотландка*, семейство Гънтър са можели да решат, че твърде много ти личи, че не си еврейн. Можели са да те заровят тук с...

Твоя брат или твоята сестра? С твоя близък? Дали твоята друга половинка не лежи под тревата, която мачкаш?

Изкрещяваш ужасен:

— Двеста!

През воя на бурята чуваш бръмченето от мотора на автомобил, свистенето на гумите, търсещи сцепление с калта. Виждаш как една полицейска кола се появява на върха на хълма, обвит от дъждовната пелена, и спира.

Шериф Китрик отваря с трясък вратата и се втурва към теб през вилнеещата буря.

— По дяволите, казах ви да оставите миналото на мира!

Изправяш се от тревата, замахваш с юмрук и му нанасяш такъв силен удар в устата, че той се строполява на размекнатата земя.

— Ти си знаел! Ти, кучи сине, си знаел през цялото време!

Шерифът избърсва кръвта от разцепените си устни. Заслепен отяроост, той се опитва да измъкне пистолета си.

— Точно така! Хайде, убий ме! — Разперваш ръце под проливния дъжд. — Но Джун ще е свидетел, така че ще трябва да

убиеш и нея. Е, какво толкова? Две убийства нямат значение, нали? Не и в сравнение с тези двеста деца!

— Нямам нищо общо с...

— С убийството на тези бебета? Не, но *баща ти* е имал!

— Той не е бил замесен!

— Позволил е да се случат! Вземал е пари от семейство Гънтър и е обръщал гръб. Това го *прави* замесен! Той е отговорен колкото тях! Целият шибан град е замесен! — Обръщаш гръб на билото, блъскан с всичка сила от бурята. От заслепяващия вятър не можеш да видиш града, но крещиш към неговите невидими жители: — Вие, кучи синове! Вие сте знаели! Всички вие сте позволили това да се случи! Не сте направили нищо да го спрете! Ето защо градът ви е западнал! Бог ви е проклет! Копелета!

Внезапно осъзнаваш ужасната ирония на думите си. Копелета? Всички убити деца бяха копелета. Обръщаш се към тревата — прекрасната неподстригана гробищна коса. Отпускаш се и се притискаш към подгизналата от дъжда земя, към мокрите избуяли стръкчета на тревата.

— Горките бебета!

— Не можете нищо да докажете — изръмжава шериф Китрик. — Разполагате само с подозрения. След петдесет години от онези бебета няма да е останало нищо. Те отдавна са изгнили и са се превърнали в...

— Трева — простенваш ти и сълзите опарват лицето ти. — Прекрасна трева.

— Докторът, който е израздал бебетата, е мъртъв. Семейство Гънтър — баща ми не ги изпускаше от очи — също починаха. В агония, ако това задоволява нуждата ви от правосъдие. Орвал имаше рак на стомаха. Ив умря от алкохолизъм.

— И сега горят в ада — прошепна Джун.

— Бях възпитан като... Аз съм *евреин* — простенваш и внезапно разбираш значението на изреченото. Не са важни обстоятелствата около раждането ти, ти *си* евреин, изцяло и напълно. — Не вярвам в ада. Но ми се иска... Боже, как ми се иска...

— Единственото доказателство, с което разполагате — обажда се шерифът, — е тази стара жена — католичка, която всеки следобед ходи да се моли в порутената синагога. Тя е побъркана. Вие сте адвокат.

Знаете, че свидетелските й показания няма да бъдат приети от съда. Всичко свърши, Уайнбърг. То е свършило преди петдесет години.

— Не! Никога не е свършвало! Тревата продължава да расте! — Усещаш ледената мокра земя. Опитваш се да прегърнеш своя брат или сестра и се разтреперваш, давайки си сметка, че всички тези деца са твои братя и сестри. — Боже, смили се над тях!

*А какво, мислите, е станало с децата?
Те живи са и някъде там са добре.
Дори най-крехкият филиз показва,
че смърт всъщност няма,
но ако има, то тя отвежда към живота,
а не чака в края да го спре.
Нищо в прах не се превръща,
всичко движи се напред и избуява,
а да умреш е по различно и щастливо от това,
което всеки предполага.*

— Щастливо? — прегръщаш тревата. — Щастливо? — Струва ти се, че през подгизналата от дъжда земя дочуваш плача на бебетата и вдигаш лице към беснеещата буря. Преглъщайки дъждовните капки, примесени със соления вкус на сълзите ти, редиш еврейски молитви. Оплакваш Мери Дънкан, Саймън и Естър Уайнбърг, брат си или сестра си, всички онези деца.

И самия себе си.

— Избави ни от злото — шепне Джун Енгъл. — Моли се за нас, грешните. Сега и в часа на нашата смърт.

[1] Облигация, пускана в обръщение от американската хазна. — Б.пр. ↑

[2] Еврейската Нова година, чествана в края на септември или началото на октомври. — Б.пр. ↑

[3] Дърво с червена дървесина, секвоя. — Б.пр. ↑

[4] Храна, която отговаря на еврейските религиозни изисквания. — Б.пр. ↑

[5] Малка шапчица, която се носи на темето от мъжете евреи по време на религиозен обряд, учение, хранене и т.н. — Б.пр. ↑

[6] Еврейско наименование на първите пет книги от Библията, наричани от нас „Петокнижие“, приписвани на Мойсей — Б.пр. ↑

СВЕТИЛИЩЕТО

Удивително е колко дълго образите могат да се съхраняват в паметта ни, докато настъпи моментът да се използват в някой разказ. През 1970, веднага след като завърших Пенсилванския държавен университет, реших да направя малка почивка и заминах на гости у мой приятел, който живееше близо до Питсбърг. През един августовски следобед отидохме до лагера, който няколко приятели на баща му бяха построили в планината. Там имаше плувен басейн, барбекю на открито, барака за нощуване и... — все още е пред очите ми — гробница. Тя витаеше в мислите ми цели двацет и две години и накрая трябваше да напиша за нея. Отново темата за скръбта — нещо, към което често се връщам след смъртта на Мат. „Гробницата“ бе номинирана от „Асоциацията на писателите на ужаси“ за най-добрата новела за 1992 година.

* * *

Бен Грейди беше в мавзолея, когато бипкането на пейджъра прекъсна риданията му.

Мавзолеят беше просторен и светъл, с блестящи мраморни плочи, които покриваха нишите, където бяха поставени ковчезите. В един алков, близо до високите до тавана прозорци, разположени отстрани на главния вход, блещукащи стъклени витрини даваха възможност на скърбящите да виждат доста по-малките ниши с урните, които съдържаха пеплата на любимите им хора. Имената и датите на раждането и смъртта на покойниците бяха изписани с бронзирани пластмасови букви, залепени върху стъклени витрини, и именно към тези витрини и урните зад тях се взираше Грейди, въпреки че очите му бяха премрежени от сълзи. Беше избрал кремация за жена си и десетгодишния си син отчести защото те вече бяха обгорели — в запалената при сблъсъка с пиян шофьор кола, — но най-вече, защото

не можеше да понесе мисълта, че телата на любимите му същества ще се разлагат в ковчежи в някоя ниша на мавзолея или още по-лоши — в гробището отвън, под земята, където дъждът или лютият студ щяха да карат сърцето му да се свива от безпокойство за тях, макар малкото здрав разум, който му бе останал, да признаваше, че това няма да има никакво значение за близките му, които така ужасно му липсваха, защото те вече не чувстваха нищо.

Но за него имаше значение, както имаше значение ритуалът всеки понеделник следобяд да идва с колата до мавзолея, да седи на тапицираната пейка срещу остъклената стена с урните и да разказва на Хелън и Джон какво му се е случило от предното посещение насам, как се е молил те да бъдат щастливи и най-вече колко много му липсват.

Беше изминала година от смъртта им, а това се счита за дълъг период, но на него му се струваше, че бе изтекла невероятно бързо. Мъката му бе все така силна, както в деня, когато му съобщиха, че са мъртви, празнотата в душата му — все така голяма. Отначало приятелите му проявяваха разбиране, но след три месеца, а особено след шест, повечето от тях взеха да показват учтиво нетърпение, като подхвърляха добронамерено, че Бен трябва да загърби миналото, да се примири със загубата и да изгради отново живота си. Така че той започна да прикрива чувствата си и се престори, че се е вслушал в съветите им, но от това му стана още по-тежко. Тогава осъзна, че само човек, който не е изстрадал това, което му се случи, не би могъл да разбере, че три или шест месеца, или една година не значат нищо.

Ежеседмичните посещения в мавзолея се превърнаха в негова тайна и половинчасовият му престой стана неделима част от понеделничния му график. Понякога донасяше на жена си и сина си цветя или нещо друго, характерно за сезона: тиква за празника на Всички Светии, топка от стиропор през зимата или свежо кленово листо през пролетта. А при това посещение — точно след Националния празник — носеше миниатюрно знаменце и неспособен да овладее болката в гласа си, описваше на Хелън и Джон великолепните фойерверки, които бе гледал и на които някога заедно се бяха любоввали, докато похапваха хот-дог на ежегодния градски пикник, който се провеждаше в парка на залесения склон на хълма край реката в Деня на независимостта.

— Само да бяхте видели ракетите в небето! — прошепна Грейди.
— Не знам как да ви ги опиша... Цветовете им бяха такива...

Бипкането от пейджъра, закачен на колана му, прекъсна задъхания му монолог. Бен се намръщи.

Пейджърът бе едно от многото нововъведения, които бе направил в полицейското управление, чийто началник бе той. В крайна сметка на полицаите често им се налагаше да напускат патрулните коли било при изпълнение на някоя задача или просто за да изпият по едно кафе в някой ресторант. Но докато бяха далеч от радиостанциите си, те трябваше да знаят дали от управлението не се нуждаеха спешно от тях.

Настойчивото бипкане накара Грейди да се стегне. Той избърса сълзите си, изпъна рамене, сбогува се с жена си и сина си, изправи се с усилие и неохотно излезе от мавзолея, като заключи вратата след себе си. Това беше важно. Останките на Хелън и Джон се нуждаеха от защита, а пазачът на гробището се бе оказал не по-малко изобретателен от Бен по отношение на нововъведенията и бе осигурил ключ за всеки от скърбящите, така че можеха да влизат само тези, които имаха право.

Навън юлският ден беше слънчев, горещ и влажен, и ужасно му напомняше за знойния следобед преди година, когато бе дошъл тук, придружен от приятели и един свещеник, за да погребее скъпоценните урни. Грейди тръсна глава, за да прогони мислите и да потисне чувствата си, после отиде до черно-бялата патрулна кола, седна на шофьорското място и грабна микрофона на радиостанцията.

— Грейди слуша. Дайна, какъв е проблемът? — Отпусна предавателния бутон.

Резкият отговор на диспечерката го изненада.

— Ведомствено съобщение.

Бен свъси вежди.

— На път съм. След пет минути ще ти се обадя.

Напусна гробището разтревожен.

— „Ведомствено съобщение“ означаваше, че онова, което Дайна имаше да му казва, бе толкова деликатно, че тя не искаше някой цивилен, чиято радиостанция е настроена на полицейската честота, да чуе разговора. Щеше да му се наложи да се свърже с нея по телефона.

Той спря на бензиностанцията срещу гробището, влезе в кабината до една машина за сладолед, пусна монета и набра номера.

— Полицейско управление Бозуърт — каза отсреща Дайна.

— Дайна, аз съм. Кое е толкова важно, че...

— Няма да ти хареса — отвърна звучният глас на диспечерката.

— Новините никога не са добри, когато ми звъниш на пейджъра.

Ведомствено съобщение? *Защо?*

— Имаме случай с кодове 187 и 10–56.

Грейди трепна. Тези кодове означаваха убийство и самоубийство.

— Права си. — Гласът му секна. — Не ми харесва.

— Има и нещо по-лошо. Не е в нашата юрисдикция. Щатската полиция се занимава със случая, но искат да отидеш на местопрестъплението.

— Не разбирам. Защо да е по-лошо, че не е в нашата юрисдикция?

— Шефе, аз...

— Каж ми.

— Не ми се иска.

— Каж ми, Дайна.

— Познаваш жертвите.

За момент дошенето на Бен се затрудни. Той стисна още по-здраво телефонната слушалка.

— Кои са?

— Брайън и Бетси Рот.

„По дяволите!“ — помисли си Грейди. — „По дяволите!“ — Брайън и Бетси бяха приятелите, на които разчиташе, след като останалите се бяха отдръпнали от него, когато продължи да скърби.

А сега единият от *тях* бе убил другия?

И след това убиецът бе извършил *самоубийство*?

Пулсът му се ускори и му се зави свят.

— Кой какво е извършил на...?

Дайна отговори с пресипнал глас:

— Брайън го е извършил. С полуавтоматичен пистолет, четирийсет и пети калибър.

„Господи! О, господи!“ — възкликна наум Бен.

Заплетените указания, които получи, го отведоха не в дома на Брайън и Бетси, където бе предположил, че са се случили убийствата, а отвъд предградията на Бозуърт, в планината на запад от града. Апалачите: ниски, покрити с гъсти гори, със заоблени върхове. Между тях примитивни пътища водеха до закътани долини.

Притеснен и объркан, Бен нямаше да нае по кой път да поеме, ако не беше колата на щатската полиция, която блокираше достъпа до един от тях.

Щатският полицаи с четвъртита челюст, който беше на пост, хвърли цигарата, смачка я с обувката си върху чакъла и присви очи, щом Грейди паркира патрулката.

— Търся лейтенант Крейн — каза Бен и се представи.

Като чу името му, полицаят се изпъна.

— Лейтенантът *ви* очаква. — И със забележителна пъргавина за такъв едър човек, той изтегли колата си и направи път на Грейди да влезе в тясната клисура.

Тя бе толкова тясна, че зелените клонки на храстите шибаха страничните стъкла. Точно преди първия завой Бен погледна в огледалото за обратно виждане и видя как колата на щатската полиция отново блокира входа. Завъртя рязко волана и зави наляво. После отзад и отпред се виждаше само гора.

Пътят ставаше все по-лъкатушен. Това принуждаваше Грейди да кара на зигзаг и безпокойството му нарасна още повече, когато клоните започнаха да стържат не само по прозорците, но и по покрива на колата. Плътният горски мрак го караше да се чувства като хванат в капан.

„Брайън е застрелял Бетси?“

„А после и себе си?“

„Не!“

„Защо?“

„Аз имах нужда от тях.“

„Разчитах на...“

„Обичах ти!“

Какво, за бога, ги бе накарало да дойдат тук? Защо са били в гората?

Пътят стана по-равен и прав и внезапно изведе Бен от гората на едно огряно от слънцето плато, разположено между две възвишения,

където през отворената порта на една телена ограда се виждаше обширен лагер. От лявата страна се издигаха няколко различни по големина сгради от пенобетон, в съседство имаше площадка за барбекю, а вдясно — плувен басейн.

Грейди паркира зад три коли на щатската полиция, една линейка, син фургон с надпис „Съдебна медицина“ и един червен джип, в когото разпозна джипа на Брайън и Бетси. Няколко щатски полицаи, двама санитарии и един дебел мъж в сив костюм се бяха скупчили на отсамния бряг на басейна, с гръб към Бен. Но когато той отвори вратата на патрулката си, единият от полицаите се обърна, огледа го изучаващо, после погледна обратно към брега на басейна, пак към Грейди и с мрачно изражение тръгна към него.

Лейтенант Крейн. В средата на четиридесетте. Висок. С ясно изразен нос и скули. С елегантна фигура — лекарят му бе казал да отслабне, спомни си Бен. Къса, сресана назад пясъчноруса коса. Грейди бе работил няколко пъти с него, когато извършеното престъпление бе под юрисдикцията на единия, а заподозреният бе задържан от другия.

— Бен.

— Джеф.

— Обясни ли ти своята диспечерка? — Крейн изглеждаше притеснен.

Грейди мрачно кимна.

— Брайън е застрелял Бетси, а после и себе си. Но защо, по дяволите, би...

— Точно това се надяваме да ни кажеш.

Бен потрепера въпреки следобедната горещина.

— Откъде бих могъл да знам?

— Бяхте приятели със семейство Рот. Противно ми е да те моля за това. Мислиш ли, че ще можеш... Би ли...

— Да погледна телата?

— Да. — Крейн сбърчи чело още по-притеснено. — Ако нямаш нищо против.

— Джеф, независимо, че жена ми и синът ми са починали, все още мога да си върша работата. Макар Брайън и Бетси да бяха мои приятели, мога да направя всичко, което е необходимо. Готов съм да помогна.

— Така си и мислех.

— Тогава защо трябва да ме питаш?

— Защото си замесен.

— *Какво?*

— Всяко нещо по реда си — отвърна Крейн. — Първо, виж телата. После ще ти покажа какво стискаше в ръката си твоят приятел, беше увито около дръжката на пистолета. А след това ще поговорим.

Смрадта на разлагаща се плът накара Грейди да сбърчи нос. Висок до кръста дървен парапет обграждаше плувния басейн. Бен последва Крейн през отвора и стигна до циментовия бордюр на басейна. Един от полицаите снимаше нещо на земята, докато дебелият мъж със сивия костюм му оказваше различните ъгли. Когато видяха приближаващите Крейн и Грейди, останалите полицаи се отдръпнаха настрана и Бен видя телата.

От шока му се доповръща. Телата бяха прострени по очи на цимента, а зад тях стърчаха самотно два шезлонга от червено дърво. Главите на приятелите му бяха обърнати към басейна. Или поне това, което бе останало от главите им. Четирийсет и пет милиметровите куршуми бяха нанесли големи поражения. Зад дясното ухо на Бетси и това на Брайън входните отвори бяха покрити с черни съсиреци кръв. На противоположната страна, на челото близо до слепоочието, изходните отвори представляваха зейнали дупки, от които на цимента бяха изхвърчали кръв, мозък и коса. А над всичко това бръмчеше противен рояк мухи. Пистолетът лежеше близо до ръката на Брайън.

— Добре ли си? — Джеф докосна ръката на Грейди.

Той преглътна мъчително.

— Ще се справя.

Въпреки че почти десет години бе шеф на полицията в Бозуърт, Бен бе виждал малко простреляни жертви. В края на краищата Бозуърт беше средно голям град. В него нямаше много тежки престъпления. Повечето трупове, които бе виждал, бяха жертва на автомобилни катастрофи. Тази мисъл внезапно му напомни за катастрофата, в която бяха загинали жена му и синът му, и Грейди изпита още по-голяма скръб — заради приятелите и семейството си.

Твърдо решен да се овладее, той потърси сили в професионалния си навик и се опита да бъде обективен.

— Тези трупове... — Помъчи се да подреди обърканите си мисли. — ... са започнали да подпухват. Въпреки горещината те нямаше да са така подути... Освен ако... Това не се е случило днес.

Крейн кимна.

— Доколкото можем да кажем, станало е вчера сутринта.

Дебелият мъж в сив костюм се намеси:

— Ще знам това със сигурност след аутопсията.

Мъжът беше окръжният съдебен лекар. Той даде знак на полицаия да спре да снима.

— Мисле, че е достатъчно. — Обърна се към санитарите. — Сега можете да ги отнесете. — Извърна се към Крейн. — Око не възразявате.

Лейтенантът се замисли за миг и сви рамене.

— Направихме всичко, което можахме. Давайте.

Грейди усети студени тръпки, като чу да отварят циповете на найлоновите чували. Докато санитарите си слагаха гумените ръкавици, той се загледа в блещукащата синкава вода на плувния басейн, за да се разсее. Испита благодарност към Крейн, когато го заговори и го отклони от мислите му.

— Брайън и Бетси е трябвало да се приберат вкъщи вчера вечерта — каза Джеф. — Когато сестрата на Брайън позвънила по телефона у тях и никой не отговорил, тя си помислила, че са променили плановете си и са останали да спят тук. Ала като позвънила отново тази сутрин и пак никой не се обадил, а и се оказало, че брат ѝ не е отворил ресторанта, се притеснила. Тук няма телефон, така че се качила на колата си и дошла.

— И открила телата — добави Грейди, — а после ви е позвънила.

Крейн кимна. Зад него санитарите вдигнаха единия издут чувал на носилката и я забутаха към линейката.

Бен направи усилие да продължи:

— Изглежда са седели на двата шезлонга с лице към басейна. Ударната вълна на куршумите ги е изхвърлила от столовете.

— И ние така си го представихме — каза Крейн.

— Което подсказва, че не са спорели, или поне не толкова яростно, та Брайън да се ядоса дотам, че да застреля Бетси и после, осъзнавайки какво е направил, да застреля и себе си. — Гърлото му се сви. — Обикновено, когато си крещят един на друг, хората стоят изправени. А в този случай изглежда така, сякаш просто са си седели и са се радвали на гледката. После Брайън е отишъл да вземе пистолета или пък вече го е имал в себе си. Но защо? *Защо би решил да я застреля?* И защо Бетси би седяла там, ако допуснем, че е знаела, че Брайън има пистолет?

— Той го е планирал — обади се Крейн.

— Очевидно, иначе не би носил оръжие.

— Това не е единствената причина да смятам, че Брайън го е планирал. — Крейн посочи към земята. — Виж пистолета!

Грейди сведе поглед към цимента, избягвайки да гледа черните съсиреци по бордюра на басейна и контрастиращите бели тебеширени очертания на мястото, където бяха лежали телата. Съсредоточи се върху оръжието.

— Да — каза той с въздишка. — Разбирам какво имаш предвид. — Плъзгачът на 45 милиметровия пистолет беше изтеглен целия назад, стърчайки зад ударника. Това можеше да се случи с този род пистолети — Грейди го знаеше много добре, — само когато магазинът в дръжката бе празен. — Брайън не е бил заредил докрай пълнителя. Сложил е само два куршума.

— Само за Бетси и за него — добави Крейн. — А това какво ти говори?

— Брайън го е обмислил внимателно. — Грейди бе обхванат от ужас. — Той уважаваше оръжията. Не е напълнил изцяло магазина, защото е знаел, че пистолетът ще се самозареди, след като изстреля втория патрон, че след като се самоубие, той ще изпадне от ръката му. Не е искал онзи, който го намери, да вземе зареден пистолет и ако случайно натисне спусъка, да се застреля. Постарал се е да го извърши колкото се може по-чисто.

Грейди отривисто поклати глава. *Чисто?* Ама че лош избор на дума. Но така бе разсъждавал Брайън. Той винаги се бе притеснявал, че животното, по което бе стрелял, може да е само ранено, да избяга в гората и да страда часове наред, а може би цели дни, преди да умре. В този смисъл начинът, по който Брайън бе подготвил убийството на

жена си и собственото си самоубийство, определено бе чист. Два изстрела, направени умело в меката част зад ухото на жертвата. Прекият път към мозъка. Моментална и безболезнена смърт. Или поне на теория. Само жертвите знаеха дали смъртта им е била наистина безболезнена, а те не бяха в състояние да кажат това.

Грейди се намръщи толкова силно, че го заболя главата. Докато разтриваше слепоочията си, мислейки за куршумите, които бяха преминали през черепите на Бетси и Брайън, наблюдаваше Крейн.

— Обикновено човек прави такова нещо, когато има проблеми в брака си. От ревност. Когато единият от съпрузите има любовна връзка. Но доколкото знам, Брайън и Бетси си бяха верни един на друг.

— Обзалагам се, че е било така — каза Крейн.

— И аз. Единствената друга причина, за която мога да си помисля, е, че Бетси е била болна от неизлечима болест — нещо, което са криели, защото не са искали да тревожат приятелите си. Когато състоянието ѝ се е влошило, когато вече не е можела да понася болките, Брайън — с разрешението на Бетси — е *сложил край* на страданията ѝ и после, тъй като не е можел да издържи на агонията да живее без жена си, той...

— Това е другото, което ще проверя, когато правя аутопсията — обади се съдебният лекар.

— И аз ще поговоря по този въпрос с вас, докторе — решително каза Крейн.

Тъгата на Грейди се бореше с объркването му.

— Тогава как така се оказвам замесен в тази история? Каза ми, че било нещо, свързано с ръката му. Нещо, което той стискал.

На лицето на Джеф се изписа неохота.

— Опасявам се, че няма добър начин да се направи това. Съжалявам. Просто трябва да ти я покажа. Брайън е оставил бележката.

— Щях да питам дали не го е направил. Нуждая се от отговор.

Крейн извади найлоново пликче от джоба на ризата си. В него имаше листче хартия.

Грейди прошепна:

— Щом Брайън е оставил бележка, няма място за въпроси. Като се прибави това към начина, по който е заредил пистолета си, няма

съмнение, че е планирал внимателно всичко. Може би заедно с... — Бен потръпна. — Имам ужасното чувство, че Бетси е била съгласна.

— И на мен ми мина тази мисъл — каза Крейн. — но едва ли някога ще узнаем. Той е стиснал това листче заедно с дръжката на пистолета. Когато оръжието е паднало от ръката му, бележката е останала залепена за пръстите му.

Грейди я прочете внимателно и потрепера.

На листчето беше написано отчетливо с черно мастило: **КАЖЕТЕ НА БЕН ГРЕЙДИ! ДОВЕДЕТЕ ГО ТУК!**

Това бе всичко.

И то беше прекалено много.

— *Да ме доведат тук? Защо?*

— Затова ти казах, че трябва да поговорим. — Крейн прехапа долната си устна. — Хайде, да се махаме от мястото на престъплението. Мисля, че е време да се поразходим.

Те излязоха от района на басейна, прекосихаедно пространство, покрито с чакъл, който скърцаше под краката им, минаха край къта за барбекю и две маси за пикник от червено дърво и приближиха до най-голямата постройка от пенобетонни панели. Тя беше дълга около десет метра и широка около пет. От предната стена излизаше метален комин и се издигаше под прав ъгъл към покрива. Виждаха се и три прашни прозореца.

— Да те доведат тук — повтори думите от бележката на Брайън. — Това може да означава различни неща. Да видиш телата или лагера. Не познавах много добре Брайън, но според мен не беше жесток човек. Не мога да си представя, че би искал да видиш онова, което е направил. Това ме кара да се питам дали...

Грейди предугади останалата част от въпроса.

— Никога не съм идвал тук. Истината е, че дори не знаех за съществуването на това място. Даже и с указанията, които бе казал да ми предадат, доста трудно намерих пътя.

— И все пак бяхте близки със семейство Рот.

— Съвсем отскоро — от една година насам. Запознах се с тях на среща на „Състрадателните приятели“.

— Какво е...

— Организация за родители, които са загубили дете. Казват, че само скърбящ родител може да разбере какво изпитва друг скърбящ родител. Така че семействата, изгубили дете, се събират веднъж месечно. Отначало всеки разказва как е починало детето му. После обикновено има лектор — психиатър или някакъв друг специалист, — който препоръчва различни начини как да се справим с болката. А след това започва дискусия. Родителите, които най-отдавна са пострадали, се опитват да помогнат на онези, които още не могат да повярват какво се е случило. Дават ти телефонните номера на хора, на които можеш да се обадиш, ако смяташ, че повече не можеш да понасяш болката от загубата. Тези хора правят всичко възможно, за да те окуражат да не се предаваш на отчаянието. Напомнят ти, че трябва да се грижиш за здравето си, да не се отдаваш на пианство или да лежиш по цял ден в леглото, а да се храниш, да поддържаш силите си, да излизаш от къщи, да се разхождаш, да намираш позитивни начини за запълване на времето си, като се занимаваш с обществени дейности например и други такива неща.

Крейн се почеса по тила.

— Караш ме да се чувствам неловко.

— Защо?

— Дойдох на погребението на жена ти. После само веднъж идвах до вас. След това... Ами, не знаех какво да кажа или си казвах, че не трябва да те безпокоя. Предполагам, мислил съм си, че предпочиташ да бъдеш сам.

Чувствайки огромна празнота, Грейди сви рамене.

— Това е обичайната реакция. Няма нужда да се извиняваш. Ако не си изгубил собствените си жена и дете, не можеш да разбереш болката.

— Моля се на Бог никога да не ми се налага да преживявам това.

— Повярвай ми, и аз се моля за теб.

Стигнаха до голямата постройка от пенобетон.

— Момчетата от лабораторията вече провериха за отпечатъци.

Крейн отвори вратата и Грейди надникна вътре. Край стените бяха наредени походни легла със спални чували, имаше две дълги чамови маси, пейки, няколко шкафа и печка с дърва и въглища.

— Очевидно не само Брайън и Бетси са използвали това място — каза Джеф. — Имаш ли представа кои са били другите?

— Казах ти, никога не съм идвал тук.

Крейн затвори вратата и се запъти към съседната, по-малка постройка.

Този път, когато той дръпна резето и отвори вратата, Грейди видя готварска печка с дърва, консерви и щайги с хранителни продукти, тенджери, тигани, паници, чинии и други кухненски прибори, наредени върху лавици край стените.

— Предполагам — обади се Крейн, — че кътът за барбекю се е използвал през лятото, а това тук — през дъждовните дни, есента или може би през зимата.

Грейди кимна.

— В другата сграда имаше дванайсет походни легла. На закачалките видях дъждобрани и зимни палта. Които и да са били, често са идвали тук. През цялата година. И какво от това? Мястото е красиво. Чудесно кътче за отдых през лятото. Ловен лагер през есента. Място, където Брайън, Бетси и приятелите им са се събирали през уикендите — даже и през зимата, когато пътищата не са били затрупани от сняг.

— Да, хубаво местенце. — Джеф затвори вратата на кухнята и поведе Грейди към последната и най-малка постройка. — Това бе единствената заключена сграда. Ключът за нея беше на връзката с ключове за колата на Брайън. Намерих я в джоба на панталона му.

Той отключи вратата и Бен се намръщи.

Подовете в другите къщи бяха дъсчени, освен участъците под печките, които бяха от тухли. А тук подът бе застлан с гладки сиви шистови плочи. За разлика от голите пенобетонни стени в предишните постройки, тук стените бяха облицовани с дъбова ламперия. Вместо печка с дърва и въглища имаше красива каменна камина с дървена полица, от двете страни на която бе закачен по един национален флаг, а над тях, строени в права редица, блещукаха, поставени в рамка, снимките на осем усмихнати младежи — момчета и момичета. Грейди прецени, че бяха от шест до деветнайсетгодишни, а едно от момчетата — русо, със скоби на зъбите, с очила, от които явно се чувстваше неловко, въпреки решителната усмивка — печално му напомни за неговия собствен син, за когото така копнееш.

Различи повече детайли: църковна пейка, поставена срещу стената с фотографиите, керамични свещници на полицата на камината

и... Пристъпи по-наблизо и се смути, като осъзна, че две от усмихнатите лица на снимките — прекрасни момичета на около десет години, с рижави коси и лунички — бяха почти еднакви. Близначки. Другото нещо, което забеляза, накара челото му да се набърчи — две от по-големите момчета някъде около осемнадесет — деветнадесетгодишни — бяха много ксо подстригани и носеха военни униформи.

— Е, какво мислиш за това? — попита Крейн.

— Прилича на... — Грейди усети тежест в гърдите. — на параклис. Няма религиозни предмети, но въпреки това има излъчването на светилище. Нещо като гробница. Тези две близначки. Виждал съм ги и преди. Имам предвид снимките им. Брайън и бетси носеха такива в портфейлите си. Показвали са ми ги няколко пъти, когато са ме канили у тях на вечеря. Имаше и уголемени, сложени в рамка, на стената в гостната им. Това са дъщерите им. — Стомахът на Бен се сви. — Те са починали преди десет години, когато едно увеселително влакче дерайлирало насред пътя си близо до Питсбърг. Брайън и Бетси не можеха да си простят, че са ги оставили да се качат на него. Вина. Това е другото нещо, от което страдат скърбящите родители. Голяма вина.

Грейди пристъпи още по-близо до снимките и се съсредоточи върху русото, лъчезарно десетгодишно момченце с очила и скоби на зъбите, което толкова блезнено му напомняше на неговия син. Приликата не беше пълна, но все пак бе поразителна.

„Вина — помисли си той. — Да, вина. Какво щеше да стане, ако не бях останал да работя до късно онази вечер? Ако си бях у дома, Хелън и Джон нямаше да решат да отидат да ядат пица, а после на кино. Онзи пиян шофьор нямаше да блъсне колата им. Щяха да са още живи и вината е изцяло моя, защото реших да се заема с онзи куп доклади, които спокойно можеха да почакаят до сутринта. Но не, трябваше да се покажа съвестен и заради това индиректно убих жена си и сина си.“ Сърцето му се сви от страх. От дълбините на изстрадалата му душа се изтръгна мълчалив вопъл на непоносима болка.

Зад него Джеф каза нещо, но Грейди не разбра какво.

Крейн го повтори по-високо:

— Бен?

Без да откъсне напрегнатия си поглед от снимката на русото момченце, Грейди прошепна:

— Какво?

— Разпознаваш ли някое от другите лица?

— Не.

— Това е само предположение, но може би е някаква следа.

— Следа?

— Ами, щом тези две момиченца са мъртви, не допускаш ли... Може ли *всички* хлапета от тези снимки да са мъртви?

Сърцето на Грейди прескочи един такт. Той рязко се обърна към звука от плясък във вода.

— Какво има? — попита Крейн.

— Плясъкът. — Грейди тръгна към вратата. — Някой падна в басейна.

— Плясък? Не чух никакъв...

Слънчевата светлина прободеше очите на Грейди, когато излезе от сумрака на малката постройка. Той впери поглед в щатските полицаи, застанали на брега на плувния басейн. Съдебният лекар тъкмо се качваше в колата си. Линейката вече потегляше.

Но водната повърхност изглеждаше спокойна и ако някой бе паднал вътре, то явно полицаите не ги бе грижа за него. Те продължаваха да разговарят помежду си и не бяха обърнали внимание.

— Какво имаш предвид? — запита Крейн. — Нямаше никакъв плясък. Виж сам. Никой не е паднал в басейна.

Грейди невярващо тръсна глава.

— Но аз мога да се закълна, че го чух.

Объркан, той направи всичко възможно да отговори на още въпроси и най-после час по-късно — някъде малко след пет — напусна лагера, докато Крейн и хората му се готвеха да заключат постройките и портата на оградата и да опънат напреко на входа на пътя жълта лента с надпис **ВЛИЗАНЕТО ЗАБРАНЕНО**.

Разстроен, вцепенен от шока и изпълнен със скръб, Грейди целият трепереше. Докато караше по лъкатушения път през застрашително издигащите се планини обратно към Бозуърт, той използва радиостанцията си, за да се свържи с управлението. Трябваше да изпълни един дълг, но не можеше да позволи на този дълг да

попречи на другите му задължения. В службата трябваше да знаят къде ще бъде.

Със сестрата на Брайън Рот. Смъртта на жена му и сина му, правилата, които бе усвоил от посещенията си на събранията на „Състрадателните приятели“, го бяха научили, че трябва да направиш всичко възможно, за да утетиш скърбящия. Състраданието бе най-голямата добродетел.

Но когато спря пред дома на Ида Рот — скромна каравана в редицата от каравани в покрайнините на Бозуърт, никой не отговори на почукването му по тънката метална врата. „Естествено“ — помисли си Грейди. Собственикът на погребалното бюро. Гробището. Двойното погребение. Ида имаше да урежда много неща. „Тя ще бъде зашеметена. Искат ми се да бях пристигнал навреме, за да ѝ помогна.“

За негова изненада жената от съседната каравана дойде при него и му каза къде е може да намери Ида. Той не се изненада от факта, че тази клюкарка знаеше всичко за сестрата на Брайън, а от това, че знаеше къде е отишла. Благодарил на съседката, избягвайки да отговаря на въпросите ѝ, и потеглил с колата към указаното място.

След пет минути откри Ида Рот, седнала зад касовия апарат на бара в ресторанта, който принадлежеше на Брайън и Бетси, откъдето строго командваше сервитьорките.

Клиентите — повечето фабрични работници, които редовно се отбиваха за по една — две бири, след като им свършеше смяната, — се загледаха в униформата на Грейди, докато седнаше зад бара. Досега винаги бе носил цивилни дрехи, защото се отбиваше да види приятелите си в извънработно време. Това че бе в униформа, придаваше на визитата му официален характер и присвитите очи, които го изучаваха, го потвърждаваха, а печалният им израз му подсказваше, че новината за случилото се с Брайън и Бетси се бе разнесла.

Грейди свали фуражката си и му се прииска песента на Рой Орбисън „Единствено самотникът“, която се лееше от джукбокса, да не бе толкова силна. „По дяволите, кой луд беше избрал тази мелодия?“ После погледът му се спря на мършавото, решително лице на Ида.

Единствена и по-голяма сестра на Брайън, тя беше около четиридесетгодишна, но изглеждаше на шейсет отчасти защото косата

й бе напълно побеляла и я носеше пригладена назад в стегнат кок, което подчертаваше бръчките на челото и около очите, отчасти защото постоянната й нервност я беше направила толкова мършава, че бузите й изглеждаха хлътнали, но най-вече заради свитите й устни, които придаваха на лицето й намусено изражение.

— Ида — обърна се Грейди към нея, — когато някои хора ти изказват съболезнованията си, имаш пълното право да изпитваш ожесточение. Автоматичната ти реакция е да си помислиш: по дяволите, махайте се оттук, оставете ме на мира. Но ти знаеш, че аз съм бил там, където си ти сега, още преди година, когато жена ми и синът ми бяха убити. Знаеш, че съм експерт по въпроса, за който ти говоря, че това не са празни думи. Разбирам какво чувстваш. И от цялото си сърце съжалявам за Брайън и Бетси.

Ида се смръщи, обърна лице към една сервитьорка и избъбри: „На пета маса още чакат за онази хлба бира“, а после изгледа навъсено Грейди, като облегна ръка на касовия апарат.

— Съжаляваш ли? Нека ти кажа нещо. Брайън ме изключи от живота си след смъртта на децата му. Пак си ходехме на гости. Прекарвахме заедно известно време. Но нещата между нас вече не бяха същите. През последните десет години сякаш не бяхме брат и сестра. Сякаш... — Лицето й заприлича на мъртвешко. — Сякаш имаше някаква бариера между нас. Това ме *обиждаше* — да ме кара да се чувствам като чужд човек. Опитах всичко, което можах, за да бъда приветлива с него. Що се отнася до *мен*, част от Брайън умря преди много години това, което направи с Бетси и себе си, е лошо. Но може би е най-доброто нещо, което можеше да се случи.

— Не разбирам. — Грейди се наведе по-близо до нея, опитвайки се да не обръща внимание на тъжната песен на Рой Орбисън и на погледите на мълчаливите и напрегнати работници.

— Не е тайна — отвърна Ида. — *Ти* знаеш. Целият *град* знае. Съпругът ми се разведе с мен преди осем години. След като се оженихме, постоянно правех спонтанни аборти, така че останахме без деца. Това ме *състари*. Как мразех младата секретарка, с която избяга. Единственото, което получих от подялбата на имуществото, от алчните адвокати и от проклетия бракоразводен съдия, е раздрънканата каравана, в която съм принудена да треперя, когато времето е студено. Съжаляваш ли? Добре, нека ти го кажа сега — колкото и да ме боли, аз

не съжалявам. Брайън имаше всичко, а аз нямах нищо! Когато ме отблъсна... Най-доброто нещо, което някога е направил за мен, бе да се застреля. Сега този ресторант е мой. Най-накрая имам нещо.

Грейди бе шокиран.

— Ида, ти не мислиш това.

— Дявол да го вземе, мисля го! Брайън се отнасяше към мен като с чужд човек. *Спечелих* този ресторант. Заслужавам го, когато отварят завещанията... — Суровото изражение на Ида стана присметливо. — Ако има някаква справедливост... Брайън ми обеща. Независимо, че ме отбягваше, той каза, че ще се погрижи за мен. Тази кръчма е моя. И се кълна, че можеш да пие едно безплатно питие. — Тя посегна към касовия апарат.

— Благодаря ти, Ида. Бих искал, но не мога. На работа съм. — Грейди сведе поглед и унило се загледа във фуражката си. — Може би друг път.

— Няма по-добро време от сега. Това е щастлив момент. Ако не можеш да бъдеш щастлив, поне удави скръбта си. Приеми го като раздаване на погребение. Ще бъдат две питиета на цената на едно.

— Не и докато съм с униформата. Но, моля те, помни, аз споделям скръбта ти.

Ида не го чу, давайки отново заповеди на сервитьорката.

Разтревожен, Грейди взе отново шапката си и стана от стола пред бара. Професионалният му инстинкт го накара да се поспре.

— Ида.

— Не виждаш ли, че съм заета.

— Извинявай, но се нуждая от информация. Къде Брайън... Къде Бетси беше... Какво знаеш за мястото, където се е случило?

— Не знам много, по дяволите.

— Но все пак трябва да знаеш *нещо*. Знаела си достатъчно, за да отидеш там.

— Там? — Гласът ѝ пресипна. — Там? Била съм там само веднъж. Но се чувствах толкова пренебрегната... толкова нежелана... толкова ядосана... Повярвай ми, трябваше доста да напегна мозъка си, за да си спомня как се стига дотам.

— И защо си се чувствала нежелана?

— Онова място беше... — Ида сбърчи още повече и без това набръчканото си чело. — Неговото *убежище*. Неговата стена срещу

света. — Тя се навъси още повече. — Спомням си, когато купи онази долина. Децата му бяха починали преди пет месеца. Беше в началото на есента. Ловният сезон бе в разгара си. Приятелите на Брайън се мъчиха да го разсеят. „Хайде да отидем на лов за зайци или глухари“ — предложиха му те. — „Не можеш по цял ден само да седиш.“ И буквално го измъкнаха от спалнята.

Без да отделя лявата си ръка от касовия апарат, Ида посочи към тавана, имайки предвид етажа над ресторанта, където бяха живели Брайън и Бетси.

— У Брайън... не бе останала никаква енергия... така че ако не бях аз, тази кръчма щеше да е отишла по дяволите... Той само се дотъртяше дотук и си отиваше. А тогава, като се върна, не можах да повярвам на промяната, която бе настъпила у него. Беше *изпълнен* с енергия. Каза, че бил намерил някакъв терен, който искал да купи. Беше... превъзбуден? Това не е точната дума за поведението му. Непрекъснато бърбореше за долината в планините. Бил попаднал случайно на нея. Непременно трябвало да стане негова.

Ида даде нови заповеди на сервитьорката и обърна суровия си поглед към Грейди.

— Помислих си, че Броайън е получил нервно разстройство. Казах му, че не може да си позволи втори имот. Но той не искаше да чуе. Настояваше, че трябва да го купи, така че въпреки моите предупреждения използва този ресторант като — Как се наричаше? — гаранция. Убеди банката да му отпусне кредит, откри собственика на онази долина и купи проклетото място. Тогава започна да ме избягва.

— Следващото нещо, което чух — не от него, а от шушукането на криентите в ресторанта, — бе, че се бе договорил с някого да построи там плувен басейн, няколко сгради, кът за барбекю и... След година, когато строителните работи приключиха, той ме покани на откриването. Признавам, че мястото бе впечатляващо. Мислех си, че Брайън е надмогнал загубата си, че се е примирил със смъртта на децата си. Ала след като той, Бетси, аз, приятелите му и проклетият ми съпруг, който скоро щеше да стане бивш, хапнахме от барбекюто, Брайън ме отведе настрана. Посочи ми гората, плувния басейн, сградите и ме попита... Спомням си гласа му — нисък, сподавен, както говорят хората в църква. Попита ме дали усещам нещо различно, нещо специално, нещо, което да ми напомня за... нещо, което ме кара да се

чувствам *близо* до умрелите му деца. Замислих се над думите му. Огледах се. Опитах се да разбера какво има предвид. Най-накрая отвърнах „не“. После добавих, че мястото изглежда прекрасно, но че е поел риск с банковия кредит. Все пак, щов се нуждае от кътче, където да избяга и да лекува болката си, независимо от финансовия риск, може би е постъпил правилно. „И няма да кажеш нищо за плувния басейн?“ — попита ме той. Отговорих му, че не разбирам какво има предвид, освен че децата му обичаха да плуват. И така разговорът приключи. Това бе последния път, когато ме покани там. Беше истинското начало на дистанцирането между нас. Бариерата, която издигна. Без значение, че му спасих задника, като се грижех за кръчмата, както правя и сега.

Грейди си даде сметка, че бе преминал границата на търпението й. Той трескаво търсеше сред разбърканите си мисли един последен въпрос, с който да прикрие смущението си.

— Знаеш ли кой е бил собственикът на онази долина и защо Брайън изведнъж е решил така неудържимо да я купи?

— Със същия успех можеш да ме попиташ кой ще спечели лотарията. Той не ми каза нищо. А аз вече *ти казах*, че нямам време за това. *Моля те*. Правя всичко възможно да не бъда груба, но имам клиенти. Сега е най-натовареното време на деня. Този щастлив час кара всички тези хора да огладняват. Трябва да се уверя, че яденето е готово.

— Разбира се — каза Грейди. — Извинявай, че те разсейвам. Просто исках... Съжалявам Ида. Затова дойдох тук. Да ти кажа колко много ти съчувствам.

Ида погледна гневно към сервитьорката.

— На осма маса все още чакат панирания лук.

Грейди тръгна към изхода, без да обръща внимание на погледите на работниците, и излезе от ресторанта. Докато затваряше скърцащата врата и вървеше с тежки стъпки покрай камионите към своята кола, чу как клиентите се разприказваха, нарушавайки предишната тишина, и то достатъчно високо да заглушат друга тъжна песен, този път на Бъди Холи — „Предполагам, че това вече няма значение“.

Бен се обади по радиостанцията в управлението и каза на диспечерката, че си отива вкъщи. После тръгна по засенчените от

дърветата улици, обагрени тук-там в пурпур от лъчите на залязващото слънце, към едноетажната къща, която бе делил с жена си и сина си.

Къщата.

Тя го измъчваше. Често си бе мислил да я продаде, за да избяга от спомените, които събуждаше у него. Но така, както не бе докоснал вещите на Хелън и Джон — дрехите им, сувенирните чаши, които жена му обичаше да колекционира, любимите видеоигри на сина му, — така и не бе успял да се убеди да се раздели с къщата. Да, спомените го тормозеха, но не можеше да понесе мисълта да живее без тях.

В същото време къщата го разстройваше, защото я чувстваше празна, защото не я поддържаше, откакто Хелън и Джон бяха загинали, защото тази пролет не бе засадил цветя както правеше Хелън, защото в нея бе разхвърляно и мръсно.

Когато влезе в кухнята, изобщо не се запита какво да направи след това. Същото, което винаги правеш, когато се прибереш вкъщи, което бе правил всяка вечер, откакто бе загинало семейството му. Насочи се директно към шкафа, извади бутилка Джим Бим, сипа си два пръста в една чаша, добави лед и вода и почти я пресуши с три глътки.

Затвори очи и издиша. Така. „Състрадателните братя“ бяха категорични, че скърбящите хора не трябва да търсят убежище в алкохола. Брайън и Бетси твърдяха същото. Бе забелязъл, че в лагера нямаше никакви бутилки със спиртни напитки или кутии бира. Каквито и да бяха причините за това убийство и самоубийство, алкохолът не беше една от тях.

Той се преструваше, че следва съветите на „Състрадателните братя“. Но през нощта, в бездната на скръбта си, все повече и повече прибягваше до бърбана, за да замъгли съзнанието си. Само че той не пропъждаше наистина спомените му. Само ги размиваше, правеше ги по-поносими, замайваше го достатъчно, за да може да заспи. Щом алкохолът го хванеше дотам, че езикът му да започне да се заплита, щеше да включи телефонния секретар и ако телефонът звъннеше, ако съобщението бе нещо важно от службата, щеше да се овладее дотолкова, че да вдигне слушалката и да каже няколко грижливо подбрани думи, за да прикрие безпомощността си. Ако се наложеше, щеше да измърмори, че е болен и да нареди някой от хората му да се погрижи за спешния случай. Това бяха единствените моменти, в които

Грейди нарушаваше професионалния си кодекс. Но както бе престанал да поддържа дома си, така знаеше и се страхуваше от това, че някоя нощ щеше да направи грешка и хората неизбежно щяха да научат, че се е провалял и друг път.

Но сега този страх нямаше значение. Ала скръбта имаше и Грейди побърза да си налее още една чаша, като този път добави по-малко лед и вода. Пресуши я почти като първата. Брайън и Бетси. Хелън и Джон. Не-е-е.

Той се подпря на шкафа и заплака, давайки воля на скръбта, която свиваше гърлото му и разтърсваше раменете му.

Внезапно телефонът иззвъня. Сепнат, той се отправи с несигурни крачки към апарата, който бе поставен на стената до задната врата.

Звъненето се повтори.

Грейди не бе включил още телефонния секретар. В състоянието, в което бе, на знаеше дали да не остави телефонът да си звъни. Брайън и Бетси. Хелън и Джон. Единственото, което искаше, бе да го оставят сам, за да може да се отдаде на скръбта. Но може би се обаждаха от управлението. Можеше да е нещо важно.

Избърса сълзите си, стегна се, размисли и реши. Въздействието на бърбъна още не бе настъпило. Все още можеше да говори, без да завалва думите. За каквото и да се касаеше това обаждане, трябваше да се погрижи за него, докато още бе в състояние.

Ръката му трепереше, когато вдигна слушалката.

— Ало?

— Бен? Джеф Крейн е. Съжалявам, че те безпокоя вкъщи, но е важно. Позвъних в службата ти и един от хората ти ми каза къде мога да те намеря.

— Нещо важно? Какво е то?

— Научих някои имена. Каж ми дали ти звучат познато. Дженинкс. Матсън. Рандъл. Лангли. Бек.

Грейди се съсредоточи.

— Не ми изплува ничие лице. Не съм срещал никой от тях. Или поне не са ме впечатлили с нищо, за да си ги спомням.

— Не съм изненадан. Те не са... Те не... живеят в Бозуърт. Всичките са от близки градчета, разположени на запад между Бозуърт и Питсбърг.

— Тогава защо са важни? Не схващам връзката.

— Всички са умрели миналия четвъртък.

— *Какво?*

— След като приключихме огледа в лагера на Брайън, се върнахме в управлението. Там продължихме да говорим за случилото се. Един от хората ми, който не беше на огледа, подскочи при споменаването на Брайън и Бетси Рот. Каза ми, че е чувал тези имена и преди. По-точно миналия четвъртък. По време на най-злощастната автомобилна катастрофа, която някога е разследвал. Имало десет убити. Всичките в един фургон. Един автомобил спукал гума, шофьорът загубил контрол и се блъснал в тях. При разследването се установило, че всички жертви във фургона се били отпразнували празнуват Четвърти юли в планината. В някакъв лагер. Затова исках да говоря с теб. Лагерът е бил собственост на Брайън и Бетси.

Грейди стисна слушалката толкова силно, че ръката му се схвана.

— И всичките десет са загинали?

— Те се срещнали на някакво сборно място, оставили колите си и продължили с фургона — поясни Крейн.

„Още една проклетата катастрофа! — помисли си Грейди. — Точно както при Хелън и Джон!“

— Така че, воден от инстинкта си, проведох няколко телефонни разговора — продължи Крейн. — С роднините на жертвите. От тях научих, че Брайън и Бетси доста са обикаляли. Те не са ходили на срещи на скърбящи само в Бозуърт. Посещавали са всички околни градчета. Спомняш ли си, когато в лагера се чудех за онези фотографии в малката постройка? Ти я нарече гробница. А аз изказах предположението, че щом на две от тях са мъртвите деца на Брайън и Бетси, това може да се окаже следа и че навярно другите снимки са също на умрели деца.

— Спомням си.

— Е, добре, бил съм прав. Всяка една от семейните двойки, загинали в онази катастрофа, са загубили децата си преди няколко години. Определението ти за онази постройка се оказа правилно. Тя е била гробница. Според роднините родителите са поставили снимките над камината. Палели са свещи. Молели са се. Те...

— Какъв кошмар! — възкликна Грейди.

— Ти знаеш повече за този кошмар отколкото аз бих могъл да си представя. И онези дванайсет души — също. Нещо като частен клуб,

отдаден на скръбта. Може би затова Брайън е загубил контрол. Може би е застрелял Бетси и после себе си, защото не е можел повече да понася болката.

— Може би. — Грейди потръпна.

— Онези юноши от снимките — двамата във военна униформа — те са загинали във Виетнам. Виждаш ли от колко отдавна е тази история.

„Имам чувството, че трае от векове“ — помисли си Грейди.

— Главното е, че вече разполагаме с някакво обяснение — каза Крейн. — Брайън и Бетси са се приготвили за обичайната среща през уикенда. Но този път тя не се е състояла. Прекарали са уикенда в тъжни размисли, изпаднали са в депресия... само двамата там, съвсем самотни, Брайън е решил, че не би могъл да издържи. Твърде много мъка и скръб. Така че е застрелял жена си. Както изглежда, тя е била съгласна. А после той...

— ...се е застрелял — въздъхна Грейди.

— В това има логика, нали?

— Най-логичното обяснение, което някога ще открием. Бог да им е на помощ — отговори Бен.

— Осъзнавам, че тази тема е твърде болезнена за теб — каза Крейн.

— Ще се справя. Добре направи, че ми се обади, Джеф. Не мога да кажа, че се радвам, но твоята теория е достатъчно издържана, за да успокои душата ми. Благодаря ти. — На Грейди му се искаше да изкрещи.

— Просто си помислих, че ще искаш да знаеш.

— Разбира се.

— Ако чуя още нещо, ще ти се обадя отново.

— Добре. Чудесно. Направи го.

— Бен?

— Какво?

— Не искам да повтарям грешката си. Ако имаш нужда да поговориш с някого, обади ми се.

— Разбира се, Джеф. Ако имим нужда. Разчитай на това.

— Казвам това, което наистина мисля.

— Разбира се. И аз мисля това, което казах. Ако имам нужда да поговоря с теб, ще го направя.

— Това исках да чуя.

Грейди затвори телефона, отблъсна се от стената и прекоси кухнята.

Насочи се към бърбъна.

В четири часа сутринта Грейди се закашля и се измъкна от леглото. Алкохолът му бе позволил да поспи, но тъй като въздействието му бе намаляло, съзнанието му се бе избистрило преждевременно, далеч преди да е готов да се сблъска с истинския живот. Главата му пулсираше. Колената му се подвиваха. Отиде, препъвайки се в банята, глътна няколко аспирина, като пи вода от шепата си, и чак тогава осъзна, че все още бе с униформата, че не беше я съблякъл, преди да се продне напреки на леглото си.

Кажете на Бен Грейди. Доведете го тук.

Обезпокоителната бележка бе като гравирана в паметта му, думите бяха така ясни и четливи, както когато бе отместил ужасения си поглед от трупове и ги бе прочел върху листчето в пластмасовото пликче, което Крейн му бе подал. КАЖЕТЕ НА БЕН ГРЕЙДИ. ДОВЕДЕТЕ ГО ТУК.

„Защо? — запита се Грейди. — Всичко, което ми каза Джеф снощи — десетте души, убити във фургона, мотивът за депресията на Брайън, — има смисъл. Брайън бе достигнал до границата на своята издръжливост. Обаче онова, което *няма смисъл*, е настояването му да се свържат с мен, да отида в лагера и да видя раншите от куршумите.“

Разумът му се разбунтува. Повдигна му се и той се наведе над мивката, пусна студената вода и наплиска няколко пъти лепкавото си от пот лице. Слезе залитайки по стълбите, влезе в кухнята, отпусна се тежко на масата и светлината на лампата, която светна, проряза очите му. „Алка Зелцер^[1] — помисли си той. — Нуждая се от...“

Но поривът му секна, като видя купчината писма и поръчаните по пощата каталози на масата. Когато се бе прибрал снощи, беше грабнал несъзнателно пощата си от кутията, докато е ровил из джобовете си за ключа. Бе я захвърлил на масата, нетърпелив да отвори шкафа, където държеше бърбъна. А сега както се бе облакът на масата, разпръсквайки пликовете и каталозите, откри, че се взира в адресирано до него писмо — едно от редките писма, които бе

получавал, откакто Хелън и Джон бяха починали и роднините на жена му бяха спрели да му пишат.

Адресът на плика — БЕНДЖАМИН ГРЕЙДИ, 112 СИПРЕС СТРИЙТ, БОЗУЪРТ, ПЕНСИЛВАНИЯ — и пощенският код бяха надраскани с черно мастило. Нямаше адрес на подателя. Но Грейди разпозна лошия почерк. Беше го виждал доста често по съболезнователните картички, които бе получавал не само в дните и седмиците след смъртта на Хелън и Джон, но и през всичките месеци на изтеклата мъчителна година. Окуражаващи послания, постоянно съпричастие.

От Брайън. Пощенското клеймо бе отпреди четири дни. От петък.

Грейди грабна писмото и разкъса плика.

Скъпи Бен, започваше то и като капак на кошмара, който бе разбил на пух и прах пианския му унес, новият кошмар го разсъни напълно. Грейди потръпна като прочете съобщението от своя прекрасен, благороден и упорито подкрепящ го приятел, който вече не бе сред живите.

Скъпи Бен,

Когато получиш това писмо, двамата с Бетси ще бъдем мъртви. Дълбоко съжалявам за скръбта и шока, които моите действия ще ти причинят. Не зная кое ще е лошо — първоначалния шок или дълготрайната скръб. И двете са ужасно бреме и аз се извинявам за това.

Ако телата ни бъдат открити преди да си прочел това писмо... Ако бележката, която смятам да напиша и да сложа в ръката си, когато натискам спусъка, не осъществи моето намерение... Ако нещо се обърка и не те повикат да дойдеш тук... Аз искам да дойдеш. Не за да видиш обвивките, в които са били душите ни. Не за да те измъчвам с нашите непрестойни останки. А за да съм сигурен, че ще видиш мястото, то е специално, Бен. То утешава.

Не мога да ти кажа как. Искам да кажа, че не желая. Трябва сам да откриеш. Ако събудя твоите надежди и те не

се изпълнят, ще се чувстваш виновен, убеден, че ти не си го заслужавал, а последното нещо, което бих искал да ти причиня, е да увеличи чувството ти за вина.

Въпреки това тази възможност трябва да се има предвид. Можеш да се окажеш невъзприемчив към това място. Не мога да го предскажа. Със сигурност сестра ми бе невъзприемлива. Имаше и други такива. Затова избирах внимателно. Приятелите ми, които загинаха в четвъртък, бяха малцината, които усещаха подкрепата, която дава това място.

Но сега те са мъртви и ние с Бетси не искаме да сме отново сами. Това е твърде много. Ужасно много. Наблюдавах те внимателно, Бен. И все повече и повече се притеснявах за теб. Имам подозрението, че вечер пиеш, за да заспиш. Знам, че страдаш колкото и ние с Бетси. Но ние имаме щастието да намерим утеха и се страхувам за теб.

Възнамерявах да те доведа тук много скоро. Мисля, че си готов. Смятам, че си възприемчив, че това място ще ти донесе радост. Затова оставих бележката с инструкцията щатската полиция да те извика тук. А сега — предполагам, — вече си го видял и трябва да ти кажа, че след като слеза до града, за да пусна това писмо, ще отида да се срещна с адвокатата си.

Възнамерявам да променя завещанието си. Моят последен акт на съпричастност към теб ще бъде да ти оставя този лагер. Надявам се, че той ще облекчи страданията ти и ще ти донесе утеха и спокойствие. Ще разбереш какво имам предвид, ако си наистина възприемчив, ако си чувствителен, какъвто вярвам, че си.

Прости ми за мъката, която нашата смърт ще ти причини, но тя е необходима. Трябва да ми повярваш. Ние сме изпълнени с очакване. Нетърпеливи сме. Това, което ще направя, не е в резултат на отчаянието.

Обичам те, Бен. Знам, че това звучи странно. Но е истина. Обичам те, защото сме другари по нещастие. Защото си скромен и добър. И страдащ. Може би моят дар ще облекчи болката ти. Когато четеш това, Бетси и аз вече

няма да изпитваме болка. Но в последния си час ние се молим за теб. Желаем ти да намериш утеха. Бог да те благослови, приятелю. Бъди щастлив.

Брайън

Следваха подписите на Брайън и Бетси.

Грейди простена. Сълзите му закапаха по писмото, размивайки мастилото на последните думи, като замазаха подписите на приятелите, които така ужасно му липсваха.

Докато четеше писмото, Джеф Крейн все повече се намръщваше. Той го прочете отново и после още веднъж. Най-накрая се облегна на стола си и издиша съдържания до този момент въздух.

Грейди седеше замислен срещу него.

— Господи! — възкликна Крейн.

— Съжалявам, че те събудих — каза Грейди. — Изчаках, колкото можах, поне докато се разсъмне, преди да ти се обадя вкъщи. Наистина си мислех, че вече си станал. Искях да съм сигурен, че ще отидеш направо в службата си, а не на някакво разследване. Предполагах, че ще искаш веднага да видиш това писмо.

Крейн изглеждаше объркан.

— Да го видя веднага? Разбира се. Нямах това предвид, като казах „ужасно начало на деня“. Нямах предвид себе си. А теб, Бен. Аз ти съчуствам. Боже мой, направо съм изненадан, че си чакал чак до зори. На твоето място щях да съм позвънил на мой приятел... надявам се, че ти ме смяташ за такъв... веднага.

Грейди потрепера.

— Не изглеждаш много добре. — Крейн се изправи и посегна към една стъклена каничка с кафе. — По-добре да изпиеш още една доза от това. — Той напълни отново чашата на Бен.

— Благодаря. — Ръцете на Грейди трепереха, когато вдигна чашата с димящо кафе. — Писмото, Джеф. Какво мислиш за него?

Крейн се подвоуми.

— Единият извод е: с подписа си Бетси доказва, че е съгласна с плана на Брайън. Не е било убийство и самоубийство, а двойно самоубийство. Просто Бетси се е нуждаела от малко помощ.

Грейди се взираше в чашата си.

— Вторият извод е, че в писмото има празноти. Брайън настоява, че е необходимо да остави в лагера бележката, която касае теб, но не обяснява защо. Разбира се, той пише, че иска да видиш мястото. Но нали, след като разбереш, че ти го е оставил в наследство, ти така или иначе ще трябва да отидеш да го видиш. Не е било необходимо да те принуждава да видиш телата им.

— Освен ако... — На Грейди му бе трудно да говори. — Да предположим, че бъда толкова отвратен, та последното нещо, което ще искам да направя, е да видя къде Брайън е застрелял Бетси и себе си. Ами ако реша да продам мястото, без изобщо да го видя? Истината е, че аз *не искам* този лагер. Може Брайън да се е страхувал от това, така че е оставил бележката, за да е сигурен, че ще се кача дотам.

Крейн сви рамене.

— Може и да е така. Той ти пише, че иска да видиш мястото, защото е... — Джеф плъзна пръст по редовете на писмото. — Специално. „То утешава.“ Но отказва да ти каже как. Пише, че се страхува да не събуди надежди, които няма да се осъществят.

— Мислех за това през цялото време, докато карах насам. — Гърлото на Грейди се сви. — Очевидно Брайън, Бетси и онези десет души, които загинаха при автомобилната катастрофа, са считали лагера за убежище. Като частен клуб, отдалечен от света. Красиво място, където са можели да се подкрепят един друг. Може би Брайън е чувствал, че ако хвали твърде много лагера в писмото си, ще бъда разочарован, че мястото не е било от такава важност като компанията му. А в същото време лагерът е специален. Той наистина е красив. Затова ми го оставя. Може би Брайън се е чувствал виновен, че никога не ме е включвал в групата. Може би се е надявал, че аз ще образувам моя собствена група. Кой знае? Бил е в стрес. Не е бил напълно адекватен.

— И така, какво ще правиш с него?

— С кого?

— С лагера. Каза, че не го искаш. Наистина ли си толкова отвратен, че не възнамеряваш да се върнеш там, а да го продадеш?

Грейди сведе очи. Известно време той остана мълчалив.

— Не знам. Ако ми беше подарил нещо друго — да кажем часовник, — щях ли да го захвърля, защото не искам да ми напомня за

него? Или щях да го ценя?

* * *

Два дни по-късно Ида Рот помогна на Грейди да направи своя избор. Не че бе имала такова намерение. Случи се на гробището.

Бен се бе надявал, че ще бъде един от носачите на ковчега, но Ида не го покани. Беше опитал да се свърже с нея в дома ѝ и в ресторанта, но така и не бе успял. Плувнал в пот от сутрешната топлина и влага, той си спомни за горещината и влагата преди година, когато бе пристигнал на същото това гробище, за да донесе урните с праха на жена си и сина си в мавзолея. Тъкмо се канеше да обърне гръб на ковчезите и да отиде при колата, когато внезапно усети нечие присъствие зад себе си_, ядосано_ присъствие, въпреки че не знаеше как точно го почувства. Ала ядът бе почти физически осезаем и той замръзна, когато Ида изръмжа зад гърба му:

— Това няма да ти се размине.

Грейди се завъртя на токовете си. Погледът в обкръжените с бръчки очи на Ида бе смущаващ. Бен бе опитал да се приближи до нея преди и след погребалната церемония, но тя го избягваше. Край гробовете бе направил всичко възможно да срещне погледа ѝ и бе разстроен от упоритостта, с която тя гледаше встрани.

Сега обаче погледът ѝ бе смущаващо директен.

— Копеле. — Мършавото ѝ лице с опъната назад коса изглеждаше още по-мъртвешко.

Грейди потръпна.

— Защо ме наричаш така, Ида? Нищо не съм ти направил. Те ми липсват. Тук съм, за да ги оплача. Защо...

— Не ми играй игрички.

— За какво *говориш*?

— За лагера! Адвокатът на Брайън ми каза за завещанието! Не ми стига, че проклетият ми брат толкова много се самосъжаляваше, та остави ресторанта да върви по дяволите. Не ми стига, че откакто се застреля, се претрепвам да оправя финансите на заведението, та кредиторите да не го вземат. Не, трябваше да открия, че докато ресторанта, който аз наследих, е обременен с ипотека, мястото в

гората, което *ти* наследяваш, е изплатено напълно! Не знам как си го изиграл. Не мога да си представя как си използвал смъртта на жена ти и детето ти да го излъжеш да ти дари лагера. Но бъди сигурен в едно — до последния си дъх ще се боря с теб в съда. Брайън се кълнеше, че ще се погрижи за мен! И бог ми е свидетел, че ще направя всичко, за да удържи на думата си. Ти не заслужаваш нищо! *Ти* не беше там, когато близначките умряха. Не беше там да държиш ръката му. Ти се появи *по-късно*. Така че разчитай на това — дори да е последното нещо, което ще направя, аз ще притежавам онзи лагер. Проклета да съм, имам нужда от пари. Така че ще оспоря завещанието и ще продам мястото! Ще получа парите, които заслужавам! А ти няма да получиш *нищо*!

Грейди почувства, че го обливат горещи вълни. Непростимото обвинение на Ида, че е използвал скръбта си, за да манипулира Брайън да му остави в наследство лагера, го вбеси толкова много, че целият се разтрепера.

— Добре, Ида. Прави каквото искаш. — Той се разтrese още по-силно. — Или се опитай да направиш. Но чуй ме внимателно. Защото има нещо, което не осъзнаваш. До тази минута възнамерявах да се откажа от лагера и да прехвърля собствеността му на теб. Вярвах, че го заслужаваш. Но ти допусна грешка. Не трябваше да споменавах... Господи, не, внезапно промених мнението си. Този лагер е мой. Не го исках. Но сега го искам. Напук на теб, Ида. Заради обидата, която нанесе на жена ми и на сина ми, ще гориш в ада. И да бъда проклет, ако някога кракът ти стъпи отново на онова място.

Грейди скъса жълтата полицейска лента с надпис ВЛИЗАНЕТО ЗАБРАНЕНО, която се простираше от телената ограда до входа на лагера. Като използва ключа, даден му от Крейн, той отключи портата, отвори я със замах и ядосано влезе в лагера.

В долината цареше потискаща тишина. Той избърса потта от челото си и закричи решително към плувния басейн, мина през дървената портичка и стигна до циментовия бордюр, където стояха белите тебеширени очертания от телата. На Брайън и Бетси. Над петната от кръв и мозък все още бръмчаха мухи. Като ги видя, Грейди преглътна яда си и се стегна, изпълнен с негодувание.

„Добре — каза си той. — Мога да изчистя това. Мога да се справя със спомените. Главното е, че възнамерявам да задържа това, което Брайън ми остави.“

„Ида няма да го притежава.“

Оскърбен, той се извърна от тебеширените очертания, напусна района на басейна, без да обръща внимание на къта за барбекю, и се приближи до спалната постройка от пенобетон. Независимо от своята загриженост Бен смътно си даде сметка, че следва реда, в който лейтенант Крейн му бе показал сградите. Той надзърна в къщата за спане, почти не обърна внимание на готварската печка в кухнята и се отправи към най-малката постройка, която бе определил като гробница пред Джеф.

В нейния сумрак тишината бе още по-потискаща. Плочестият под трябваше да кънти под краката му. Вместо това той сякаш приглушаваше стъпките му, точно както стените, облицовани с дъбова ламперия, като че ли поглъщаха натрапчивия шум от неговото влизане. Грейди разгледа неловко църковната пейка пред камината. Вдигна напрегнатия си поглед към фотографиите на осемте мъртви, усмихващи се деца, разположени между свещниците и американските флагове над полицата. С омекнали колена се приближи до тях. Докосна с благоговение снимките на починалите близначки на Брайън и Бетси.

Бяха толкова красиви.

Толкова изпълнени с живот.

Който бе така рано прекъснат.

Бог да им е на помощ!

Най-накрая Грейди насочи изпълнените си с тъга очи към трогателната снимка на десетгодишното момченце с очила, смущаващо се да се усмихне, защото носеше скоби на зъбите, което толкова много му напомняше за собствения му син, по когото така силно тъгуваше.

И тогава отново чу стряскащия шум от плясък във вода. Грейди се обърна към отворената врата. Съвси вежди, като си спомни, че и миналия път бе тук, когато чу същия шум.

Идващ от плувния басейн. Или поне така си бе мислил, преди да се втурне навън и да види полицаите, застанали до него, и тогава да осъзнае, че е сгрешил, че никой не е паднал във водата, въпреки че плясъкът бе така ясен.

Точно като сега. С тази разлика, че като изтича този път от сенчестата гробница на ослепителната светлина на лятното слънце, той потрепера при вида на един младеж — осемнайсет-деветнайсетгодишен, мускулист, с къса кестенява коса, с очила за плуване и плувки, — който пореше водата с мощни загребвания на мускулестите си ръце, носейки се към срещуположния край на басейна. Скоростта, с която напредваше, бе поразителна, а нетърпението му — забавно.

Грейди се олюля. Как по дяволите...? Той не беше чул да приближава кола. Не можеше да си представи, че младежът ще се изкачи по пътя до лагера, ще се съблече, ще си сложи банските и ще се потопи в басейна, освен ако не се чувства тук като у дома си или не смята, че няма никой.

„Но хлапакът трябва да е видял колата ми пред портала — помисли си той. — Защо не е извикал да привлече вниманието ми, ако живее тук? Или не се е спуснал обратно по пътя, ако *не живее*?“ Край басейна нямаше никакви дрехи. „Къде се е съблякъл младежът? Какво става за бога?“

Грейди се намръщи, преодолял изненадата си, и хукна към плувния басейн.

— Хей! — извика той. — Какво правиш? Нямах право да влизаш тук. Това място е мое. Излизай от басейна! Махай се от...

Гласът му секна, когато профуча през вратичката и спря пред плувния басейн. Младежът продължаваше да гребе с ръце, да рита с крака, като стигаше до другия край на басейна, отблъскваше се от него и поемаше назад, гребейки със същата решителност.

Грейди извика още по-силно:

— Отговори ми! Спри, дявол да те вземе! Аз съм полицаи! Извършваш нарушение! Излизай от басейна, преди да...

Но плувецът продължи да гребе, отблъсна се от близкия ръб и отново се насочи към срещуположния край. На Грейди му заприлича на олимпийски състезател, който се стреми да спечели златен медал.

— Казвам ти го за последен път! Излизай от басейна! — изкрещя Бен прегракнало. — Имаш трийсет секунди. След това ще се обадя по радиостанцията за подкрепление! Ще те измъкнем навън и...

Без да му обръща внимание, плувецът загребваше с едната ръка, свиваше крака, за да се оттласне, после загребваше с другата.

Грейди бе изстрелял репликите си толкова скоростно, че се задъха. Той заопипва с ръка зад себе си, сграбчи стола от червено дърво и се облегна на него. Гърдите го боляха. Сърцето му препускаше, всичко пред очите му се завъртя и той се напегна, за да запази равновесие и да фокусира погледа си върху великолепния плувец.

Минаха секунди. Минути. Времето се разтегна. Парадоксално, но то сякаш спря. Най-накрая силите на плувания младеж взеха да намаляват. След една последна дължина той се вкопчи в отсрещния ръб на басейна, като дишаше тежко, подскочи, за да се подпре с ръце на бордюра и изпъзля на циментовата алея. После се изправи решително, отърси се от водата и тръгна уморено по брега към Грейди.

— Значи най-после си готов да ми обърнеш внимание? — Бен се отблъсна от стола. — А готов ли си да ми обясниш какво правиш тук, по дяволите?

Плувецът се приближи до него, без да му обръща внимание.

Грейди отпусна юмруци и протегна ядосано ръце към раменете на младежа.

Но дланите му — той потръпна — минаха през тях.

В същото време плувецът премина през *него*. Като внезапен полъх на вятър. На *студен* вятър. Грейди се изви назад и докато, шокиран, наблюдаваше как той се показва първо от хълбока му, после от гръдния му кош, внезапно се почувства така, сякаш бе обладан, използван и изоставен.

— Хей! — успя да извика Бен.

Изведнъж здравето мускулесто тяло на младежа, от което капеше вода, наведената му глава с прилепнала към нея къса коса — всичко това сякаш хлътна, очертанията се размиха и фигурата изчезна. Горещият влажен въздух се раздвижи, образувайки трептящи вълни. После също така внезапно се успокои. И плувецът вече го нямаше.

Грейди чувства белите си дробове празни. Той отчаяно се бореше да поеме глътка въздух. Пристъпи тромаво към стола от червено дърво. Но в мига, в който усети успокояващата му твърдост, разсъдъкът му се предаде, както бе направило и тялото му.

„Това е невъзможно!“ — изкрещя остатъкът от здрав разум.

И когато отекна този ням вик, той погледна към циментовата алея.

Мокрите следи от краката на плувеца вече не се виждаха.

Бен поседя още малко на стола. Най-накрая събра сили да стане. Младежът бе непознат.

И въпреки това му се бе сторил обезкуражаващо познат.

Не.

Грейди се олюля. С обляно в пот лице, той се подчини на някакъв неустоим импулс и се запъти към най-малката постройка.

Влезе в мрачното пространство на гробницата, мина край църковната пейка, хвана се с две ръце за лавицата над камината, вдигна невярващ поглед над свещниците и се взря в снимката отдясно.

Тази на младежа във военна униформа.

Красивият млад мъж, за когото Крейн бе казал, че е бил убит във Виетнам.

Същият младеж, който бе плувал с мощни загребвания в басейна, който безучастно бе преминал през тялото на Грейди и бе изчезнал.

Бутилката в кухненския шкаф го зовеше. Грейди си сипа с треперещи ръце, изгълта питието, направи гримаса и потрепера. Не си спомняше как бе шофирал по пътищата през планината от лагера до Бозуърт.

„Губя радсъдъка си“ — помисли си той и наведе бутилката с бърбан над чашата.

Но не бе съдено да усети упойващата му сила.

Телефонът иззвъня.

Той сграбчи слушалката.

— Ало. — Гласът му прозвуча, сякаш идваше от километри.

— Значи най-последно се прибра, копеле — изсъска отсреща Ида. — Просто си помислих, че ще искаш да узнаеш, че адвокатът ми се съгласи с мен. Брат ми очевидно е бил побъркан. Това завещание е невалидно.

— Ида, не съм в състояние да споря. — Главата му пулсираше. — Да оставим съдията да реши.

— Можеш да бъдеш сигурен в това. Ще се видим в съда!

— Губиш си времето. Възнамерявам да се боря за лагера.

— Но аз ще се боря *по-силно* — заяви Ида. — Няма да имаш никакъв шанс!

Ухото на Грейди пропищя, когато тя затръшна слушалката.
Телефонът отново иззвъня.

„Да го вземат мът...“

Той рязко долепи слушалката до ухото си.

— Ида, писна ми от теб! Не ми звъни пак! От този момент нататък нека адвокатът ти да говори с моя!

— Бен? — Мъжкият глас отсреща прозвуча смутено.

— *Джеф*? Господи, съжалявам! Не исках да ти крещя. Помислих, че е...

— Не звучиш много добре.

Грейди потрепера.

— Сигурно си имал тежък ден — каза Крейн.

— Нямах си представа колко тежък.

— Причината, поради която ти се обаждам... Имаш ли нужда от компания? Мога ли с нещо да ти помогна?

Грейди се облегна тежко на стената.

— Не. Но ценя твоята загриженост. Добре е човек да знае, че някой го е грижа за него. Смятам, че ще се справя. Но като се замисля, чакай, *има* нещо.

— Кажй го.

— Когато ми се обади онази нощ, когато ми каза за катастрофата, за приятелите на Брайън и Бетси, които са били убити...

Крейн въздъхна.

— Спомням си.

— Имената на жертвите. Бях твърде разстроен, за да ги запиша. Кой бяха те?

— Защо, за бога, искаш...

— Не мога да ти обясня точно сега.

Крейн се поколеба.

— Изчакай една минутка. — Чу се шум от разлистване на книжа.
— Дженингс, Матсън, Рандъл, Лангли, Бек.

— Трябват ми адресите и телефонните им номера — каза Грейди.

Крейн му ги продиктува и добави озадачен:

— Не разбирам защо ти е тази информация.

— Кой семейства са загубили синовете си във Виетнам?

— Лангли и Бек. Но защо ис...

— Благодаря ти. Наистина ценя помощта ти. Ще ти се обадя по-късно.

— Тревожа се за теб, Бен.

Грейди затвори телефона.

Лангли и Бек.

Грейди се загледа в телефонните им номера. И двете семейства бяха живели в градчета, разположени между Бозуърт и Питсбърг. Набра номера на Лангли.

Никой не отговори.

Не беше изненадващо. Щом Лангли са били достатъчно възрастни да имат син, загинал във Виетнам, другите им деца — ако имаха такива — щяха да са около трийсет или четирийсетгодишни и да си имат собствени жилища. Никой от тях нямаше да живее в къщата на родителите си.

Грейди забързано набра другия номер. Чу позвъняването. После още едно.

Потърка с ръка челото си.

Един уморен глас каза:

— Ало?

— Казвам се Бенджамин Грейди. Началник на полицията съм в Бозуърт. Това е на около четирийсет мили на изток от...

— Знам къде се намира Бозуърт. Какво искате? Ако е във връзка с катастрофата, не съм в състояние да говоря отново за това. Избрали сте неподходящ момент. Двамата с жена ми се опитваме да сложим в ред вещите на родителите ми и да уредим нещата с имуществото им.

— Не се обаждам за катастрофата.

— Тогава за какво?

— За брат ви.

— Господи, не ми казвайте, че нещо се е случило с Боб!

— Не. Нямах предвид... Говорех за брат ви, който е загинал във Виетнам.

— Джери? Нищо не разбирам. Защо след толкова време ще искате да...

— Вашият брат беше ли плувец? *Сериозен* плувец?

— Не съм мислил за това... — Мъжът преглътна тежко. — Треньорът в колежа твърдеше, че Джери може да стане шампион. Брат

ми тренираше всеки ден. Плуваше минимум по три часа. Той можеше да стигне до олимпийските игри.

Грейди почувства същия студ, както когато плувецът мина покрай басейна, а после и през него.

— Как казахте, че ви е името? — попита мъжът отсреща. — Грейди? И твърдите, че сте началник на полицията в... Какво, по дяволите, е това? Някаква малоумна шега?

— Не. Ако имаше друг начин да... Извинете, че се натрапих. Това, което ми казахте, е важно. Благодаря ви.

Независимо от изгряващото слънце, Грейди трябваше да включи фаровете, за да може да кара по неравния лъкатушещ път, засенчен от дърветата, който водеше към лагера. Когато най-накрая стигна догоре, той се загледа в зловещата мъгла, която се издигаше от повърхността на плувния басейн и се разстилаше наоколо. Слабите слънчеви лъчи огряваха върховете на борове и кленове, които до този момент се сливаха с тъмните склонове, обграждащи лагера, но самият лагер все още бе напълно забулен. Фаровете на автомобила пронизваха гъстата мъгла.

Бен слезе от полицейската кола и едва не се блъсна в телената ограда, преди да я види. След като се помота, докато отключи портата, той я отвори широко. Тишината му се стори още по-потискаща от предния ден, и то до такава степен, че като тръгна по чакъла, скърцането под краката му го стресна. Студената мъгла се просмукваше в дрехите му и покриваше със ситни капчици настръхналата му кожа.

„Трябва да се обърна и да се върна в града — помисли си той. — Това е лудост. *Какво правя тук?*“

Прииска му се да беше взел фенерче. Докато вървеше напред, мъглата ставаше все по-гъста. Тя му изглеждаше нереална. Твърде гъста. Твърде...

„Внимавай — предупреди се сам. — Оставяш въображението да вземе надмощие над здравия ти разум. От водните басейни често се вдига мъгла на зазоряване. Има нещо общо със смяната на температурата. Няма нищо необичайно...“

Грейди залитна и внезапно си даде сметка, че без никакъв видим обект, който да му служи за ориентир, може да се заблуди и да се върти

в кръг. Почувства се дезориентиран. Направи още една стъпка и се стресна, когато се блъсна във високия до кръста дървен парапет, който ограждаше плувния басейн.

Стресна се и поради друга причина. Нещо, идващо отдясно, премина през него отвъд парапета. Нещо, което приличаше на човешка сянка. От движението ѝ вълмата мъгла се завъртяха в спирала. После сянката изчезна. Мъглата отново се съгъсти.

Като чу пляска откъм басейна, Грейди отстъпи рязко назад. Плясъкът бе последван от ехото на мощните загребвания на плувеца. Бен замръзна, парализиран от противоречивите чувства, които се бореха в него.

Да се втурне през портичката и да се изправи лице в лице с плувеца.

(Но вчера той беше направил това без никакъв ефект, а и при всички случаи, ако се опиташе да извика, бе сигурен, че от устата му щеше да се изтръгне писък.)

Да се обърне и да се махне от басейна, като потърси в сумрака пътя към колата си.

(Но...)

Грейди чу още едно цопване. *Още някой бе скочил във водата.* С нарастващо изумление видя друга сянка — не, две! — да преминават в мъглата през парапета. Заприличаха му на жена. И на дете.

Грейди изкрещя, олюля се и отскочи ужасен, когато от мъглата изникна *още една* сянка — тази идваше откъм постройката за спане.

— Не! — Той видя три други сенки — на две жени и едно момиче — да приближават откъм едва различимата кухненска постройка. Бен отстъпи встрани, за да ги избегне, и се озова пред още една сянка, като тази идваше от посоката на гробницата. Импулсивното му движение бе така стремително, че не можа да се спре. Двамата със сянката се сблъскаха. Грейди профуча *през* нея, обзет от неописуем ужас, но независимо от гъстата мъгла успя да види лицето ѝ. Беше Брайън Рот.

Миглите на Грейди потрепнаха. Нещо дребно лазеше по челото му и кожата го сърбеше. „Муха“ — помисли си той. Прогони я с едно махване и отвори широко очи. Слънчевият диск бе точно над него. Той лежеше проснат по гръб на чакъла близо до плувния басейн.

Докато се избистри съзнанието му, успя да седне и взе за се оглежда напрегнато, очаквайки да се сблъска с призраци.

Но единственото, което видя, бе потъналия в тишина лагер.

Погледна часовника си. „Почти пладне? Мили боже, лежал съм тук от...“

„Брайън!“

„Не! Не може да съм видял него!“

Ужасен, той скочи на крака. Погледът му се замъгли, после отново се избистри. Вместо от капчици мъгла, сега кожата му бе оросена от пот и изцапаната униформа бе залепнала за тялото му. Успя да се стегне и огледа пустия лагер.

„Загубил съм си ума.“

„Получил съм нервен срив.“

Погледна към полицейската кола. Подчинените му щяха да се чудят къде е. Сигурно бяха опитвали да се свържат с него. Трябваше да ги уведоми, че е добре. И още по-належащо — трябваше да измисли приемливо обяснение защо не е отишъл в управлението и защо не е отговорил на повикванията им. Не биваше да разберат до каква степен не може да се владее.

Но като стигна до патрулката и се наведе през прозореца да вземе подвижната радиостанция, настръхна от долетелия до ушите му шум от автомобил, който с усилие се изкачваше по неравния път. Извърна се и видя, че бе кола на щатската полиция. Тя се показва между дърветата, спря до неговата кола и от нея слезе Джеф Крейн, който се огледа и тръгна с мрачно изражение към него.

— Бен.

— Джеф.

Двамата се поздравиха неловко.

— Накара много хора да се тревожат за теб — каза Крейн.

— Опасявам се, че ситуацията е сложна. Аз тъкмо се...

— Боже, униформата ти! Какво си правил, да не си спал в някоя канавка?

— Трудно е за обяснение.

— Обзалагам се, че е така. Защо не опиташ все пак?

— Откъде знаеше, че ще бъда тук?

Крейн го погледна втренчено.

— Въпрос на елиминиране. Колкото повече мислех за това, толкова по-логично ми се струваше да си на това място.

— Защо *ти*? Как стана така, че *ти* тръгна да ме търсиш?

— Като не могла да се свърже с теб, диспечерката толкова се притеснила, че се обади на всичките ти приятели. Ще ти го кажа отново. Ти накара много хора да се разтревожат за теб, Бен. Защо не се обади?

— Истината е, че...

— Разбира се. Защо не? Истината ще те ободри.

— Аз...

— Да? Продължавай, Бен. Истината.

— Загубил съм съзнание.

— В бележката, която остави Брайън, се намекваше, че пиеш много. Но той не е единственият, който го е забелязал. Много пъти, когато ти се обаждах през нощта, гласът ти звучеше...

— Тази сутрин нямаше нищо общо с алкохола. Дойдох тук, преди да стане време за работа, така че да мога да поогледам и да реша дали да задържа това място. После всичко се завъртя пред очите ми и съм припаднал. Ей там, до басейна.

Грейди се обърна и махна с ръка.

Онова, което видя, го накара да мобилизира и най-малкия остатък от волята си, за да не реагира. Районът около басейна бе пълен с хора: шест деца, включително близначките на Брайън; двамата младежи, убити във Виетнам; дванайсет възрастни, десет от които Грейди не познаваше, а другите двама бяха Брайън и Бетси.

„Обзалагам се, че петте двойки, които не познавам, са хората, загинали миналия четвъртък при автомобилната катастрофа“ — помисли си с ужас Бен.

Компанията си правеше барбекю, ядеше, говореше, смееше се, макар че сцената бе необикновено тиха и от устните им не излизаше нито звук.

Греди усети как бузите му се вцепениха, сякаш кръвта се бе отдръпнала от лицето му, тялото му се разтрепера, а когато Крейн застана до него, направо се разтrese. Въпреки това успя да не изкимти.

„Наистина заслужавам поздравления — помисли си горчиво. — Виждам духове и все пак не издавам нечленоразделни звуци.“

Крейн погледна към басейна, но не реагира.

Нервите на Грейди се изопнаха, когато си даде сметка за това.

— Джеф, не забелязваш ли нещо необичайно?

— Какво имаш предвид?

Бен с удивление констатира, че повтаря почти дословно въпроса, който Брайън бе задал на сестра си Ида, когато за първи път я бе довел на това място.

— Не усещаш ли нещо различно, нещо специално, нещо, което да ти напомня за... Което да те кара да се чувстваш по-близо до Брайън и Бетси?

— Не. — Крейн се намръщи. — Освен, разбира се, спомена за намерените тук тела.

— А около плувния басейн?

— Естествено там бяха телата. — Крейн прокара пръсти през късата си пясъчноруса коса. — Иначе, не. Не забелязвам нищо необичайно около басейна.

— Нуждая се от помощ, Джеф.

— Затова съм тук. Не те ли молих многократно да ми разрешиш да ти помогна? Кажи ми от какво се нуждаеш.

— От причина за мълчанието ми, която хората ми ще приемат. От обяснение, което няма да се отрази на отношението им към мен.

— Имаш предвид нещо като повреда на радиостанцията ти? Или, че е трябвало да напуснеш града заради някаква среща, за която си мислел, че си им казал?

— Точно така.

— Съжалявам, Бен. Не мога да направя това. Единственото нещо, с което мога да ти помогна, е истината.

— И продължаваш да твърдиш, че си мой приятел.

— Така е.

— Тогава кой приятел би...

— Добрият. По-добър, отколкото си даваш сметка. Бен, ти се самозалъгваш. Твърдиш, че проблемите ти не се отразяват на работата ти. Но грешиш. И нямам предвид, че причината е само в алкохола. Нервите ти са изопнати до крайност. Винаги изглеждаш разсеян. Трудно ти е да се съсредоточиш. Всички са го забелязали. Най-добрият начин, по който мога да ти помогна, е да ти дам следния съвет. Вземи си един месец отпуска. Посъветвай се с някого. Иди в някоя клиника за алкохолици. Прочисти организма си. Приеми реалността. Жена ти и

синът ти са мъртви. Трябва да свикнеш с тази мисъл, да положиш усилие да се примириш със загубата. Необходимо ти е да намериш спокойствие.

— Един месец отпуска? Но работата е единственото, което ми е останало!

— Казвам ти го като приятел. Ако продължиш както досега, ще останеш въобще без работа. До мен достигнаха някои слухове. Скоро можеш да бъдеш уволнен.

— Какво? — Грейди не можеше да повярва на думите на Крейн. Те му изглеждаха невъзможни като призраците около плувния басейн, като мълчаливото празненство, което той виждаше, а Джеф — не. — Господи, не!

— Но ако се съобразиш с моите препоръки... О, Бен, спри! Недей да продължаваш да гледаш към басейна. Погледни ме! Точно така. Добре. Ако изпълниш това, което те съветвам, ще направя всичко, което е по силите ми, да накарам хората от управлението и градския съвет в Бозуърт да разберат какво си преживял. Погледни истината в очите. Ти си изтощен. Съсипан. Нуждаеш се от почивка. В това няма нищо срамно. Когато престанеш да криеш състоянието си, когато признаеш проблемите си и се опиташ да ги разрешиш, хората ще те подкрепят. Кълна ти се, че ще направя всичко възможно да те подкрепят. Ти винаги си бил дяволски добро ченге и още можеш да бъдеш. Ако направиш каквото те моля. Заклевам се, че ще използвам цялото си влияние да запазиш работата си.

— Благодаря ти, Джеф. Наистина ценя загрижеността ти. Ще опитам. Обещавам. Наистина ще опитам.

* * *

Грейди стоеше в мавзолея и с премрежени от сълзите очи се взираше в нишите с урните на жена си и сина си.

— Имам проблем — каза им той със задавен глас. Гърлото му бе така свито, че му беше трудно да говори. — Привиждат ми се разни неща. Пия твърде много. Всеки момент мога да загубя работата си. А колкото до ума ми, ами... май го загубих съвсем наскоро.

— Какво не бих дал да сте живи. Да не бях оставал да работя до късно онази нощ. Да не бяхте решавали да ходите тогава на кино. Да не беше ви блъснал онзи пияница. Да не...

— Аз съм виновен. Вината е изцяло моя. Нямам думи да ви опиша колко ми липсват. Бих дал всичко, за да ви върна, да направя живота ни чудесен, какъвто беше допреди година, преди вие да...

Пейджърът на колана му избибка. Той не му обърна внимание.

— Хелън, когато се прибера у дома, къщата ми изглежда непоносимо празна. Джон, като погледна в стаята ти, когато докосна дрехите в гардеробчето ти, когато заровя лице в тях, имам чувството, че сърцето ми ще се пръсне и ще умра. Толкова много ми се иска да сте с мен...

Пейджърът продължи да бибка. Грейди го откачи от колана си, хвърли го на пода и го стъпка с тока на обувката си. Чу се пукане.

Пейджърът замлъкна.

Добре.

Грейди отново погледна през сълзи нагоре и продължи да говори на урните.

— Чудесен. Животът ни беше чудесен. Но без вас... Обичам ви. Бих дал всичко да ви върна и тримата отново да бъдем заедно.

Най-накрая думите му се изчерпаха. Той просто продължи да седи и да ридае, като гледаше към нишите, към имената на жена си и сина си, към рожденият им дати и датата на смъртта, представяйки си праха в урните им.

Мисълта се оформи бавно. Тя сякаш се роди от гъстия мрак и си проби път до повърхността. Изплува от обърканото му подсъзнание и се превърна във вътрешен глас, който повтаряше фрази от загадъчното писмо, което Брайън му бе написал.

Страхувам се за теб. Възнамерявах скоро да те доведа тук. Мисля, че си готов. Смятам, че ще бъдеш възприемчив. Мисля, че това място ще ти донесе радост.

Моят последен жест на съчувствие към теб ще бъде да ти подаря този лагер. Надявам се, че той ще облекчи страданието ти и ще ти донесе утеха и успокоение. Ще разбереш какво имам предвид, ако наистина си възприемчив, ако си толкова чувствителен, колкото вярвам, че си.

Грейди кимна, изправи се, избърса сълзите си, целуна пръстите си и докосна с тях стъклото, което го делеше от урните, после излезе от мавзолея, като внимателно заключи вратата.

Лагерът отново бе забулен, този път от облака прах, който колата на Грейди бе вдигнала, докато се качваше по пътя. Той паркира, изчака прахът да се разнесе и въобще не се изненада, като видя Брайън, Бетси, двете им близначки, другите деца, младежа, загинал във Виетнам и петте семейни двойки, убити при автомобилната катастрофа.

В действителност Бен бе очаквал да ги види и бе благодарен, че надеждите му не бяха излъгани. Някои бяха в басейна. Други седяха на столове от червено дърво край водата. Трети печаха пържоли в къта за барбекю.

Преди се беше озадачил защо бе можал да чуе плиска от загребванията на плувеца, но не и разговорите на духовете, които той — но не и Крейн — бе видял тази сутрин.

Ала сега разбра. Беше необходимо известно време, за да се установи контакт. Трябваше да придобиеш чувствителност. Трябваше да станеш — Как го бе казал Брайън в писмото си? — възприемчив. При всяка следваща среща те ставаха все по-реални, докато...

Грейди посегна към книжната торба на седалката до него и излезе от колата. Отключи портата на телената ограда и тръгна усмихнат към лагера.

— Здравей, Брайън. Здравсти, Бетси.

Те не отвърнаха на поздрава му.

„Нищо, и това ще стане — помисли си Грейди. — Няма проблем. Просто трябва да стана по-възприемчив.“

Той си избра един празен стол край басейна, разположи се на него, изпружи крака и се отпусна. Свечеряваше си. Слънцето скоро щеше да се скрие зад върховете на планината. Лагерът бе окъпан в успокояваща алена светлина. Младежът, когото бе видял първия път — потенциалният шампион по плуване, загинал във Виетнам, — продължаваше да тренира. Очаровани, мъж и жена с прошарени коси, около шейсетгодишни, му подвикваха окуражително.

Бен отново се обърна към Брайън и Бетси, които стояха до барбекюто.

— Хей, как сте? Радвам се да ви видя.

Този път те реагираха, като погледнаха към него.

„Да, нужна е просто възприемчивост“ — помисли си Грейди.

— Здравей, Бен. Радвам се, че успя — извика Брайън.

— Аз също.

Грейди бръкна в книжната торба и извади от нея бутилка бърбан. Отви капачката и се огледа за чаша, но като не намери, сви рамене и надигна шишето. Отмена назад глава и усети, че едногодишното напрежение в тила му започва да отслабва. След горещината през деня, вечерта бе приятно хладна. Той отново долепи бутилката до устните си и отпи със задоволство.

„Възприемчивост — каза си. — Да, в това е тайната. Единственото, което се иска от мен, е да бъда чувствителен.“

Но докато пиеше усмихнат и чакаше, чудото, заради което бе дошъл, не се случи. Продължи да се оглежда, правейки усилие да остане спокоен. Хелън и Джон. Къде бяха те?

Трябваше да са тук!

Грейди отпи още от бърбъна.

— Хей, Брайън?

— Какво има, Бен?

— Жена ми и сина ми. Къде са?

— Опасявам се, че още не могат да се появят тук — отговори Брайън.

— Защо не? — намръщи се Грейди.

— Първо трябва да направиш нещо.

— Не разбирам.

— Помисли си.

— Не знам какво искаш да кажеш. Помогни ми, Брайън.

— Помисли си за гробницата.

И тогава всичко му се изясни.

— Благодаря ти, Брайън.

Грейди остави бутилката на земята, стана, напусна басейна и закричи към гробницата. Вътре свещите бяха запалени. Той подмина църковната пейка и с благоговение заразглежда снимките над полицата, които съсипаните от скръб родители бяха закачили, сърцераздирателните образи на осем мъртви деца.

„Само това ли е необходимо? — запита се Бен. — Това ли е всичко, което трябва да направя?“

Той извади портфейла от джоба на панталона си, отвори го, погали снимките на Хелън и Джон, които винаги носеше със себе си, и ги извади от защитните им найлонови калъфчета. После ги целуна и ги постави на полицата над камината.

„Сега ли? — запита се с разтуптяно сърце. — *Сега ли?*“

„Но снимките на Брайън и Бетси не са тук — помисли си той. — Тези на семействата, загинали при катастрофата, също. Може би, ако си бил достатъчно дълго в лагера, не е необходимо да си слагаш снимката.

Ами децата? Те никога не са имали възможността да попаднат тук. Умрели са, преди Брайън и Бетси да построят светилището. За тях са били необходими снимки, точно както снимките са необходими за...“

Сърцето му заби още по-силно. Грейди се обърна, излезе от гробницата и забърза обратно към басейна. Ужасно се страхуваше, че ще остане все така самотен, но щом видя Хелън и Джон да го чакат, усети непоносима болка в гърдите. Хелън бе протегнала ръка, а Джон подскачаше от възбуда.

Бен се затича.

Стигна до тях.

Прегърна ги.

И почувства как ръцете му преминаха през телата им, точно както техните ръце и тела преминаха през него.

— Не! — простена той. — Имам нужда да ви докосна!

После се сети. Трябваше да им даде време. Скоро щеше да може да ги държи в прегръдките си. Обърна се с лице към тях.

— Обичам те, Бен — каза Хелън.

По лицето на Грейди се стичаха сълзи.

— Тате, липсваше ми — каза Джон.

— И аз ви обичам и ми липсвахте толкова много, че...

Грейди отново посегна към тях и този път, когато ръцете му преминаха през телата им, почувства известна плътност. Като на гъст облак. Усещането бе едва доловимо, но непогрешимо реално. Ето, случваше се. Скоро те щяха да бъдат...

Коленете му омекнаха.

— Скъпи, по-добре е да седнеш — каза Хелън.

Бен кимна.

— Да. Напрежението беше... Мисля, че мога да си почина малко.

Когато тръгна с жена си и сина си към басейна, Брайън, Бетси и останалите от групата кимнаха одобрително.

— Татко, децата в басейна толкова много се забавляват. Мога ли да поплувам и аз?

— Разбира се. Можеш да правиш всичко, което си поискаш, сине. Ние с мама ще те гледаме.

Грейди се настани на стола си край басейна. Хелън седна близо до него и погали ръката му. Усещането бе по-силно. Скоро. Скоро щеше да може да я държи в прегръдките си.

— Бен, искаш ли пържола? — извика му Бетси.

— Не точно сега, благодаря. Още не съм гладен. Може би по-късно.

— Заповядай по всяко време. Само трябва да си поискаш.

— Благодаря ти, Бетси.

— Може би още едно питие ще усили апетита ти.

— Бъди сигурна в това. — Грейди вдигна бутилката към устата си. Хелън погали ръката му и този път докосването ѝ беше почти реално. Джон скочи в басейна.

— Отново сме заедно — каза Хелън.

— Да — отвърна Бен. — Най-последно.

Това бе най-прекрасната вечер в живота му. Не след дълго докосването на Хелън бе съвсем истинско. Грейди можеше да я държи за ръка, да я прегръща, да я целува. Джон също.

Когато слънцето залезе, на небето се показва пълната луна и освети празнуващите.

Имаше само още един проблем. Преди да дойде в лагера от мавзолея, Грейди бе спирал на няколко места в града. Едното беше магазинът за алкохол. Другото бе съдът, за да открие кой е бил собственикът, от когото Брайън бе купил мястото за лагера. Беше се надявал, че ще може да го разпита и да разбере дали има нещо необичайно в този район — може би някоя стара легенда, която да му даде някаква идея, някакво обяснение за това чудо.

Но бившият собственик отдавна бе напуснал града.

Останалите места, където бе спирал, бяха домовете на някогашните ловни другари на Брайън. Беше се надявал, че някой от

тях би могъл да му даде някакво обяснение за внезапното решение на Брайън да купи този терен.

Ала никой от тях не си спомняше за онзи следобед.

Последното му посещение бе при адвоката му. Този на Ида Рот вече се бе свързал с него. Ида бе твърдо решена да оспори завещанието и да направи всичко необходимо, за да не наследи Грейди имота. Бен бе шокиран, когато чу адвокатът му да заявява, че Брайън очевидно не е бил с всичкия си, когато е поправил завещанието си, докато е планирал да се самоубие. Адвокатът на Брайън бил на същото мнение. И двамата били единодушни, че Грейди ще загуби битката срещу Ида. Лагерът щял да му бъде отнет.

Така че, докато седеше до жена си и сина си, наблюдавайки окъпаната в призрачна лунна светлина компания край басейна, Бен продължаваше да пие, да размишлява и да си казва, че не би понесъл отново да бъде разделен със семейството си.

Но какъв избор имаше?

Той прегърна силно Хелън и Джон.

— Може би искате да се поразходите.

— Ще останем — каза Хелън. — Така няма да се страхуваш.

— Сигурна ли си?

— Да. Не искам да се чувстваш самотен.

Грейди я целуна, отпи още малко бърбан, после извади пистолета си от кобура.

Сега разбра защо Брайън и Бетси бяха направили своя избор. Колко самотни са се чувствали, като са виждали починалите си деца, а накрая и мъртвите си приятели. Били са с тях, но не съвсем истински.

Бен вдигна ударника на пистолета. Остатъкът от здравия му разум каза: „Знаеш, че жена ти и синът ти не са реални. Другите също. Те са плод на твоето въображение.“

„Може би — помисли си Грейди. — А може би не.“

„Но дори и да са само плод на моето въображение, когато Ида получи лагера, никога повече няма да имам възможност да видя Хелън и Джон. Дори и само да си ги представям.“

Беше мъчителна дилема.

Тя изискваше по-задълбочен размисъл.

И така, с жена си и сина си до него, Бен държеше пистолета в едната ръка и надигаше бутилката с другата. Алкохолът го направи

сънлив. Призраците започнаха да избледняват. Скоро трябваше да направи избор и Грейди се питаше какъв да бъде той. Когато вцепенението от бърбана го обхванеше, кое щеше да натежи повече? Щеше ли да изпусне първо бутилката? Или това щеше да бъде пистолетът?

[1] Лекарство против киселини в стомаха — Б.пр. ↑

ПОСЛЕСЛОВ КЪМ СБОРНИКА „ЧЕРНА ВЕЧЕР“

С тази горчива равносметка дойде и краят на този сборник. От „Капка след капка“, написан през 1972 година, до „Гробницата“, появил се двадесет години по-късно, тези разкази представят една важна част от моя живот — знаменателните събития в моя жизнен път. В годината, в която бе публикуван последният разказ, направих още един знаменателен избор, като напуснах Айова Сити, където живеях от 1970 година, и се установих в Санта Фе, Ню Мексико, през лятото на 1992.

Двамата с жена ми го решихме спонтанно. Докато гледахме серия от предаването „Тази стара къща“, посветена на кирпичените постройки в индиански стил, с който се отличава архитектурата в Санта Фе, благочестивото градче и обграждащите го планини ни се сториха толкова живописни, че решихме да прекараме там почивните дни. Беше моят четирийсет и девети рожден ден. Току-що бях довършил романа си „Чужда самоличност“. Малко почивка щеше да ми се отрази добре. Ала ние се оказахме неподготвени за въздействието, което имаха върху нас тези загадъчни планини и огромната пустош. Три дни разглеждахме къщи. На четвъртия избрахме една и отлетяхме обратно в Айова Сити да се подготвим за преместването. Три месеца по-късно живеехме в Санта Фе.

Нашето решение не бе продиктувано от промяна на положителните ни чувства към Айова Сити. Годишите, прекарани в местния университет, бяха прекрасни за мен. Там намерих приятели за цял живот. Двамата с жена ми отгледахме дъщеря си и сина си в този град. За нас той е специално място и ни донесе много щастие. Но там също така загубихме сина си, а понякога е добре човек да се махне от улиците и сградите, които събуждат у него болезнени спомени.

Понякога е необходимо един писател да очертае нови хоризонти или както казва жена ми, да започне Трето действие. В нашия нов дом — на две хиляди метра надморска височина — с диви цветя пред

кирпичената ни къща и покрити с борови гори планини, които се издигат от всички страни, — в този кът, наричан от местните жители „омагьосаната земя“ или „земята на танцуващото слънце“, започнах да гледам на нещата по нов начин. Преместването несъмнено се отрази на творчеството ми, не само чрез очевидния факт, че спрях да пиша за Средния Изток и насочих вниманието си към Ню Мексико, използвайки Санта Фе за място на действието в няколко от творбите ми.

Дълбоката промяна се отрази на тематиката. Героят в един от романите ми, писани след 1992 година — „Крайно отрицание“, — е бивш агент от разузнаването, който идва в Санта Фе, за да загърби миналото си и да открие себе си. Заменете го с „бивш професор“ и веднага ще ви стане ясно, че съм писал за себе си. От смъртта на Мат през 1987 до нашето преместване в Санта Фе през 1992 година написах много повече творби за скръбта, отколкото съм включил в този сборник. Но след като се настанихме в новия ни дом, написах още само една — романът „Отчаяни мерки“, в който един писател, скърбящ за починалия си от рак син, се оказва въввлечен в смъртоносна конспирация. След като оцелява, той най-после преодолява мъчителната загуба. Тук отново съм писал за себе си.

И така, макар този сборник да не включва всичките ми разкази, може да се каже, че е пълен, доколкото следва развитието на моето въображение да края на Второ действие, когато напуснах Айова Сити след двадесет и две години, прекарани в него. По-нататък, в Трето действие, ще подготвя друг сборник и ще ви държа в течение за новите си творби, споделяйки с вас още мои спомени. Междувременно бях силно изненадан от емоционалното въздействие, което ми оказаха събраните на едно място разкази. Писани поотделно през годините, те придобиха нова яркост за мен, когато ги прочетох последователно за няколко дни. Но най-вече бях поразен от факта, в колко много от тях се говори за заплахата, надвиснала над семействата на главните герои. Филип Клас ме научи да гледам на писането като на форма на автопсихоанализа. „Пиши за това, от което най-много се страхуваш“ — бе казал той. И един ден страховете ми се сбъднаха.

Но аз не съм загубил импулса си да разказвам истории и това ми подсказва, че ще трябва да дам израз и на други мои стракове. Порът

продължава да измъчва съзнанието ми. И аз неумолимо продължавам да го следвам.

Нека да ви разкажа една история.

Издание:

Дейвид Морел. Черна вечер
ИК „Хермес“, 2001

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.